Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 26 Ιουλίου 2020 • Ετος 12ο • Αρ. φύλλου 619*

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Ζητούμενο η εκτόνωση μέσω διαλόγου

Σενάρια επί χάρτου για το πώς θα κινηθεί η Τουρκία την επόμενη μέρα και τι σημαίνει αυτή η κρίση για το Κυπριακό

Με την κρίση να μαίνεται στη νοτιοανατολική Μεσόγειο η Γαλλία φέρεται να στηρίζει την Κύπρο, προβάλλοντας το κύριο ζητούμενο της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής που δεν είναι άλλο από τις κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ενωσης απέναντι στην Τουρκία. Κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Νίκου Αναστασιάδη στα Ηλύσια Πεδία φέρεται να υπήρξαν και συγκεκριμένες συμφωνίες για ενίσχυση των αμυντικών σχέσεων των δύο χωρών που θα ανακοινωθούν στη συνέχεια από τον Γάλλο Πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν. Η Γερμανία από την άλλη επιδιώκει ελληνοτουρκικό διάλογο και εκτόνωση της κρίσης. Ερωτήματα εγείρονται για το ποια θα είναι η επόμενη μέρα της έκδοσης Navtex, με τα σενάρια των κινήσεων της Τουρκίας να μπαίνουν ήδη στο τραπέζι. Το μεγάλο ερώτημα είναι τι σημαίνουν όλα αυτά για το κυπριακό και τις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ. Ήδη άρχισαν να πληθαίνουν οι εκτιμήσεις ότι ο διάλογος θα απομακρύνει το όποιο ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων και θα μετατοπίσει την πίεση στην Κύπρο. Πιέσεις που θα διαφανούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μετά και τη διεξαγωγή των «εκλογών» το φθινόπωρο, σε ένα πολύ διαφοροποιημένο τοπίο. **Σελ 3, 8**

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Σε εξέλιξη ο εποικισμός των Βαρωσίων

Την εκτίμηση πως ο εποικισμός των Βαρωσίων όχι μόνο είναι υπαρκτή απειλή, αλλά βρίσκεται υπό εξέλιξη εκφράζει ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου ότι χωρίς μία αυστηρή αντίδραση από πλευράς μας, θα βρεθούμε ενώπιον δυσάρεστων εξελίξεων. Μιλώντας για τη δυσφορία που εκφράζει η κυβέρνηση για τον τρόπο που τοποθετούνται τα Ηνωμένα Έθνη, σημειώνει πως δεν τύχαμε δίκαιης μεταχείρισης. Τι λέει για τις κυρώσεις, τα περί θερμού επεισοδίου, αλλά και για το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του το 2023. **Σελ. 7**

ΖΕΤΑ ΑΙΜΙΛΙΑΝΙΔΟΥ

Δεν φταίει πάντα η υποστελέχωση

Η υπουργός Εργασίας, Ζέτα Αιμιλιανίδου στη συνέντευξή της στην «Κ» μίλησε για τις αδυναμίες και τη διαδικασία αναδιάρθρωσης των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Θεωρεί ότι η δημιουργία Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας θα έδινε τη δυνατότητα σε μία πιο εξειδικευμένη αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων. **Σελ. 9**

ΚΡΙΣΤΑΛΙΝΑ ΓΚΕΟΡΓΚΙΕΒΑ

Αποφυγή μόνιμης ζημίας στην οικονομία

Εύσημα στις ελληνικές αρχές και στον ελληνικό λαό για τον αποτελεσματικό τρόπο που αντιμετώπισαν την πανδημία του κορωνοϊού δίνει μέσω συνέντευξής της στην «Κ» η γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα. **Σελ. 18-19**

ΑΓΚΥΡΑ

Οι νέοι τουρκικοί στρατηγικοί στόχοι

Με την επίδειξη ισχύος, τη δρομολόγηση γεωτρήσεων και την εμπλοκή σε Συρία και Λιβύη, η Τουρκία διεκδικεί θαλάσσια περιοχή στην Αν. Μεσόγειο, ενώ ο Ερντογάν σπρώχνει σε τελική διαπραγμάτευση για ειρηνική συνύπαρξη συμφερόντων των πρωταγωνιστών στην περιοχή. **Σελ. 6**

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Αυξηση περιστατικών άγνωστη η έκταση

Οι κλήσεις και τα αιτήματα βοήθειας στον Σύνδεσμο για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια αυξήθηκαν κατά 20%. Ο πραγματικός αριθμός των περιστατικών της ενδοοικογενειακής βίας παραμένει ακόμα μυστικός. **Σελ. 10**

Η Αγία Σοφία όμηρος της μεγαλομανίας

Η διάπυρη, επικοινωνιακά εκκωφαντική, αλλαγή σελίδας διά χειρός Ερντογάν στην ταυτότητα της Αγίας Σοφίας, δήγμα επώδυνο στους απανταχού χριστεπώνυμους, δη τους ορθοδόξους, με ευπώλητο μεγαλοϊδεατισμό στο εγχώριο αλλά και στο πολυπληθές θρησκευτικό περιφερειακό ακροατήριό του, η μόχλευση της Ιστορίας και η άρρητη αναμέτρησή του με το κεμαλικό φάντασμα απεικονίζονται στο ανάγλυφο του χάρτη των ολοένα διευρυνόμενων, άτακτων, απρόβλεπτων φιλοδοξιών του. **Σελ. 17**

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ

Τρίγωνο για γερά νεύρα στη Μεσόγειο

Μια παρτίδα ριψοκίνδυνου διπλωματικού πόκερ με αβέβαιο αποτέλεσμα και παγίδες θυμίζουν οι διαπραγματεύσεις στο τρίγωνο Αθήνας, Αγκυρας και Βερολίνου, το οποίο έχει αναλάβει ιδιαίτερα ενεργητικό ρόλο. Η δε πιθανότητα κατάληξης οριοθέτησης ΑΟΖ ανάμεσα σε Ελλάδα και Αίγυπτο θεωρείται, από ορισμένες πηγές, ακόμη και ζήτημα λίγων ημερών. Λήξαν θεωρείται και το ζήτημα αγοράς των γαλλικών φρεγατών από την ελληνική κυβέρνηση. **Σελ. 4**

ΚΥΠΡΟΣ - ΓΑΛΛΙΑ

Εθεσαν τρίπτυχο συνεργασίας

Ναυτικές διευκολύνσεις, απλούστευση των διαδικασιών χρήσης της αεροπορικής βάσης στην Πάφο, καθώς και ολοκλήρωση της αναβάθμισης του Κέντρου Αεροπορικού Ελέγχου είναι τρία από τα θέματα στα οποία φαίνεται να έχουν καταλήξει Κύπρος και Γαλλία κατά την επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας στο Παρίσι. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Στα δύσκολα

Η εικόνα του Προέδρου Αναστασιάδη στα Ηλύσια Πεδία, με τον Γάλλο Πρόεδρο να εκφράζει πλήρη στήριξη στην Κύπρο και την Ελλάδα απέναντι στις τουρκικές προκλήσεις, έχει αναμφίβολα τη δική της σημασία τη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία. Το ζητούμενο, πέραν των λεκτικών διαβεβαιώσεων, θα πρέπει να είναι και η έμπρακτη στήριξη. Η ιστορία απέδειξε πως σε έναν εφ' όλης της ύλης διάλογο, ο μικρότερος δεν βγαίνει ποτέ νικητής. Ήδη τα δεδομένα είναι ιδιαίτερα δύσκολα για την Κύπρο. Όχι μόνο σε ό,τι αφορά τις τουρκικές προκλήσεις στην ΑΟΖ, αλλά και στο Κυπριακό. Ας διασφαλίσουμε την έμπρακτη στήριξη πέραν των λεκτικών διαβεβαιώσεων στα δύσκολα που έπονται. Λαμβάνοντας υπόψη και τα όσα σοβαρά αναφέρει ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης, ότι οι ενέργειες για εποικισμό των Βαρωσίων βρίσκονται σε εξέλιξη.

Συναντίληψη για το εθνικό μέτωπο

Καταλύτης η Γερμανία

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης διαμηνύει ότι η Αθήνα δεν απορρίπτει τον διάλογο με την Άγκυρα. Ομως, απαιτείται συγκεκριμένο πλαίσιο, και βεβαίως η έμπρακτη αποκλιμάκωση της έντασης. Στη συζήτηση με τους πολιτικούς αρχηγούς υπήρξε συναντίληψη ότι το εθνικό μέτωπο πρέπει να είναι ισχυρό. Η Αγκελα Μέρκελ με τις πρωτοβουλίες της επιθυμεί να λειτουργήσει ως καταλύτης. **Σελ. 20**

Τα σοβαρά λάθη στον τουρισμό οδηγούν σε αύξηση της ύφεσης

Οι παραλείψεις, το εύκολο κέρδος και οι ευθύνες όλων

Τα διαχρονικά λάθη στον τουρισμό ανέδειξε φέτος η πανδημία. Με την επιμονή μας να διατηρούμε τον ομφάλιο λώρο με τη βρετανική και ρωσική αγορά, ο κυπριακός τουρισμός παραμένει στην ουσία απροστάτευτος στις δυσμενείς συγκυρίες. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά το Brexit, το λουκέτο της Thomas Cook και την πανδημία που προκάλεσε απώλειες της τάξης του 75% στα τουριστικά έσοδα και ανεβάζει την ύφεση στο 8%. Η Κύπρος δεν κατάφερε να μετατραπεί σε ισχυρό brandname για άλλες ευρωπαϊκές τουριστικές αγορές. Ευθύνες για την κατάσταση φέρουν και οι ξενοδόχοι, οι οποίοι επιμένουν να δουλεύουν με Ρώσους, Βρετανούς και με οργανωμένα πακέτα. **Οικονομική, σελ. 4**

Το 2021 η ένταξη Astrobank στο ΧΑΚ

Καθυστέρησε λόγω του ιού

Πλώρη για ένταξη στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2021 έβαλε η Astrobank, η μετονομασθείσα πλέον σε «Astro Bank Public Company Limited». Η ένταξη θα γινόταν στο τέλος του 2020 αλλά καθυστέρησε λόγω της πανδημίας. Αυτή τη στιγμή προτεραιότητα της τράπεζας είναι η απορρόφηση της Εθνικής. **Οικονομική, σελ. 5**

ΒΙΒΛΙΟ

Ο διευθυντής εκδόσεων του MOMA στην «Κ»

Ο διευθυντής εκδόσεων του MoMA της Νέας Υόρκης Κρίστοφερ Χάντσον μιλάει στην «Κ» για την τέχνη και τη μαύρη κουλτούρα. Η νέα, πιο γεωγραφικά και φυλετικά, διευρυμένη προσέγγιση του MoMA στην παρουσίαση των συλλογών του αντικατοπτρίζεται και στο εκδοτικό του πρόγραμμα. **Ζωή, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Τέσσερις ηθοποιοί μιλούν για τους «Αχαρνείς»

Οι ηθοποιοί Ανδρέας Τσουρής, Βασίλης Βασιλάκης, Κώστας Καζάκας και Μιχάλης Μουστάκας, οι οποίοι έμελλε να βρεθούν όλοι μαζί στην αριστοφανική κωμωδία μιλάνε στην «Κ» για τους «Αχαρνείς» του ΘΟΚ σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή. **Ζωή, σελ. 4**

Οι 100 ημέρες μέχρι την ώρα της αλήθειας

Απομένουν μόλις 100 ημέρες μέχρι τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου και η χώρα εισέρχεται πλέον για τα καλά σε μια πυρετώδη προεκλογική περίοδο. Η πλάστιγγα γέρνει υπέρ του Δημοκρατικού υποψηφίου Τζο Μπάιντεν, αφού το τελευταίο τρίμηνο αποδείχθηκε εφιαλτικό για τον Ντόναλντ Τραμπ. **Σελ. 23**

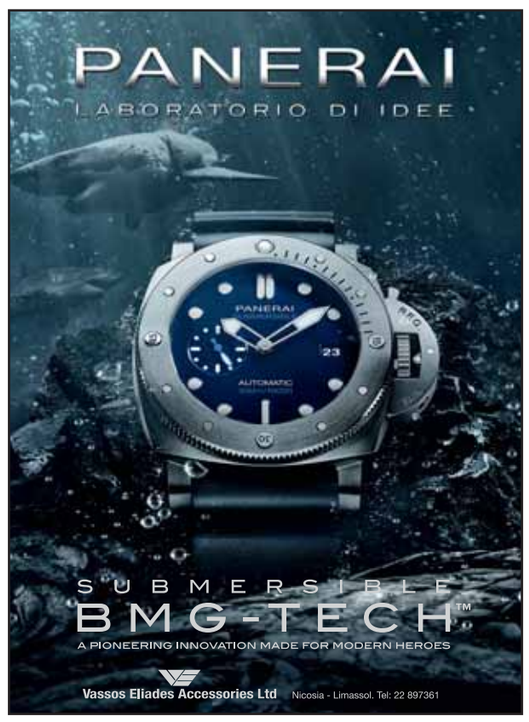

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Μέχρι πού το πάει ο Ερντογάν

Μπορεί η Παρασκευή 24/07/2020, να ήταν η μέρα που η Αγία Σοφία, με απόφαση Ταγίπ Ερντογάν, μετετράπη σε τζαμί, ωστόσο, σίγουρο είναι πως θα καταγραφεί στην ιστορία ως το τέλος της εποχής του κεμαλισμού στην Τουρκία. Ο οποίος κεμαλισμός ανασκολοπίσθηκε από τον κ. Ερντογάν με την κατάργηση της απόφασης του ιδρυτή της χώρας Κεμάλ Ατατούρκ, το 1934, να κηρύξει την Αγία Σοφία σε μουσείο. Στις 24/07/1923 υπογράφηκε η Συνθήκη της Λωζάννης, που έθεσε τα όρια της σύγχρονης Τουρκίας και για την ανάγκη αναθεώρησης της οποίας αναφέρεται επανειλημμένα ο Τούρκος πρόεδρος. Μέχρι πού θέλει να επεκτείνει ο Ερντογάν τα όρια της Τουρκίας και γιατί; Πηγή στην Άγκυρα εξηγείστην «Κ» (σελ.6) το σκεπτικό Ερντογάν, ότι στην Αν. Μεσόγειο ερίζουν μικρές, μεσαίες και μεγάλες δυνάμεις. Οι μικρές αδυνατούν να επηρεάσουν ενεργειακά δρώμενα στην περιοχή, «οι μεγάλες τρέχουν πίσω από τα δικά τους», ενώ μεσαίες δυνάμεις με ισχύ είναι η Τουρκία και η Αίγυπτος και προσθέτει: «Εφόσον η Τουρκία συγκαταλέγεται στη δεύτερη κατηγορία, εξαιτίας της ισχύος της και του δικτύου συμμαχιών που οικοδομεί στην περιοχή, δεν έχει άλλη επιλογή παρά να προβάλλει την ανωτερότητά της σε όλα τα επίπεδα και να σπρώξει όλους τους συνομιλητές στην τελική διαπραγμάτευση για την ειρηνική συνύπαρξη των συμφερόντων όλων των πρωταγωνιστών στην Αν. Μεσόγειο». Πολύ βολικό το απόφθεγμα της τουρκικής πηγής ότι «οι μεγάλες δυνάμεις τρέχουν πίσω από τα δικά τους» καθώς αφήνει στο απυρόβλητο Ρωσία και ΗΠΑ. Μάλιστα, ουδόλως προβάλλεται ο αμερικανικός απομονωτισμός που είναι το χαλί πάνω στο οποίο ξεδιπλώνει όλη την επεκτατική πολιτική της η Άγκυρα, αφού η απόσυρση της αμερικανική ισχύος –και από την Μεσόγειο - άφησε ένα δυσθεώρητο κενό επιστασίας στην περιοχή. Το κενό που επιδιώκει να γεμίζει ο τουρκικός ηγεμονισμός αποκάλυψε σε ανάρτησή του, τις προάλλες, ο διευθυντής επικοινωνίας της Τουρκικής Προεδρίας, ΦαχρετίνΑλτούν: «Η ασφάλεια της Τουρκικής Δημοκρατίας δεν εξασφαλίζεται μόνο στα δικά της σύνορα. Η Τουρκία είναι αποφασισμένη να μετατρέψει την «πνευματική της γεωγραφία σε πεδίο σταθερότητας προωθώντας την ασφάλεια όχι μόνο στο εσωτερικό αλλά και σε μια ευρεία περιοχή μεταξύ των Βαλκανίων και της Κεντρικής Ασίας μέχρι τον Κόλπο και το Στενό του Γιβραλτάρ». Στη βάση του νέου αυτού δόγματος ηγεμονισμού, θεωρητικός του οποίου είναι ο εμπνευστής της «Γαλάζιας Πατρίδας», ναύαρχος Γιαϊτζί, προκλήθηκε και η εν εξελίξει ελληνοτουρκική κρίση, με την Τουρκία να δοκιμάζει τα νερά, ενοχλώντας μια χώρα που συγκαταλέγει ανάμεσα στις μικρές, την Ελλάδα. Το θρησκευτικό «επίτευγμα» με την Αγία Σοφία και το «πατριωτικό» με την αποστολή του «Oruc Reis» συνέθεταν για τον Ερντογάν, ιδανικό σκηνικό για την έναρξη της «μεγάλης εξόδου», μέχρι το Γιβραλτάρ! Αρχικά φαινόταν ότι οι τουρκικοί παλικαρισμοί θα περνούσαν χωρίς αντίσταση, ωστόσο, εσχάτως αποδείχθηκε ότι στην Αν. Μεσόγειο έχουν ρόλο τουλάχιστον άλλοι τρεις: Γαλλία, Ισραήλ και Αίγυπτος, που δεν είναι διατεθειμένοι να ανεχθούν τουρκική ηγεμονία. Η δήλωση Μακρόν, μετά τη συνάντηση με τον πρόεδρο Αναστασιάδη στο Παρίσι, δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνειών: «Θα ήταν σημαντικό λάθος για την Ε.Ε. να αφήσει την ασφάλεια στην ανατολική Μεσόγειο στα χέρια άλλων παραγόντων κυρίως της Τουρκίας». Έτσι ο Γάλλος Πρόεδρος διακήρυξε στην ουσία ότι είναι βασικός παίκτης στο γεωπολιτικό παίγνιο Μεσογείου και Μέσης Ανατολής και θα είναι δύσκολο να μην προστατεύσει διά της ισχύος αυτή του τη διακήρυξη κι όχι με τις όποιες αναποτελεσματικές ευρωπαϊκές κυρώσεις. Ταυτόχρονα, η Αίγυπτος τράβηξε κόκκινη γραμμή στη Σύρτη, ενώ το Ισραήλ έδειξε με τα πλήγματα κατά στρατιωτικών εγκαταστάσεων του Ιράν αλλά και της τουρκικής βάσης Αλ Ουατίγια στη Λιβύη, ότι είναι και αόρατο και πανταχού παρόν. Έτσι, μετά και την παρέμβαση Μέρκελ προς Ερντογάν και τις πληροφορίες για έναρξη ελληνο-τουρκικού διαλόγου, η επόμενη κίνηση προφανώς θα είναι η εκτόνωση του «Oruc Reis», στην ακίνδυνη κυπριακή ΑΟΖ και πολιτικά, του τουρκικού ηγεμονισμού… στο Βαρώσι.

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Η νέα κόντρα στην Ad Hoc, το γόητρο της Βουλής και η μάχη της Αγλαντζιάς

Πολλοί διερωτούνται κατά πόσον στη συνάντηση Νίκαρου-Μακρόν λήφθηκαν όντως συγκεκριμένες και σημαντικές αποφάσεις, ιδιαίτερα στον αμυντικό τομέα.

Η απάντηση που δίνεται από άτομο που γνωρίζει είναι ότι λήφθηκαν αποφάσεις και μάλιστα πολύ σημαντικές, οι οποίες όμως για συγκεκριμένους λόγους δεν έχουν ανακοινωθεί μέχρι στιγμής. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα ανακοινωθούν σύντομα, μόλις οι δύο κυβερνήσεις κρίνουν πως πρέπει να το πράξουν. Γίνεται πάντως αναφορά σε μία απόφαση η οποία, όταν ανακοινωθεί θα κερδίσει τις εντυπώσεις. «Χρειάζεται όμως λίγο χρόνο ακόμα», όπως λέγεται.

Προς το παρόν εκείνο που ο Λόφος αφήνει να διαρρεύσει είναι η βεβαιότητα πως τις ενέργειες τις Total στην κυπριακή ΑΟΖ θα περιφρουρούν γαλλικές δυνάμεις. Κάποιοι θεωρούν πως ήρθε η ώρα και για μόνιμη στάθμευση γαλλικών δυνάμεων στο νησί, κάτι που εξυπηρετεί και τα γαλλικά αλλά και τα ευρωπαϊκά συμφέροντα στην Κύπρο... Θα ανακοινωθεί άραγε σύντομα μια στάθμευση διαρκείας των γαλλικών δυνάμεων;

«Νίκος, να δεις που κάποιος θα παίζει ντάρτς, βάζοντας στόχο αυτή τη φωτογραφία».

Νέα κόντρα βρίσκεται σε εξέλιξη στη Βουλή και αφορά τις διαγραφές δανείων κομμάτων και εταιρειών ή κομματικών οργανώσεων και οργανισμών από τράπεζες. Το θέμα ύστερα από πολλές αντεγκλήσεις οδηγήθηκε για συζήτηση στην Ad Hoc επιτροπή για την καταραμένη λίστα Γιωρκάτζη. Και ενώ αρκετοί παραξενεύτηκαν από τη συμφωνία για συζήτηση του θέματος στην Ad Hoc η νέα κόντρα δεν άργησε να διαφανεί. Αφορά τους όρους εντολής της επιτροπής που της επιτρέπουν να εξετάζει θέματα με χρονικό ορίζοντα από το 2013 τη στιγμή που ο ΔΗΣΥ επιμένει πως η διερεύνηση θα πρέπει να αρχίσει από το 2000. Μια θέση που ο ΔΗΣΥ υποστηρίζει καιρό τώρα. Πάντως, και το ΑΚΕΛ θέτει θέματα για τη συζήτηση στην Ad Hoc επιτροπή.

Ένα από αυτά είναι πως το θέμα θα πρέπει να ξεκαθαρίσει από την επιτροπή πριν από τη λήξη της παρούσας Βουλής. Κάτι που κάποιοι βουλευτές θεωρούν ακατόρθωτο λόγω του τεράστιου έργου που θα χρειαστεί να παραχθεί σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Πολλοί πάντως είναι αυτοί που θεωρούν ότι η Ad Hoc επιτροπή δεν πρόκειται να ολοκληρώσει την αποστολή της, ούτε με την εξέταση της καταραμένης λίστας Γιωρκάτζη, ούτε με τα διαγραφέντα δάνεια σε κόμματα και τις οργανώσεις τους. Και ότι η σίγουρη κατ' αυτούς αποτυχία της επιτροπής θα χρεωθεί στο καταχρεωμένο ήδη γόητρο της Βουλής και των κομμάτων.

Σε σκληρή μάχη μετατρέπεται ο προεκλογικός αγώνας των υποψηφίων για τη δημαρχία της Αγλαντζιάς. Τόσο οι υποψήφιοι όσο και τα κόμματά τους επιδίδονται σε ένα πρωτοφανή αγώνα επικράτησης με τραγελαφικά σε μερικές περιπτώσεις στιγμιότυπα. Η επικοινωνία με τους δημότες γίνεται σε πολλαπλά επίπεδα, ακόμα και από σπίτι σε σπίτι, παρά τα προβλήματα και τον φόβο του κορωνοϊού. Κάποιοι υποψήφιοι από κεκτημένη ταχύτητα ξεφεύγουν και κινούνται αυτόνομα σε σημαντικά θέματα φέρνοντας σε δύσκολη θέση τα κόμματα που τους υποστηρίζουν. Σε μια μάλιστα περίπτωση απειλήθηκε διάλυση της συνεργασίας κομμάτων και χρειάστηκαν δηλώσεις επί δηλώσεων για επανόρθωση...

Κάποιοι πάντως θεωρούν το αποτέλεσμα των εκλογών ως στοίχημα για τις προοπτικές και τις συνεργασίες για τις βουλευτικές εκλογές. Γι' αυτό και αναμένουν με φόβο και δέος τα αποτελέσματα που θα βγάλει η κάλπη. Πληροφορίες μου από πηγή που ανεβοκατεβαίνει συχνά στον Λόφο αναφέρουν ότι η κυβέρνηση δεν είναι πια τόσο ανήσυχη για την εξαγορά της Noble από την Chevron.

Αμέσως μετά την ανακοίνωση της εξαγοράς υπήρξαν διάφορα σχόλια και συζητήσεις για τις επιπτώσεις που θα υπήρχαν στο κοίτασμα «Αφροδίτη» και κατά πόσον η Chevron θα συνέχιζε στον σχεδιασμό που χάραξε η Noble. Η πηγή μου υποστηρίζει πως η κυβέρνηση κινήθηκε άμεσα προς τον κολοσσό Chevron και φαίνεται πως έλαβε ικανοποιητικές εξηγήσεις και διαβεβαιώσεις. Γι' αυτό και επήλθε ηρεμία. Τουλάχιστον προς το παρόν με κάποιον στο Λόφο να αναφωνεί με ανακούφιση: «Ουφ ευτυχώς, αυτό μας έλειπε τώρα...»

ΚΟΥΙΖ: Αληθεύει ότι βουλευτής με αρκετά χρόνια ευδόκιμης παρουσίας στη Βουλή το σκέφτεται αν θα υποβάλει ξανά υποψηφιότητα; Οι κακές γλώσσες λένε πως παίζεται αν θα υποβάλει υποψηφιότητα με το κόμμα του και δεν αποκλείεται να μετακομίσει... λίγο πιο κάτω...

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πρίν στην «Κ»

26.VII.1940

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ: Το Ρώυτερ μεταδίδει εκ Καΐρου το ακόλουθον επίσημον ναυτικόν ανακοινωθέν: «Κατά τας πρώτας πρωινάς ώρας της σήμερον η Αλεξάνδρεια εβομβαρδίσθη υπό μικρού αριθμού εχθρικών αεροπλάνων. Ολίγαι βόμβαι, περιλαμβάνουσαι και εμπρηστικάς τοιαύτας, ερρίφθησαν άνευ διακρίσεως στόχων, προκαλέσασαι μικράς μόνον ζημίας. Εν άτομον εφονεύθη και επτά ετραυματίσθησαν».
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ: Πληροφορίαι των εφημερίδων εκ Βισσύ αναφέρουν ότι τα γαλλικά δικαστήρια πρόκειται να εξακριβώσουν τας ευθύνας του τέως πρωθυπουργού κ. Νταλαντιέ, καθώς και των υπουργών κ.κ. Ντελμπός, των Εξωτερικών, Καμπενκί, των Ναυτικών, και Μαντέλ των Αποικιών, διά την κήρυξιν του πολέμου εναντίον της Γερμανίας. Η «Ημέρα - Ηχώ των Παρισίων» λέγει ότι όλοι εκείνοι οι οποίοι ανεχώρησαν εκ Γαλλίας μεταξύ της 10ης Μαΐου και 30ής Ιουνίου, παρά το λαμπρόν παράδειγμα του στρατάρχου Πεταίν, καταδείξαντες ότι δεν είναι καλοί Γάλλοι, πρέπει να τιμωρηθούν. Η Κυβέρνησις, λέγει η εφημερίς, διά του εκδοθέντος διατάγματος ορίζει ότι εκείνοι οι οποίοι εγκατέλειψαν την Γαλλίαν άνευ αδείας πρέπει να στερηθούν των πολιτικών των δικαιωμάτων.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στον πορθητή. Πολλά καρπούζια έβαλε ο Ταγίπ στις μασχάλες του και λογικά κάποιο απ' όλα θα πέσει στα πόδια να σπάσει. Ελπίζουμε να είναι το δικό μας.

2 Στο χειρουργείο. Πάντως, αν δει προσεκτικά κάποιος την οριοθέτηση της Navtex του Ταγίπ θα προσέξει πως η περιοχή είναι προσεκτικά διαλεγμένη και δεν χρειαζόταν εκ μέρους μας και πολύ μυαλό για να την προβλέψουμε. Πονηρός τελικά ο Ταγίπ.

3 Στα δεδομένα. Η Navtex λοιπόν είναι πολύ μακριά από τα 12 ναυτικά μίλια του Καστελόριζου και της Κρήτης, άρα επί της ουσίας δεν αμφισβητεί τα εδάφη της Ελλάδας. Μάλλον αναγνωρίζει το στάτους κβο του Καστελόριζου. Η υφαλοκρηπίδα, δηλαδή η προέκταση της στεριάς κάτω από τη θάλασσα είναι μια άλλη ιστορία και γενικά αμφισβητούμενη.

4 Στον χρυσό. Επίσης η περιοχή λένε οι ειδικοί δεν έχει τίποτα στον βυθό παρά ψάρια. Καμία συζήτηση περί πετρελαίου, αερίων κ.λπ. μιας και βρίσκεται και πολύ μακριά από τα λεγόμενα μεσογειακά πηγάδια του Νείλου. Αν πάει για μπακαλιάρους το τουρκικό ερευνητικό, θα βρει πάντως.

«Η ιστορία θα είναι ευγενική μαζί μου. Σκοπεύω να την γράψω». *Ουίνστον Τσόρτσιλ.*

5 Στις ισορροπίες. Ο Ταγίπ επίσης πάτησε με τη Navtex στην αιγυπτιακή ΑΟΖ όσο πατά η γάτα, για να μην ανοίξει κι άλλο μέτωπο με τον δημοκράτη Σίσι.

6 Στη συκιά. Όσον αφορά την δική μας ΑΟΖ, ο Ταγίπ αφού την έκανε που την έκανε κεφαλοτύρι από τις πολλές τρύπες, λίγη σημασία έχει πόσο μπήκε μέσα και πόσο έξω. Συκιά του μαύρου.

7 Στο διά ταύτα. Η κατάσταση, ό,τι και να γίνει τις επόμενες μέρες, ευνοεί και τον Ταγίπ και τον Κούλη. Ο μεν τούρκος άνοιξε όλα τα χαρτιά του στο τραπέζι και πριν φύγει ο κολλητός του Ντόναλντ θα προσπαθήσει να πάρει ό,τι μπορεί σε Λιβύη, Συρία, Ιράκ, Αρμενία και Αιγαίο. Ο δε πρωθυπουργός έχει την ευκαιρία να περάσει στην ελληνική κοινή γνώμη πως θα πρέπει να γίνει μια διαπραγμάτευση με τους Τούρκους για να μην έχουμε χειρότερα.

8 Στους χαμένους. Κατά πάσα πιθανότητα σε αυτήν την ιστορία εμείς στη Κύπρο θα είμαστε οι χαμένοι της υπόθεσης με την «πρόφαση» πως δεν λύσαμε το Κυπριακό. Τι θα χάσουμε είναι το ζητούμενο, και δεν μπορώ ακόμη να σας το προσδιορίσω.

9 Στην πληροφόρηση. Μέχρι στιγμής πάντως μάλλον κερδισμένοι βγαίνουν τα δύο κτίρια στον Λόφο. Μιλώ για το ΥΠΕΞ και το Μέγαρο. Ο μεν πρώτος δικαιώθηκε στις προειδοποιήσεις προς Ελλάδα πως η κρίση θα έρθει κατακαλόκαιρο και θα είναι στο Καστελόριζο, σε αντίθεση με τις αναλύσεις της Αθήνας που την έβλεπαν να έρχεται Οκτώβρη στην Κρήτη. Ο δε Healthy εκμεταλλευόμενος την δυσφορία της Γαλλίας προς την Ελλάδα με την ακύρωση των φρεγατών, πήγε στο Παρίσι και πήρε τη δήλωση συμπαράστασης που δεν μπόρεσε να πάρει ο Κούλης.

10 Στην Ιστορία. Αυτή όπως πάντα κάνει κύκλους και καταστρέφει αυτούς που κάνουν overplay.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθυντής: Ανδρεας Παρασχος • Σύμβουλος Εκδοσης : Αλκης Ανδρεου
Αρχισυντάκτρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Συνωστισμός δυνάμεων στην Αν. Μεσόγειο

Ιδιαίτερα ανησυχητική η εικόνα από το Καστελόριζο έως και τα βορειοδυτικά τουρκικά παράλια απέναντι από την Κύπρο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Τεταμένη συνεχίζει να παραμένει η κατάσταση που επικρατεί, στο νότιο και ανατολικό κομμάτι της Μεσογείου από την περασμένη Τρίτη, παρά το γεγονός ότι έχουν υποχωρήσει αισθητά οι ιδιαίτερα υψηλοί δημόσιοι τόνοι, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Η εικόνα που παρουσιάζει η περιοχή, ένεκα της συνεχιζόμενης παρουσίας του τουρκικού ερευνητικού σκάφους «Oruc Reis», στο λιμάνι της Αττάλειας αλλά και της υπερ-συγκέντρωσης ναυτικών δυνάμεων, δεν αφήνει επί του παρόντος πολλά περιθώρια εφησυχασμού. Τουναντίον, εκφράζονται σοβαροί προβληματισμοί για αστάθμητους παράγοντες που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε επικίνδυνες ατραπούς. Στη Λευκωσία, από ενάρξεως των νέων τουρκικών επιθετικών κινήσεων, παρακολουθούν με ιδιαίτερη προσοχή τα όσα τεκταίνονται καθημερινώς στην περιοχή, χωρίς ωστόσο να συντρέχει λόγος έκδηλης ανησυχίας, κατά τις εκτιμήσεις πολιτικών και στρατιωτικών. Ωστόσο, η απουσία μεταβολής των στρατιωτικών δυνάμεων που έχουν αναπτυχθεί από τα νοτιοδυτικά παράλια προς την πλευρά του Αιγαίου έως και τα νοτιοανατολικά παράλια απέναντι από την Κύπρο, κρατά σε εγρήγορση την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία. Πέρα από τα όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας για τον αριθμό και τη διάταξη των στρατιωτικών δυνάμεων, από τον Έβρο έως και δυτικά της Κύπρου, στρατιωτικές πηγές υποστηρίζουν έντονα πως στην ευρύτερη περιοχή καταγράφεται μια υπερ-συγκέντρωση στρατιωτικών δυνάμεων.

Οι εκτιμήσεις που γίνονται από στρατιωτικούς παρατηρητές συνάδουν με την εικόνα που παρουσιάζει η περιοχή, έτσι όπως αυτή αποτυπώνεται από τις αρμόδιες αρχές στη Λευκωσία. Σύμφωνα με στοιχεία που έχει στην διάθεσή της η «Κ», όχι από ανοικτές πηγές πληροφόρησης, φαίνεται πως ο παραδοσιακός συνωστισμός ναυτικών δυνάμεων πέριξ της Κύπρου έχει επεκταθεί προς δυσμάς, κάτι που αποτυπώνεται και στο χάρτη με την διάταξη των πολεμικών μέσων Τουρκίας και Ελλάδας. Η εικόνα σαφώς είναι περισσότερο επιβαρυμένη αν ληφθούν υπόψη και οι ναυτικές δυνάμεις που έχουν σχεδόν μόνιμη παρουσία στην ευρύτερη περιοχή, ένεκα και της κατάστασης στη Μέση Ανατολή. Από το ύψος της Ρόδου και τον ναύσταθμο Ακσάζ, μέχρι και την Αττάλεια η Τουρκία έχει αναπτύξει μια ναυτική δύναμη 15 πολεμικών πλοίων διαφόρων τύπων.

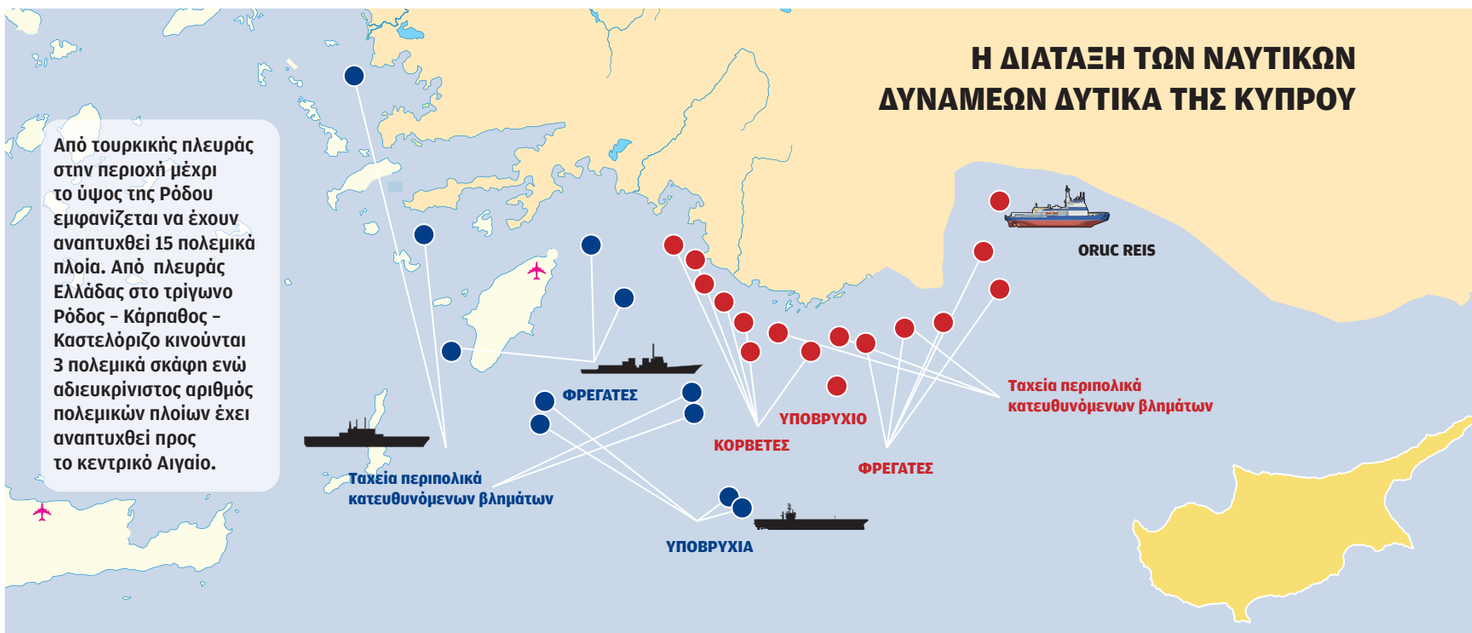

Μέσα στο Σαββατοκύριακο το αμερικανικό αεροπλανοφόρο «Αϊζενχάουερ», το οποίο θα συνοδεύεται από 12 πολεμικά πλοία, αναμένεται ότι θα διασχίζει τη νοτιοανατολική Μεσόγειο για περίπου δύο ημέρες.

Οι τουρκικές δυνάμεις

Όπως φαίνεται και στον χάρτη, οι τουρκικές δυνάμεις έχουν πάρει θέσεις σε κοντινές αποστάσεις από τα τουρκικά παράλια. Συγκεκριμένα, με βάση την εικόνα που υπάρχει στην Κύπρο, προς δυσμάς έχουν αναπτυχθεί 6 φρεγάτες, από τις οποίες οι δύο φέρεται να βρίσκονται στον κόλπο της Αττάλειας που βρίσκεται αγκυροβολημένο το ερευνητικό «Oruc Reis», 5 ταχέα περιπολικά κατευθυνόμενων βλημάτων, ένα υποβρύχιο και 3 κορβέτες. Εκτός από τις ναυτικές δυνάμεις που έχει αναπτύξει η Τουρκία στην περιοχή, παρουσία φαίνεται να έχουν και δυνάμεις από αέρος, κάτι που επί του παρόντος δεν επιβεβαιώνεται από άλλες πηγές, εκτός από τουρκικές. Προς τα τέλη της περασμένης εβδομάδας υπήρχαν μαρτυρίες για πτήσεις πολεμικών αεροσκαφών ανοιχτά του Ακάμα, ωστόσο παραμένει αδιευκρίνιστο αν επρόκειτο για αεροσκάφη που είχαν απογειωθεί από το αεροδρόμιο Πάφου. Μοναδική αναφορά, πληροφορίες από την Πάφο για συχνή χρήση του αεροδρομίου της πόλης από γαλλικά μεταγωγικά, χωρίς να διευκρινίζεται μέρα και ώρα.

Στον αιφνιδιασμό που επιχειρήθηκε από πλευράς Άγκυρας, την περασμένη Τρίτη με την έκδοση Navtex για σεισμογραφικές έρευνες και εντός της ελληνικής υφαλοκρηπίδας, η Ελλάδα αντέδρασε άμεσα και αυτή τη στιγμή, σύμφωνα με επίσημη ενημέρωση από την Αθήνα, το σύνολο του ελληνικού στόλου είναι σε συγκεκριμένες θέσεις, από το κεντρικό Αιγαίο έως και τις νότιες θαλάσσιες περιοχές. Πηγές στη Λευκωσία υποστηρίζουν πως το Ελληνικό πολεμικό ναυτικό καταγράφει παρουσία στο ύψος του Καστελόριζου, με μια φρεγάτα, ένα περιπολικό κατευθυνόμενων βλημάτων και ένα υποβρύχιο. Από ελληνικής πλευράς, αφήνεται να διαρρεύσει πως αριθμός ελληνικών πλοίων κινείται στην περιοχή από την Ρόδο έως και το Καστελόριζο, παρακολουθώντας τις τουρκικές κινήσεις ενώ όπως σημειώνεται με νόημα ιδιαίτερη κινητικότητα φαίνεται να καταγράφεται στην ευρύτερη περιοχή και κάτω από την επιφάνεια της θαλάσσης.

Η Εθνική Φρουρά

Ενδιαφέρον υπάρχει για την αντίδραση της Εθνικής Φρουράς από την πρώτη στιγμή που εκδηλώθηκε ο τουρκικός αιφνιδιασμός, με την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία να παρακολουθούν με ιδιαίτερη περιοχή τα όσα τεκταίνονται δυτικά της Κύπρου. Πέρα από τις αυτονόητες αντιδράσεις, ανοιχτής επικοινωνίας με την Αθήνα, στρατιωτική πηγή σημείωνε στην «Κ» πως η γενικότερη αίσθηση που υπάρχει είναι πως η καθημερινότητα εντός της Εθνικής Φρουράς δεν έχει διαφοροποιηθεί αισθητά. Η ίδια πηγή σημείωνε, επίσης με νόημα, πως στη Λευκωσία υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα για τις κινήσεις που σημειώνονται στην περιοχή. Σε ό,τι αφορά τη δραστηριότητα πέριξ της Κύπρου όπου σε συνθήκες ομαλότητας υπάρχει δραστηριότητα, η εικόνα το τελευταίο διάστημα δεν έχει διαφοροποιηθεί αισθητά . Η γαλλική φρεγάτα που εντοπίσθηκε ανοιχτά των νότιων παραλιών της Κύπρου εντάσσεται στη μόνιμη παρουσία που έχει η Γαλλία στην περιοχή, όπως και άλλες χώρες οι οποίες συμμετέχουν με πολεμικά πλοία τους στην δύναμη των ΗΕ για το Λίβανο. Η εικόνα, από στρατιωτικής απόψεως, στην Κύπρο, εκτιμάται πως ενδεχομένως θα διαφοροποιηθεί εάν και εφόσον το τουρκικό ερευνητικό σκάφος, σηκώσει άγκυρες και το κυριότερο εάν θα κατευθυνθεί προς την περιοχή η οποία έχει δεσμευθεί από πλευράς Τουρκίας, για σεισμογραφικές έρευνες.

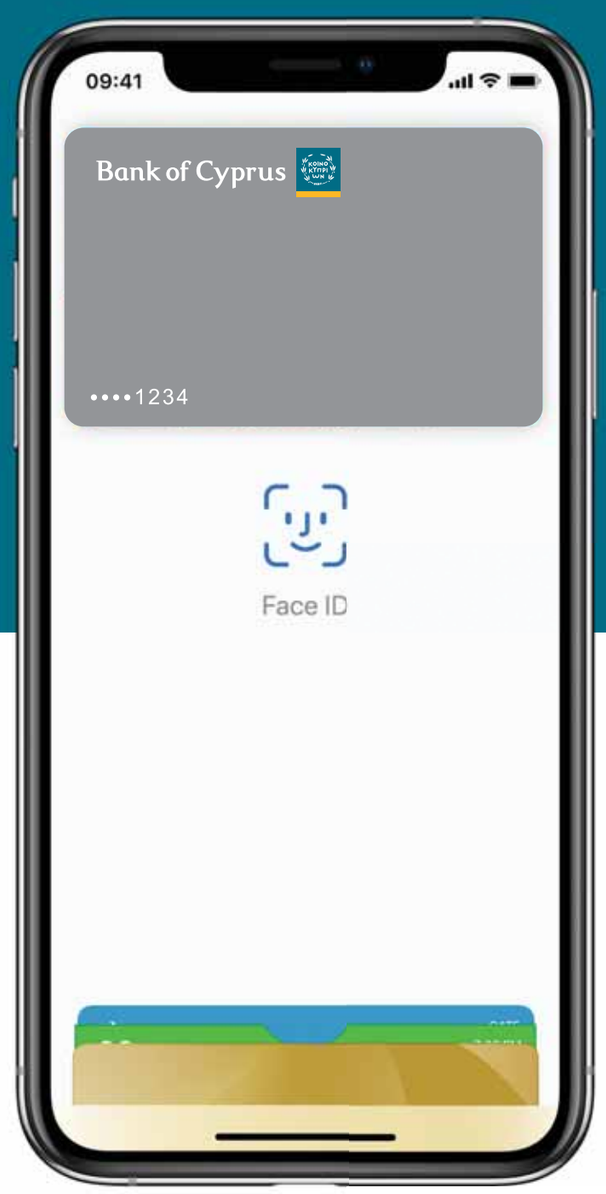

Apple Pay με κάρτες της Τράπεζας Κύπρου

Ασφαλείς και γρήγορες πληρωμές.

Απολαύστε τα οφέλη όλων των καρτών της Τράπεζας Κύπρου εύκολα και γρήγορα, χρησιμοποιώντας iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και συμβατό με τις συσκευές που χρησιμοποιείτε καθημερινά. Τα στοιχεία της κάρτας σας προστατεύονται, αφού δεν αποθηκεύονται στη συσκευή σας ούτε και κοινοποιούνται όταν πληρώνετε.

* Για τη λίστα με τις συμβατές συσκευές με Apple Pay δείτε: support.apple.com/km207105

Τράπεζα Κύπρου | Pay

Ριψοκίνδυνο διπλωματικό πόκερ με παγίδες

Στο τρίγωνο Αθήνας - Αγκυρας - Βερολίνου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Μια παρτίδα ριψοκίνδυνου διπλωματικού πόκερ με αβέβαιο αποτέλεσμα και παγίδες θυμίζουν οι διαπραγματεύσεις των τελευταίων ημερών στο τρίγωνο Αθήνας, Αγκυρας και Βερολίνου, το οποίο έχει αναλάβει ιδιαίτερα ενεργητικό ρόλο. Η προσωπική εμπλοκή της καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ στην προσπάθεια μεσολάβησης ανάμεσα στην Αθήνα και την Αγκυρα, μαρτυρεί μια ουσιαστική αλλαγή στις συνήθεις ισορροπίες, καθώς αυτή καταγράφεται εν μέσω της ανάλογης κινητοποίησης από πλευράς ΗΠΑ, παρά τις προσεκτικές δηλώσεις των στελεχών του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Η επίσπευση του πλου του αεροπλανοφόρου «Dwight D. Eisenhower» στα νότια της Κρήτης και η συνοδεία μιας φρεγάτας και ενός υποβρυχίου που έστειλε το Πολεμικό Ναυτικό (Π.Ν.) στην ομάδα κρούσης, έχει τη σημασία της, δεν συνδέεται όμως ευθέως με την κρίση που πυροδότησε στην Ανατολική Μεσόγειο η αναγγελία ερευνών από την Αγκυρα. Η χλιαρότητα των αμερικανικών αντιδράσεων ήταν άλλωστε αναμενόμενη, δεδομένης της πρόσβασης του Τούρκου προέδρου στον Λευκό Οίκο, κυρίως όμως λόγω της κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι ΗΠΑ ενόψει των εκλογών του Νοεμβρίου.

Αρκετοί έμπειροι παρατηρητές επισημαίνουν ότι η κινητοποίηση της καγκελαρίας ξεπερνάει τα συνήθη όρια της γερμανικής διπλωματίας, ενώ τονίζουν πως η ενασχόληση με ζητήματα που αγγίζουν τον σκληρό πυρήνα της κρατικής κυριαρχίας είναι ένα πεδίο το οποίο η κ. Μέρκελ αντιλαμβάνεται ότι δεν μπορεί να αποτελεί ταμπού για το Βερολίνο, μάλιστα σε μια περίοδο κατά την οποία η Ευρώπη περιτριγυρίζεται συνολικότερα από μια σειρά σοβαρών γεωπολιτικών κρίσεων. Ενας δεύτερος παράγοντας ο οποίος διαδραμάτισε ρόλο σε αυτή την παρέμβαση, ήταν και το γεγονός ότι ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αναγνωρίζει στο πρόσωπο της κ. Μέρκελ έναν συνομιλητή με κύρος και δυνατότητα επιρροής των πραγμάτων εντός της Ε.Ε. Δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι η Αγκυρα έχει ανάγκη από τον εκσυγχρονισμό των όρων της Τελωνειακής Ενωσης, ιδιαίτερα εφόσον η οικονομία της Τουρκίας βρίσκεται υπό διαρκή πίεση. Ο κ. Ερντογάν απαγόρευσε την Παρασκευή τις απολύσεις για έναν ακόμα χρόνο, εκμεταλλευόμενος τη συγκυρία (κορωνοϊός), ωστόσο αναλυτές υποδεικνύουν ότι η πραγματική ανεργία στην Τουρκία αγγίζει δυσθεώρητα ύψη. Σε διπλωματικό επίπεδο το Βερολίνο έχει μεσολαβήσει πρόσφατα, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά διαδικασίες που συνδέονται με τον ΟΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας, ώστε η Ελλάδα να είναι παρούσα σε συζητήσεις για τη Λιβύη και άλλα περιφερειακά ζητήματα.

Το τουρκολιβυκό μνημόνιο ήταν μια κίνηση η οποία έπεισε τους Ευρωπαίους για τις επιθετικές βλέψεις της Αγκυρας, ακόμη και κατά κρατών-μελών της Ε.Ε., γι' αυτό και η παρέμβαση του Βερολίνου ήταν τόσο άμεση. Η Γαλλία προφανώς αποτελεί σύμμαχο υψίστης σημασίας για τα ελληνικά συμφέροντα, καθώς εμφανίζεται διατεθειμένη να συμβάλει στην ανακοπή της επέκτασης της τουρκικής επιρροής στην Ανατολική Μεσόγειο, ωστόσο οι κάκιστες σχέσεις Παρισιού - Αγκυρας τη μετατοπίζουν εκ των πραγμάτων από την κεντρική εικόνα των διπλωματικών διαπραγματεύσεων. Στο περιφερειακό πεδίο, η Αθήνα συνεχίζει εντατικά τις συζητήσεις με το Κάιρο, με την πιθανότητα κατάληξης οριοθέτησης αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) ανάμεσα σε Ελλάδα και Αίγυπτο να θεωρείται, από ορισμένες πηγές, ακόμη και ζήτημα λίγων ημερών.

Η αμφιθυμία της Τουρκίας

Ο δίαυλος επικοινωνίας ανάμεσα σε Ελλάδα και Γερμανία (αλλά και τη Γαλλία, παρά τις διαφορές που υπήρχαν στο θέμα των γαλλικών φρεγατών) είναι αποτελεσματικός, ωστόσο άπαντες στην Αθήνα παραμένουν επιφυλακτικοί, καθώς η Αγκυρα εμφανίζεται διαρκώς αμφίθυμη. Είναι απολύτως σαφές ότι η Αγκυρα επιθυμεί κάποιου είδους διάλογο για την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο, είναι ωστόσο ασαφές με ποιους όρους επιθυμεί τη διεξαγωγή του. Ο τρόπος με τον οποίο κινήθηκε τις τελευταίες ημέρες και, κυρίως, η δημοσιοποίηση των συνομιλιών Ιμπραήμ Καλίν, Ελένης Σουρανή και Γιαν Χέκερ, προδίδει ότι η Αγκυρα δεν επιθυμεί μεσολαβητές ανάμεσα σε αυτήν και την Αθήνα. Την ίδια στιγμή, βέβαια, αποδεικνύεται ότι, παρά τις δυσκολίες, υπάρχει ένας δίαυλος επικοινωνίας ανάμεσα στο Μέγαρο Μαξίμου και το Προεδρικό Παλάτι στην Αγκυρα. Επιπλέον, η αναγγελία ερευνών σε ένα τμήμα της ελληνικής υφαλοκρηπίδας, το οποίο βρίσκεται, κατά τη διατύπωση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, σε «διαφιλονικούμενα» ύδατα, λειτουργεί για την τουρκική πλευρά ως ένα ενδιάμεσο στάδιο πίεσης, καθώς στην Αγκυρα γνωρίζουν πολύ καλά ότι σε περίπτωση ερευνών τα πολιτικά περιθώρια αντίδρασης της Αθήνας θα ήταν εξαιρετικά περιορισμένα. Η έκδοση NAVTEX (οδηγίας προς ναυτιλλομένους) σε περιοχή που έχει αδειοδοτηθεί ήδη από το 2012 (όπως ήδη προειδοποίησε η «Κ» την προηγούμενη Κυριακή), δείχνει την πρόθεση της Αγκυρας να κινηθεί κλιμακωτά. Η Αθήνα έχει καταστήσει απολύτως σαφές προς όλες τις κατευθύνσεις ότι αν η Αγκυρα προχωρήσει σε έρευνες στην περιοχή που έχει οριοθετηθεί με βάση το τουρκολιβυκό μνημόνιο, τότε η αντίδρασή της θα είναι άμεση και δίχως περιθώριο παρερμηνείας.

Η πιθανότητα κατάληξης οριοθέτησης ΑΟΖ ανάμεσα σε Ελλάδα και Αίγυπτο θεωρείται, από ορισμένες πηγές, ακόμη και ζήτημα λίγων ημερών.

Στο επιχειρησιακό πεδίο, οι Ενοπλες Δυνάμεις παραμένουν σε καθεστώς επιφυλακής, καθώς την ίδια στιγμή, το τουρκικό ναυτικό δεν έχει επιστρέψει στις βάσεις του, παρά κάποιες κινήσεις αναδιάταξης στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας υπάρχει σαφής οδηγία να μην ανακληθούν οι θερινές άδειες παρά μόνο σε περιπτώσεις απόλυτης ανάγκης, όπως για παράδειγμα όσον αφορά το Πολεμικό Ναυτικό (η πλήρης στελέχωση των μονάδων αποτελούσε προϋπόθεση για την ανάπτυξή του). Στην Αθήνα υπάρχει ικανοποίηση για την ταχύτητα ανάπτυξης σχεδόν του συνόλου του στόλου (άνω του 85%) σε όλη την έκταση του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, από τη Λήμνο μέχρι το Καστελλόριζο. Ακόμα και το πρωί της Παρασκευής, ο Ναύσταθμος Σαλαμίνας δεν θύμιζε τη συνήθη εικόνα του και το μοναδικό πλοίο που ήταν ελλιμενισμένο ήταν το μεταφορικό του... αμερικανικού ναυτικού «USS-Trenton», το οποίο βρισκόταν στην Ελλάδα για επίσκεψη ρουτίνας. Η ικανοποίηση αφορά κατά κύριο λόγο τα πληρώματα που κατάφεραν σε ανύποπτο χρόνο να θέσουν τις μονάδες σε πλήρη πολεμική λειτουργία, ενώ με συγκίνηση οι επιτελείς διαπίστωσαν ότι πολλοί από τους προμηθευτές έθεσαν τις επιχειρήσεις τους στη διάθεση του Ναυτικού, επισημαίνοντας μάλιστα ότι προέχει η αποστολή του Π.Ν. και όχι το ισοζύγιο πληρωμών...

IBRAHIM LALELI / DHA / A.P.

Το σεισμογραφικό «Ορούτς Ρέις» φωτογραφημένο, την Παρασκευή, στην περιοχή της Αττάλειας. Η Αθήνα έχει καταστήσει απολύτως σαφές προς όλες τις κατευθύνσεις ότι αν η Αγκυρα προχωρήσει σε έρευνες στην περιοχή που έχει οριοθετηθεί με βάση το τουρκολιβυκό μνημόνιο, τότε η αντίδρασή της θα είναι άμεση και δίχως περιθώριο παρερμηνείας.

Δεν προχωρά σε αγορά των γαλλικών φρεγατών

«Τίτλοι τέλους» στις συζητήσεις για την προμήθεια των φρεγατών τύπου Belh@rra μπήκαν κατά τη συνάντηση που είχαν το περασμένο Σάββατο, στο περιθώριο της δραματικής Συνόδου Κορυφής στις Βρυξέλλες, ο Ελληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν. Παρά τη δεδομένη επιθυμία στήριξης της γαλλικής βιομηχανίας όπλων από το Παρίσι, κατέστη σαφές ότι η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης δεν πρόκειται να επηρεάσει τις διμερείς σχέσεις, ούτε θα μεταβάλει την τακτική πλήρους στήριξης της Αθήνας από τον κ. Μακρόν έναντι των τουρκικών διεκδικήσεων. Δεν είναι τυχαίο ότι ο κ. Μακρόν κατά τη συνάντησή του την Πέμπτη με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη καταδίκασε τις «αναθεωρητικές» βλέψεις της Αγκυρας στη Μεσόγειο και αναφέρθηκε στην ανάγκη επιβολής κυρώσεων, ενώ προέβη και σε σχετική ανάρτηση στα ελληνικά.

Η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να μην προχωρήσει στην προμήθεια εδράζεται σε δύο λόγους: Πρώτον, το κόστος για την αγορά είχε φθάσει τα 3 δισ. ευρώ. Με δεδομένα τα στενά περιθώρια του προϋπολογισμού εκτιμήθηκε ότι το κονδύλι ήταν υψηλό. Δεύτερον, ο χρόνος παράδοσης είχε προσδιοριστεί για το 2025. Ομως, με δεδομένη την κλιμακούμενη τουρκική απειλή, η Αθήνα εκτιμά πως απαιτούνται προμήθειες και κινήσεις αναβάθμισης αμυντικού υλικού που θα είναι «άμεσης απόδοσης» τόσο για το ναυτικό όσο και για την αεροπορία. Μάλιστα, όπως αναφέρουν κυβερνητικές πηγές, διερευνάται κατά πόσον είναι εφικτό ορισμένες εξ αυτών να γίνουν από τη γαλλική αγορά.

Οι αποφάσεις που αναμένεται να προχωρήσουν άμεσα αφορούν αρχικά την αναβάθμιση των τεσσάρων φρεγατών τύπου ΜΕΚΟ, μάλιστα ενδεχομένως και με περισσότερα από 160 εκατ. ευρώ που έχουν εγκριθεί ώς τώρα από τη Βουλή. Σε αυτή την περίπτωση δεν προχωρά μερική, αλλά συνολική αναβάθμιση των φρεγατών. Περίπου 250 εκατ. ευρώ έχουν προγραμματισθεί για την απόκτηση τεσσάρων αμερικανικής κατασκευής ελικοπτέρων για το Π.Ν. τύπου MH-60R. Στον ετήσιο προϋπολογισμό έχουν υπολογισθεί και περίπου 250 εκατ. ευρώ για τη υποστήριξη των F-16 μέσω FMS και περίπου ακόμη 60 εκατ. ευρώ για όπλα των μαχητικών. Προχωρά, επίσης, η υποστήριξη των γαλλικών μαχητικών Μιράζ-2000. Η διακοπή των διαπραγματεύσεων για τις Belh@rra δεν σημαίνει ότι το Π.Ν. σταματά να έχει ανάγκη για ανανεωμένο στόλο, κάτι που εκ των πραγμάτων ανοίγει διαύλους διαπραγματεύσεων με άλλες πλευρές.

Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΣ -Β. ΝΕΔΟΣ

ΑΠΟΨΗ

Η ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας και συνδρομής μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ***

Μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες που η Συνθήκη της Λισσαβώνας εισήγαγε στη Συνθήκη για την Ε.Ε. (ΣΕΕ) ήταν η προσθήκη της παραγράφου 7 του άρθρου 42 περί αμοιβαίας βοήθειας και συνδρομής μεταξύ των κρατών-μελών σε περίπτωση κατά την οποία κράτος-μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του. Συγκεκριμένα, η εν λόγω παράγραφος ορίζει ότι σ' αυτή την περίπτωση, τα άλλα κράτη-μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο ομιλεί για το «φυσικό δικαίωμα ατομικής νομίμου αμύνης» εις περίπτωσιν κατά την οποία κάποιο Μέλος των Ηνωμένων Εθνών υποστεί επίθεση ένοπλο. Η παράγραφος 7 του άρθρου 42 καθιερώνει τη ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας και συνδρομής μεταξύ των κρατών-μελών της Ενωσης κατά τρόπο ανάλογο με το άρθρο 5 του Καταστατικού του ΝΑΤΟ.

Το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης της Ε.Ε. αποτελεί μέρος του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου, έχει αυξημένη τυπική ισχύ και άμεση εφαρμογή.

Επομένως, με βάση την παράγραφο 7 του άρθρου 42 της ΣΕΕ, τόσο η Ελλάδα όσο και η Κυπριακή Δημοκρατία, ως πλήρη μέλη της Ε.Ε., αν υποστούν ένοπλη επίθεση στο έδαφός τους, έχουν τη νόμιμη προσδοκία ότι τα άλλα κράτη-μέλη οφείλουν να τους παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους. Πρόκειται για ατομική υποχρέωση κάθε κράτους- μέλους, που δεν εξαρτάται από απόφαση των ενωσιακών οργάνων ή των υπολοίπων κρατών-μελών.

Ερωτήματα γεννώνται, πρώτον, ως προς το εάν η διενέργεια γεωτρήσεων αποτελεί ένοπλη επίθεση, και, δεύτερον, αν η απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, αν υπάγεται στην έννοια της «ένοπλης επίθεσης στο έδαφος» του κράτους-μέλους η επίθεση στις θαλάσσιες ζώνες επί των οποίων το κράτος μέλος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις πρέπει να γίνει διασταλτική ερμηνεία των όρων «ένοπλη επίθεση» και «έδαφος». Ορθότερη φαίνεται η καταφατική απάντηση και στα δύο ερωτήματα, διότι οι γεωτρήσεις αποτελούν προσβολή της εθνικής κυριαρχίας του κράτους και διότι πέραν του εδάφους, τα κράτη-μέλη ασκούν κυριαρχία και επί των θαλασσίων ζωνών, όπως αυτές καθορίζονται από τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και από το Διεθνές Δίκαιο.

Το άρθρο 42 παρ. 7 της ΣΕΕ αποτελεί μέρος του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου, άρα έχει αυξημένη τυπική ισχύ, όπως έχουν και οι υπόλοιπες διατάξεις των Συνθηκών της Ε.Ε. Ως πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο η παράγραφος αυτή έχει άμεση εφαρμογή, δηλαδή αποτελεί μέρος του εντός του δικαίου κάθε κράτους-μέλους ισχύοντος δικαίου, αφού η Συνθήκη της Λισσαβώνας έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη-μέλη σύμφωνα με τις συνταγματικές διατάξεις κάθε κράτους- μέλους. Επομένως, δεν χρειάζεται η παρέμβαση του εθνικού νομοθέτη για να αρχίσει να εφαρμόζεται η ανωτέρω διάταξη. Είναι αμφίβολο όμως αν έχει άμεση ισχύ, διότι δεν αναγνωρίζει δικαιώματα στους ιδιώτες τα οποία οι τελευταίοι δύνανται να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και να ζητήσουν δικαστική προστασία.

Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. τα συνδέει η υποχρέωση επίδειξης μεταξύ των αλληλεγγύης, που είναι διάσπαρτη σε κάθε άρθρο των Συνθηκών.

Το ερώτημα που γεννάται είναι αν υπάρχει τρόπος δικαστικής προστασίας του κράτους-μέλους που δέχθηκε την επίθεση στην περίπτωση που τα υπόλοιπα κράτη-μέλη δεν παράσχουν την, κατά τα ανωτέρω οφειλόμενη, βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους. Κατά κανόνα, οι διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, πρωτογενούς και δευτερογενούς, είναι δεσμευτικές για τα κράτη-μέλη. Στην περίπτωση που ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη παραβούν υποχρέωσή τους απορρέουσα από τις Συνθήκες, πρώτα η Επιτροπή και δεύτερον κάθε κράτος-μέλος δύναται να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ε.Ε. (ΔΕΕ) και να ζητήσει την αναγνώριση της παράβασης και τελικά τη συμμόρφωση του κράτους-μέλους.

Δυστυχώς, στην περίπτωση του άρθρου 42 παρ. 7 δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Το άρθρο 275 ΣΛΕΕ ρητώς ορίζει ότι «το ΔΕΕ δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας». Το θέμα ίσως αλλάζει για τους ιδιώτες οι οποίοι θα υποστούν ζημία από την άρνηση των υπολοίπων κρατών-μελών να παράσχουν βοήθεια και συνδρομή.

Πέραν όμως της ρήτρας αμοιβαίας βοήθειας και συνδρομής, τα κράτη-μέλη τα συνδέει η υποχρέωση επίδειξης μεταξύ των αλληλεγγύης, που είναι διάσπαρτη σε κάθε άρθρο των Συνθηκών και η υποχρέωση αυτή είναι κατά πολύ ισχυρότερη από κάθε άλλη ρήτρα. Είναι καιρός να δούμε αν τα κράτη μέλη εννοούν τα κείμενα που υπογράφουν ή τα υπογράφουν για τις εντυπώσεις.

* Ο κ. Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος είναι ομότιμος καθηγητής του Δικαίου της Ε.Ε. στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Jean Monnet Chair, αντιπρόεδρος της Ελληνικής Ενωσης Ευρωπαϊκού Δικαίου (ΕΕΕΔ).

Παιχνίδια επιρροής για αποκλιμάκωση

Τα σενάρια που παίζουν γύρω από την επόμενη μέρα της κρίσης και πώς επηρεάζεται το Κυπριακό στις νέες εξελίξεις

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η Λευκωσία είχε ενημερώσει την προηγούμενη βδομάδα την Αθήνα, πως βάσει πληροφοριών της αναμένεται κλιμάκωση της κρίσης από πλευράς της Τουρκίας τις επόμενες μέρες.

Οταν το περασμένο δεκαήμερο, ο Έλληνας πρωθυπουργός γνωστοποιούσε στον πρόεδρο Αναστασιάδη κατά την επίσκεψή του στο Μαξίμου τη γερμανική πρωτοβουλία στο Βερολίνο σε μία προσπάθεια εκτόνωσης της ελληνοτουρκικής κρίσης, πολιτικοί κύκλοι στη Λευκωσία είδαν ότι σε έναν ελληνοτουρκικό διάλογο, υπάρχει υψηλό ρίσκο να παραγκωνιστεί η Κύπρος ή ακόμη και να πιεστεί σε ζητήματα που αφορούν το Κυπριακό. Από τότε μέχρι σήμερα, ωστόσο, προέκυψε η τουρκική Navtex στο Καστελόριζο, η οποία ώθησε στο κόκκινο την κρίση. Η παρουσία του προέδρου Αναστασιάδη στα Ηλύσια Πεδία την περασμένη Πέμπτη προκάλεσε ωστόσο ανακούφιση σε κύκλους του Προεδρικού. Ιδιαίτερα οι ισχυρές δηλώσεις συμπαράστασης του Εμμανουέλ Μακρόν ώθησαν τους ίδιους κύκλους να διαβεβαιώνουν στο εσωτερικό πως η Κύπρος σε καμία περίπτωση δεν θα είναι μόνη σε όλο αυτό. «Αυτή τη φορά θέλουμε πράξεις», σημείωσαν διπλωματικές πηγές που είδαν μεν θετικά τη στάση Μακρόν, αλλά κάπκαν στο παρελθόν με τον χυλό και έμαθαν προφανώς πως η λεκτική στήριξη δεν αρκεί σε αυτό το στάδιο. Η αλήθεια είναι πως έχει ήδη δημιουργηθεί ένα πλέγμα δυνάμεων που μοιράζουν παιχνίδι για το πώς θα τύχει χειρισμού η κρίση στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, με κύριο στόχο την εκτόνωση. Ήδη η Γερμανία έχει αναλάβει πρωτοβουλία με στόχο τον ελληνοτουρκικό διάλογο, ενώ η Γαλλία φέρεται να δίνει στήριξη στην Κύπρο, πιέζοντας για κυρώσεις έναντι της Τουρκίας. Το ποια μορφή θα πάρει τελικώς η κρίση έχει τη δική της σημασία για τη Λευκωσία, καθώς οι πιέσεις φοβίζουν πως θα μετακινηθούν στο τραπέζι των συνομιλιών.

Διπλωματικοί κύκλοι εκτιμούν πως ο ελληνοτουρκικός διάλογος θα θέσει τα θέματα της Κύπρου σε δεύτερη μοίρα, τόσο σε ό,τι αφορά τις τουρκικές προκλήσεις όσο και το θέμα των κυρώσεων.

Οι σφαίρες επιρροής

Ο Γάλλος πρόεδρος είχε καλέσει τον πρόεδρο Αναστασιάδη στα Ηλύσια Πεδία την περασμένη Παρασκευή, όταν κατά τη συνάντησή τους στις Βρυξέλλες, στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής και οι δύο θεώρησαν καλύτερο να συζητήσουν περαιτέρω ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις των δύο. Όπως αναφέρουν διπλωματικοί κύκλοι, οι δύο συμφώνησαν μία σειρά ζητημάτων που δείχνει την ενίσχυση των σχέσεων των δύο χωρών. Κάτι τέτοιο βεβαίως δεν βγήκε επί του παρόντος στο προσκήνιο παρά οι λεκτικές διαβεβαιώσεις των καλών σχέσεων, αλλά και η δυνατή ομολογουμένως δήλωση του Γάλλου προέδρου πως θα ήταν σημαντικό λάθος για την Ευρωπαϊκή Ένωση να αφήσει την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο στα χέρια άλλων παραγόντων, κυρίως της Τουρκίας. Το γιατί η Γαλλία παίρνει μία τόσο ηχηρή θέση έναντι της Τουρκίας, όντας η μόνη χώρα που στην ουσία επιμένει για κυρώσεις είναι ένα ζήτημα που συζητείται εντόνως. Η Γαλλία έχει ειδικά συμφέροντα στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο και έχει από νωρίς διεκδικήσει ρόλο. Μέσω των κυρώσεων αλλά και της στήριξης Κύπρου-Ελλάδας, θέλει να στείλει μήνυμα στην Τουρκία για τη Λιβύη, στην οποία έχει προχωρήσει σε σημαντικές επενδύσεις.

Γερμανία με διάλογο

Η Γερμανία, δεδομένης και της προεδρίας της στην Ε.Ε., έχει στείλει από νωρίς το μήνυμα πως δεν θέλει μετωπική επίθεση με την Τουρκία, αλλά συζήτηση με θετική ατζέντα. Το μεταναστευτικό αποτελεί την προτεραιότητα της Άγκελα Μέρκελ και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο επιδιώκει συνεννόηση με την Τουρκία παρά ευθεία αντιπαράθεση. Ρόλο για τη διαλλακτική στάση της Γερμανίας, παίζει όπως όλα δείχνουν και το ισοζύγιο δυνάμεων εντός ΝΑΤΟ. Με δεδομένη την ελλειμματική ηγεσία στις ΗΠΑ, το Βερολίνο επιδιώκει αντίβαρο απέναντι στη ρωσική επιρροή και αυτό θα επιτευχθεί μόνο μέσω Τουρκίας. Ήδη σύμφωνα με διπλωματικές πηγές της Λευκωσίας, αυτό που φέρεται να έπεισε τον Τούρκο Πρόεδρο να μην ξεκινήσει (μέχρι και την Παρασκευή το βράδυ) το «Όρουτς Ρέις» ήταν η τηλεφωνική παρέμβαση της Μέρκελ και λιγότερο οι παραινέσεις της Ουάσινγκτον, η οποία ζήτησε να μην ξεκινήσει το πλοίο και να διευθετηθούν τα όποια ζητήματα με την Ελλάδα μέσω διαλόγου.

Τα σενάρια

Ήδη η Λευκωσία μελετά όλα τα σενάρια για την επομένη της έκδοσης Navtex. Τα σενάρια έχουν ως εξής:

- Να μη φύγει το πλοίο παρά την έκδοση Navtex και να ξεκινήσει διάλογος, κάτι που θεωρείται πολύ απομακρυσμένο.
- Να ακολουθήσει το πρόγραμμά της στην περιοχή η Τουρκία και να κατευθυνθεί στο σημείο όπου έχουν εκδώσει Navtex, προκαλώντας πίεση και στην Ελλάδα και στην Κύπρο.
- Να μείνουν κατά κύρια βάση στο τεμάχιο της Κύπρου και όχι της Ελλάδας, μετακυλώντας την πίεση κυρίως στην Κύπρο.
- Να μπουν στον χώρο της Ελλάδας με αποτέλεσμα να υπάρξει θερμό επεισόδιο.

Το τρίτο σενάριο θεωρείται το πιθανότερο στη Λευκωσία με διπλωματικές πηγές να σημειώνουν πως αυτό δεν μειώνει βεβαίως την ένταση των Αθηνών δεδομένου ότι δεν θα ξέρουν πώς θα κινηθεί στη συνέχεια η Τουρκία. Αν δηλαδή μεταφερθεί στο τεμάχιο της Ελλάδας, ίσως και να προχωρήσει προς την Κρήτη, αναγκάζοντας την Ελλάδα να απαντήσει.

Τι σημαίνει για την Κύπρο

Ήδη τόσο στη Λευκωσία όσο και στην Αθήνα εκτιμούν ότι θα υπάρξει προσπάθεια εκτόνωσης και έναρξης διαλόγου. Το ερώτημα είναι τι σημαίνει αυτός ο διάλογος για την Κύπρο. Έμπειροι διπλωμάτες εκτιμούν πως σε ένα τέτοιο σενάριο τα θέματα της Κύπρου θα μπουν σε δεύτερη μοίρα. Τόσο σε ό,τι αφορά τις προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ όσο και στο Κυπριακό που αναμένεται να ξεκινήσει μετά τις «εκλογές». Θεωρείται παράλληλα πως αν η Γερμανία πετύχει τον ελληνοτουρκικό διάλογο, τότε το ενδεχόμενο κυρώσεων της Ε.Ε. έναντι της Τουρκίας –κύρια επιδίωξη της Λευκωσίας– θα αποτελεί μάλλον μακρινό σενάριο και πως οι όποιες πιέσεις θα μεταφερθούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων από το φθινόπωρο, σε ένα πολύ διαμορφωμένο κλίμα. Και λέμε πολύ διαμορφωμένο κλίμα, δεδομένων και των ειδήσεων που θέλουν τα σχέδια εποικισμού των Βαρωσίων να βρίσκονται σε διαδικασία υλοποίησης ως μία μορφή δώρου του Ερντογάν προς τους μεγάλους εργολάβους που στηρίζουν τον προεκλογικό του και πιέζουν για να μπουν μέσα και να ανοικοδομήσουν την περιοχή.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΑΝΤΡΗΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ**

«Αμμόχωστος, είναι το καλοκαίρι σου»

Τον Απρίλη του 2004, πριν από το δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν, μια γιγαντοαφίσα στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας - Λεμεσού έγραφε «Φέτος το καλοκαίρι πάω Βαρώσι». Αυτή η προοπτική έκανε τους κατοίκους της Αμμοχώστου, που αγαπήσαμε την πόλη μας όσο λίγες, να αναριγήσουμε στη σκέψη ότι ίσως εκείνο να ήταν το καλοκαίρι της πόλης μας. Τριάντα χρόνια στη φυλακή ήταν ήδη πολλά για την αγαπημένη πόλη. Θα τη φροντίζαμε, θα της πλέναμε τα τραύματα, θα την αναστήναμε με αγάπη, έτσι όπως την έκτισαν οι γονείς και οι παππούδες μας. Δεν ήταν εκείνο τελικά το καλοκαίρι της. Μαζέψαμε τις λαβωμένες μας ελπίδες και ανασυνταχτήκαμε.

Με βάση τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και με πρωτοβουλία της Κίνησης Προσφύγων Αμμοχώστου, υποβάλαμε ψήφισμα στην Επιτροπή Αναφορών του Ευρωκοινοβουλίου.Ταξιδέψαμε ολονυχτίς με λεωφορείο για τις Βρυξέλλες και σταθήκαμε ολημερίς στη βροχή, μοιράζοντας φυλλάδια σε ευρωβουλευτές. Στην Κύπρο, με πρωτοβουλία του δημάρχου Γαλανού, μαζέψαμε υπογραφές συμπολιτών μας σε τεράστιους τόμους και κουβαλώντας το βάρος τους υπό μάλης ταξιδέψαμε στην Ευρώπη και στην Αμερική, προωθώντας το αυτονόητο αίτημα: να επιστρέψουμε σε μια πόλη κλειστή. Σε μια πόλη που κατά γενική ομολογία μας ανήκει. Σε μια πόλη που όλοι συμφωνούσαν ότι κρατείτο ως διαπραγματευτικό χαρτί. Σε μια πόλη που μπορούσε να αποτελέσει το πρώτο βήμα για την ειρηνική συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων και έναν πρόδρομο για μια ευημερούσα Κύπρο για όλους. Κανένας τότε δεν αμφισβητούσε το δίκαιο του αιτήματος μας. Ούτε την ιδιοκτησία των περιουσιών μας. Συναντούσαμε παντού ευήκοα ώτα, εισπράτταμε λόγια συμπαράστασης και υποσχέσεις που αναπτέρωναν τις ελπίδες μας. Πάντοτε, όμως, η επιστροφή της πόλης έπρεπε να περάσει από κάποιο άλλο στάδιο που προηγείτο. Και περιμέναμε. Και προσπαθούσαμε. Σε δύο ξεχωριστές επισκέψεις ευρωβουλευτών στην Κύπρο για εξέταση της αναφοράς για την Αμμόχωστο, συνοδέψαμε ομάδες ευρωβουλευτών στην κατεχόμενη πόλη, για να βάλουν τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων. Διοργανώσαμε συγκεντρώσεις πολιτών για να ακουστεί ο πόθος της επιστροφής από πρώτο χέρι. Εξασφαλίσαμε ακολούθως ψήφισμα συμπάθειας από την Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου. Και το προσθέσαμε στο αρχείο με τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Αντιπροσωπεία Αμμοχωστιανών εκπροσωπούμενη από το Δήμο Αμμοχώστου και άλλες ομάδες της πόλης, συνάντησε τον αντιπρόεδρο της Αμερικής κ.Μπάιντεν, κατά την εδώ επίσκεψή του το 2014 και εξασφάλισε τη δέσμευσή του για προώθηση της επιστροφής της Αμμοχώστου σαν μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

Παράλληλα, ομάδες Αμμοχωστιανών έκτισαν γέφυρες επικοινωνίας με συμπολίτες Τουρκοκύπριους, επενδύοντας και στη δική τους θέληση για επανένωση. Επενδύοντας στη διάθεσή τους για αντίσταση ενάντια στην καταπίεση της Τουρκίας, σαν εισβολέας και στις δικές τους ζωές. Σε κοινούς εκκλησιασμούς στον Αη Γιώρκη τον Εξορινό στην παλιά πόλη της Αμμοχώστου, ζήσαμε από το 2013 μια πρόγευση του πώς θα μπορούσε να ήταν ένα σενάριο επιστροφής. Κάναμε περιφορές επιταφίων κάτω από τον ανοιξιάτικο ουρανό της πόλης μας, πρώτη φορά στα τόσα χρόνια δίπλα από γείτονες των παιδικών μας χρόνων. Ονειρευτήκαμε ξανά εκείνο το καλοκαίρι που θα μπορούσε να ήταν το καλοκαίρι της Αμμοχώστου. Ελπίσαμε ότι το καλοκαίρι μας θα ήταν εκείνο του 2014 μετά τη συνάντηση των ηγετών στο Μοντ Πελεράν, ή τουλάχιστον αυτό του 2017 μετά τις συνομιλίες υψηλού επιπέδου του Ιουλίου στο Κραν Μοντάνα.

Ούτε κι εκείνα ήταν όμως τα καλοκαίρια της Αμμοχώστου. Μετά το ναυάγιο των συνομιλιών, κληθήκαμε να αρκεστούμε να ατενίζουμε την πόλη μας από τη Δερύνεια, μια νύχτα του Αυγούστου το χρόνο, μνημονεύοντας τις χαρές της και τραγουδώντας τον πόνο της νοσταλγίας μας. Μείναμε να μετρούμε τις λέξεις από τις ομιλίες των πολιτικών, μήπως ακούσουμε κάποιο νέο ελπιδοφόρο μήνυμα.

Και φτάνουμε στο 2020, όταν η επιστροφή της πόλης μας σαν μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης φαντάζει πλέον ουτοπικό όνειρο. Όταν η Τουρκία αλωνίζει ανενόχλητη στην ΑΟΖ της Κύπρου. Όταν οι ηγέτες μας σαν αποτέλεσμα δε συζητούν την επανέναρξη συνομιλιών. Και όταν ξαφνικά αμφισβητείται και το ιδιοκτησιακό μας καθεστώς. Η Τουρκία προβάλλει το επιχείρημα ότι οι περιουσίες μας στην Αμμόχωστο ανήκουν στο ΕΦΚΑΦ. Φτάνουμε στο καλοκαίρι του 2020, όταν η Τουρκία ανακοινώνει ότι θα ανοίξει την πόλη μας για εποικισμό. Φτάνουμε στο καλοκαίρι του 2020, όταν ακούμε σενάρια για Τούρκους μεγαλοεπιχειρηματίες που ετοιμάζονται να αναπτύξουν την χρυσή παραλία της πόλης μας. Φτάνουμε στο καλοκαίρι του 2020, όταν η κυβέρνηση μας διά του κυβερνητικού εκπροσώπου αποκηρύττει σαν ζημιογόνο για την υπόθεση του Κυπριακού το μόνο όπλο που μας μένει για προστασία του δικαιώματος στην περιουσία μας, αυτό της προσφυγής στην Επιτροπή Αποζημιώσεων των Κατεχομένων για διεκδίκηση απώλειας χρήσης. Χωρίς να προτείνεται άλλη διέξοδος. Χωρίς να προσφέρεται άλλη σανίδα για να ακουμπήσουμε την ελπίδα μας. Φτάνουμε στο καλοκαίρι του 2020 κατηγορούμενοι από κάποιους ότι δεν έχουμε προστατέψει την πόλη μας. Ότι την έχουμε εγκαταλείψει υπό την απειλή των όπλων, ότι δεν την διεκδικήσαμε όσο της άξιζε.

Ξημέρωσε η 20ή Ιουλίου 2020 με τις σειρήνες να ηχούν και να ξύνουν τις πληγές μας. Ταυτόχρονα, μερικές γιγαντοαφίσες στις πόλεις της Κύπρου ανακοινώνουν «Αμμόχωστος, Είναι το καλοκαίρι σου». Μακάρι να ήταν το καλοκαίρι της Αμμοχώστου αυτό. Αλλά δεν είναι.Η Αμμόχωστος είναι κατεχόμενη και βουβή τα τελευταία 46 χρόνια. Εμείς οι Βαρωσιώτες το ξέρουμε στο πετσί μας.

Στρατηγικοί στόχοι και νέα ρητορική της Τουρκίας

«Ο Πρόεδρος Ερντογάν σπρώχνει σε τελική διαπραγμάτευση για ειρηνική συνύπαρξη των συμφερόντων όλων των πρωταγωνιστών στην Ανατολική Μεσόγειο»

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Στον απόηχο το περιβόητου συμφώνου Τουρκίας-Λιβύης, λίγους μήνες πριν την δημοσιοποίηση της αποστολής του «Oruç Reis» σε περιοχή της ελληνικής υφαλοκρηπίδας στην Αν. Μεσόγειο, ο εμπνευστής του δόγματος «Γαλάζια Πατρίδα» ναύαρχος εν αποστρατεία Τζιχάντ Γιαϊτζί, σε ανάλυση στο περιοδικό «Kriter», έγραφε: «Η συμφωνία με τη Λιβύη έχει πλήξει τα σχέδια της Ελλάδας και της ε/κ πλευράς, που είχαν ως στόχο τον εγκλωβισμό της Τουρκίας σε μια θαλάσσια περιοχή 41.000 τετρ. χλμ. Η υπογραφή συμφωνιών Ελλάδας-Αιγύπτου και Ελλάδας-Κύπρου για κατανομή των θαλάσσιων ζωνών δικαιοδοσίας είναι το χειρότερο σενάριο που θα μπορούσε να βλάψει τα εθνικά μας δικαιώματα-συμφέροντα. Σε τέτοια περίπτωση, μια θαλάσσια περιοχή περίπου 186.000 τετρ. χλμ. θα μειωθεί σε 41.000 τετρ. χλμ. και ο λεγόμενος Χάρτης της Σεβίλλης θα τεθεί σε ισχύ». Σύμφωνα με τον Γιαϊτζί, η υλοποίηση αυτού του εφιαλτικού σεναρίου ήταν πλέον ζήτημα χρόνου και η Τουρκία θα καλούνταν να προχωρήσει μια ώρα αρχύτερα στην λήψη αντίμετρων. Έξι μήνες μετά την δημοσιοποίηση της παραπάνω ανάλυσης και λίγο μετά το τουρκολιβυκό μνημόνιο, η Τουρκία αποφάσισε να ακολουθήσει την πορεία Γιαϊτζί, δρομολογώντας τη νέα αποστολή του «Oruc Reis».

Μέσα από την επίδειξη ισχύος η Τουρκία διεκδικεί μια θαλάσσια περιοχή πολλών χιλιάδων τετρ. χλμ. την οποία αναμένεται να διασχίσουν αγωγοί, τονίζει στην «Κ» καλά ενημερωμένη πηγή.

Στους τρεις άσσους Ερντογάν, αναφέρεται πηγή στην Άγκυρα: τη διπλωματία, το συνδυασμό της προβολής στρατιωτικής ισχύος (σε Συρία, Λιβύη και θάλασσα) συν τη διενέργεια με ίδια μέσα ερευνών και γεωτρήσεων και τέλος τη διαδικασία ανακήρυξης ξεχωριστής τουρκικής ΑΟΖ.

Μερίδιο στα ενεργειακά

Στο επίκεντρο της νέας εξέλιξης που έφερε Ελλάδα και Τουρκία στα πρόθυρα θερμού επεισοδίου βρίσκεται μια μεγάλη θαλάσσια περιοχή, με άξονα την οποία η Τουρκία στοχεύει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στον ενεργειακό χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου. Όπως τονίζει στην «Κ» καλά ενημερωμένη τουρκική πηγή, «μέσα από την επίδειξη ισχύος, της δρομολόγησης σειράς ερευνών και την ενεργή εμπλοκή στους πολέμους της Συρίας και κυρίως της Λιβύης, η Τουρκία διεκδικεί μια θαλάσσια περιοχή πολλών χιλιάδων τετρ. χλμ. την οποία αναμένεται να διασχίσουν αγωγοί». Ο ναύαρχος Γιαϊτζί, στη μελέτη που δημοσιοποίησε αρχές της προηγούμενης δεκαετίας και στην οποία βασίζονται τα νέα επιχειρησιακά σχέδια της Τουρκίας, αναφέρει ότι η περιοχή που διεκδικεί η Άγκυρα στην Αν. Μεσόγειο, έχει στην χειρότερη περίπτωση έκταση 145.000τετρ. χλμ. και στην καλύτερη (εις βάρος Ελλάδας και Κύπρου) 189.000 τετρ. χλμ. Ο Γιαϊτζί στηρίζει αυτή την αξίωση στα εξής: «Δεν είναι δυνατόν η Ελλάδα να κατέχει ΑΟΖ στην Αν. Μεσόγειο λόγω του γεγονότος ότι τα νησιά Κάρπαθος, Κως, Ρόδος και Μεγίστη βρίσκονται στην 'αντίθετη πλευρά' της γραμμής μεταξύ της τουρκικής και της ελληνικής ηπειρωτικής χώρας.

Από την άλλη πλευρά, υπό το φως των αρχών της 'ανωτερότητας της γεωγραφίας' και της 'αναλογικότητας', το μήκος των ακτών της χερσονήσου της Ανατολίας είναι μεγαλύτερο σε σύγκριση με τα εν λόγω νησιά. Επιπλέον, λόγω της θέσης τους μπροστά από τη χερσόνησο της Ανατολίας, τα νησιά αυτά συνιστούν παραβίαση της αρχής του 'μη κλεισίματος'. Σε αντίθετη περίπτωση η αποκλειστική οικονομική ζώνη της Τουρκίας θα περιοριζόταν στον Κόλπο της Αττάλειας και θα ήταν περίπου 41.000 τετρ. χλμ. Εκτιμάται ότι σε αυτήν την περίπτωση θα χαθούν 104.000 τετρ.χλμ. θαλάσσιας δικαιοδοσίας». Για την υλοποίηση της προαναφερόμενης ιδιόρρυθμης επίσημης ρητορικής, η Τουρκία επιστρατεύει σήμερα μια εναλλακτική οπτική γωνία του διεθνούς δικαίου και της χαρτογραφίας: «Το 2009, συνειδητοποίησα ότι μέχρι τότε, για τη δημιουργία του χάρτη των θαλάσσιων δικαιοδοσιών της Τουρκίας ακολουθήθηκε μια λανθασμένη μέθοδος, στο πλαίσιο της οποίας χρησιμοποιήθηκαν μόνο κάθετες γραμμές. Με αυτή τη μέθοδο, υπήρχαν μόνο μελέτες που αφορούν αποκλειστικά τα θαλάσσια σύνορά μας με την Αίγυπτο. Ωστόσο, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν διαγώνιες γραμμές όπως άλλωστε πράττουν οι υπόλοιπες χώρες της περιοχής», λέει ο Γιαϊτζί.

Η οπτική του Τούρκου ναυάρχου υιοθετήθηκε στο επιτελείο των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων (TSK) και στο Προεδρικό, κυρίως μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα. Τότε δρομολογήθηκε η συνεννόηση με την Λιβύη και η προβολή ισχύος της Τουρκίας σε μια μεγάλη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, την οποία διεκδικούν Ελλάδα, Κύπρος και άλλες περιφερειακές δυνάμεις.

Τρεις κατηγορίες δυνάμεων και οι επόμενες κινήσεις

Με αφορμή το νέο περιστατικό, στο οποίο πρωταγωνιστεί το «Oruc Reis», η «Κ» ζήτησε από πηγή στην Άγκυρα να εξηγήσει το σκεπτικό της νέας τουρκικής στρατηγικής και μας ελέχθησαν τα εξής: «Υπάρχουν τρεις κατηγορίες δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο. Μικρές δυνάμεις, με περιορισμένες δυνατότητες να επηρεάσουν τα δρώμενα στον ενεργειακό χάρτη της περιοχής, περιφερειακές δυνάμεις όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος και οι μεγάλες δυνάμεις που τρέχουν πίσω από τα δικά τους συμφέροντα. Εφόσον η Τουρκία συγκαταλέγεται στην δεύτερη κατηγορία, εξαιτίας της ισχύος της και του δικτύου συμμαχιών που οικοδομεί στην περιοχή, δεν έχει άλλη επιλογή παρά να προβάλλει την ανωτερότητά της σε όλα τα επίπεδα και να σπρώξει όλους τους συνομιλητές στην τελική διαπραγμάτευση για την ειρηνική συνύπαρξη των συμφερόντων όλων των πρωταγωνιστών στην Αν. Μεσόγειο».

Ποια είναι τα επόμενα βήματα της Άγκυρας στην υποτιθεμένη περιοχή των 145.000 τετρ. χλμ.; Η ίδια πηγή αναφέρθηκε στους τρεις άσσους Ερντογάν: τη διπλωματία, τον συνδυασμό της προβολής στρατιωτικής ισχύος (σε Συρία, Λιβύη και θάλασσα) συν τη διενέργεια με ίδια μέσα ερευνών και γεωτρήσεων και τέλος τη διαδικασία ανακήρυξης ξεχωριστής τουρκικής οικονομικής ζώνης. Επισημαίνεται ακόμα ότι στην Άγκυρα το ενδεχόμενο ξεχωριστών συμφωνιών Ελλάδας-Αιγύπτου και Ελλάδας-Κύπρου εκλαμβάνεται ως εφιαλτικό σενάριο που η Τουρκία θα επιχειρήσει να αντιμετωπίσει με όλα τα διαθέσιμα μέσα. Η ίδια πηγή καταλήγει: «Προτεραιότητα είναι η ειρηνική διευθέτηση και η διαπραγμάτευση. Ωστόσο, δεν θα τηρήσουμε παθητική στάση απέναντι στην προσπάθεια της επιβολής του απαράδεκτου και παράνομου χάρτη της Σεβίλλης στη χώρα μας».

Πλην της Κύπρου

Στο πλαίσιο του προαναφερόμενου στόχου, η Τουρκία από την μια εμφανίζεται πρόθυμη για διπλωματικό διάλογο με όλες τις χώρες της περιοχής, με εξαίρεση φυσικά την Κύπρο την οποία δεν αναγνωρίζει. Τούρκοι αξιωματούχοι δεν αποκλείουν το διάλογο ή και συμφωνία στο συγκεκριμένο ζήτημα με χώρες όπως ο Λίβανος (μόλις πέσουν οι τόνοι στο εσωτερικό της χώρας), το Ισραήλ και η Αίγυπτος. Παράλληλα, η Άγκυρα σχεδιάζει να δώσει συνέχεια στις ξεχωριστές έρευνες και γεωτρήσεις του «Oruç Reis», και των άλλων τουρκικών ερευνητικών σκαφών και γεωτρύπανων. Τέλος, σε βάθος χρόνου, με βάση το αποτέλεσμα των προαναφερόμενων ενεργειών στο προσκήνιο αναμένεται να έρθει το ζήτημα της τουρκικής ΑΟΖ στη Αν. Μεσόγειο, ζήτημα για το οποίο η ίδια πηγή παραπέμπει στο σχετικό συμπέρασμα της μελέτης Γιαϊτζί, όπου επισημαίνονται τα εξής: «Οι Τ/κ έχουν δικαιώματα σε ολόκληρα τα οικόπεδα 3 και 13 και μερικώς στα οικόπεδα 2, 9 και 12 που τα δήλωσαν οι Ε/κ.Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την πραγματικότητα και στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου, Τουρκία και ΤΔΒΚ έχουν συμφωνήσει για οριστικοποίηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ σε μια μελλοντική διαπραγμάτευση».

Το εσωτερικό κλίμα

Πώς όλα τα παραπάνω επηρεάζουν την εσωτερική κατάσταση στη χώρα, έμπειροι αναλυτές όπως Αχμέτ Τακάν (πρώην σύμβουλος του Αμπντουλάχ Γκιουλ), λένε ότι οι σύμβουλοι Ερντογάν ενορχηστρώνουν νέα σχέδια με την πεποίθηση ότι το 65% της τουρκικής κοινής γνώμης έχει πλέον συντηρητικά και υπερεθνικιστικά αντανακλαστικά. Η εθνικιστική ρητορική αποδίδει πολιτικά κέρδη στην κυβερνητική συμμαχία. Την ίδια στιγμή, δεν θα πρέπει να αγνοηθεί ότι η κυβέρνηση Ερντογάν δέχεται «πιέσεις» από τον κεντρώο και τον δεξιό χώρο. Οι κύκλοι του Καλού Κόμματος της Μεράλ Άκσενερ λ.χ. αμφισβητούν τα σχέδια Γιαϊτζί και ισχυρίζονται ότι η Γαλάζια Πατρίδα πρέπει να συμπεριλάβει μεγάλο κομμάτι της Κρήτης, ενώ άλλες εθνικιστικές δυνάμεις κατηγορούν την κυβέρνηση ότι δεν διεκδικεί νησιά του Αιγαίου, που υποτίθεται ότι βρίσκονται υπό ελληνική κατοχή.

Σε εξέλιξη ο εποικισμός των Βαρωσίων

Χωρίς αυστηρή αντίδραση θα βρεθούμε σύντομα προ δυσάρεστων εξελίξεων, λέει ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Την εκτίμηση πως ο εποικισμός των Βαρωσίων όχι μόνο είναι υπαρκτή απειλή, αλλά βρίσκεται υπό εξέλιξη εκφράζει ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου ότι χωρίς μία αυστηρή αντίδραση από πλευράς μας, θα βρεθούμε ενώπιον δυσάρεστων εξελίξεων.

Μιλώντας για τη δυσφορία που εκφράζει η κυβέρνηση για τον τρόπο που τοποθετούνται τα Ηνωμένα Έθνη, σημειώνει πως δεν τύχαμε δίκαιης μεταχείρισης από τον ΟΗΕ και πως θα ήθελε ο γ.γ. του ΟΗΕ, το Συμβούλιο Ασφαλείας αλλά και η διεθνής κοινότητα να αξιολογούν και να καταγράφουν ορθά τα δεδομένα. Θεωρεί πως η ελλειμματική ηγεσία διεθνώς ευνοεί αυταρχικά καθεστώτα όπως αυτό του Ερντογάν και εκφράζει ανησυχίες για ένα θερμό επεισόδιο.

–Τη στιγμή που η Τουρκία εντείνει την προκλητικότητά της, μπορούμε πραγματικά να μιλούμε για επανέναρξη των συνομιλιών;

–Η λύση του Κυπριακού είναι ο μόνος τρόπος να διασφαλίσουμε το μέλλον του τόπου μας. Δεν μπορούμε να θυσιάσουμε ούτε το όραμα της επανένωσης, ούτε τον σεβασμό στα δικαιώματα όλων των ανθρώπων μας περιλαμβανομένων και των Τουρκοκυπρίων, ούτε να παραιτηθούμε από το ελάχιστο αυτό επίπεδο φιλοδοξίας.

Σίγουρα όταν η προσπάθεια για λύση γίνεται σε ένα πλαίσιο ευρύτερης έντασης και προκλητικότητας, τα πράγματα δυσκολεύουν, δεν μπορούμε να διαπραγματευόμαστε υπό το κράτος άμεσου, ωμού και ανοικτού εκβιασμού, απειλών και συνεχούς δημιουργίας νέων τετελεσμένων επί του εδάφους.

Η διαπραγμάτευση πρέπει να αποσκοπεί σε αποτέλεσμα. Δεν μπορεί να αναιρείται το αντικείμενό της, από ασύμβατες προς αυτήν ενέργειες. Όσο δύσκολο κι αν είναι, δεν μπορούμε να σταματήσουμε την προσπάθειά μας για λύση, δεν έχουμε άλλες επιλογές.

–Αν λάβουμε όμως την ευρύτερη εικόνα, αλλά και την τελευταία έκθεση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, η Τουρκία, μένει στο απυρόβλητο.

–Συμμερίζομαι εν μέρει τη διαπίστωσή σας. Θα ήθελα ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο Ασφαλείας, η διεθνής κοινότητα στο σύνολό της, όχι μόνο να καταγράφουν αλλά και να αξιολογούν ορθά τα γεγονότα και τα δεδομένα. Μακάρι η αναζήτηση του δικαίου, η αντικειμενικότητα, ο σεβασμός και η υπευθυνότατα να ήταν η πυξίδα των διεθνών σχέσεων. Παραμένουν, όμως, δυστυχώς ένας ιδεατός τύπος και όχι μια απτή πραγματικότητα. Είναι εγγενείς αδυναμίες των διεθνών σχέσεων, προς Θεού δεν φταίει ο γενικός γραμματέας. Έτσι, ο θύτης, σχεδόν ανενόχλητος, συνεχίζει την τυραννική του συμπεριφορά. Έτσι, ενώ η τουρκική προκλητικότητα εντείνεται, η διεθνής κοινότητα είτε σωπαίνει είτε προβαίνει, έστω και αφελώς, σε πράξεις κατευνασμού και ο φαύλος κύκλος διαιωνίζεται, εν μέρει ακριβώς επειδή ο κόσμος δεν αντιδρά επαρκώς.

–Πού το πάει η Τουρκία;

–Το καθεστώς Ερντογάν σαφώς έχει επεκτατικές βλέψεις και επιδιώξεις επιβολής στην περιοχή με κάθε μέσο (στρατιωτικό, κοινωνικό, πολιτικό, εθνικιστικό, θρησκευτικό κ.ο.κ.). Όλα είναι στην υπηρεσία της μεγαλομανίας του και της φιλοδοξίας του να αναδειχθεί ως ηγετική περιφερειακή δύναμη. Ελπίζω πως εντέλει η δύναμή του θα είναι και η αδυναμία του. Η επιφανειακή, ωστόσο, πρόσκαιρη ελπίζω, «επιτυχία» της Τουρκίας, οφείλεται και στο υφιστάμενο σήμερα γενικότερο πλέγμα των διεθνών σχέσεων και στον νέο αμερικανικό απομονωτισμό και στα κενά που δημιουργούνται και που τυγχάνουν εκμετάλλευσης από αυταρχικά καθεστώτα τύπου Ερντογάν.

> *Οι κυρώσεις είναι υπό τις περιστάσεις η αναγκαία και ελάχιστη αποτίμηση της έκνομης συμπεριφοράς της Τουρκίας.*

Με ανησυχεί όταν ακούω να γίνεται λόγος για μία εφ' όλης της ύλης διαπραγμάτευση. Αν αυτό σημαίνει κάτι διαφορετικό από μια περιεκτική προσέγγιση, που να αντιμετωπίζει όλα τα θέματα, τότε το μεγάλο πακέτο, εκτιμά στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, θα έχει χαμένο τον μικρό και τον αδύναμο. Εμάς δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Κάτι δεν πάει καλά

–Σε αυτό το πλέγμα ελλειμματικής ηγεσίας διεθνώς, η απάντηση είναι οι κυρώσεις έναντι της Τουρκίας;

–Οι κυρώσεις είναι υπό τις περιστάσεις η αναγκαία και ελάχιστη αποτίμηση της έκνομης συμπεριφοράς της Τουρκίας. Οι κανόνες που διέπουν τις σχέσεις με την Τουρκία, όπως και με όλους δεν μπορούν να μη στηρίζονται σε μια σαφή αιρεσιμότητα. More for more και less for less ανάλογα. Μια χώρα υποψήφια προς ένταξη ή που έχει τελωνειακή ένωση, έχει απαράκαμπτες υποχρεώσεις.

Αν η Ε.Ε., εφάρμοζε με απόλυτη προσήλωση την αυτονόητη, ουσιαστική αιρεσιμότητα και τους κανόνες του παιχνιδιού, πιθανόν να μη χρειαζόταν να γίνεται καν λόγος για συγκεκριμένες κυρώσεις υπό τη μορφή μέτρων κατά φυσικών και νομικών προσώπων. Ακόμα και το επιχείρημα περί μη αποτελεσματικότητας των κυρώσεων ωχριά ενώπιον της σημασίας, έστω και συμβολικής, της απόρριψης της έκνομης συμπεριφοράς, νοουμένου όμως ότι δεν υποσκάπτεται παράλληλα η ίδια σου η αξιοπιστία μέσα από συνεχείς υποχωρήσεις και προσπάθειες κατευνασμού της Τουρκίας.

Οι κυρώσεις είναι ένας μικρός ανεμοδείκτης που υπενθυμίζει πως κάτι δεν πάει καλά και πως δεν χωράει εξομάλυνση δίχως ουσιαστική αναίρεση των παραβατικών συμπεριφορών.

–Συνεπώς, η πολιτική της Γερμανίας για θετική ατζέντα δεν μας ωφελεί…

–Για θετική ατζέντα εξυπακούεται εξ ορισμού η αιρεσιμότητα στην οποία αναφέρθηκα. Η διάθεση εμπλοκής και η καλή πίστη δεν μπορούν παρά να στηρίζονται στην αμοιβαιότητα και να συνυπάρχουν με την επίδειξη, από το αντισυμβαλλόμενο μέρος, αντίστοιχης θετικής προδιάθεσης και σεβασμού σε αρχές, κανόνες και αξίες. Με ανησυχεί ιδιαίτερα όταν ακούω να γίνεται λόγος για μία εφ' όλης της ύλης διαπραγμάτευση. Αν αυτό σημαίνει κάτι διαφορετικό από μια περιεκτική προσέγγιση που να αντιμετωπίζει όλα τα θέματα, έκαστο με βάση τις ιδιαιτερότητες, την ευαισθησία και την αξία τους, τότε το μεγάλο πακέτο μπορεί να μετατραπεί σε κρεββάτι του Προκρούστη, με συνήθη χαμένο τον μικρό και τον αδύναμο. Εμάς, δηλαδή, στην συγκεκριμένη περίπτωση. Κανένας δεν νομιμοποιείται να θυσιάζει τα ζωτικά μας συμφέροντα και την ύπαρξή μας, στο όνομα άλλων παραμέτρων ή των ευρύτερων συμφερόντων. Η Ε.Ε. είναι μια οικογένεια, στηριγμένη σε αξίες και αρχές. Όλοι θέλουμε την διαδοχή του φαύλου κύκλου από έναν ενάρετο και θετικό κύκλο, νοουμένου ότι οι προτεραιότητες και τα συμφέροντα όλων διαφυλάσσονται και διασφαλίζονται εξίσου.

–Η κορύφωση του θερμού επεισοδίου μας ανησυχεί;

–Βεβαίως με ανησυχεί πάρα πολύ. Δεν μπορείς να θεωρείς ότι ένα θερμό επεισόδιο είναι αυτόνομο και αυθύπαρκτο, η δυνατότητά του είναι εκ φύσεως αποτυχία της αποτρεπτικής σου ικανότητας και της αξιοπιστίας σου. Ο αντίπαλος πρέπει να ξέρει πως δεν μπορεί να δοκιμάζει τις αντοχές σου και τα όρια της ανεκτικότητάς σου. Είναι προανάκρουσμα διάβρωσης κυριαρχίας. Η αποτροπή απαιτεί σαφήνεια, καθαρότητα και προβλεψιμότητα. Ακόμα και όταν ο αντίπαλος φέρεται ως ισχυρότερος, η βεβαιότητα στην αποφασιστικότητα προάσπισης των εθνικών συμφερόντων, με τη βοήθεια φίλων και/ή συμμάχων και/ή της διεθνούς κοινότητας, αλλά αν απαιτηθεί ακόμα και μόνοι, οδηγεί στη βεβαιότητα επιφοράς επαχθούς κόστους στον επιβουλεύοντα, και είναι το μόνο που θα τον κάνει να κάνει δεύτερες σκέψεις.

Δεν έχω βολιδοσκοπηθεί για τις προεδρικές

–Πού θα σας βρει το τέλος της θητείας σας;

–Ελπίζω στο σπίτι μου στην Κύπρο και στη διδασκαλία μου στο Πανεπιστήμιο.

–Κάποιοι σας βάζουν στο κάδρο των προεδρικών εκλογών του '23. Είναι κάτι που σας ενδιαφέρει;

–Είναι μια υποθετική ερώτηση που δεν επιδέχεται συγκεκριμένης απάντησης. Αυτό που μπορώ να πω με απόλυτη ειλικρίνεια είναι πως κανένας δεν μου είπε, σε πολιτικό επίπεδο, οτιδήποτε, δεν μου έγινε καμιά βολιδοσκόπηση. Έχω ακούσει και εγώ τον ψίθυρο, είναι καλοσύνη όσων το σκέφτονται, και με τιμά ιδιαίτερα μια τέτοια σκέψη και εκτίμηση. Σε αυτό το στάδιο δεν ξέρω τι άλλο να πω περισσότερο.

–Κλείνει η δραστηριοποίησή σας στα πολιτικά δρώμενα με την επιστροφή σας δηλαδή;

–Σε όλη μου τη ζωή ήμουν κοντά στην πολιτική, πιο πολύ όμως ήμουν από την πλευρά της διπλωματίας που εφάπτεται ενίοτε της πολιτικής αλλά διατηρεί κάποια απόσταση και κάποια τεχνοκρατική διάσταση. Δεν υπήρξα στέλεχος σε οποιοδήποτε κόμμα, ούτε συμμετείχα σε κομματικά δρώμενα και εκλογικές διαδικασίες. Ταυτόχρονα, όταν χρειάσθηκε να αναλάβω μια πιο πολιτική αποστολή, το έκανα με μεγάλη μου χαρά, όσο πιο σεμνά και ταπεινά γινόταν, και με υψηλό αίσθημα ευθύνης, με ευγνωμοσύνη για την εμπιστοσύνη, και φιλοδοξώντας να συνεισφέρω στον τόπο μου.

Δεν τύχαμε δίκαιης αντιμετώπισης από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών

–Το τελευταίο διάστημα υπήρξε ένταση και δυσφορία για τον ρόλο που διαδραματίζουν τα Ηνωμένα Έθνη. Ήταν δικαιολογημένες οι αντιδράσεις;

–Αναμένουμε από τα Ηνωμένα Έθνη να έχουν ακριβοδίκαιη προσέγγιση και υψηλό αίσθημα ευθύνης, αφού τους έχουμε αναθέσει πρωτεύοντα ρόλο στην διατήρηση της ειρήνης και αναμένουμε να συμβάλουν στη μείωση της έντασης και στη διεκπεραίωση ανθρωπιστικών και άλλων λειτουργιών. Είναι λογικό πως όταν κρίνουμε πως δεν ανταποκρίνονται, να εκφράζουμε τη δυσφορία μας και να υποδεικνύουμε τις υστερήσεις. Ούτε υποτιμούμε, ούτε υποβαθμίζουμε την τεράστια διαχρονική συνεισφορά της ειρηνευτικής δύναμης και εν γένει των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο. Όντως τους τελευταίους μήνες δεν τύχαμε δίκαιης αντιμετώπισης, στην αποτίμηση των ενεργειών για αντιμετώπιση της κρίσης του κορωνοϊού, τη συναφή προσωρινή αναστολή λειτουργίας οδοφραγμάτων, τα επεισόδια στην γραμμή κατάπαυσης του πυρός, τις ενέργειες των κατοχικών αρχών για εποικισμό των Βαρωσίων, αλλά και διάφορες άλλες δραστηριότητες του κατοχικού στρατού. Δεν είναι παράλογο να ζητούμε αντικειμενική καταγραφή της κατάστασης, ως απαραίτητη προϋπόθεση για να επιληφθεί επισταμένα και ορθά το Συμβούλιο Ασφαλείας, στο πλαίσιο της υιοθέτησης περί Κύπρου ψηφισμάτων του.

–Ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών κτυπάει καμπανάκι σε σχέση με το Κυπριακό και παρουσιάζεται απαισιόδοξος σε ό,τι αφορά την πρόοδο…

–Ο γ.γ. του ΟΗΕ από της αναλήψεως των καθηκόντων του έχει εμπλακεί ενεργά και λυσιτελώς στο Κυπριακό. Του οφείλουμε πολλά. Στο Κραν Μοντανά φτάσαμε κοντύτερα παρά ποτέ στη λύση του Κυπριακού. Αντίθετα από τις εντυπώσεις που αδίκως καλλιεργήθηκαν, η μη επίτευξη συμφωνίας οφείλεται ξεκάθαρα στην αδιαλλαξία της Τουρκίας ματαιώνοντας τις ελπίδες που είχαν αναζωογονηθεί. Αμέσως μετά ο γ.γ. είχε μιλήσει για μια αναγκαία περίοδο περισυλλογής, που εμείς δεν χρειαζόμασταν καν. Έκτοτε γίνονται σποραδικέσπροσπάθειας για συνέχιση των διαπραγματεύσεων. Ταυτόχρονα δεν ζούμε σε γυάλινο κόσμο, σε απομόνωση από τις διεθνείς εξελίξεις και όσα συμβαίνουν γύρω μας. Βλέπουμε και τι γίνεται στα Κατεχόμενα, βλέπουμε τι συμβαίνει στη σημερινή Τουρκία. Είναι έτοιμος να εμπλακεί την κατάλληλη στιγμή και νοουμένου ότι αυτό είναι η κοινή επιθυμία των εμπλεκόμενων μερών.

> *Θα ήθελα ο γενικός γραμματέας των Η.Ε., το Συμβούλιο Ασφαλείας, η διεθνής κοινότητα στο σύνολό της, όχι μόνο να καταγράφουν, αλλά και να αξιολογούν ορθά τα γεγονότα και τα δεδομένα.*

–Ισχύει ότι η κα Σπέχαρ έχει μιλήσει στα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας για μία πενταμερή μετά τις«εκλογές»;

–Δεν είμαι σίγουρος πως η κα Σπέχαρ είπε ακριβώς αυτό. Μίλησε για την ανάγκη ετοιμότητας συνέχισης της διαδικασίας, κάτι το οποίο εμείς επιθυμούμε και ελπίζουμε να το επιθυμεί και ο κ. Ακιντζί αλλά και η τουρκική πλευρά γενικά. Παρά τη συναντίληψη στο Βερολίνο, διατηρούμε θεμιτές ανησυχίες και επιφυλάξεις ως προς την ύπαρξη τώρα, αλλά κυρίως τον Οκτώβριο, πολιτικής βούλησης της τουρκικής πλευράς. Κακώς λέγεται η επιδιωκόμενη συνάντηση, πενταμερής. Είναι μια διαδικαστική συνάντηση στην οποία θα συμμετέχουμε με τις εγγυήτριες δυνάμεις και τα Ηνωμένα Έθνη με στόχο να υπάρξει συμφωνία επί των παραμέτρων που θα αποτελέσουν το πλαίσιο σύγκλησης νέου κύκλου ουσιαστικών διαπραγματεύσεων.

–Υπάρχει μία φημολογία ότι η Αθήνα δεν ξέρει τι θέλει η Λευκωσία σε ό,τι αφορά το Κυπριακό…

–Δεν νομίζω να τίθεται τέτοιο θέμα. Η συμπαράσταση της Ελλάδας είναι σταθερή και δεδομένη. Υπάρχει διαρκής αρμονική επικοινωνία και συντονισμός. Όλοι θέλουμε να γίνει αυτή η διαδικαστική συνάντηση, η σύγκληση και η επιτυχία της οποίας είναι απαραίτητο, απαράκαμπτο προεόρτιο για την σύγκληση παραγωγικής ουσιαστικής συνόδου διαπραγμάτευσης. Εγώ εκ της θέσεως μου, δεν συμμετέχω στον συντονισμό Κύπρου– Ελλάδας, συνεργάζομαι βεβαίως άψογα με την Ελληνική Μόνιμη Αντιπροσωπεία στον ΟΗΕ, μπορώ όμως να μιλήσω με βεβαιότητα για τον αυτονόητο σεβασμό του δικαιώματος της Κύπρου να χειρίζεται τα θέματα που την αφορούν πρωτίστως και τη σταθερή έγνοια της Ελλάδος να διασφαλίσει τον χώρο που να το καθιστά δυνατό. Προβληματική θα ήταν προσέγγιση όπως αυτή που, δικαίως ή αδίκως, αποδόθηκε στον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε. κ. Μπορέλ ότι περίπου θέματα της Κύπρου θα μπορούσαν να τύχουν διαπραγμάτευσης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, κατά κάποιο τρόπο, ερήμην της Κύπρου. Ουδέποτε η Ελλάδα θα έλεγε ή θα δεχόταν κάτι τέτοιο.

–Ισχύουν οι απειλές για εποικισμό στο Βαρώσι;

–Δυστυχώς, εγώ θεωρώ εδώ και αρκετό καιρό ότι δεν είναι μόνο απειλές, ότι οι ενέργειες για τον εποικισμό των Βαρωσίων, είναι υπό εξέλιξη, έχουν ξεκινήσει εδώ και καιρό, είναι στο στάδιο της υλοποίησης. Η επιβουλή επεκτείνεται και πέρα από την περίκλειστη περιοχή, στην ευρύτερη περιοχή της Αμμοχώστου. Σε κάθε βήμα γραδάρουν τα νερά, αξιολογούν τις αντιδράσεις και άμα νιώθουν ότι τους παίρνει, προχωρούν περαιτέρω. Δίχως αυστηρή και σθεναρή αντίδραση, δική μας αλλά, και κυρίως, της διεθνούς κοινότητας, θα βρεθούμε κάποια μέρα στο εγγύς μέλλον ενώπιον και νέων, και ακόμα δυσκολότερα ανατρέψιμων, τετελεσμένων, παρά το ειδικό καθεστώς των Βαρωσίων και τα συναφή ειδικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας (550 και 789)

–Όλο αυτό δεν αποτελεί αποτυχία της εξωτερικής πολιτικής;

–Θα ήταν αποτυχία αν ήμασταν μια μεγάλη χώρα με τεράστια επιρροή, αν είχαμε την ευχέρεια χειρισμών, και δεν νοιαζόμασταν. Εμείς δεν ξέρουμε τι να πρωτοκάνουμε, μη έχοντας και πού την κεφαλήν κλίνομεν. Υπάρχουμε σε ένα δύσκολο περιβάλλον, προσπαθούμε να μεγιστοποιήσουμε τα ερείσματα μας, διαπιστώνουμε όμως καθημερινά πως τα όρια της στήριξης που μπορεί να πετύχει κανείς, πολιτικά και διπλωματικά, ελλείψει επαρκούς ισχύος, είναι πολύ στενά. Η αδράνεια δεν είναι ποτέ επιλογή μας, έστω και αν η αποτελεσματικότητα είναι αμφίβολη.

–Τότε γιατί ανεβάσαμε τον πήχη των προσδοκιών;

–Δεν μπορώ να πω ότι είχαμε υπερεκτιμήσει τις δυνατότητές μας. Δεν είναι κακό να θέτεις τον πήχη εκεί που πρέπει. Οι ζοφερές διαπιστώσεις δεν μπορούν να μας πτοούν. Δεν θα έπρεπε για παράδειγμα η διεθνής κοινότητα να αντιδράσει με πολύ επιτακτικό τρόπο απέναντι στην τουρκική κατοχή της Κύπρου; Τι έκανε; Πόσο εύκολα αλήθεια φτάνει κανείς στα όρια της διεθνούς αλληλεγγύης. Χωρίς μηδενισμούς και αφορισμούς, με σωστή επίγνωση του εφικτού, όχι μόνο δεν μπορούμε να παραιτούμαστε αλλά οφείλουμε να παλεύουμε ακούραστα για να επεκτείνουμε τα όρια του, και για την εμπέδωση και βελτίωση της δικής μας σχετικής θέσης και αυτοτέλειας και αυτοδυναμίας.

Στρατηγικές συμφωνίες σε θάλασσα και στεριά

Ενισχύονται οι στρατιωτικές σχέσεις μεταξύ της Κύπρου και της Γαλλίας

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η επίσκεψη του προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Αναστασιάδη στο Παρίσι και η συνάντησή του με τον Γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν, άνοιξε μια νέα σελίδα στις σχέσεις των δύο χωρών, κυρίως στον στρατιωτικό τομέα, κάτι που αποκαλύπτεται και από τις δημόσιες τοποθετήσεις των δύο ηγετών. Χωρίς να μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα ζητήματα όπως τα ενεργειακά, εκ των πραγμάτων η προσοχή της κυπριακής πλευράς ήταν στραμμένη στην ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας σε μια περίοδο, μάλιστα, που η τουρκική επιθετικότητα, στην περιοχή, έχει ανέβει επίπεδο. Οι δημόσιες αναφορές του Νίκου Αναστασιάδη ότι «η Κύπρος θα είναι πάντοτε η πιο φιλόξενη, μεταξύ των χωρών όσον αφορά τον γαλλικό στόλο και όχι μόνο» καθώς και η υπενθύμιση πως «βοηθήσαμε στο παρελθόν στην εκκένωση των χημικών από τη Συρία, βοηθήσαμε σε πολλές κρίσεις στη Μέση Ανατολή, όπως του Λιβάνου, και ενδεχομένως να χρειαστεί να ξανασυμβάλουμε και προς αυτή την κατεύθυνση», μόνο γενικές και αόριστες δεν ήταν.

Στο Παρίσι η κυπριακή πλευρά πήγε με συγκεκριμένη ατζέντα, προκειμένου να ενισχύσει αλλά και να επισπεύσει την υλοποίηση συμφωνιών που έχουν υπογραφεί το προηγούμενο διάστημα. Συμφωνίες που αφορούν πρώτον τις επιχειρησιακές δυνατότητες της Εθνικής Φρουράς, σε όλα τα επίπεδα και δεύτερον το ευρύτερο πλαίσιο συνεργασιών με άλλες χώρες της περιοχής.

Οι αποφάσεις

Η έκδηλη ικανοποίηση του Εμανουέλ Μακρόν, μετά το πέρας της συνάντησης με τον Νίκο Αναστασιάδη, πηγάζει από τα όσα φαίνεται να συμφώνησαν οι δύο ηγέτες. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές της «Κ», στο στρατιωτικό σκέλος οι δύο πλευρές βρήκαν τη κοινή συνισταμένη σε τρία θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Πρώτον, την επίσπευση αναβάθμισης της ναυτικής βάσης στο Μαρί, δεύτερον τον εκσυγχρονισμό του Κέντρου Αεροπορικού Ελέγχου (ΚΑΕ) και τρίτον και πιο σημαντικό, τη χρήση της αεροπορικής βάσης «Ανδρέας Παπανδρέου» στην Πάφο. Και στα τρία ζητήματα οι δύο πλευρές εμφανίζονται να έχουν κοινή αντίληψη για τα βήματα που πρέπει να γίνουν με γρήγορους ρυθμούς.

Ναυτική συνεργασία

Στα θέματα στρατιωτικής συνεργασίας, το προηγούμενο διάστημα είχαν γίνει αρκετά βήματα από τον Σάββα Αγγελίδη και τη Γαλλίδα ΥΠΑΜ Florence Parly. Το έντονο ενδιαφέρον των Γάλλων για τις ναυτικές υποδομές της Εθνικής Φρουράς έχει οδηγήσει στην απόφαση για αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό της ναυτικής βάσης στο Μαρί, ένα θέμα για το οποίο έχουν γίνει αρκετά. Οι δυο πλευρές, σε επίπεδο στρατιωτικών εμπειρογνωμόνων, έχουν προχωρήσει στην ετοιμασία των σχεδίων για επέκταση των χερσαίων υποδομών της ναυτικής βάσης, προκειμένου να μπορεί να φιλοξενήσει μεγάλα πολεμικά πλοία. Στο Παρίσι ένα από τα ζητήματα της ατζέντας ήταν και η αναζήτηση άλλου χώρου για τον ελλιμενισμό πολεμικών πλοίων της Γαλλίας, μέχρι την ολοκλήρωση των έργων στο Μαρί. Σύμφωνα με τις πληροφορίες η κυπριακή πλευρά αντιμετωπίζει θετικά να δοθεί στους Γάλλους κάποιος χώρος στο λιμάνι της Λεμεσού, ως προσωρινή λύση κάτι που ενδιαφέρει ζωηρά το Παρίσι ένεκα και του υψηλού οικονομικού κόστους ελλιμενισμού πολεμικών πλοίων, μετά τις αλλαγές στο καθεστώς διαχείρισης των λιμανιών. Ζήτημα που στο παρελθόν είχε στρέψει την προσοχή των δυο πλευρών και προς το λιμάνι της Λάρνακας.

Στο στρατιωτικό κομμάτι, Νίκος Αναστασιάδης και Εμανουέλ Μακρόν εστίασαν στην εμβάθυνση του πλαισίου ναυτικής συνεργασίας μέχρι την ολοκλήρωση της αναβάθμισης της βάσης στο Μαρί, καθώς και στη χρήση της αεροπορικής βάσης στην Πάφο από γαλλικά πολεμικά μέσα.

Η συμφωνία για τη βάση «Ανδρέας Παπανδρέου» εστιάζει στην απλούστευση των διαδικασιών χρήσης της, από πολεμικά μέσα της Γαλλίας που κινούνται στην περιοχή και αφορούν κυρίως πολεμικά ελικόπτερα.

Αεροπορική βάση

Το δεύτερο ζήτημα με έντονο γαλλικό ενδιαφέρον, αφορά τις αεροπορικές υποδομές της Εθνικής Φρουράς στην Πάφο. Ένα ζήτημα το οποίο βρισκόταν υπό εξέταση από Ομάδα Εργασίας των δυο πλευρών. Η κυπριακή πλευρά δεν είναι αρνητική στην υπογραφή συμφωνίας με τη Γαλλία για χρήση της αεροπορικής βάσης «Ανδρέας Παπανδρέου», κάτι που γίνεται και τώρα, πλην όμως είναι ενταγμένη στο γενικότερο πλαίσιο πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας, για παροχή διευκολύνσεων σε τρίτες χώρες. Η επιδιωκόμενη συμφωνία στην οποία συγκλίνουν και οι δυο χώρες είναι να απλουστευτούν οι διαδικασίες και να απαλειφθούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες που προνοούνται, τώρα, για να δοθεί άδεια χρήσης από αεροπορικά μέσα άλλων χωρών. Αυτό που φαίνεται να ενδιαφέρει τη Γαλλία είναι η δυνατότητα να χρησιμοποιούν την αεροπορική βάση για πτητικά της μέσα με έμφαση τα πολεμικά ελικόπτερα. Θετικό στοιχείο στην αναβάθμιση του επιπέδου συνεργασίας, αποτελεί το γεγονός ότι η Γαλλία χρησιμοποιεί ήδη τις υποδομές της Εθνικής Φρουράς στην Πάφο. Καλά πληροφορημένες πηγές της «Κ» αναφέρουν πως η Γαλλία την παρούσα περίοδο με τις τουρκικές ενέργειες, χρησιμοποιεί σχεδόν καθημερινά τη βάση στην Πάφο, κυρίως με μεταγωγικά αεροσκάφη. Αλλά και το προηγούμενο διάστημα τη βάση χρησιμοποίησαν, κατά διαστήματα, γαλλικά μαχητικά αεροσκάφη.

Κέντρο Ελέγχου

Το τρίτο θέμα που φαίνεται να εξετάστηκε στη συνάντηση στο Παρίσι ήταν η συνεχιζόμενη αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός της κυπριακής αεράμυνας, μια προσπάθεια που βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησης και πραγματοποιείται με γαλλική βοήθεια. Οι αλλαγές που βρίσκονται σε εξέλιξη στο Κέντρο Αεροπορικού Ελέγχου, είναι ένα ζήτημα που καίει την κυπριακή πλευρά προκειμένου να καλυφθούν τα όποια κενά που φαίνεται να υπάρχουν. Τα όσα έχουν προγραμματιστεί αφορούν δυο τομείς της κυπριακής αεράμυνας. Το πρώτο την ενοποίηση και έλεγχο του συνόλου των αντιαεροπορικών συστημάτων της Εθνικής Φρουράς, από ένα κεντρικό σύστημα. Εδώ οι σχετικές διαδικασίες, λένε οι πληροφορίες της «Κ», έχουν προχωρήσει αν όχι έχουν ολοκληρωθεί. Αυτό που βρίσκεται σε αναμονή είναι η αναβάθμιση του ΚΕΑ για τον έλεγχο και συνεργασία με πολεμικά μέσα στον αέρα. Παρά το γεγονός ότι η απόφαση για αναβάθμιση του ΚΕΑ έχει ληφθεί, η διαδικασία φαίνεται να έχει κολλήσει στη Νομική Υπηρεσία.

Ρίχνουν τους τόνους Τουρκία και Αίγυπτος στο λιβυκό

Δοκιμάζονται όλες οι διπλωματικές οδοί με στόχο να αποφευχθεί η κορύφωση της έντασης και η πολεμική αναμέτρηση

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Κινήσεις συντονισμού ενώπιον της σκακιέρας του Λιβυκού έκαμε τις μέρες που πέρασαν η τουρκική διπλωματία με σειρά χωρών που συμπράττουν μαζί της στον εμφύλιο της Λιβύης. Ο Τούρκος υπουργός Εθνικής Άμυνας συνομίλησε με υψηλόβαθμα στελέχη της κυβέρνησης του Κατάρ, την ίδια στιγμή που διπλωματικές αντιπροσωπείες της κυβέρνησης της Τρίπολης και της Μάλτας έσπευσαν στην Άγκυρα για συνομιλίες. Οι διπλωματικές κινήσεις της Άγκυρας στη Λιβύη έρχονται στο προσκήνιο μετά τις πρόσφατες στρατιωτικές επιτυχίες της διεθνούς συμμαχίας της οποίας ηγείται η Τουρκία στο βορειοδυτικό τμήμα της Λιβύης. Έτσι, η Άγκυρα ανεβάζει τον πήχη και στοχεύει στην κατάληψη της Σύρτης που αποτελεί το κλειδί των πλούσιων» ενεργειακών κοιτασμάτων της χώρας. Το Κάιρο «απάντησε» σε αυτήν την κίνηση της Άγκυρας διά του κοινοβουλίου δίνοντας το πράσινο φως στον αιγυπτιακό στρατό για στρατιωτική εμπλοκή στον πόλεμο της Λιβύης, όταν και όπου υπάρξει ανάγκη. Βασικός στόχος της Αιγύπτου είναι η ασφάλεια των ενεργειακών πηγών της Λιβύης και η κατοχύρωση της εθνικής ασφάλειας στα σύνορα Αιγύπτου-Λιβύης. Την ίδια στιγμή η Ελλάδα ερχόταν αντιμέτωπη με την Τουρκία στα πλαίσια των σχεδιαζόμενων τουρκικών ερευνών στα ανοιχτά του Καστελόριζου. Στην Άγκυρα, έμπειροι αναλυτές εκτιμούν ότι αυτές οι εξελίξεις αποδεικνύουν την αποφασιστικότητα της Τουρκίας να εξασφαλίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στα ενεργειακά δρώμενα της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο Τούρκος αναλυτής Μπουρχανεττίν Ντουράν θεωρεί ότι το διακύβευμα της Τουρκίας στον πόλεμο της Λιβύης είναι ιστορικό, καθότι, ούτε λίγο ούτε πολύ, η Τουρκία στη Λιβύη επιθυμεί «να ταξιδέψει πίσω στον χρόνο», να επιστρέψει στο 2015, δηλαδή στις απαρχές του δευτέρου εμφυλίου πολέμου, όταν σημαντικές ενεργειακές πηγές της χώρας ελέγχονταν από την κεντρική κυβέρνηση. Ο κ. Ντουράν αναρωτιέται αν οι εμπλεκόμενες δυνάμεις στον πόλεμο της Λιβύης θα καταφέρουν το αμέσως επόμενο διάστημα να καταλήξουν σε μια συμβιβαστική φόρμουλα για τον καταμερισμό των ενεργειακών εσόδων της χώρας στον άξονα Σύρτης-Τζούφρα ή όχι. Ο αναλυτής του «Seta» θέτει το συγκεκριμένο ερώτημα την ώρα που οι συμμαχικές δυνάμεις της Τουρκίας εντατικοποιούν τις προετοιμασίες τους για μια ενδεχόμενη στρατιωτική εισβολή στη Σύρτη, την οποία το Κάιρο χαρακτηρίζει ως «κόκκινη γραμμή». Για τον κ. Ντουράν, στην παρούσα φάση της αντιπαράθεσης στη Λιβύη, η Αίγυπτος δεν είναι η μοναδική χώρα με την οποία η Τουρκία έχει έρθει σε κατά μέτωπο αντιπαράθεση. Σύμφωνα με τον ίδιο, πίσω από την Αίγυπτο κρύβονται δυο δυνάμεις, οι οποίες συνεργάζονται παρασκηνιακά και συντονίζουν τα βήματά τους με το Ισραήλ. Πρώτη, η Γαλλία, η οποία επιχειρεί να ανακόψει την προέλαση των τουρκικών και συμμαχικών δυνάμεων με την εμπλοκή της Αιγύπτου στον πόλεμο της Λιβύης, και δεύτερη, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ο Χασάν Γιαλτσίν, επίσης αναλυτής του «Seta», επισημαίνει ότι στη νέα κρίσιμη φάση του πολέμου της Λιβύης ο διάλογος στον άξονα Άγκυρας-Καΐρου θα μπορούσε να εμποδίσει τον εκτροχιασμό των εξελίξεων και σε τελική ανάλυση να ανοίξει τον δρόμο για τον πολυπόθητο συμβιβασμό. Ο κ. Γιαλτσίν θεωρεί ότι η διακυβέρνηση του Αλ Σίσι, είναι αυτή που εμποδίζει την τουρκο-αιγυπτιακή συνεργασία στη Λιβύη.

Στόχος του Αλ Σίσι είναι η τροποποίηση των σχεδίων του Ταγίπ Ερντογάν για τα κοιτάσματα της Σύρτης, διά διπλωματικών μέσων, ωστόσο δεν αποκλείει κανένα ενδεχόμενο. Από την άλλη, ο Τούρκος πρόεδρος θεωρεί ότι ο Αιγύπτιος ομόλογός του αδυνατεί να δει ότι η μόνη διέξοδος από αυτό το χάος είναι η τουρκο-αιγυπτιακή συνεργασία.

Στη νέα κρίσιμη φάση του πολέμου της Λιβύης ο διάλογος Αγκυρας-Καΐρου θα μπορούσε να ανοίξει τον δρόμο για τον πολυπόθητο συμβιβασμό, σύμφωνα με τον Τούρκο αναλυτή του «Seta» Χασάν Γιαλτσίν.

«Αν υπήρχε μια λογική αιγυπτιακή κυβέρνηση, θα έβλεπε ότι η μόνη διέξοδος από αυτό το χάος είναι η προσέγγιση της Τουρκίας. Ωστόσο, όσο ο Σίσι βρίσκεται στην εξουσία, δεν αναμένουμε να γίνει αποδεκτός ο διάλογος με την Τουρκία», λέει ο Γιαλτσίν.

Αιγυπτιακό μπλόκο

Ποια είναι η άποψη της Αιγύπτου για το ενδεχόμενο μιας συμβιβαστικής φόρμουλας στην κρίση της Λιβύης; Αποτελεί ο τουρκο-αιγυπτιακός διάλογος ένα απομακρυσμένο ενδεχόμενο; Αν ναι, τότε μήπως η «στρατιωτική επιλογή» είναι πλέον μονόδρομος για όλες τις πλευρές;

Σε μια στιγμή που ο αιγυπτιακός στρατός μελετά όλα τα σενάρια για τον πόλεμο της Λιβύης και οι εξελίξεις στο διπλωματικό προσκήνιο «τρέχουν», ο πρώην Υφυπουργός Εξωτερικών της Αιγύπτου, Χουσεΐν Χαρίντι, ξεκαθαρίζει ότι ο πόλεμος δεν αποτελεί μονόδρομο για το Κάιρο. Αντιθέτως, η αιγυπτιακή πλευρά δίνει προτεραιότητα στη διπλωματία και αυτό αποδεικνύουν οι τελευταίες κινήσεις. «Το Κάιρο αποθαρρύνει τον Χάφταρ από το να περάσει τη γραμμή (της Σύρτης) προς τα δυτικά. Προηγουμένως, η κυβέρνηση της Τρίπολης φοβόταν ότι ο Χάφταρ θα μπορούσε να ξεκινήσει αντεπίθεση για να ανακτήσει τις πόλεις και τις θέσεις που έχασε νωρίτερα αυτό το έτος στο δυτικό τμήμα της Λιβύης. Από την άλλη πλευρά, ο πρόεδρος Αλ Σίσι είπε ότι η Αίγυπτος δεν είναι εχθρός της δυτικής Λιβύης. Αυτά τα δύο μηνύματα θα πρέπει να καθησυχάσουν τους ηγέτες της Τρίπολης. Εν τω μεταξύ, η Αίγυπτος ευθυγραμμίζεται, σε κάποιο βαθμό, με τις θέσεις της Αλγερίας και της Τυνησίας. Η ευθυγράμμιση αυτή είναι απαραίτητη και σημαντική καθώς οι τρεις χώρες θα μπορούσαν να διευκολύνουν τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις των Λίβυων για την εφαρμογή του ψηφίσματος 2510 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο εγκρίθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2020, και το οποίο υποστήριξε η διαδικασία του Βερολίνου», επισημαίνει ο Αιγύπτιος διπλωμάτης. Με τον κ. Χαρίντι συμφωνεί ο Ζιάντ Ακλ από το Πρόγραμμα Σπουδών Μεσογείου και Βόρειας Αφρικής του Κέντρου Πολιτικών και Στρατηγικών Σπουδών Αλ Αχράμ. Σύμφωνα με τον κ. Ακλ, η Αίγυπτος δεν πρόκειται να ξεκινήσει έναν «επιθετικό πόλεμο» στη Λιβύη. Αντιθέτως, το Κάιρο «ποντάρει» στη διπλωματία. Όπως τονίζει ο κ. Ακλ, «η νέα πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η Αίγυπτος στη Λιβύη είναι η άσκηση πίεσης στη διεθνή κοινότητα να σταματήσει την τουρκική στρατιωτική επέμβαση, αλλά και ο περιορισμός των πολιτικών και γεωγραφικών διαιρέσεων εντός της Λιβύης». Από την σκοπιά λοιπόν της Αιγύπτου, την παρούσα στιγμή επείγει η αναχαίτιση της Άγκυρας και των συμμάχων της και η επικέντρωση της προσοχής στη διπλωματία για την διαφύλαξη της κατάπαυσης του πυρός στην «εύθραυστη» γραμμή της Σύρτης.

Η ΖΕΤΑ ΑΙΜΙΛΙΑΝΙΔΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Αδυναμίες στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

«Δεν θα τοποθετούσα το πρόβλημα στην υποστελέχωση», λέει η υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Συνέντευξη στην **ΑΝΤΡΗ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ** *και στον* **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Για το ζήτημα της υποστελέχωσης, τις αδυναμίες και τη διαδικασία αναδιάρθρωσης των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) μίλησε στη συνέντευξή της στην «Κ», η υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Ζέτα Αιμιλιανίδου. Θεωρεί ότι η δημιουργία ενός Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας θα έδινε τη δυνατότητα σε μία πιο εξειδικευμένη αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ενώ παραδέχεται ότι φαίνεται να υπάρχει σε αρκετές ευαίσθητες υποθέσεις τις οποίες χειρίζονται οι ΥΚΕ, πρόβλημα στην αξιολογητική κρίση.

–Έχετε δεχθεί επικρίσεις από την κοινωνία ότι είστε εν πολλοίς υπουργός Εργασίας αλλά όχι τόσο Κοινωνικής Πρόνοιας, καθώς δώσατε ιδιαίτερη έμφαση στα εργασιακά θέματα και στα επιδόματα, αλλά το κομμάτι κοινωνική πρόνοια αποτελούσε υποσημείωση στο έργο αυτής της κυβέρνησης.

–Το Υπουργείο ασχολείται τόσο με τα εργασιακά όσο και με τα θέματα των κοινωνικών ασφαλίσεων, αλλά και με τα θέματα κοινωνικής πρόνοιας. Το γεγονός ότι ασχοληθήκαμε τους τελευταίους μήνες με τα επιδόματα λόγω κορωνοϊού ήταν μέσα στις απόλυτες υποχρεώσεις μας, γιατί 190 χιλιάδες εργαζόμενοι θα έμεναν με μηδενικό εισόδημα. Άρα, καθήκον μας ήταν πρώτα να διασφαλίσουμε την επιβίωση όλων αυτών των ανθρώπων. Χωρίς να σημαίνει ότι τα άλλα θέματα του Υπουργείου δεν ολοκληρώνονταν. Μην ξεχνάτε ότι αυτό το Υπουργείο αποτελείται από διάφορα τμήματα, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Αναπήρων. Άρα πρόκειται για ένα Υπουργείο που έχει χιλιάδες θέματα, γιατί ασχολείται καθημερινά με τον άνθρωπο. Είτε επιδόματα ονομάζονται ή κοινωνική πρόνοια ή βία στην οικογένεια ή κοινωνικές ασφαλίσεις ή συντάξεις όλα έχουν να κάνουν με τον άνθρωπο. Άρα, τα θέματά του δεν μπορώ να τα ιεραρχήσω, καθώς όλα είναι πολύ σοβαρά. Επομένως, σε καμιά περίπτωση η Κυβέρνηση ή το Υπουργείο θέτει τα θέματα της Κοινωνικής Πρόνοιας ως υποσημείωση. Αυτό νομίζω ότι η κοινωνία το γνωρίζει και το εκτιμά.

–Όντως είχατε σημαντικά θέματα στην κρίση του κορωνοϊού να χειριστείτε. Ωστόσο, το φως της δημοσιότητας έχουν δει ευαίσθητες υποθέσεις όπως π.χ. η υπόθεση του 19μηνου βρέφους που φαίνεται ότι «αμαυρώνουν» το έργο που επιτελεί το Υπουργείο σας, καθώς φαίνεται ότι εντοπίζονται κάποιες αδυναμίες. Τι απαντάτε σ' αυτό;

–Καταλαβαίνετε ότι δεν θα συζητήσω οποιαδήποτε υπόθεση που βρίσκεται σε ποινικό δικαστήριο ή για οποιαδήποτε υπόθεση για την οποία γίνεται έρευνα. Εάν υπήρξαν αδυναμίες θα το καταδείξει η έρευνα. Γενικότερα, όμως, τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν καθημερινά οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας είναι εκατοντάδες. Επομένως, πρέπει να ξέρετε ότι δεν βγαίνουν στην επιφάνεια αυτά τα οποία επιτυχώς αντιμετωπίζουν οι λειτουργοί των ΥΚΕ. Όπως είχε πει σε δηλώσεις της η διευθύντρια των ΥΚΕ, μόνο το περασμένο Σαββατοκύριακο μας εγκατέλειψαν πέντε παιδιά. Αυτά δεν τα γνωρίζει κανένας. Ούτε γίνεται γνωστό ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν επιτυχώς. Το ότι οι ΥΚΕ θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν, αυτό είναι δεδομένο. Πολύ έγκαιρα έχουμε πει ότι χρειάζεται ένας εκσυγχρονισμός αυτών των Υπηρεσιών έτσι ώστε να μπορούν ν' αντιμετωπίσουν όλα τα πολυσύνθετα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η κοινωνία μας. Ο εκσυγχρονισμός των Υπηρεσιών έχει ήδη αρχίσει. Βρίσκονται σε εξέλιξη πολλές διαφοροποιήσεις. Να αναφέρω ότι τον τελευταίο χρόνο μόνο οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας διαχειρίστηκαν: 1.289 περιπτώσεις βίας στην οικογένεια, 2.713 αναφορές όπου χρειάστηκε η παρέμβαση των λειτουργών μας, 4.229 υπηρεσίες Συμβουλευτικής – Προληπτικής Εργασίας και 6.848 Έρευνες για ετοιμασία έκθεσης για Ανεξάρτητες Αρχές/Υπηρεσίες/ Υπουργεία/ Αρχές/ Οργανισμούς, ενώ υπό την φροντίδα των ΥΚΕ υπάρχουν σήμερα 519 παιδιά.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Υπάρχουν 5.000 υποθέσεις βίας στην οικογένεια. Πώς είναι δυνατόν 180 λειτουργοί να αντιμετωπίσουν όλα τα σημερινά κοινωνικά προβλήματα;», λέει στην «Κ» η υπουργός Εργασίας Ζέτα Αιμιλιανίδου.

> *Γίνεται πολλή δουλειά. Υπάρχουν αδυναμίες; Ναι, υπάρχουν. Γι' αυτό προχωράμε και στον εκσυγχρονισμό των Υπηρεσιών.*

> *Μέχρι το τέλος Οκτωβρίου θα βρίσκονται στη θέση τους αυτοί που ζητούμε να προσληφθούν, δηλαδή επαγγελματίες ψυχολόγοι, παιδοψυχολόγοι και άλλοι ειδικοί.*

–Τον Απρίλιο του 2018 είχατε πει ότι βρισκόμαστε στο τελικό στάδιο της αναδιάρθρωσης.

–Δεν είπα ότι τον Απρίλιο του 2018 βρισκόμασταν στο τελικό στάδιο. Τότε άρχισε η συγγραφή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Τον Δεκέμβριο του 2019 ολοκληρώθηκε μετά από κοινωνικό διάλογο, όταν πήραμε πολλές απόψεις από διάφορους φορείς, διότι τίποτε δεν μπορεί να γίνει με απόψεις ενός. Μετά τη συζήτηση του Σχεδίου, τον Δεκέμβριο του 2019, ξεκίνησε η επιμέρους ολοκλήρωση. Το πρώτο βήμα ήταν ότι το Υπουργικό Συμβούλιο όρισε υπεύθυνο έργου, διότι η πρώτη δουλειά που έπρεπε να γίνει ήταν να βγουν οι προσφορές. Δεν μπορείς να πάρεις ούτε έναν επαγγελματία για να σε βοηθήσει στην αναδιάρθρωση, εάν δεν ακολουθήσεις τις διαδικασίες. Το πρόσωπο που διορίστηκε με τη διευθύντρια των ΥΚΕ και τους υπόλοιπους που αποτελούν το management team προχώρησαν τη διαδικασία. Έχουν γίνει όλα όσα θα έπρεπε ώστε να προχωρήσει η διαδικασία για την προκήρυξη των προσφορών και μέχρι το τέλος του μήνα θα προκηρυχθούν. Θεωρούμε ότι μέχρι το τέλος Οκτωβρίου θα βρίσκονται στη θέση τους αυτοί που ζητούμε να προσληφθούν, δηλαδή επαγγελματίες ψυχολόγοι, παιδοψυχολόγοι και άλλοι ειδικοί, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των θεμάτων που αντιμετωπίζουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

–Για ποιον λόγο αργήσαμε να βγούμε σε προσφορές;

–Αυτές είναι οι διαδικασίες. Πρέπει να καταγράψεις τις ανάγκες σε μία προσφορά, να εγκριθούν και έπειτα ν' ακολουθήσει η προκήρυξη. Δεν αργήσαμε. Υπάρχουν περιπτώσεις που αφορούν προσφορές που χρειάζονται ένα και δύο χρόνια για να μπορέσεις να τις κατακυρώσεις.

–Ωστόσο, από τότε μέχρι σήμερα έχουμε δύο απώλειες ζωής. Μήπως θα έπρεπε να προχωρήσουμε με τη μορφή του κατεπείγοντος σε ό,τι αφορά στις διαδικασίες αναδιάρθρωσης;

–Το πρέπει οι ΥΚΕ να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που υπάρχουν έως την αναδιάρθρωσή τους είναι δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα. Δεν σημαίνει ότι σήμερα δεν έχουμε Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, λειτουργούν εδώ και σχεδόν 70 χρόνια. Και φυσικά δεν πρέπει να θεωρούμε ότι η αναδιάρθρωση θα αντιμετωπίσει όλα τα προβλήματα. Όλα αυτά τα χρόνια έγιναν πάρα πολλά όπως το Σπίτι του Παιδιού, η Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας, τον Οκτώβριο ολοκληρώνεται το Σπίτι της Γυναίκας όπου στο πρότυπο του σπιτιού του παιδιού θα αντιμετωπιστεί με πολυθεματική προσέγγιση η βία στην γυναίκα και στα παιδιά της. Η εισαγωγή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, η αύξηση του επιδόματος Χαμηλοσυνταξιούχου, οι παροχές προς τα άτομα με αναπηρίες και πολλά άλλα, όλα αυτά εμπίπτουν στο Κράτος Πρόνοιας.

–Σίγουρα, όμως, θα βάλει σε μία τάξη σοβαρά ζητήματα που δεν οδεύουν προς λύση. Αναφερθήκατε και στο θέμα των προσλήψεων. Είναι σημαντικό να υπάρξει εξειδίκευση.

–Δεν διαφωνώ. Όμως δεν θα ήθελα σε καμία περίπτωση να υποβαθμίσω τη δουλειά που γίνεται από τις ΥΚΕ. Γίνεται πολλή δουλειά. Υπάρχουν αδυναμίες; Ναι, υπάρχουν. Γι' αυτό προχωράμε και στον εκσυγχρονισμό των Υπηρεσιών. Υπάρχουν 5.000 υποθέσεις βίας στην οικογένεια. Πώς είναι δυνατόν 180 λειτουργοί να αντιμετωπίσουν όλα τα σημερινά κοινωνικά προβλήματα. Καθημερινά λαμβάνουν δεκάδες αναφορές.

–Ακούμε, όμως, για πολλά χρόνια τη δικαιολογία της υποστελέχωσης. Γιατί δεν αλλάζει κάτι;

–Εγώ δεν θα τοποθετούσα το πρόβλημα το οποίο υπάρχει στην υποστελέχωση. Και χίλιους λειτουργούς να είχε το Τμήμα, θα μπορούσαν τα προβλήματα να εξαλειφθούν; Ήδη έχουν εγκριθεί μέσω ευρωπαϊκού προγράμματος 64 θέσεις κοινωνικών λειτουργών που θα βρίσκονται τον Σεπτέμβριο στις ΥΚΕ για θέματα μετανάστευσης. Μέσα σε όλες τις αρμοδιότητες που έχουν είναι και τα θέματα μετανάστευσης αιτητών πολιτικού ασύλου, ασυνόδευτων παιδιών. Ένας μεγάλος αριθμός κοινωνικών λειτουργών που σήμερα ασχολείται με τα θέματα μετανάστευσης θα μπορέσει να επιστρέψει σε άλλα καθήκοντα και να ασχοληθούμε ξεχωριστά με το θέμα της μετανάστευσης.

–Η διευθύντρια των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας αποδίδει το πρόβλημα στην υποστελέχωση, πάντως;

–Από ό,τι γνωρίζω δεν είναι αυτή η θέση της διευθύντριας. Όπως σας είπα, δεν θα το απέδιδα απόλυτα στην υποστελέχωση. Δεν είδαμε σε χώρες και με πολύ προηγούμενα κοινωνικά συστήματα και με περισσότερο προσωπικό να έχουν εξαλειφθεί απόλυτα τα προβλήματα. Το να έχουμε περισσότερους λειτουργούς, πράγματι θα βοηθούσε, είναι λογικό. Εγώ εστιάζω περισσότερο την προσπάθεια σε συνεργασία όλων των αρμόδιων κρατικών Υπηρεσιών. Δεν είναι μόνο οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Είναι οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, τα σχολεία με τους εκπαιδευτικούς ψυχολόγους, η Αστυνομία. Και πάλι δεν αρκούν όλοι. Τι χρειάζεται; Πολυθεματικότητα. Ένας από τους στόχους της όλης αναδιοργάνωσης είναι ακριβώς να μπορέσουμε να έχουμε επαγγελματίες παιδοψυχολόγους, ψυχολόγους, όλα αυτά τα οποία συνθέτουν την πολυθεματική αντιμετώπιση προβλημάτων.

Τέθηκαν υπάλληλοι σε διαθεσιμότητα

–Διατάσσονται έρευνες για διάφορα ζητήματα. Σπάνια όμως βλέπουμε τα αποτελέσματά τους.

–Οι έρευνες που έγιναν στο Υπουργείο έγιναν με βάση τον νόμο περί Δημόσιας Υπηρεσίας, όταν υπάρχει υπόνοια για διάπραξη πειθαρχικού αδικήματος οφείλει η αρμόδια αρχή, δηλαδή ο υπουργός, να διατάξει την διεξαγωγή έρευνας. Υπάρχουν περιπτώσεις που αντιμετωπίσαμε, έγινε έρευνα, και τέθηκαν υπάλληλοι σε διαθεσιμότητα. Υπάρχουν αποτελέσματα, αλλά δεν είναι η έρευνα που καταδεικνύει εάν κάποιος είναι υπεύθυνος ποινικά για κάτι, αλλά το δικαστήριο. Οι έρευνες καταγράφουν δεδομένα. Από εκεί και πέρα εάν υπάρχει πειθαρχικό αδίκημα που προκύπτει από την έρευνα πρέπει να ακολουθήσουν πειθαρχικές διώξεις που δεν γίνονται ταυτόχρονα με ποινικές διώξεις.

–Οι έρευνες γίνονται για να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες του συστήματος, όχι μόνο για απόδοση ευθυνών...

–Έχετε δίκιο. Μία έρευνα δεν γίνεται μόνο για να καταδείξει τον υπεύθυνο και να επιβάλει ποινή, αλλά επιπρόσθετα για να δεις τα κενά, ποιο ήταν το λάθος, καθώς, όταν πρόκειται για πειθαρχική έρευνα, σημαίνει ότι κάτι δεν έγινε σωστά. Υπάρχει λάθος στο σύστημα, στον νόμο, στη διαδικασία, άρα είναι ένα συνονθύλευμα όλων αυτών των δεδομένων. Το σημαντικό είναι να εντοπιστεί ποιο είναι το πρόβλημα. Όμως, πάλι αποφασίζει πρώτος ο γενικός εισαγγελέας και έπειτα η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας. Υπάρχει το τεκμήριο της αθωότητας και η σωστή νομική διάταξη των θεμάτων. Όλοι είναι αθώοι μέχρι αποδείξεως του εναντίον.

–Χρήζει αλλαγής το πειθαρχικό σύστημα της Δημόσιας Υπηρεσίας;

–Το σύστημα είναι ορθό και ικανοποιητικό. Ο γενικός εισαγγελέας γνωματεύει κατά πόσο υπάρχει πράγματι πειθαρχικό αδίκημα και ακολούθως πηγαίνει στην Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας που επιβάλλει τις εκ του νόμου ποινές εάν διαπιστωθεί αδίκημα, που μπορεί να φθάσουν μέχρι την απόλυση.

Ενα Υφυπουργείο Πρόνοιας θα έδινε τη δυνατότητα εξειδικευμένης αντιμετώπισης

–Μήπως θα ήταν και μία λύση η δημιουργία ενός Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας ώστε να ασχολείται αποκλειστικά με τέτοια ζητήματα;

–Πιστεύω ότι ένα Υφυπουργείο θα έδινε τη δυνατότητα σε μία πιο εξειδικευμένη αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων. Πρέπει να τονιστεί ότι κοινωνική Πρόνοια δεν είναι μόνο οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Είναι όλα τα επιδόματα. Π.χ. το επίδομα μονογονιού, το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, οι χαμηλοσυνταξιούχοι, είναι κοινωνική πρόνοια. Η κοινωνική πρόνοια καλύπτει ένα ευρύ φάσμα. Δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα μόνο από μία υπηρεσία. Πιστεύω ακράδαντα στη συνεργασία και στην πολυθεματικότητα.

–Έχουμε έλλειψη από επαγγελματίες;

–Ο κάθε λειτουργός είναι επαγγελματίας. Αυτό που λέω είναι ότι χρειαζόμαστε επιπρόσθετη βοήθεια. Βρισκόμαστε στην εποχή των συνεργασιών και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων από μία ομάδα. Όμως, και το βλέπουμε και τώρα με το πρόβλημα του κορωνοϊού. Δεν μας συμβούλεψαν οι ειδικοί επιδημιολόγοι; Κανένας δεν μπορεί ν' αντιμετωπίσει ένα θέμα από μόνος του. Αντιλαμβάνεστε ότι οι φάκελοι των Υπηρεσιών δεν έρχονται σε μένα. Όμως, ενημερώνομαι για σοβαρά θέματα, όπως για την υπόθεση του 19μηνου βρέφους. Πάντα όλα αρχίζουν από το συμφέρον του παιδιού και χρειάζεται εξειδίκευση για να καταλήξεις ποιο είναι αυτό. Ζητήσαμε τη βοήθεια της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού της κας Δέσπως Μιχαηλίδου και θα αρχίσει τον Σεπτέμβριο εκπαίδευση σε όλους τους λειτουργούς για το θέμα του συμφέροντος του παιδιού. Όλες οι ενέργειες θα έχουν ως στόχο το συμφέρον του παιδιού. Υπάρχει πολλές φορές ένα πρόβλημα στην αξιολογητική κρίση. Το βλέπουμε σε αρκετές περιπτώσεις. Πιστεύω ότι πρέπει και χρειάζονται όλοι βοήθεια στο να μπορούν βλέποντας μία υπόθεση, μία οικογένεια να αξιολογούνται πολύ σύντομα τα δεδομένα, ποιο είναι το συμφέρον του παιδιού και να λαμβάνεται η σωστή απόφαση.

–Υπάρχει κάποιο νομικό έλλειμμα στη νομοθεσία που αφορά την κακοποίηση παιδιών;

–Το 2017, εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο οι Διατμηματικές Διαδικασίες για την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια. Το νομοθετικό πλαίσιο υπάρχει, διατμηματικές οδηγίες υπάρχουν. Από εκεί και πέρα, υπάρχει η αξιολογητική κρίση μιας υπόθεσης. Διαβάζουμε έναν φάκελο, βλέπουμε μία οικογένεια. Εκεί χρειάζεται αξιολογητική κρίση. Μέσα σε μία από τις προσφορές που τέλος του μήνα θα προκηρύξουμε είναι για να μας βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της αξιολογητικής κρίσης.

–Άρα εκεί είναι το πρόβλημα;

–Δεν μπορώ να πω ότι εκεί είναι το πρόβλημα. Μπορώ όμως να πω ότι η αξιολόγηση είναι το πιο σημαντικό θέμα ώστε να λάβεις τα κατάλληλα μέτρα. Οποιοδήποτε πρόβλημα εάν δεν αξιολογηθεί σωστά κι αυτό ισχύει σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, καταλήγει σε συνέπειες που ουδείς επιθυμεί.

–Η κρίση του κορωνοϊού ήταν μία δύσκολη περίοδος;

–Οπωσδήποτε ήταν, γιατί μία πολύ μικρή ομάδα χρειάστηκε να ολοκληρώσει Σχέδια για την στήριξη των εργαζομένων και να πληρώσει σε 15 ημέρες επιδόματα σε 190 χιλιάδες εργαζόμενους. Όμως πιο δύσκολα απ' αυτά τα προβλήματα είναι να πρέπει ν' αντιμετωπίσεις κάτι που προβληματίζει ανθρώπους και πολλές φορές να μην μπορείς να το κάνεις. Άρα πιστεύω ότι τα πιο δύσκολα προβλήματα είναι αυτά που αντιμετωπίζουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Θεωρώ, όμως, ότι πετύχαμε μέχρι τώρα να αντεπεξέλθουμε και αυτό έχει τύχει αναγνώρισης απ' όλη την κοινωνία.

Σπάζει σταδιακά ο κλοιός της σιωπής

Οι καταγγελίες περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας αυξάνονται, ωστόσο άγνωστος παραμένει ο πραγματικός αριθμός θυμάτων

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Μπορεί ο πραγματικός αριθμός των περιστατικών της ενδοοικογενειακής βίας να παραμένει ακόμα μυστικός, καθώς ουδείς γνωρίζει την συνολική του έκταση, ωστόσο στο 20% αυξήθηκαν οι κλήσεις και τα αιτήματα βοήθειας στον Σύνδεσμο για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ). Κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων λόγω πανδημίας από τον Μάρτιο μέχρι τον Ιούνιο του 2020 η αύξηση των αναφορών έφθασε στο 47%. Τα στοιχεία που έχει στην κατοχή του ο ΣΠΑΒΟ και παρουσιάζει η «Κ» καταδεικνύουν πως όσο περνά ο χρόνος, σπάει ο κλοιός της σιωπής γύρω από την ενδοοικογενειακή βία.

«Σαφώς, κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει με ακρίβεια τον πραγματικό αριθμό και επομένως την έκταση του κοινωνικού προβλήματος της βίας στην οικογένεια, εφόσον ο αριθμός αυτός παραμένει σκοτεινός. Πολλά περιστατικά δεν καταφθάνουν στις αρμόδιες υπηρεσίες, κάποιες αναφορές μπορεί να μην καταγράφονται ως τέτοιες υποθέσεις αλλά να ταυτοποιούνται με άλλης μορφής αναφορές και αδικήματα. Υπάρχουν ακόμη και περιστατικά που μπορεί να χάνονται λόγω της αναποτελεσματικότητας στη διαχείρισή τους», σημειώνει η επιστημονική διευθύντρια του ΣΠΑΒΟ Άντρη Ανδρονίκου. Ωστόσο, τα συγκεκριμένα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η νοοτροπία της σιωπής που επικρατούσε παλαιότερα, ξεκινά ν' αλλάζει καθώς η βία αναφέρεται πιο συχνά απ' ότι στο παρελθόν, ενώ οι υπηρεσίες του ΣΠΑΒΟ είναι πλέον πιο γνωστές.

Ποσοστό 90% και άνω των περιπτώσεων που διαχειρίζεται ο Σύνδεσμος αφορούν θύματα γυναίκες και παιδιά.Υπάρχουν επίσης αναφορές από άνδρες οι οποίοι καταγγέλλουν ότι δέχθηκαν κακοποίηση από τη σύζυγο/σύντροφο. Οι αναφορές αυτές εστιάζουν κυρίως στην ψυχολογική βία και σε μικρότερο βαθμό, στη συνύπαρξη και σωματικής βίας. Ωστόσο, όπως διαπιστώνεται και σε διεθνές επίπεδο, όταν μία γυναίκα αναφέρει ότι κακοποιείται, δεν αμφισβητείται και επιβεβαιώνεται ακόμη και μέσα από τη διερεύνηση των επαγγελματιών. Σε αντίθετη περίπτωση όταν ένας άνδρας αναφέρει την κακοποίηση του, μέσα από τη διερεύνηση των επαγγελματιών, σε κάποιες περιπτώσεις, διαπιστώνεται ότι παρουσιάζουν τον εαυτό τους ως θύμα ενώ στην πραγματικότητα είναι οι ίδιοι δράστες.

Αυξήθηκαν κατά 47% τα δεδηλωμένα ποσοστά από τον Μάρτιο μέχρι τον Ιούνιο του 2020.

Ποσοστό 90% και άνω των περιπτώσεων που διαχειρίζεται ο ΣΠΑΒΟ αφορούν θύματα γυναίκες και παιδιά.

Το 2017, η τηλεφωνική γραμμή 1440 του ΣΠΑΒΟ, δέχτηκε 12.833 κλήσεις: 89% των θυμάτων ήταν γυναίκες και κορίτσια, 85% των δραστών ήταν άντρες, 2% των θυμάτων ήταν εγκυμονούσες, 54% των θυμάτων ήταν σύζυγος ή σύντροφος του δράστη, 16% των θυμάτων ήταν πρώην σύζυγος ή πρώην σύντροφος του δράστη, 61% των θυμάτων ζούσαν με το δράστη, 69% των θυμάτων είχαν παιδιά, 54% των θυμάτων βίωσαν σωματική και ψυχολογική βία, 11% των θυμάτων βίωσαν σεξουαλική βία (συνυπάρχουν, η ψυχολογική και η σωματική βία), 29% των θυμάτων ήταν άνεργες γυναίκες.

Από το 2014 μέχρι το 2018, στην Αστυνομία αναφέρθηκαν 4.363 περιστατικά βίας (εντός και εκτός της οικογένειας). Για το 2018 ο ΣΠΑΒΟ χειρίστηκε 1.768 υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας. Από αυτές το 19% ζήτησαν καταφύγιο για τις γυναίκες και τα παιδιά θύματα. Το 89% των υποθέσεων αυτών το θύμα ήταν γένους θηλυκού από το οποίο το 72% ζούσαν με το δράστη.

Παιδιά θύματα

Οι αναφορές των θυμάτων επικεντρώνονται στην εμφάνιση ψυχολογικής, σωματικής, σεξουαλικής βίας και παραμέλησης από το δράστη. Από τις αναφορές που υπάρχουν διαφαίνεται ότι στο 62% των περιπτώσεων υπάρχουν παιδιά θύματα ενδοοικογενειακής βίας, είτε παρακολουθώντας την κακοποίηση της μητέρας τους ή δέχονταν και τα ίδια άμεσα ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική βία καθώς και παραμέληση. Κρίσιμη αποτελεί επίσης και η διαπίστωση ότι στο 89% των περιπτώσεων η βία είναι χρονικά επαναλαμβανόμενη.

Σε ό,τι αφορά τους δράστες, το 52% ήταν ο σύζυγος ή ο σύντροφος του θύματος και στο 11% ο πρώην σύζυγος ή σύντροφος ενώ στο μεγαλύτερο ποσοστό 58% είχαν Κυπριακή Υπηκοότητα.

Μπορεί ο πραγματικός αριθμός περιστατικών βίας στην οικογένεια να παραμένει άγνωστος, ωστόσο εν μέσω πανδημίας παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση στις καταγγελίες.

704 νέες υποθέσεις το 2019

Για το έτος 2019 ο ΣΠΑΒΟ διαχειρίστηκε συνολικά 1.384 περιστατικά βίας στην οικογένεια, με τα 704 να αποτελούν νέες υποθέσεις. Σε 192 περιπτώσεις, ζητήθηκε καταφύγιο για το θύμα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι από το 2000 μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2020 έχουν δολοφονηθεί 40 γυναίκες. Κατά τη διάρκεια της καραντίνας μέχρι και σήμερα καταγράφεται δραματική αύξηση στις κλήσεις στη Γραμμή Βοήθειας στον ΣΠΑΒΟ. Όπως εξηγεί η κ. Ανδρονίκου, αυτά τα αυξητικά ποσοστά παρατηρούνται σε περιόδους όπου οι σύζυγοι/σύντροφοι παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα περισσότερο από κάθε άλλη φορά μαζί στο σπίτι.

Κλήσεις στο κόκκινο

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, όπως διαφαίνεται, η γραμμή βοήθειας 1440 δέχεται περίπου 1.070 κλήσεις το μήνα. Ωστόσο, το σύστημα καταγραφής κλήσεων της Γραμμής Βοήθειας 1440 έχει καταγράψει 2.075 κλήσεις, από το πρώτο επιβεβαιωμένο κρούσμα στην Κύπρο στις 9 Μαρτίου μέχρι και τις 31 Μαρτίου 2020.

Από τις 2.075 κλήσεις, οι 921 κατέστη δυνατό να απαντηθούν, ενώ 1.154 κλήσεις παρέμειναν αναπάντητες λόγω πληρότητας της γραμμής, επομένως και αγνώστου περιεχομένου. Από τις 921 κλήσεις, οι 230 αφορούσαν περιστατικά βίας στην οικογένεια με τον αριθμό να φθάνει στις 10 αναφορές ημερησίως για ενδοοικογενειακή βία. Αντίστοιχα, έγιναν 15 αιτήματα για εισδοχή σε χώρους φιλοξενίας και 12 αιτήματα για ατομική συμβουλευτική. Οι κλήσεις και οι αναφορές για βία στην οικογένεια συνεχίζουν να αυξάνονται δραματικά με το ποσοστό αύξησης να φθάνει το 47% σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες.

Οι κακοποιητικοί σύζυγοι παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά στη συμπεριφορά τους

Οι κακοποιητικοί σύντροφοι μπορεί να προέρχονται απ' όλα τα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, να ανήκουν σε όλα τα μορφωτικά επίπεδα και να παρουσιάζουν ποικίλα χαρακτηριστικά στην προσωπικότητά τους. Αυτό ακριβώς το σημείο, καθιστά πολύ δύσκολη την αναγνώριση τους, εφόσον δεν μπορούν εύκολα να γίνουν ορατοί στην κοινότητα, στην υπόλοιπη οικογένεια ή στον επαγγελματικό τους χώρο. Η κ. Ανδρονίκου αναφέρει ότι οι κακοποιητικοί σύζυγοι παρουσιάζουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά στη συμπεριφορά τους, τα οποία αφορούν: τη χαμηλή αυτοεκτίμηση, την εξάρτηση από τη σύζυγο, ζηλοτυπία, καχυποψία, ελαχιστοποίηση της βίαιης συμπεριφοράς, καθώς και την κύρια πεποίθηση ότι, για να είναι κάποιος άνδρας, πρέπει να είναι δυνατός, επιβλητικός, κυρίαρχος, εξουσιαστής, ανώτερος και επιτυχημένος. Αντίστοιχα, η πλειοψηφία των ανδρών που κακοποιούν τις συζύγους τους δεν παρουσιάζουν ψυχοπαθολογικά γνωρίσματα ή διανοητική ασθένεια και δεν ανήκουν σε καμία ψυχοπαθολογική κατηγορία.

Ο χειρισμός των υποθέσεων

Στα πλαίσια της αρμοδιότητας του ΣΠΑΒΟ για αναφορά περιστατικών βίας στην οικογένεια ετοιμάζεται γραπτή αναφορά σε ειδικό έντυπο η οποία αποστέλλεται στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και στην Αστυνομία όπου κρίνεται ότι εμπλέκεται ή ότι θα πρέπει να εμπλακεί καθώς και προφορική επιβεβαίωση λήψης της αναφοράς, με στόχο την διερεύνηση της αναφοράς και τη διαχείριση της. Αντίστοιχα ο ΣΠΑΒΟ συμμετέχει σε πολυθεματικές ομάδες για διαχείριση περιστατικών και έχει τη δυνατότητα να καταθέσει στο δικαστήριο μέσα από μαρτυρική κατάθεση για την υπεράσπιση των θυμάτων.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Η δημοκρατία ως συμβιβασμός

Με το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, η Γερμανική Αυτοκρατορία καταρρέει και στη θέση της, εν μέσω θυελλωδών συγκρούσεων, εγκαθιδρύεται η πρώτη Γερμανική Δημοκρατία, γνωστή και ως Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1918-1933). Στη νεαρή Δημοκρατία, από την πρώτη κιόλας στιγμή, τίθεται έντονο το πρόβλημα της σταθερότητας των θεσμών. Το πολίτευμα θεωρήθηκε προσωρινό από τις ίδιες τις δυνάμεις που υποτίθεται ότι το στήριζαν, όπως το Σοσιαλιστικό Κόμμα.

Είναι γνωστή η θέση των Γερμανών σοσιαλιστών της εποχής: «Η Δημοκρατία δεν αρκεί, στόχος παραμένει ο Σοσιαλισμός». Το Σύνταγμα της Βαϊμάρης θεωρείται αδύναμο, η κοινοβουλευτική δημοκρατία στηλιτεύεται ως λοιδορία του κράτους από τα κόμματα και τους οπαδούς τους, ο φιλελευθερισμός καταγγέλλεται ως αντίθετος στη γερμανική φύση, ιστορία και νοοτροπία. Ήδη από το 1920 σημαντικοί Γερμανοί στοχαστές καταφέρονται με βία εναντίον της νεοσύστατης Δημοκρατίας. Γνωστότερος όλων, ο Γερμανός νομικός Καρλ Σμιτ (1888-1985) προωθεί, ενάντια στον κοινοβουλευτισμό, ένα καισαρικό-δικτατορικό πολίτευμα, όπου η εκτελεστική εξουσία θα έχει το ελεύθερο να αντιμετωπίζει με όποιον τρόπο κρίνει αυτή κατάλληλο την έκτακτη κατάσταση, χωρίς να δεσμεύεται από το Σύνταγμα ή τους ισχύοντες νόμους. Ανοίγει έτσι τον δρόμο για τη δικτατορία του κόμματος. «Κυρίαρχος είναι αυτός που αποφασίζει για την έκτακτη κατάσταση», αποφαίνεται ο Σμιτ στην «Πολιτική Θεολογία» (1922) του. Όχι το Δίκαιο αλλά η «έκτακτη κατάσταση» είναι αυτή που στην ουσία θεμελιώνει την κυριαρχία. Όπως σχολιάζει χαρακτηριστικά ο Σμιτ: «Είναι αυτονόητο ότι ένας νεοκαντιανός όπως ο Κέλσεν βρίσκεται από συστηματική άποψη σε πλήρη αμηχανία απέναντι στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης» (μετάφραση Παναγιώτης Κονδύλης, Λεβιάθαν, 1994).

Ο Βιεννέζος νομικός Χανς Κέλσεν (1881-1973) ήταν από τους ένθερμους οπαδούς του κοινοβουλευτισμού. Αυτά που οι περισσότεροι θεωρούσαν αδυναμίες του κοινοβουλευτικού συστήματος, ο Κέλσεν τα θεωρούσε δύναμη της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Σε αντίθεση με τον Σμιτ, για τον οποίο το κράτος βρισκόταν στη σφαίρα της καθαρής πολιτικής πράξης, πέρα από το Δίκαιο, ο Κέλσεν στήριξε το δικό του σύστημα στην ταύτιση του κράτους και του δικαίου. Οι πολιτικές συνέπειες της βασικής αυτής επιστημονικής πρότασης του Κέλσεν είναι πολύ σημαντικές. Κατ΄αρχάς το κράτος δεν νοείται πέρα από το Δίκαιο. Η ενότητά του θεμελιώνεται με την υπαγωγή των πολιτών σε μια κοινή έννομη τάξη και όχι με υπερβατικό τρόπο σε μια από τις συνιστώσες του Έθνους-Κράτους, εθνική, εθνοτική, θρησκευτική ή ταξική. Σχετικιστής, ο Κέλσεν υπερασπίζεται την ιδιαιτερότητα των ατομικών επιδιώξεων και τη συνύπαρξη εντός της ίδιας πολιτικής κοινωνίας πολλών και διαφορετικών μεταξύ τους αξιακών συστημάτων. Επομένως, η κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι το πολιτικό σύστημα το οποίο εκφράζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το κοινωνικό όραμα του πλουραλισμού και της ανοχής. Σε δύο σημαντικά πολιτικά κείμενά του, γραμμένα με σκοπό την υπεράσπιση της φιλελεύθερης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας ενάντια στους εχθρούς της, ο Κέλσεν αναπτύσσει με σαφήνεια και μεστότητα τις θεωρητικές αρχές του πολιτικού αυτού συστήματος. Το ένα είναι το Περί της ουσίας και αξίας της δημοκρατίας (1920) και το δεύτερο Το πρόβλημα του κοινοβουλευτισμού (1926) (μετάφραση, Νομική βιβλιοθήκη, 1998).

Σύμφωνα με τον Κέλσεν, και αντίθετα απ' ό,τι πιστεύεται, η κοινοβουλευτική δημοκρατία δεν στηρίζεται ούτε στην επιδίωξη ενός κοινού στόχου, ο οποίος και συγκροτεί την πολιτική ενότητα, ούτε στην αρχή της πλειοψηφίας. Στηρίζεται στη συγκρότηση μιας έννομης τάξης, στην οποία θεμελιώνονται τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και η προστασία της μειοψηφίας από την πλειοψηφία. Κατά τον Βιεννέζο νομικό, ο βασικός φορέας της δημοκρατίας είναι τα πολιτικά κόμματα. Μετά το 1918, στην Αυστρία και τη Γερμανία, η ανάδυση των κομματικών σχηματισμών προκαλεί τη δυσπιστία στοχαστών όπως ο Μαξ Βέμπερ(1864-1920) και ο Καρλ Σμιτ (βλ. S. Baume, Χανς Κέλσεν, Πόλις, 2016). Ο Κέλσεν αντίθετα βλέπει στον πολυκομματισμό και την πολυφωνία την ουσία της δημοκρατικής διαδικασίας: «Το δημοκρατικό παιχνίδι έγκειται στη σύγκρουση ομάδων με αντίθετα συμφέροντα, τα οποία εκπροσωπούνται πιο αποτελεσματικά από τα πολιτικά κόμματα» (ό.π.). Σχηματίζονται έτσι δυο ομάδες, η πλειοψηφία και η μειοψηφία. Σε καμία περίπτωση η αρχή της πλειοψηφίας δεν πρέπει να ταυτιστεί «με την ιδέα μιας απεριόριστης εξουσίας της πλειοψηφίας πάνω στη μειοψηφία», προειδοποιεί ο Κέλσεν. Αντίθετα, πρέπει να κατανοηθεί ως συμβιβασμός: «Εφόσον η αρχή της πλειοψηφίας αναφέρεται στο σύνολο των υπαγομένων στους κανόνες της, το οποίο διαιρείται ουσιαστικά μόνο σε δυο ομάδες, της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας, δημιουργεί τη δυνατότητα ενός συμβιβασμού» (Το πρόβλημα του κοινοβουλευτισμού). Η κοινωνική ενοποίηση έγκειται στην ικανότητα των πολιτικών κομμάτων να προβαίνουν σε συμβιβασμούς. Η ίδια η πλειοψηφία, γράφει ο Κέλσεν, είναι προϊόν συμβιβασμού. Ως εκ τούτου, στο κοινοβουλευτικό σύστημα, η αρχή της πλειοψηφίας ταυτίζεται με την αρχή του συμβιβασμού. Η δημοκρατική και κοινοβουλευτική διαδικασία προσανατολίζεται στην επίτευξη ενός συγκερασμού ανάμεσα σε αντιτιθέμενα συμφέροντα και κοινωνικές δυνάμεις (ό.π.).

Η σοφία του Χανς Κέλσεν δεν ωφέλησε τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Η πρώτη προσπάθεια εδραίωσης φιλελεύθερου κοινοβουλευτισμού στη Γερμανία συνετρίβη από το ναζιστικό κόμμα το 1933 μέσα στις ιαχές των οπαδών του Καρλ Σμιτ, συμπαρασύροντας μαζί της και την Ευρώπη. Το πνεύμα, όμως, του Βιεννέζου στοχαστή, το όραμά του, αυτό μιας πλουραλιστικής και πολυκομματικής κοινωνίας δικαίου, θεμελιώνει σήμερα το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Ήταν αυτό που επικράτησε στην πρόσφατη ιστορική σύνοδο των Ευρωπαίων ηγετών, όπου μετά από τέσσερα εικοσιτετράωρα σκληρών διαπραγματεύσεων επήλθε ο αναγκαίος, σωτήριος, συμβιβασμός για την Ευρώπη. Πολλοί είναι αυτοί που κατηγορούν το πνεύμα του συμβιβασμού ως ξεπούλημα του ευρωπαϊκού οράματος, θεωρώντας ότι καθιστά την Ευρώπη αδύναμη εμπρός στις απαιτήσεις των καιρών. Ακόμα περισσότεροι, οι επικριτές των κρατών-μελών που εξέφρασαν σημαντικές αντιρρήσεις για την υιοθέτηση της αρχικής πρότασης εύχονται την επόμενη φορά να φιμωθούν οι φωνές της μειοψηφίας και να υπερισχύσει η πλειοψηφία των «μεγάλων» ή των «πολλών». Όλοι εκείνοι που σκέφτονται και μιλούν δημόσια με αυτόν τον τρόπο αγνοούν την ουσία της Δημοκρατίας που δεν είναι άλλη από τον συμβιβασμό. Όποιος στρέφεται κατά της δυνατότητας του συμβιβασμού, ενάντια δηλαδή στην ύπαρξη της μειοψηφίας, στρέφεται την ίδια στιγμή και ενάντια στη Δημοκρατία. Η αρχή του συμβιβασμού καθιστά την Ευρώπη ασθενέστερη; Όχι, διότι μέσα από την πίστη στους θεσμούς και τη δημοκρατική διαδικασία ενδυναμώνεται η ενότητα. Όπως γράφει ο Απόστολος Παύλος: όταν γαρ ασθενώ, τότε δυνατός ειμί (Κορ. Β΄, 12, 10).

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Εμμανουήλ: Νίκο, πόσο απέχει η Κύπρος από την Ελλάδα;

Και πάσης Ελλάδας

Δεν ξέρω αν πίσω από τις κλειστές πόρτες, ο ένας πετάει στον άλλο τασάκια ή αν ισχύουν τα όσα λέγονται για τις σχέσεις του κ. Νίκου με τον Κούλη, αυτό που είδαμε όλοι είναι ότι η επίσκεψη Αναστασιάδη στο Παρίσι, απέβη παραγωγική για την ελληνική διπλωματία ενώ ο ίδιος φέρεται να ανέβασε τις μετοχές του, στο δεξιό πολιτικό κατεστημένο των Αθηνών. Ιδιαίτερα σε μια χρονική περίοδο που λέγεται ότι μαζευόντουσαν σύννεφα πάνω από το Ελλάς-Γαλλία συμμαχία, ένεκα του ναυαγίου στην αγορά γαλλικών φρεγατών από το ελληνικό πολεμικό ναυτικό. Πάντως ο Εμμανουήλ, μπροστά στα μικρόφωνα όχι μόνο κράτησε τα σαβουάρ βιβρ, αν ισχύουν τα όσα λένε οι επαΐοντες στην ελληνική πρωτεύουσα, αλλά φρόντισε τα «γαλλικά του» για την Τουρκία να τα πει και στα ελληνικά μέσω twitter. Σε ό,τι αφορά την Κύπρο τα όσα συμφωνήθηκαν, γνωστά και άγνωστα, φαίνεται να ικανοποιούν πλήρως τη Λευκωσία. Τώρα αν θα τύχουν εφαρμογής αυτό θα φανεί με πράξεις και όχι στα λόγια. Μέχρι τότε ο καθένας μπορεί να πιστεύει ό,τι θέλει.

Δεν ξέχασαν τον Σάββα

Τα όσα φέρεται να αποκόμισε η Κύπρος από το Παρίσι έχουν προκαλέσει χαμόγελα στον Λόφο, τα οποία όπως το χρήμα και ο έρωτας δεν κρύβονται. Με νόημα λέγεται ότι αυτά τα οποία ειπώθηκαν από τους δύο ηγέτες, δημόσια, είναι η κορυφή του παγόβουνου στα όσα συμφωνήθηκαν. Κάποιοι μάλιστα δεν ξέχασαν τον μέχρι πρότινος υπουργό Άμυνας και νυν βοηθό γενικό εισαγγελέα Σάββα Αγγελίδη, επί θητείας του οποίου τέθηκαν οι βάσεις για να ενισχυθούν οι σχέσεις Γαλλίας-Κύπρου. Οι σχέσεις των δύο χωρών, παραδοσιακά ήταν καλές όμως αυτό το οποίο αναγνωρίζεται είναι πως επί θητείας Σάββα Αγγελίδη, πήγαν αρκετά βήματα μπροστά. Για την ιστορία, δυο σημαντικά κομμάτια της κυπρο-γαλλικής συνεργασίας, η ναυτική και το ΚΕΑ τα έβαλε στο αυλάκι ο κ. Αγγελίδης και η Γαλλίδα ομόλογός του. Ειδικά για τη ναυτική βάση στο Μαρί, και αυτό θα πρέπει να το έχει κατά νου ο νέος ΥΠΑΜ Χαράλαμπος Πετρίδης, ο προκάτοχος του το έφθασε έως τα σχέδια τα οποία είναι έτοιμα. Και αυτό είναι μόνο ένα από τα γνωστά γιατί υπάρχουν και άλλα που είναι άγνωστα για τους πολλούς.

Θλίψη

Μια εικόνα του αρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσόστομου Β΄ να παρακολουθεί από παράθυρο της Αρχιεπισκοπής τις καμπάνες του καθεδρικού ναού Λευκωσίας, να χτυπούν πένθιμα για την Αγιά Σοφιά αντιπροσωπεύει τα συναισθήματα των Ορθόδοξων Χριστιανών της Κύπρου για μετατροπή του εμβληματικού μνημείου της Χριστιανοσύνης σε τζαμί. Ο Τούρκος πρόεδρος με την απόφασή του πλήγωσε το θρησκευτικό συναίσθημα των Χριστιανών, σε καμία όμως περίπτωση δεν θα οικειοποιηθεί την ιστορία του ναού. Το μόνο που πέτυχε ήταν να αποκαλυφθεί η υποκρισία και πως ο ίδιο εννοεί την ανεκτικότητα, απέναντι σε μια άλλη θρησκεία. Απέναντι στις εικόνες βεβήλωσης ένας απλός κληρικός στο Καστελόριζο, χτυπούσε πένθιμα την καμπάνα έχοντας ως φόντο ένα μουσουλμανικό τζαμί προστατευμένο και όχι βεβηλωμένο. Αυτός είναι ο σεβασμός της πλειοψηφίας των Χριστιανών απέναντι στο διαφορετικό και όχι ένα πανό που ύψωσαν, κάποιοι ανεγκέφαλοι, έξω από μουσουλμανικό τέμενος στη παλιά Λευκωσία.

Ο κ. Νίκος έκανε το θαύμα του εις Παρισίους. Έπαιζε πρώτο θέμα σε site και κανάλια στην Ελλάδα ένα 24ωρο. Εις τας Αθήνας, πανηγύριζαν από το Κολωνάκι έως του Μαξίμου για τα όσα είπε ο Εμανουέλ Μακρόν για τους Τούρκους. Και ύστερα λένε, οι κακεντρεχείς, πως οι σχέσεις Αθηνών - Λευκωσίας, σε επίπεδο ηγετών, είναι όπως «αλλού η θάλασσα και αλλού το πλοίο».

Αποφασιστικότητα

Και μέσα σε όλα αυτά που συμβαίνουν το τελευταίο διάστημα, η Ελλάδα γιόρτασε την περασμένη Παρασκευή την αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Καλεσμένοι για φέτος της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου, οι ήρωες της πανδημίας του κορωνοϊού. Η Ελλάδα γιορτάζει για την επιστροφή της Δημοκρατίας στον τόπο που τη γέννησε, με τίμημα την προδοσία της Κύπρου και το 38% των εδαφών της υπό τουρκική κατοχή για 46 χρόνια και αυτό δεν πρέπει να το ξεχνά ουδείς εις τα Αθήνας. Η φετινή εκδήλωση στο Προεδρικό Μέγαρο πραγματοποιήθηκε εν μέσω τεταμένου κλίματος στην Ανατολική Μεσόγειο, με τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας να εκπέμπουν όμως αίσθημα αποφασιστικότητας και ετοιμότητας.

Η λίστα της Πανδώρας

Μπορεί η ευθύνη για τη δημοσιοποίηση της λίστας Γιωργκάτζη να μεταφέρθηκε στον Πρόεδρο, ωστόσο η όλη διαχείριση άφησε σημαντικές πληγές στα δύο μεγάλα κόμματα. Στον ΔΗΣΥ αρκετοί ήταν οι βουλευτές που διαφώνησαν με την πολιτική του «όλα στο φως» καθώς όπως σημείωναν θα αρχίσει το κουτσομπολιό για τα δάνεια που έχει ο κάθε βουλευτής. Σημείωναν πως κάτι τέτοιο δεν αποτελεί υπεύθυνη θέση κόμματος. Καθόλου τυχαίες και οι τοποθετήσεις συναγερμικών βουλευτών στην ολομέλεια. Τους περισσότερους τριγμούς ωστόσο προκάλεσε στο κόμμα της Αριστεράς. Και αυτό γιατί κάποια μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας που περιλαμβάνονταν στη λίστα ζήτησαν να εξαιρεθούν από την απόφαση που έλαβε το κόμμα να αποχωρήσει και να ψηφίσουν υπέρ της δημοσιοποίησης, με στόχο να δείξουν πως δεν έχουν κάτι να κρύψουν. Κάτι που δεν έγινε αποδεκτό από την ηγεσία του κόμματος η οποία διαμήνυσε πως όλοι θα πρέπει να στηρίξουν τη θέση του κόμματος για επικαιροποίηση και στη συνέχεια δημοσιοποίηση. Η μόνη που έμεινε εντός της συνεδρίας και υπερψήφισε τη δημοσιοποίηση ήταν η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Έστω κι αν το καθεστώς των Νέων Δυνάμεων της το επιτρέπει δεν έλειψαν οι ψίθυροι και η ενόχληση στελεχών που είδαν την ίδια να επιχειρεί να κερδίσει επικοινωνιακούς πόντους.

Σκοράρει αριστίνδην

Μέχρι και τον Αύγουστο λένε στην Πινδάρου πως θα κλείσει το συναγερμικό ψηφοδέλτιο. Τα πλείστα ονόματα λίγο πολύ είναι γνωστά, ωστόσο το ενδιαφέρον όπως και κάθε άλλη φορά στρέφεται στην αριστίνδην υποψηφιότητα η οποία ανέκαθεν διεκδικούσε με αξιώσεις και συνήθως με εκλογή. Επί του παρόντος ωστόσο ακούγεται εντόνως το όνομα του πρώην ποδοσφαιριστή και αρχηγού του ΑΠΟΕΛ Κωνσταντίνου Χαραλαμπίδη. Μία κίνηση που κρίνεται έξυπνη, αν λάβει υπόψη κανείς πως ο Συναγερμός ίσως να ενεργοποιήσει όλους εκείνους τους φιλάθλους που βρίσκονται εδώ και καιρό μακριά από την κάλπη.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΡΕΤΖΕΠ ΤΑΓΙΠ ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Ο Τούρκος πρόεδρος μπορεί να βεβήλωσε την Αγιά Σοφιά, δεν μπορεί όμως να σβήσει την ιστορία της. Όποιο χαρακτήρα και αν της δώσουν, θα αποτελεί πάντα το εμβληματικό σύμβολο του χριστιανισμού και του δυτικού πολιτισμού, ασχέτως αν οι σημερινοί ηγέτες της Δύσης χύνουν κροκοδείλια δάκρυα. Όπως είπε και ο Αισχύλος «ό,τι κάνεις, βρίσκεις. Αυτός είναι νόμος».

Η επίμονη υποψήφια που άδραξε το όνειρο της Ιατρικής

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ**

«Αγώνας είναι να ξυπνάς με τη διάθεση να αδράξεις τη μέρα που θα σε φέρει ένα βήμα πιο κοντά στα όνειρά σου. Για εμένα ο αγώνας για τον στόχο είναι αυτός που νοηματοδοτεί και κινητροδοτεί την ύπαρξή μου. Παντα θα υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες, αλλά το μόνο πραγματικό εμπόδιο είναι ο δικός μας εφησυχασμός»! Η 24χρονη Σταυρούλα - Μαρία Χριστακοπούλου είναι τριτοετής φοιτήτρια στην Ιατρική Πατρών. Πάλεψε τέσσερις φορές για να πάρει το εισιτήριο για τη σχολή των ονείρων της. Από ένα μικρό χωριό της Μεσσηνίας, αγωνίστηκε με σθένος και επιμονή για να ξεπεράσει τις ανισότητες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. «Αγώνας είναι να οπτικοποιείς το όνειρο στο μυαλό σου με κάθε του λεπτομέρεια, προσμένοντας τη μέρα που η φαντασία θα μετουσιωθεί σε πραγματικότητα» λέει, και το μήνυμά της αγγίζει όσους αγωνιούν για τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων.

Κατάγεται από το Καρτερολι Μεσσηνιας, ένα χωριό με περίπου 250 κατοίκους. «Εκεί, στο μονοθέσιο Δημοτικο Σχολειο, ένα πέτρινο κτίριο εκατό και πλέον χρόνων, υπήρξε χρονιά που ο αριθμός των μαθητών –εμού συμπεριλαμβανομένης– δεν ξεπερνούσε τους οκτώ. Μεσα από αντικειμενικά προβλήματα για τα οποία οι αρμόδιες αρχές αδιαφορούσαν –θυμάμαι τα ξύλινα, παμπάλαια κουφώματα να σείονται ετοιμόρροπα στον δυνατό αέρα, και το νερό που έτρεχε από το ταβάνι στην πρώτη νεροποντή–, ευτυχήσαμε να έχουμε δασκάλους, που με ουσιαστικό ενδιαφέρον και καθοδήγηση, μας βοήθησαν να αναπτύξουμε μια ατομική γνωσιακή ευθύνη. Δηλαδή μια μορφή αυτοδιδασκαλίας, ενεργητικό διάβασμα, επικοινωνιακές δεξιότητες μέσα από τη βοήθεια στα παιδιά των μικρότερων τάξεων αφού, μονοθέσιο γαρ το σχολείο, εκ των πραγμάτων η μέρα έπρεπε να μοιραστεί ισόποσα σε μαθητές διαφορετικού επιπέδου και αναγκών στην ίδια αίθουσα» λέει στην «Κ». «Οι γονείς μου, όπως και πολλοί συντοπίτες, δεν είχαν σταθεί αρκετά τυχεροί ώστε να προχωρήσουν πέρα από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, και ως εκ τούτου να διεκδικήσουν ένα καλύτερο και πιο βέβαιο μέλλον. Οι γονείς μου είναι αγρότες και παράλληλα έχουν καφενείο στο χωριό. Ετσι από νωρίς είχα συνειδητοποιήσει ότι η μόρφωση ήταν ίσως το μοναδικό εφαλτήριο για να ξεφύγω από τα σύνορα ενός τόπου με διάπλατη θέα, αλλά στενούς ορίζοντες» προσθέτει.

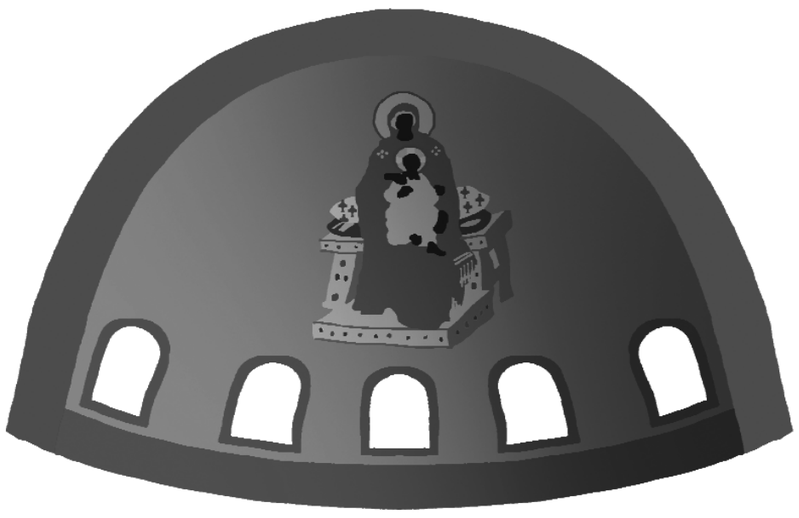

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Αποφοίτησε από το Λυκειο το 2014, και ακολούθησαν οι Πανελλαδικές Εξετάσεις: μία διόλου επιτυχημένη πρώτη προσπάθεια. «Αν νομίζουμε ή μας έκαναν να νομίζουμε(;) ότι το μέλλον ξεκινά και τελειώνει το μεσημέρι του Αυγουστου που ανακοινώνονται οι βάσεις εισαγωγής, πρέπει να αναθεωρήσουμε» τονίζει. «Εθεσα κατά μέρος το αρχικό σοκ και προσπάθησα να καταλάβω τι έκανα λάθος. Ο αγώνας για την κατάκτηση των στόχων δεν είναι μια ρομαντική ή μονοσήμαντη έννοια. Εν προκειμένω, δεν αφορά μόνο την ασταμάτητη επίλυση ασκήσεων ή την αποστήθιση κειμένων. Η πραγματική προσπάθεια περιλαμβάνει την αναμέτρηση με τον ίδιο μας τον εαυτό. Ενας υποψήφιος πρέπει να διαχειριστεί γόνιμα το άγχος του, να αποκτήσει υγιή αυτοπεποίθηση, να αποτάξει την αυτοκαταστροφική τακτική της τελειοθηρίας και της νττοπάθειας, να παραμείνει στοχοπροσηλωμένος και συνεπής στα όνειρά του» παρατηρεί.

Η Σταυρούλα δεν χρησιμοποιεί τη λέξη «αποτυχία». «Η ανασυγκρότηση, η θαρραλέα και καλόπιστη αυτοκριτική και η προσεκτική ανασκόπηση ίσως είναι τα πρώτα βήματα για να αποτιμήσει κάποιος μια οποιαδήποτε αρνητική έκβαση και να σχεδιάσει με αυτοπεποίθηση το επόμενο βήμα. Επι τούτου δε χρησιμοποιώ τη λέξη "αποτυχία", διότι πιστεύω ακράδαντα ότι σαν έννοια δεν υφίσταται. Η ζωή περιλαμβάνει σειρά προκλήσεων» λέει.

Πήρε το εισιτήριο για την Ιατρική Πατρών στην τέταρτη προσπάθεια, το 2017. «Ειναι πολύ εύκολο να μοιρολατρείς και να νιώθεις ο μόνος αδικημένος σε έναν κόσμο νομοτελειακά άδικο. Εχετε αναλογιστεί ποτέ τι θα γινόταν εάν ο Στίβεν Χόκινγκ, αυτή η υπέρλαμπρη μορφή της θεωρητικής φυσικής και ολόκληρης της επιστήμης, είχε παραιτηθεί από τη ζωή, όταν στα 21 του μόλις χρόνια διαγνώστηκε με πλάγια μυατροφική σκλήρυνση;» ρωτά.

«Αλίμονο εάν το ταξίδι της γνώσης είχε προορισμό μια τέτοια ψυχρή τρίωρη αξιολόγηση» λέει για τις Πανελλήνιες Εξετάσεις, και τονίζει, πως ζούμε στη μοναδική ίσως χώρα που έχει αναγάγει τις εισαγωγικές εξετάσεις σε μείζον ζήτημα δημοσίου διαλόγου. «Ανατραφηκαμε θεωρώντας τις Πανελλαδικές τον καθολικό και τον αδιάβλητο κριτή, ενώ παράλληλα κλείναμε τα μάτια στις δραματικές ανισότητες και παθογένειες του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι ικανή μια δίκαιη τελική εξέταση δύο εβδομάδων να "ξεπλύνει" ένα ολόκληρο δυσλειτουργικό σύστημα δώδεκα ετών;» αναλογίζεται.

Φοιτήτρια πλέον της Ιατρικής, ο λόγος της για τα παιδιά που παλεύουν για τα όνειρά τους πολύτιμος: «Να θυμάστε ότι δεν αξίζει να συσσωρεύετε άγονες γνώσεις. Αντίθετα προσπαθήστε τις γνώσεις να τις ποτίσετε με κριτική σκέψη, ορθολογισμό, ήθος και πνευματική ωριμότητα. Φροντιστε τα εφόδια αυτά να τα κατακτήσετε στην ακαδημαϊκή και μετέπειτα ζωή σας, ώστε να τοποθετήσετε υπεύθυνα την ψηφίδα που εσείς επιθυμείτε στο ψηφιδωτό της αυριανής Ελλαδας».

• Ο κ. Στέφανος Κασιμάτης απουσιάζει σε άδεια.

Το κόστος του λαϊκισμού

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Βγήκαν και πάλι οι πολιτικοί καριέρας και μιλούν για κόστος της Τουρκίας, που έπρεπε, λένε, να το είχαμε επιδιώξει αλλά δεν υπήρξαμε αρκετά αποφασιστικοί και διεκδικητικοί. Ναι, είναι αυτοί οι ίδιοι «πατριώτες» που έβγαιναν με τις «νέες στρατηγικές τους» να ισχυριστούν πως εμείς σαν κράτος έχουμε τη δύναμη και τη δυναμική να επιφέρουμε πολιτικό και οικονομικό κόστος στην Τουρκία, συντηρώντας αυτή την πλανεμένη πεποίθηση που «κυκλοφορεί» στο πολιτικό μας κατεστημένο, ότι πρώτον μπορούμε να προκαλέσουμε σοβαρό κόστος στην Τουρκία και δεύτερον ότι η Τουρκία του Ερντογάν γνοιάζεται πραγματικά για το όποιο κόστος θα της προκαλέσουμε εμείς. Αυτές οι πλανεμένες «πεποιθήσεις», οι οποίες προορίζονται για εσωτερική κατανάλωση προκειμένου να διαχωριστούμε και πάλι σε «πατριώτες» και μη πατριώτες ώστε να συνεχίσουν κάποιοι πολιτικοί καριέρας να έχουν λόγο ύπαρξης, το μόνο που αποδεικνύουν είναι πως ακόμα και τώρα που ο Ερντογάν έχει αποθρασυνθεί τελείως και η Τουρκία είναι τόσο απρόβλεπτη όσο ποτέ, εμείς δεν λέμε να σοβαρευτούμε. Διότι, αν είχαμε σοβαρευτεί, δεν θα επιλέγαμε να λαϊκίζουμε σε μια τέτοια κρίσιμη φάση και να κάνουμε τάχα αντιπολίτευση, προσπαθώντας να αποδείξουμε προς ίδιον συμφέρον ότι η κυβέρνηση «ήρτεν πόσσω της». Και γιατί; Διότι αυτοί οι πολιτικοί καριέρας που βγαίνουν τώρα στα ραδιόφωνα για να ισχυριστούν πως έχουμε καταντήσει «απλοί παρατηρητές», δεν μας εξήγησαν ποτέ πώς θα καταφέρναμε ρεαλιστικά να επιφέρουμε αυτό το πολυδιαφημιζόμενο κόστος που επικαλούνται, αφού δεν έδειξαν καμία στιγμή να αντιλαμβάνονται πως δεν είμαστε ο ομφαλός της γης και πως οι ισχυροί δεν πρόκειται να έρθουν με το μέρος μας γιατί «έχουμε το δίκαιο με το μέρος μας». Αυτό το προσπερνούν λες και είναι μια λεπτομέρεια στην όλη εξίσωση που επιμένουν να την πιπιλούν όποτε τους συμφέρει και να την πετσοκόβουν στα μέτρα τους προκειμένου να βγάζει το αποτέλεσμα που τους βολεύει. Πώς θα καταφέραμε να επιφέρουμε αυτό το κόστος στην Τουρκία, με τους Αμερικάνους και τους Ρώσους να τις κάνουν πλάτες και την Ευρώπη να έχει ένα σωρό οικονομικά συμφέροντα μαζί της δεν είναι μια ερώτηση που επιδέχεται λαϊκισμούς από αυτούς που αρέσκονται οι πολιτικοί καριέρας να εκστομίζουν ακόμα και σε αυτές τις κρίσιμες φάσεις, διαιωνίζοντας έτσι το πρόβλημα μας. Και όταν λέω «διαιωνίζοντας το πρόβλημά μας» δεν αναφέρομαι στη στάση της Τουρκίας αλλά στο ότι εμείς εξακολουθούμε να συμπεριφερόμαστε λες και είμαστε το κέντρο του κόσμου και μ'αυτή την πλάνη θεωρούμε ότι όλοι οι υπόλοιποι (και Ε.Ε. και Αμερική και Ρωσία) θα υπερασπιστούν το δικό μας δίκαιο. Δεν υπάρχει κανένα δίκαιο, ούτε διεθνές ούτε άλλο, και ας είμαστε επιτέλους ρεαλιστές. Υπάρχει μόνο το δίκαιο των ισχυρών αναλόγως των συμφερόντων που παίζονται στη διεθνή σκακιέρα. Και αντί να ξοδεύει την όποια «φαιά ουσία» διαθέτει ο κάθε πολιτικός καριέρας για να μας «πείσει» πως έπρεπε να είχαμε ζητήσει από την Ευρώπη πολύ πιο πριν κυρώσεις εναντίον της Τουρκίας ή πως έπρεπε πολύ πιο πριν να χτυπήσουμε το χέρι μας στο τραπέζι ώστε να τρομάξουν οι Ευρωπαίοι εταίροι από τη δική μας γροθιά, ας μας απαντήσει σε κάτι πιο απλό. Η Ευρώπη θα έπλητε τις οικονομίες της προκειμένου να υπερασπιστεί ένα κράτος, το οποίο εντάχθηκε σε αυτή με τη δέσμευση να λύσει το Κυπριακό αλλά αντ'αυτού ακόμα δεν έχει καταλήξει ποια λύση θέλει δεδομένου ότι ακόμα συντηρεί πολιτικούς καριέρας που πιπιλούν τα περί δικαίου, εκβιάζοντας συναισθηματικά τα διάφορα «όχι»; Και αν από την άλλη έχουνε τις απαντήσεις για το τι πρέπει να γίνει, έστω και τώρα, και αφού κόπτονται τόσο για τη χώρα γιατί δεν μας λένε πώς να επιφέρουμε το εν λόγω κόστος; Αν πραγματικά το εννοούν, σίγουρα έχουν μια κάποια πρόταση. Γιατί δεν την εισηγούνται αντί να λαϊκίζουν; Ή μήπως τους βολεύει να ισχυριστούν ότι είναι… πλέον αργά;

elenixenou11@gmail.com

EPA/RONALD WITTEK

Η Γερμανίδα υπουργός Άμυνας Annegret Kramp-Karrenbauer παρακολουθεί την εκπαίδευση ενός σκυλιού για τον εντοπισμό του κορωνοϊού.

Οι εθνικές μας καταστροφές

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Δεν ξέρουμε μέχρι πού θα πάει η κρίση που μαίνεται κοντά στο Καστελλόριζο. Αν θα εκτονωθεί μέσω διαλόγου Αθήνας-Άγκυρας, αν θα ενταθεί η τουρκική προκλητικότητα με μία σειρά άλλων κινήσεων ή αν τελικά οι πιέσεις σε όλο αυτό το σκηνικό που στήνεται θα μεταφερθούν στην Κύπρο. Επί του παρόντος δεν βρισκόμαστε ενώπιον μιας εθνικής καταστροφής. Όμως οι εθνικές καταστροφές συντελούνται σιγά σιγά, βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε μία κοινωνία που ηθικά παρακμάζει και κυρίως όταν ένα ολόκληρο πολιτικό σύστημα περί άλλων τυρβάζει μπροστά στις μεγάλες προκλήσεις.

Την ώρα για παράδειγμα που η κρίση στην περιοχή εντεινόταν με την απόφαση της Τουρκίας να εκδώσει Navtex στο Καστελόριζο, οι κάτοικοι της Αγλαντζιάς προχωρούσαν σε διαμαρτυρία για την πρόθεση μετατροπής του κτηρίου «Παλλάδιο» σε χώρο φιλοξενίας αιτητών ασύλου. Ο μεγάλος κίνδυνος γι' αυτούς, ήταν οι παρουσία 40 ατόμων που θα φιλοξενούνταν στον χώρο και προφανώς δεν θα είχαν το προφίλ τρομοκράτη. Θα ήταν παιδιά χωρίς γονείς, άτομα με αναπηρίες και εγκυμονούσες, που προφανώς θα υποβάθμιζε και θα λέρωνε τον δήμο τους. Ασχέτως ότι οι διαμαρτυρίες αυτές γίνονταν λίγα μέτρα πιο κάτω από το προσφυγικό συνοικισμό στο Πλατύ που θα έπρεπε να πει κάτι στη συνείδησή τους.

Οι ανησυχίες των δημοτών θα μπορούσαν να αναιρεθούν βεβαίως με λογικά επιχειρήματα από το ίδιο το πολιτικό σύστημα. Δεν περιμένουμε βεβαίως κάτι καλύτερο από τον πρόεδρο των Νέων Επιστημόνων του ΔΗΣΥ Μάριο Πελεκάνο, που καλούσε τον κόσμο να συμπαρασταθεί στους κατοίκους της Αγλαντζιάς, γιατί όπως έλεγε σήμερα είναι η γειτονιά τους, αύριο η δική μας. Για το κατάντημα της Οργάνωσης Νέων Επιστημόνων ας λογοδοτήσει ο ίδιος ο ΔΗΣΥ. Για την απόφασή του να γίνει ένας κυπροποιημένος Μπογδάνος, ελπίζοντας σε εκλογή μέσω ξενοφοβίας, ας του απαντήσει καταλλήλως το εκλογικό σώμα. Μιλάμε για τους υποψηφίους δημάρχους Αγλαντζιάς (πλην της κας Ξάνθου και αυτό καταγράφεται) πολιτικά πρόσωπα που σύρθηκαν σε μία εκδήλωση για να μη δυσαρεστήσουν τους δημότες τους.

Οι εθνικές μας καταστροφές συντελούνται ακριβώς όταν ένα ολόκληρο πολιτικό σύστημα ασχολείται με το δέντρο, χάνοντας στην ουσία το δάσος και μαζί με αυτό τη σοβαρότητά του. Έτσι, όταν η φημολογία περί θερμού επεισοδίου εντεινόταν την περασμένη βδομάδα, η Βουλή επιδιδόταν σε θεατράκια γύρω από τη λίστα Γιωρκάτζη. Τους πήρε μήνες να αντιληφθούν τον εκβιασμό της πρώην διοικήτριας που παρέδωσε μία λίστα γεμάτη ανακρίβειες και επιδόθηκαν άλλοι σε επικοινωνιακά τεχνάσματα άλλοι σε κακούς χειρισμούς, με αποτέλεσμα, να στήνουμε Κολοσσαίο γύρω από τις πιστωτικές κάρτες βουλευτών και να χάνουμε την ευκαιρία για το ουσιώδες: εφαρμογή νέας πρακτικής των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων και τη λογοδοσία όσων εκμεταλλευθήκαν τη θέση τους. Όμως για να μπορεί το πολιτικό σύστημα να αντιληφθεί ποιο αποτελεί πολιτική προτεραιότητα και ποιο υποσημείωση, θα έπρεπε πρώτη η κυβέρνηση να είναι σε θέση να αντιληφθεί τη σοβαρότητα των καταστάσεων, εδώ και καιρό και να ενημερώσει καταλλήλως την κοινωνία. Τα περί θερμού επεισοδίου, εντάσεων και προκλήσεων από πλευράς της Τουρκίας δεν αποτελούν κεραυνό εν αιθρία. Τα μηνύματα στέλνονταν εδώ και καιρό. Απαιτείτο στρατηγικό πλάνο και όχι στρατηγική των 24 ωρών. Γιατί όσο η Άγκυρα έστελνε τα μηνύματά της για σχέδια εποικισμού της Αμμοχώστου, για εντάσεις στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, Αθήνα και Λευκωσία κάθε άλλο από συντονισμένες ήταν. Ήταν οι διαφωνίες στο Μαξίμου μεταξύ του Προέδρου και του υπουργού Εξωτερικών που επέφεραν το πλήγμα; Ήταν η στήριξη Αναστασιάδη στη Συμφωνία των Πρεσπών τη στιγμή που ο Κυριάκος Μητσοτάκης έκανε προεκλογικό με λάβαρο την εναντίωσή του σε αυτήν που ψύχρανε το όλο κλίμα; Όλα αυτά δεν έχουν καμία σημασία πλέον. Γιατί και η Ελλάδα και η Κύπρος βρίσκονται σε οριακό σημείο. Και γι΄ αυτόν ακριβώς τον λόγο, τα ασήμαντα του παρελθόντος θα έπρεπε να είχαν λυθεί προ καιρού. Όμως, επειδή η Κύπρος έχει μείνει πολλές φορές στο παρελθόν μόνη της, ας φροντίσει αυτή τη φορά να κάνει σωστή διαχείριση της κρίσης προσανατολισμένη στην ουσία. Καλές οι δηλώσεις Μακρόν, ωραία τα εύηχα συνθήματα των σκληρών κυρώσεων, όμως δεν αρκεί πλέον οτιδήποτε άλλο παρά έμπρακτη στήριξη. Ιδιαίτερα όταν τα σχέδια εποικισμού της Αμμοχώστου βρίσκονται προς υλοποίηση και όλα δείχνουν πως οι συνομιλίες το φθινόπωρο θα διεξαχθούν σε ένα εντελώς διαφοροποιημένο σκηνικό.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η Αμερικανική φυγή από τη Μεσόγειο

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Τα τελευταία χρόνια, το αντιαμερικανικό σύνθημα «Yankees go home», φαίνεται να γίνεται πραγματικότητα. Με επιλογή της ίδιας της αμερικανικής ηγεσίας, οι ΗΠΑ επιστρέφουν στον απομονωτισμό. Οι συνέπειες είναι αυτές που βιώνουμε σήμερα στην ανατολική Μεσόγειο.

Ο αμερικανικός απομονωτισμός δεν είναι καινούργιο φαινόμενο. Είναι καλά ριζωμένος στην αμερικανική εξωτερική πολιτική. Κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο χρειάστηκε η εντατικοποίηση των επιθέσεων των γερμανικών υποβρυχίων εναντίον ουδέτερων πλοίων για να στραφεί η αμερικανική κοινή γνώμη υπέρ της επέμβασης. Όταν την άνοιξη του 1917 ο πρόεδρος Γουίλσον κήρυξε τελικά τον πόλεμο στη Γερμανία, ο Βρετανός πρωθυπουργός Λόιντ Τζορτζ παρατήρησε πως «με ένα άλμα η Αμερική είχε γίνει παγκόσμια δύναμη». Όμως, αμέσως μετά την επικράτηση, η Αμερική επέλεξε και πάλι την εσωστρέφεια. Αρνήθηκε ακόμα και να ενταχθεί στην Κοινωνία των Εθνών, το θεσμό που η ίδια είχε προτείνει για να εποπτεύει την ειρήνη, η οποία, αναπόφευκτα, δεν κράτησε. Κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και όταν ο Χίτλερ είχε ήδη κατακτήσει σχεδόν ολόκληρη την Ευρώπη, ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ επανεκλέγηκε με τη ρητή δέσμευση προς τους Αμερικανούς ότι «τα αγόρια σας δεν πρόκειται ξανά να σταλούν σε ξένους πολέμους». Χρειάστηκε η απρόκλητη ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ για να οδηγηθούν οι ΗΠΑ στο πλευρό των συμμάχων.

Για τις επόμενες δεκαετίες οι ΗΠΑ ενάσκησαν, πράγματι, το ρόλο της παγκόσμιας υπερδύναμης. Δεν ήταν χωρίς λάθη η αμερικανική παγκόσμια εμπλοκή, αλλά συνολικά ήταν επιτυχής. Οι ΗΠΑ στήριξαν την ανοικοδόμηση της Ευρώπης μέσω του Σχεδίου Μάρσαλ.Το ίδιο έπραξαν στην Ιαπωνία. Ανέκοψαν τον Σοβιετικό κομμουνισμό, χωρίς σύρραξη, μέσω του ΝΑΤΟ και ενός συστήματος περιφερειακών συμμαχιών και προώθησης δυνάμεων. Το σύστημα της ελεύθερης και ανοικτής οικονομίας στηρίχθηκε και επικράτησε παγκοσμίως.

Τα τελευταία χρόνια, όμως, η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ αμφισβητείται εκ των έσω. Ο πρόεδρος Τραμπ, επιχειρώντας να μετατρέψει την κοσμοθεωρία του σε πολιτική, αμφισβητεί ανοικτά τη χρησιμότητα διεθνών δεσμεύσεων, θεσμών και συμμαχιών, θεωρώντας ότι δημιουργούν κόστος χωρίς όφελος. Έχει περιορίσει το ρόλο των ΗΠΑ στις διεθνείς υποθέσεις. Φαίνεται να τα βρίσκει με αυταρχικούς ηγέτες. Κάποιοι, μάλιστα, εκτιμούν ότι σε ενδεχόμενη δεύτερη θητεία δεν θα διστάσει να αποχωρήσει από το ΝΑΤΟ. Οι συνέπειες είναι σημαντικές και αρνητικές και όλους. Βεβαίως, θα ήταν σφάλμα να αποδοθεί αυτή η μεταστροφή αποκλειστικά στον Τραμπ. Ήδη επί Ομπάμα ήταν ευδιάκριτη η απεμπλοκή των ΗΠΑ από την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή και η μετατόπιση του ενδιαφέροντος στην Ασία. Η ενεργειακή επάρκεια των ΗΠΑ είχε εδώ και καιρό μειώσει τη σημασία της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής στην αμερικανική πολιτική. Ούτε και είναι μονολιθική η εξωτερική πολιτική μιας υπερδύναμης όπως είναι οι ΗΠΑ, με πολλαπλά κέντρα αποφάσεων.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η αποστασιοποίηση των ΗΠΑ είναι ένα γεγονός το οποίο κλονίζει περιφερειακά συστήματα ασφάλειας όπως είναι αυτό της Μεσογείου. Έχει προκύψει ένα στρατηγικό κενό στο χώρο της Μεσογείου το οποίο η Τουρκία επιχειρεί να καλύψει με τρόπο εξαιρετικά επικίνδυνο και προκλητικό.

Μπροστά σε αυτό το σκηνικό, Ελλάδα και Κύπρος πρέπει να λειτουργήσουν ψύχραιμα, υπομονετικά και με αυτοπεποίθηση. Να διασφαλίσουν την οικονομική τους ευρωστία, να ενισχύσουν τις αποτρεπτικές τους δυνατότητες και να αναζητήσουν συμμαχίες και ερείσματα. Η επίσκεψη του προέδρου Αναστασιάδη στο Παρίσι ανέδειξε μια ιδιαίτερα ενθαρρυντική Γαλλική στάση. Η Γαλλία θα μπορούσε, πράγματι, να ηγηθεί της προσπάθειας για διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής συγκράτησης των τουρκικών κινήσεων. Ενδεχόμενη εκλογή Μπάιντεν θα μετατόπιζε σίγουρα την αμερικανική εξωτερική πολιτική προς μια πιο παραδοσιακή κατεύθυνση. Θα είναι μια θετική εξέλιξη. Είναι όμως αμφίβολο εάν οι ΗΠΑ θα επέστρεφαν πλήρως στον παλιό τους ρόλο. Έστω και εάν το νέο σύνθημα ήταν «Yankees come back»!Η Ευρώπη πρέπει συνεπώς να αναλάβει τις ευθύνες της και να αποτρέψει τη μετατροπή της Μεσογείου σε τουρκική λίμνη.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Σε εκκλησία το δόντι αγνοουμένου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Ο μακαρίτης Ραούφ Ντενκτάς, αυτός ο Τούρκος «διάβολος» με ρίζες ελληνικές, λίγο μετά την εισβολή του 1974 κάλεσε όλους τους συγγενείς των Τουρκοκύπριων αγνοουμένων και τους ανακοίνωσε ότι οι αγαπημένοι τους, ήταν όλοι νεκροί. Οι άνθρωποι οργίστηκαν, έκλαψαν, πόνεσαν, αλλά τελικά άρχισαν να διέρχονται τα στάδια της θλίψης και τελικά βρήκαν παρηγοριά. Ήταν το «κισμέτι τους», ήταν η τύχη τους, είπαν οι νεότεροι και συνέχισαν τη ζωή τους. Οι μεγαλύτεροι ακολούθησαν γρήγορα τα νεκρά βλαστάρια τους. Ο μακαριστός αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄, ο μακαρίτης πρόεδρος της Επιτροπής Συγγενών Αγνοουμένων Παπαχριστόφορος, αλλά και αρκετοί άλλοι μεγαλόσχημοι της εποχής εκείνης, διαβεβαίωναν τους απελπισμένους συγγενείς των αγνοουμένων, με τη νεφελώδη επαναλαμβανόμενη φράση, ότι θα κάνουν ό,τι είναι δυνατό για διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων, αφήνοντας να νοηθεί ότι τα αγαπημένα τους πρόσωπα ήταν ζωντανά. Σε αυτή την τραγική ιστορία, εισήλθαν και πολλοί μάγοι και μέντιουμ της εποχής, οι οποίοι τάχα επικοινωνούσαν με ζωντανούς αγνοουμένους και σούφρωναν περιουσίες ολόκληρες.

Το μόνο σίγουρο είναι ότι πίσω από το μακάβριο δράμα των συγγενών των αγνοουμένων, κρύβονταν πολλά πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα. Ήταν μια «τυμβωρυχία», θύματα της οποίας δεν ήταν μόνο οι δεδικαιωμένοι νεκροί, αλλά και οι ζώντες συγγενείς, πολλοί από τους οποίους ζούσαν, όσο έζησαν, με τα ψυχοφάρμακα. Κάποιοι επιμένουν ότι ευθύνη φέρουν και οι ίδιοι οι συγγενείς των αγνοουμένων, πολλοί από τους οποίους αρνούνταν για χρόνια να δεχθούν ότι ο αγαπημένους τους σκοτώθηκε, παρά τις μαρτυρίες συμπολεμιστών τους ή άλλων αυτοπτών μαρτύρων. Υπάρχει και η άλλη ταπεινή πτυχή της τραγωδίας, με κάποιους να βρίσκουν την ευκαιρία για να λαμβάνουν επιδόματα, άλλους να εξασφαλίζουν θέσεις στο Δημόσιο και κάποιους άλλους να απολαμβάνουν ταξιδάκια στο εξωτερικό για δήθεν διαφώτιση για το πρόβλημα των αγνοουμένων. Συνένοχοι ήταν και πολλοί κυβερνώντες, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν το δράμα των αγνοουμένων για να ξεφύγουν από την λήψη δύσκολων αποφάσεων στο κυπριακό και φυσικά για να διατηρούν τις καρέκλες τους. Η τραγωδία με τους συγγενείς των αγνοουμένων, το παραμύθι της διακρίβωσης της τύχης των ηρώων και πεσόντων του 1974, συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Το ιλαροτραγικό δράμα των αγνοουμένων και των συγγενών τους, ζωντανεύει με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο στις κηδείες λειψάνων αγνοουμένων. Όσοι συγγενείς ζουν, καλούνται και πάλι να κλάψουν και περάσουν από το μαρτύριο της απώλειας των αγαπημένων τους. Στις τελετές επώνυμοι και ανώνυμοι, λένε και λένε, είτε ιστορίες τρόμου, είτε αυτά που είδαν και άκουσαν, είτε και αυτά που φαντάστηκαν. Το πλήθος κλαίει και οδύρεται και οι τηλεοπτικοί αστέρες δημιουργούν συγκλονιστικά ρεπορτάζ για τα δελτία ειδήσεων. Τα αποκαλυπτικά εδώ και δεκαετίες δημοσιεύματα του φίλου δημοσιογράφου Αντρέα Παράσχου, δεν φαίνεται να αγγίζουν το κατεστημένο, το οποίο συνεχίζει να ακολουθεί την πεπατημένη. Εξάλλου δεν υπάρχουν νεκροί και αγνοούμενοι, στις οικογένειες των λεγόμενων επωνύμων, της τότε εποχής.

Η νέα τραγική πτυχή στο δράμα των αγνοουμένων, είναι η αναζήτηση όλων ή μεγάλου μέρους των οστών των αγνοουμένων. Τελευταία μακάβρια ιστορία, η οποία είδε το φως της δημοσιότητας, το δόντι ενός αγνοουμένου. Ήταν το μόνο τεμάχιο λειψάνου, το οποίο ταυτοποιήθηκε με γενετικό υλικό και οι συγγενείς αρνήθηκαν να τελέσουν κηδεία, αναμένοντας περισσότερα οστά. Συναισθηματικά οι συγγενείς μπορούν να έχουν δίκιο. Λογικά και θεολογικά, σίγουρα έχουν άδικο. Οι κηδείες τελούνται για ανάπαυση της ψυχής των τεθνεώτων, αλλά και για παρηγοριά των ζώντων. Ο άνθρωπος είναι χώμα και σε χώμα επιστρέφει, είτε το πιστεύουμε, είτε όχι. Το μόνο που μένει είναι η ψυχή και οι αναμνήσεις. Είτε θάψεις ένα δόντι, είτε ένα κομμάτι δέρμα, είτε και τίποτα, αξία έχει η ζέση της προσευχής, η οποία είναι λυτρωτική για ζώντες και νεκρούς.

Το καλύτερο μνημόσυνο για όλους τους νεκρούς, άρα και τους αγνοουμένους, είναι να κτιστεί ένας μεγάλος ναός στη μνήμη των αγνοουμένων, στο πρότυπο του ναού, για τα θύματα της αεροπορικής τραγωδίας της «Ήλιος» και εκεί να τελούνται τα μνημόσυνα για όλους τους ήρωες, τους πεσόντες, αλλά και όλους τους πρόσφυγες, οι οποίοι έφυγαν με τον πόνο της επιστροφής. Ακόμη θα μπορούσε στο υπόγειο του ναού, να δημιουργηθεί ένα οστεοφυλάκιο, στο οποίο να τοποθετηθούν τα λείψανα, όσα εντοπίζονται από τους αγνοουμένους. Ανάμεσα στα λείψανα και το δόντι του αγνοουμένου. Με τον τρόπο αυτό, θα τύχαναν καθημερινής προσευχής και θα λάμβαναν σίγουρα παρηγοριά και όλοι οι κεκοιμημένοι και όλοι οι συγγενείς τους. Η διαδικασία της ταυτοποίησης, εκτός από πολλές απρόοπτες δυσάρεστες αποκαλύψεις, το μόνο το οποίο προσφέρει είναι νέο πόνο και νέα θλίψη στους συγγενείς. Με τα εκατομμύρια τα οποία διατίθενται για τις εκταφές και τις έρευνες, θα μπορούσαν να προσφερθεί σοβαρή ψυχολογική και υλική στήριξη στους συγγενείς των αγνοουμένων. Μια καλή ιδέα, είναι να χρησιμοποιηθεί ο χώρος στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας, εκεί που τοποθετήθηκαν εκατοντάδες κενοτάφια, δίπλα στον αρχικό χώρο του Τύμβου και να ανεγερθεί μια μεγάλη εκκλησία για τους νεκρούς του πραξικοπήματος και της εισβολής. Οι νεκροί δεδικαίωνται, οι ζώντες είναι οι οποίοι νομίζουν ότι είναι αναντικατάστατοι και πάντα αδικημένοι.

kaparispan@yahoo.gr

Κοινό μάθημα για Τραμπ και Τσίπρα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το αντισυστημικό χαρτί μία φορά το παίζεις. Τη δεύτερη καίγεσαι. Αυτό το μάθημα μαθαίνουν αυτή την περίοδο δύο πολύ διαφορετικοί πολιτικοί, ο Ντόναλντ Τραμπ και ο Αλέξης Τσίπρας. Ο Τραμπ κέρδισε γιατί τα έβαλε με την ελίτ και το σύστημα. Το «παραμύθι» πούλησε γιατί προφανώς απάντησε στις αγωνίες ενός μεγάλου τμήματος της αμερικανικής κοινωνίας. Κήρυξε τον πόλεμο στα μέσα ενημέρωσης, στο πολιτικό κατεστημένο, στην ελίτ των πανεπιστημίων. Απευθύνθηκε στο θυμικό και όχι στη λογική. Τώρα, όμως, οι ψηφοφόροι αρχίζουν να αναρωτιούνται. Προφανώς όχι όλοι, ένα μπλοκ «ταλιμπάν» συνεχίζει να τον πιστεύει. Δεν του αρκεί, όμως, για να επανεκλεγεί. Ο μεσαίος χώρος αμφισβητεί την ικανότητά του να κυβερνήσει και απαιτεί απαντήσεις. Οταν τον ρώτησε ο δημοσιογράφος του Fox News τι σκοπεύει να κάνει τη δεύτερη τετραετία, η αμηχανία του Τραμπ ήταν παροιμιώδης. Δεν ήξερε τι να απαντήσει, γιατί το μόνο που ξέρει να πουλάει είναι τον θυμό, τον διχασμό και το αντισυστημικό μίσος.

Ο Τσίπρας έπαιξε το ίδιο χαρτί από το 2008 έως το 2019. Είναι πολλά τα χρόνια. Μερικές από τις ομοιότητες της ρητορικής ΣΥΡΙΖΑ με αυτήν του Τραμπ είναι ανατριχιαστικές. Οπως, για παράδειγμα, οι συστηματικές και χωρίς όρια επιθέσεις στα μέσα ενημέρωσης και στους εκπροσώπους τους. Ή η εργαλειοποίηση του διχασμού, που έφτασε στην αποκορύφωσή της το καλοκαίρι του 2015.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έπαιξε όλα τα αντισυστημικά χαρτιά, αλλά παράλληλα έκλεινε το μάτι στους ψηφοφόρους σαν να ήθελε να τους πει «φωνάζουμε, αλλά τελικά τα βρίσκουμε με τη Μέρκελ, τους Αμερικανούς, το Ισραήλ, το επιχειρηματικό κατεστημένο». Πήρε ουσιαστικά την παλιά ανδρεοπαπανδρεϊκή τέχνη και την προσάρμοσε στην εποχή των social media.

Η παλιά συνταγή δεν πουλάει πια στους νέους, ούτε στην αρένα των social media. Μπορεί να συσπειρώνει το Twitter... ή ένα 20%-25%, αλλά έως εκεί. Ο αντισυστημικός λαϊκισμός είναι οικείος για τον κ. Τσίπρα και «εύκολος», όμως δύσκολα θα ξανανέβει ως επιτυχημένη παράσταση. Θίασος γι' αυτόν τον ρόλο υπάρχει και προσπαθεί να μονοπωλήσει το πάλκο με τις φωνές του. Οι ψηφοφόροι του μεσαίου χώρου απωθούνται, όμως, από τη λούμπεν αντιπολίτευση και αναζητούν μια άλλη πρόταση, που θα βασίζεται σε πιο τεχνοκρατικά στοιχεία, καθώς και σε... λίγη αυτοκριτική. Αναζητούν μια αντιπολίτευση που θα αντιμετωπίζει το κράτος και τους θεσμούς όχι σαν πειρατικό λάφυρο, αλλά με σεβασμό. Ο κ. Τσίπρας ή θα αλλάξει ρεπερτόριο ή θα μείνει καθηλωμένος σε ένα σημαντικό ποσοστό, που όμως δεν θα του φτάνει για να κυβερνήσει ξανά.

Στον ΣΥΡΙΖΑ, βεβαίως, όλα εκτυλίσσονται με πολύ αργούς, εξουθενωτικούς ρυθμούς. Οι γόρδιοι δεσμοί κόβονται, αλλά με τρομακτική καθυστέρηση. Μέχρι να κοπούν, οι πολίτες δικαιούνται να είναι δύσπιστοι και να περιμένουν απτές αποδείξεις μετάλλαξης της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Το μεγάλο παιχνίδι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Κάποια πράγματα πάνε αντίθετα στον χρόνο και στην Ιστορία, όπως τουλάχιστον την εννοούν φιλελεύθεροι και μαρξιστές – δηλαδή ως μια γραμμική και αναπόφευκτη πορεία της κοινωνίας και του ανθρώπου προς τα εμπρός.

Προ διημέρου, ετελέσθη με μεγαλοπρέπεια ψευδοοθωμανική στην Αγία Σοφία η προσευχή της Παρασκευής των πιστών μουσουλμάνων, 86 χρόνια από τότε που ο Μουσταφά Κεμάλ μετέτρεψε σε μουσείο τον από πάσης απόψεως μοναδικό χριστιανικό ναό της τότε Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας – κατόπιν Βυζαντινής.

Η Τουρκία του Ερντογάν θέλει να ηγηθεί των σουνιτών μουσουλμάνων της περιοχής, η Ρωσία του Πούτιν διεκδικεί την έδρα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Στην τελετή κυριαρχούσε το ersatz – μια φτηνή απομίμηση του αυτοκρατορικού οθωμανικού παρελθόντος. Δεν είναι ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ο Μωάμεθ ο Πορθητής. Δεν είναι η σημερινή Τουρκία η πολυεθνής Οθωμανική Αυτοκρατορία. Πολιτικός είναι ο κ. Ερντογάν και διαχείριση συμβόλων κάνει. Οπως άλλωστε και πλείστοι όσοι ηγέτες της Ευρώπης.

Κάποιοι σεμνύνονται εν Ελλάδι ότι όλα αυτά γίνονται στο πλαίσιο των προκλήσεως της Αγκυρας προς την Αθήνα. Συμβαίνει και αυτό, αλλά εν μέρει μόνον. Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις είναι εδώ και δεκαετίες στον αυτόματο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Η ένταση διαφέρει μόνον κατά καιρούς.

Το μεγάλο παιχνίδι της Τουρκίας του κ. Ερντογάν είναι να ηγηθεί των σουνιτών μουσουλμάνων της περιοχής, η οποία έχει δραματικά αποσταθεροποιηθεί λόγω ατυχών παρεμβάσεως της Δύσεως και της αντιπαλότητος μεταξύ χριστιανικών και ισλαμικών κρατών και κυρίως πληθυσμών.

Εν ολίγοις, αυτό που επιδιώκει ο κ. Ερντογάν είναι να αξιοποιήσει τον δυναμισμό των μουσουλμάνων σουνιτών –ριζοσπαστών και μη– προς εξυπηρέτηση των εθνικιστικών στόχων της χώρας του. Ταυτόχρονα προβάλλει στη Δύση το επιχείρημα ότι η πολιτική του αναχαιτίζει την περαιτέρω αύξηση της ρωσικής πολιτικής στις χώρες του Ισλάμ.

Είναι μια πολιτική προκύπτουσα από τη συγκυρία, όπως συγκυριακή ήταν και η πολιτική του Κεμάλ, όταν, στο πλαίσιο της προσπάθειάς του δημιουργίας εθνικού «λαϊκού κράτους» –ουδέτερου θρησκευτικά κατά τα πρότυπα της Γαλλίας–, αποφάσιζε τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας από ισλαμικό τέμενος σε μουσείο. Η διαφορά μεταξύ των δύο είναι ότι η πολιτική του κ. Ερντογάν έχει βαθύτερες ιστορικές αναφορές.

Το ενδιαφέρον όμως είναι ότι πολιτική εργαλειοποίηση της θρησκείας γίνεται και από τη μετακομμουνιστική Ρωσία του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν. Η απόφαση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου να αναγνωρίσει τη «σχισματική Εκκλησία» της Ουκρανίας οδήγησε σε πλήρη ρήξη του με το Πατριαρχείο της Μόσχας.

Ο υπέρλαμπρος ναός των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων, που πρόσφατα αποπερατώθηκε, τα θυρανοίξια που ετελέσθησαν παρουσία του Πατριάρχη Μόσχας κ. Κυρίλλου με τσαρική λαμπρότητα, όλα αυτά, με κάποια άλλα ουσιώδη, δείχνουν ότι η Μόσχα διεκδικεί την έδρα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Το μεγάλο παιχνίδι με αιχμή τη θρησκεία έχει αρχίσει στην Τουρκία και στη Ρωσία. Ερήμην ημών εξυπακούεται.

Γενναίο βήμα για την Ευρώπη

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Και ενώ την περασμένη εβδομάδα οι περισσότεροι από εμάς είχαμε συγκεντρωθεί –δικαιολογημένα– στην αυξανόμενη τουρκική επιθετικότητα και στην αποκάλυψη της προσπάθειας συγκάλυψης ευθυνών για την τραγωδία στο Μάτι, οι προοπτικές του μέλλοντός μας βελτιώθηκαν σε σημαντικό βαθμό. Την Τρίτη, έπειτα από τετραήμερο έντονων συζητήσεων, οι 27 ηγέτες των χωρών-μελών της Ε.Ε. μπόρεσαν, παρά τις διαφορές τους, να συμφωνήσουν στο οικονομικό πλαίσιο της Ε.Ε. για τα επόμενα επτά χρόνια, αξίας 1,074 τρισ. ευρώ. Ακόμη πιο σημαντική, όμως, είναι η συμφωνία για το Ταμείο Ανάκαμψης αξίας 750 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας: για πρώτη φορά, η Ε.Ε. θα δανείζεται η ίδια (μέσω της Επιτροπής) για τα κράτη-μέλη. Αυτό είναι γενναίο βήμα – ήθελε πολλή επιμονή από τις χώρες που το πρέσβευαν για χρόνια, ήθελε, όμως, μεγάλη υπέρβαση από τις χώρες που αντιτίθεντο σθεναρά στην ιδέα. Η Γαλλία μπόρεσε να πείσει τη Γερμανία για την ανάγκη στήριξης χωρών-μελών χωρίς να επιβαρυνθούν με ακόμη μεγαλύτερα χρέη. Μετά έπρεπε να πεισθούν οι Ολλανδία, Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία και Δανία. Μέσω συμβιβασμών έγινε το μεγάλο βήμα.

Ο δρόμος μπρος δεν θα είναι εύκολος. Η συμφωνία πρέπει να επικυρωθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από τα Κοινοβούλια των 27 χωρών-μελών. Πολιτικές ομάδες στο Ευρωκοινοβούλιο ασκούν κριτική στο ότι ο προϋπολογισμός είναι μικρότερος από προηγούμενες προτάσεις. Επίσης, το Ταμείο Ανάκαμψης θα αποτελείται από επιχορηγήσεις αξίας 390 δισ. ευρώ και δάνεια αξίας 360 δισ., ενώ στην αρχική πρόταση (τη γαλλογερμανική που υιοθέτησε η Επιτροπή) οι επιχορηγήσεις ήταν 500 δισ. και τα δάνεια 250 δισ. Επίσης, δεν είναι σαφές ακριβώς πώς θα γίνει η αποπληρωμή δανείων. Αρκετή κριτική στην Ευρωβουλή και σε εθνικά Κοινοβούλια θα επικεντρωθεί στο ότι η συμφωνία δεν θέτει εμπόδια στη χρηματοδότηση χωρών-μελών των οποίων οι κυβερνήσεις υπονομεύουν το κράτος δικαίου. Θετικό στοιχείο είναι ότι η εποπτεία της χρηματοδότησης δεν θα ασκείται από χώρες-μέλη αλλά από κεντρικό όργανο, αποφεύγοντας τη δημιουργία μελλοντικών εντάσεων μεταξύ χωρών.

Παρά το εμπόδια, η Ε.Ε. περνάει σε νέα εποχή. Οπως σημείωσε η πρόεδρος της Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, με το Ταμείο Ανάκαμψης η Ε.Ε. απέκτησε «τεράστια, πρωτοφανή οικονομική ισχύ». Κάποιοι, μάλιστα, αναρωτήθηκαν εάν η στιγμή είναι ανάλογη αυτή του 1790, όταν ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Αλεξάντερ Χάμιλτον δημιούργησε το πλαίσιο για τον κοινό δανεισμό των 13 Πολιτειών που μόλις είχαν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους από τη Βρετανία, αναλαμβάνοντας τα χρέη τους. Αυτό δεν συνέβη στην Ε.Ε. στις 21 Ιουλίου 2020. Ομως, η συμφωνία εκείνης της ημέρας ενισχύει την Ενωση στο εσωτερικό και στη διεθνή σκηνή, αποδεικνύοντας ότι οι χώρες-μέλη μπορούν να συνεργαστούν για το συλλογικό καλό, ανοίγοντας τον δρόμο για ισχυρότερη Ενωση. Τουλάχιστον τώρα η «στιγμή Χάμιλτον» δεν αποκλείεται. Το γεγονός ότι η Ε.Ε. λειτουργεί μέσω διαφωνιών και συμβιβασμών δεν είναι αδυναμία – αυτό συμβαίνει όταν ηγέτες δημοκρατικών χωρών πρέπει να συνεργαστούν, χωρίς να αγνοούν τις ευαισθησίες των ψηφοφόρων τους. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να αντέξουν επειδή είναι προϊόντα διαπραγμάτευσης, δεν επιβλήθηκαν από κανέναν. Η κρίση της πανδημίας δεν αφήνει περιθώρια για αποτυχία, και είναι σαφές σε όλες τις χώρες-μέλη ότι είναι ισχυρότερες εντός Ενωσης παρά εκτός. Εμαθαν, επίσης, από τη διαχείριση της ελληνικής κρίσης, αλλά και από την «αιρετική», σωτήρια για το ευρώ, παρέμβαση της ΕΚΤ, ότι ο δογματισμός δεν είναι η λύση.

Οι πολίτες της Ε.Ε. μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της εποχής με την αισιοδοξία ότι σε μια δύσκολη στιγμή οι ηγέτες τους πήραν μια γενναία απόφαση. Για τους Ελληνες, μια αδύναμη Ενωση θα πολλαπλασίαζε τα προβλήματά μας. Τώρα είναι δική μας ευθύνη να δράσουμε σωστά στο διπλωματικό πεδίο ώστε να αποτρέψουμε εξωτερικές απειλές. Εμείς πρέπει να αξιοποιήσουμε σωστά τα 32 δισ. ευρώ που μας είναι διαθέσιμα από το Ταμείο Ανάκαμψης για να μεταμορφώσουμε την οικονομία, να θωρακίσουμε την κοινωνία μας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Η απαιδευσία μας μοιραία

Πόσο αστείοι γινόμαστε οι σημερινοί Ελληνώνυμοι, όταν «πρέπει» να υπερασπίσουμε την ελληνικότητα του παρελθόντος που αδιάντροπα αγνοούμε (την αρχαιοκλασική) ή που βαθειά περιφρονούμε και αυθόρμητα απεχθανόμαστε (τη λεγόμενη «βυζαντινή»)! Είναι να γελάει κάθε απροκατάληπτος, κάποιας παιδείας συνάνθρωπος (ή να θλίβεται, ανάλογα με το είδος του «φιλελληνισμού» του) ακούγοντας τους πολιτικούς μας άρχοντες και τους κομματικούς αρχηγούς μας να διαμαρτύρονται που ο Ερντογάν ξανακάνει την Αγια-Σοφιά τζαμί.

Η μαχητικά μηδενιστική, λάτρις του Διαφωτισμού παγκυρίαρχη στη σημερινή Ελλάδα διανόηση, υπαγορεύει στα κόμματα (της τάχα Αριστεράς και της «προοδευτικής» Δεξιάς) να απαιτούν από διεθνείς οργανισμούς προστασία του «μνημείου» και των «έργων Τέχνης» που συγκεφαλαιώνονται στην ονομασία «Αγια-Σοφιά». Αγνοούν οι θλιβεροί αυτό που ήξερε καλά ο Πορθητής και το έχει συνειδητοποιήσει ευστοχότατα ο Ερντογάν: Οτι η Αγια-Σοφιά δεν είναι απλώς ένας «θρησκευτικός ναός», έστω έκτακτου κάλλους και με τεράστιας καλλιτεχνικής αξίας θησαυρίσματα. Είναι το σύμβολο (ταυτότητα) της «αυτοκρατορίας», δηλαδή μιας διεθνικής «τάξης πραγμάτων», που συγκεφαλαιώνει τρόπο βίου ή πολιτισμό. Για πολλούς αιώνες σάρκωνε η Αγια-Σοφιά το «πάντρεμα» Ρώμης - Αθήνας, εκκλησίας του δήμου και

Η ελληνική ταυτότητα τουρκικό λάφυρο. Και ζητάμε να μας σώσει η UNESCO!

λατινικής ευταξίας (ordo rerum), Ηράκλειτου - Αριστοτέλη και «εκκλησιάζουσας βασιλείας». Με τον Πορθητή η στόχευση μεταφέρθηκε στο επίπεδο του απλοϊκού πόθου «κοσμοκρατορίας» και με τον Ερντογάν μοιάζει να γοητεύει το όραμα: μήπως αντιπαλέψει η παιδαριώδης «μεταφυσική» του Ισλάμ, σε διεθνή κλίμακα, τη λοιμική του ιστορικο-υλιστικού κρετινισμού, «αριστερών» ή «δεξιών» προσχημάτων, κερδίζοντας μιαν εύκολη υπεροχή.

Την παραπάνω τηλεγραφικά συμπυκνωμένη οπτική οι πολιτικοί μας άρχοντες και οι κομματικοί αρχηγοί μας ούτε την υποψιάζονται ούτε και τους ενδιαφέρει – η διαπίστωση δεν είναι υπεροπτική μομφή, είναι πίκρα και οδύνη. Ας βρισκόταν ένας έγκυρος δημοσιογράφος, να θέσει στους πρώην Αρχηγούς του Κράτους (επιλογές όλοι του πρωθυπουργοκεντρικού μας ολοκληρωτισμού), στους πρώην πρωθυπουργούς, πρώην αρχηγούς ΓΕΕΘΑ, ένα και μόνο ερώτημα: «Γιατί ο Παρθενώνας είναι σημαντικότερος από τον Πύργο του Αϊφελ και η Αγια-Σοφιά σημαντικότερη από τη γέφυρα του Μπρούκλιν;». Θα προέκυπταν διατυπώσεις κοσερβαρισμένης κενολογίας, που ίσως αφύπνιζαν κάποια συνείδηση συλλογικής ντροπής. Σίγουρη πρόβλεψη.

Δυστυχώς έχει χαθεί πια και η δυνατότητα δημόσιου διαλόγου – η σύνθεση της Επιτροπής Εορτασμού των Διακοσίων χρόνων από το '21, το βεβαιώνει. Θα ήταν μια καλή αφορμή, πέρα από τα βλακώδη πανηγυριώτικα και τις συναισθηματικές παιδαριωδίες, να δούμε κατάματα και να συγκρίνουμε την περίπτωσή μας με αυτή των Τούρκων.

Και οι δυο λαοί φιλοδοξήσαμε να μετάσχουμε στη Δυτική Νεωτερικότητα. Εμείς, απόγονοι και συντελεστές - συνεχιστές της Ελληνο-ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, και μετά σκλάβοι των Τούρκων, αλλά με εναργέστατη συνείδηση της αυτοκρατορικής αρχοντιάς και του αρχαίου κλέους. Οι Τούρκοι, λαός της στέπας και του πολέμου, της σφαγής και της κυριαρχίας, μπήκαν στον «πολιτισμό» μέσω μιας θρησκείας θεμελιωμένης στη βία και στον καταναγκασμό. Διακρίθηκαν σε Τέχνες λεπτουργημένης διακοσμητικής, πάντοτε μειονεκτικοί απέναντι στους Ελληνες, που γεννούσε τις Τέχνες τους πάντοτε η προτεραιότητα των μεταφυσικών τους αναζητήσεων.

Υστερα από τετρακόσια χρόνια οθωμανικής απομίμησης της αυτοκρατορίας και δυναμικής παρουσίας των Ελλήνων στις Αγορές της Ευρώπης, της Αιγύπτου, της ναυσιπλοΐας στη Μεσόγειο κι ώς τη Μαύρη Θάλασσα, αναγκάζονται, οι Ελληνες πρώτοι, με τη στυγνή Βαυαροκρατία, και μετά οι Τούρκοι, με τον δυνάστη Κεμάλ, να υποταχθούν στο σχήμα οργανωμένης συλλογικότητας που είχε γεννήσει η Ευρώπη: το έθνος-κράτος. Η καταστατική λογική του «εθνικού κράτους» ήταν η φιλοσοφία του «Διαφωτισμού», δηλαδή η απαλλαγή των κοινωνιών από την τυραννία του ρωμαιοκαθολικού αυταρχισμού και του προτεσταντικού νομικισμού.

Ο Κεμάλ προσπάθησε να μετασκευάσει την Τουρκία σε άθρησκο (laïque) κράτος. Πέτυχε έτσι να την καταστήσει «κλειδί» για τις διεθνείς «ισορροπίες τρόμου». Ο Ερντογάν, οξυδερκέστερος, διέγνωσε ότι η κεμαλική επιλογή οδηγούσε νομοτελειακά την Τουρκία να υποστεί τη μακάβρια μοίρα των Ελλήνων: Από «αυτοκρατορία» που σάρκωνε τον ιλιγγιώδη πολιτισμό του Παρθενώνα και (σε οργανική συνέχεια) της Αγια-Σοφιάς, να μετασχηματιστεί σε γελοιώδες κρατίδιο, μεταποικιακής ολοκληρωτικής εξάρτησης από τη Δύση, μονίμως υπόδουλο οικονομικά, θεσμικά και πολιτισμικά. Ο μιμητισμός και η υποτέλεια εγγυώνται εξωνημένους «άρχοντες», σάπια διοίκηση, εξαθλιωμένη, ανάπηρη παιδεία, πρωτογονισμό διχασμών και πολλή, μα πολλή γελοιότητα.

Ψάξ' το το θέμα, φίλε αναγνώστη.

Στο άγνωστο χωρίς βάρκα και χωρίς ελπίδα

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία. Μία σοφή ρήση που πάντα επαληθεύεται. Το εθνικό μας θέμα σε αυτή την φάση βρίσκεται, δηλαδή στο σημείο που όπου να 'ναι πεθαίνει και η τελευταία ελπίδα. Οι κινδυνολόγοι έχουν επαληθευτεί με τον πλέον «πανηγυρικό» τρόπο. Βιώσαμε το «τσουνάμι», που ανεξάρτητα αν δεν θέλει να το θυμάται, κάποτε μας προειδοποιούσε ο Αβέρωφ Νεοφύτου και τώρα έχουμε μπροστά μας τις συνέπειες που άφησε στο πέρασμά του. Φτάσαμε στο «τέλος εποχής» του Ανδρέα Μαυρογιάννη και τώρα καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε τη νέα εποχή. Φτάσαμε στο «τέλος της διαδρομής», όπως αγωνιωδώς μας προειδοποιούσε ο Γλαύκος Κληρίδης, και τώρα μάταια προσπαθούμε να προσανατολιστούμε στην κατεύθυνση της νέας πορείας. Αν και, λόγω της πανδημίας και των επικείμενων «εκλογών» στα Κατεχόμενα, το Κυπριακό είχε μπει στο ψυγείο, τώρα υπάρχει κινητικότητα. Στην ουσία στο ψυγείο βρίσκεται εδώ και τρία χρόνια, συγκεκριμένα από τις 7 Ιουλίου του 2017 μετά το τραγικό ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα.

Βέβαια η κινητικότητα αυτή είναι έμμεση : «Μαζί με τον βασιλικό ποτίζεται και η γλάστρα». Από «βασιλικός» το 2017 σήμερα καταντήσαμε να είμαστεν «γλάστρα». Από τη μια ο εμφύλιος στη Λιβύη και από την άλλη το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο έφεραν και πάλι το Κυπριακό στο προσκήνιο. Όχι πως οι ξένοι κόπτονται να βρούν μια λύση, αλλά επειδή το θεωρούν ως την κύρια γενεσιουργό αιτία για την κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο, θέλουν με τον ένα ή άλλο τρόπο να απαλλαγούν από αυτό.

Είτε μας αρέσει είτε όχι, το Κυπριακό είναι πλέον μία εκ των παραμέτρων της εξίσωσης για τον διαμοιρασμό των ενεργειακών πόρων της Αν. Μεσογείου. Οι όροι αντιστράφηκαν και κατάντησε ένας καταλύτης που θα μπορούσε να επενεργήσει θετικά στην εκτόνωση των εντάσεων της ευρύτερης περιοχής. Άλλωστε η πρόσφατη θέση που πήραμε για το ενδεχόμενο μορατόριουμ γεωτρήσεων, αυτό καταμαρτυρεί. «Αν φτάσει εκείνη η στιγμή όπου εμείς οι ίδιοι θα πούμε στις εταιρείες μας σταματήστε ό,τι κάνετε ελέω Κυπριακού ή ελέω τουρκικών προκλήσεων, εκεί θα είναι και το τέλος της οποιασδήποτε ενεργειακής προοπτικής της χώρας», δήλωσε ο πρώην υπουργός Ενέργειας, Γιώργος Λακκοτρύπης. Τώρα για ποιες «εταιρείες μας» μιλά και για ποια «ενεργειακή προοπτική της χώρας», σηκώνει μεγάλη συζήτηση. Ως τεχνοκράτης και όχι ως πολιτικός, ο κ. Λακκοτρύπης ίσως να μην αντιλαμβάνεται τα αυτονόητα. Πρώτον, ότι οι εταιρείες εξυπηρετούν τα συμφέροντα των μετόχων τους και όχι τα δικά μας, δεύτερον, αυτή η ταλαίπωρη χώρα εδώ και 46 χρόνια είναι μισή και συνεπώς μη κανονική και μη κυρίαρχη και τρίτον και το κυριότερο, η συνέχιση των ενεργειακών σχεδιασμών θα είναι το τέλος του Κυπριακού.

Αν θα υπάρξει μια νέα πρωτοβουλία σίγουρα θα είναι μέσα στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων «πάρε – δώσε» όλων των προβλημάτων της περιοχής. Δυστυχώς, εδώ που φτάσαμε, με τα καμώματα, τις μεταλλάξεις και τις παλινδρομήσεις, σίγουρα θα είμαστε στη μεριά του «δώσε» και όχι του «πάρε».

Έτσι είναι, «Στερνή μου γνώση, να σε είχα πρώτα». Δυστυχώς, ο χρόνος δεν γυρίζει πίσω. Το 2004 ήμασταν στην μεριά του «πάρε» αλλά είπαμε, «όχι ευχαριστούμε δεν θα πάρουμε» και το 2017, στην Ελβετία, είπαμε, «ναι μεν αλλά», «μηδέν στρατό μηδέν εγγυήσεις» και άλλα λόγια να αγαπιόμαστε. Και ενώ οι στιγμές για το εθνικό θέμα είναι κρισιμότατες και κατ' επέκταση το μέλλον του κυπριακού ελληνισμού προδιαγράφεται δυσοίωνο, εμείς στον μικρόκοσμό μας. Ιδίως με τις τελευταίες μας ενέργειες περάσαμε στην αντεπίθεση εναντίον όλων. Μετά την αντίθεσή μας για συνομιλίες μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας, θέτοντας έτσι τον Ζοζέπ Μπορέλ υπό επιτήρηση, τα βάζουμε τώρα και με την Ελλάδα.

«Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ανεξάρτητο κράτος και κανείς δεν συζητάει εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας», δήλωσε φανερά ενοχλημένος ο ΥΠΕΞ, σχολιάζοντας τις συνομιλίες στο Βερολίνο μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων διπλωματών υπό την αιγίδα της Γερμανίας.

Ούτε ο Μπορέλ ούτε η Ελλάδα μπορούν να μιλούν εκ μέρους μας. Τελεία και παύλα. Κυπριακής Δημοκρατίας παρούσης, πάσα αρχή παυσάτω. Όπως ήταν αναμενόμενο, μέσα στο πλαίσιο της επιθετικής μας διπλωματίας, δεν θα μπορούσε να λείπει ο συνήθης ύποπτος, ο ΟΗΕ. Τα πυρά κατά της Ελίζαμπεθ Σπέχαρ καλά κρατούν. Εδώ εφαρμόζουμε το, «Για σε το λέω, πεθερά, για να τ' ακούει η νύφη». Σίγουρα η αντιπρόσωπος του γ.γ. δεν ενεργεί αυτοβούλως, αλλά σε συνεννόηση με τον κ. Γκουτιέρες. Συνεπώς, τελικός αποδέκτης είναι ο Αντόνιο Γκουτιέρες τον οποίο πολύ σύντομα θα αξιολογήσουμε και θα έχει την μοίρα των οκτώ προκατόχων του, των 29 απεσταλμένων και των 23 αντιπροσώπων του ΟΗΕ. Ήδη εδώ και καιρό αρχίσαμε να κτίζουμε το προφίλ του Πορτογάλου. Σοφός μεν αλλά «χαζός», γιατί παρασύρθηκε από τον Νορβηγό τζιτζιφιόγκο. Δεν συνομιλούμε υπό την απειλή των κανονιοφόρων, δεν δεχόμαστε παρέμβαση τρίτων έστω και αν αυτοί είναι οι «πολυαγαπημένοι» μας εταίροι συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδος. Δεν, Δεν, δεν… Επιστρέψαμε στην πολιτική της πρόταξης, επικαιροποιημένης με τα σημερινά δεδομένα.

Δυστυχώς, η νέα αυτή πρωτόγνωρη εξωτερική πολιτική, σίγουρα δυσανάλογη του αναστήματός μας, οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην δεύτερη καλύτερη λύση, δηλαδή στη μη λύση η οποία, όπως αναφέρει ο γ.γ. στην τελευταία του έκθεση, γίνεται όλο και πιο μη βιώσιμη.

Αναπόφευκτα θα υπάρξει, κάπου κάποτε, μια νέα, ίσως η τελευταία, διάσκεψη για το Κυπριακό. Όμως θα είναι με άλλη ατζέντα, με άλλους συσχετισμούς και με άλλες προοπτικές. Σίγουρα η κόκκινή μας γραμμή περί μη διασύνδεσης του Κυπριακού με τα ενεργειακά θα είναι εκτός συζητήσεως. Το επιχείρημα περί συγκλίσεως Χριστόφια - Ταλάτ, όσον αφορά τον διαμοιρασμό του φυσικού αερίου, δυστυχώς «πέθανε» στο ελβετικό θερετρο τον Ιούλιο του 2017 και οποιαδήποτε επαναφορά του θα φαντάζει ανέκδοτο για τους ξένους.

Το συμπέρασμα καταθλιπτικό. Πάμε στο άγνωστο χωρίς συγκεκριμένους εφικτούς στόχους και χωρίς καμία προοπτική. Στην ουσία φτάσαμε στη χειρότερη, εδώ και μισό αιώνα φάση, με μια καταστροφική πορεία προς το άγνωστο χωρίς βάρκα και χωρίς ελπίδα.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρ. υπολογιστών.

EPA/TOLGA BOZOGLU

Μετά από 86 χρόνια, στο τζαμί πλέον της Αγίας Σοφίας τελείται επίσημη μουσουλμανική προσευχή, στην παρουσία του Τούρκου προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Συντεταγμένες με ομπρέλα Γκουτιέρες

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Μονομερής κατάθεση από συντεταγμένες στον ΟΗΕ δεν σημαίνει αυτόματα ότι η οριοθέτηση μιας ΑΟΖ έχει κλείσει. Απαιτείται συμφωνία με το παράκτιο/α κράτος/η ή απόφαση του Δ.Δ. της Χάγης επ' αυτού, αφού προηγηθεί υπογραφή συνυποσχετικού. Στο στάδιο της μη ρύθμισης, η παράκτια χώρα δεν μπορεί να προβαίνει σε έρευνες ή να στέλνει σκάφη για έρευνες. Η Τουρκία απέστειλε ερευνητικό σκάφος νότια του Καστελόριζου, πρώτο, για να ακυρώσει με έργα τη δυνατότητα Ελλάδας και Αιγύπτου να την παρακάμψουν μέσα από μια ξεχωριστή συμφωνία, η οποία, ούτως ή άλλως, θα δημιουργούσε κάποια τετελεσμένα. Δεύτερο, για να στείλει μήνυμα στην Αίγυπτο την επομένη της σχετικής απόφασης της αιγυπτιακής βουλής που εξουσιοδότησε την κυβέρνηση να στείλει χερσαίες δυνάμεις στη Λιβύη και έτσι να αυξήσει το θαλάσσιο κόστος για το Κάιρο.

Η Γερμανική Προεδρία προσφέρει μια πολιτική ομπρέλα για αποκλιμάκωση, αλλά εκτιμώ πως καμιά διευθέτηση δεν μπορεί να προκύψει με άλυτο το Κυπριακό και όλα όσα διασυνδέονται μαζί του. Η Τουρκία, μετά τις διακοινοτικές συγκρούσεις του 1964 και την παράλυση τμήματος των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία. Καμιά τουρκική κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να αλλάξει αυτή τη στάση και να παρέμενε στην εξουσία περισσότερο από μια μέρα. Κατά συνέπεια προκαλούνται ζητήματα προς επίλυση. Καμία ευρύτερη διαβούλευση για τους ενεργειακούς πόρους της Α. Μεσογείου δεν θα προχωρήσει καθώς η μη αναγνώριση της Κ.Δ. δημιουργεί μείζονα ζητήματα εκπροσώπησης και γοήτρου.

Όλοι οι συνδυασμοί διαβουλεύσεων προσκρούουν σε αυτό, και βέβαια στο γεγονός πώς οι συντεταγμένες της Κύπρου εφάπτονται ή γειτνιάζουν με μια σειρά από χώρες της περιοχής -Λίβανος, Ισραήλ, Αίγυπτος, Ελλάδα, Τουρκία. Η συμμετοχή της Κύπρου σε κάθε συνδυασμό λύσεων είναι αναγκαία, αλλά εξίσου αναγκαία και εκείνη της Τουρκίας. Πώς θα προκύψει συνεννόηση χωρίς την προηγούμενη επίλυση του πολιτικού ζητήματος; Μια λύση είναι οι απευθείας διαβουλεύσεις, άλλη, η πιθανότερη, η προσφυγή στο Δ.Δ. της Χάγης είτε από ζεύγη χωρών, είτε από «πακέτο» από χώρες. Κάθε διαβούλευση απαιτεί την προηγούμενη αναγνώριση της κεντρικής εξουσίας στη Λευκωσία, γεγονός που προκύπτει μόνο με την επίλυση. Το ζήτημα που συνδέεται με την εσωτερική κατανομή των ενεργειακών πόρων σε ενωμένο νησί έχει συμφωνηθεί προ ετών με τις συγκλίσεις Χριστόφια-Ταλάτ, που προνοούσε ρόλο στην Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα και από εκεί διοχέτευση των πόρων σε ποσοστό 80% για την ε/κ πολιτεία και 20% για την τ/κ.

Ο Κ. Μητσοτάκης δεν φαίνεται να είναι σε θέση να διαχειριστεί τη διασύνδεση των ζητημάτων που προκύπτουν από την παρατεταμένη άρνηση Αναστασιάδη σε διαπραγματεύσεις, πολύ δε περισσότερο να ερμηνεύσει την προοπτική επίλυσης πάνω σε ένα πλαίσιο λύσης που ικανοποιεί σε μεγάλο βαθμό τις ε/κ ανησυχίες, ενώ δεν αγνοεί τις τ/κ -Πλαίσιο Γκουτιέρες. Η επιλογή Μητσοτάκη να αποσυνδέει τα δύο θέματα και έτσι να ακολουθεί τις επιλογές Αναστασιάδη, επιστρέφει ως πολιτική στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα σε ολόκληρη την Α. Μεσόγειο. Αυτό προφανώς παραμένει και το υπ' αριθμό ένα ζήτημα που καλείται να χειριστεί ο Γερμανός ΥΠΕΞ Χάικο Μάας: η ανοικτή πληγή του Κυπριακού δεν επιτρέπει ήρεμα νερά στις συνομιλίες μεταξύ Άγκυρας και Αθήνας και κάθε πιθανή κίνηση μεταξύ τους θα πλαγιοκοπείται, μεταξύ άλλων, από παράγοντες της Λευκωσίας που θα βλέπουν ως συνήθως «εγκατάλειψη του νησιού», «νέες παγίδες» και «παλαιές συνωμοσίες». Η συνάντηση στο Βερολίνο μεταξύ Γερμανίας-Τουρκίας-Ελλάδας (Ι. Καλίν,Ε. Σουρανή και Γιαν Χέκερ) υπήρξε ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.Πολύ σωστά κυβερνητικές πηγές στην Αθήνα έλεγαν ότι «σε κάθε περίπτωση οι διαυλοι επικοινωνίας χρειάζεται να μένουν ανοικτοί, ειδικά σε περιόδους κρίσεων». Βέβαια,οι πηγές μιλούν με σημαντική καθυστέρηση. Τίποτε δεν εμπόδιζε τον Κ. Μητσοτάκη να έκανε αυτή την κίνηση νωρίτερα και να είχε ήδη ανοίξει διαύλους επικοινωνίας πάνω σε παλαιότερα και νέα ΜΟΕ για το Αιγαίο. Η Ελλάδα σπεύδει βραδέως και αυτό είναι επιζήμιο για την ίδια, όπως βεβαιώνει η εξέλιξη νότια του Καστελόριζου. Αν και το υλικό για τη Χάγη είναι αρκούντως ικανοποιητικό και κάθεται στα συρτάρια από το 2003, κυβερνήσεις στην Αθήνα θεωρούν πως αν παραπέμπεις τα ζητήματα στον χρόνο, είτε αυτά θα «εξαφανιστούν», είτε σε μια στην άλλη εκδοχή θα τα κληρονομήσει η επόμενη κυβέρνηση, κατά κανόνα όμως επανέρχονται σε πιο επιθετική μορφή. Η Κύπρος είναι ένα σχολείο από μόνη της ως προς την εφαρμογή της θεωρίας της «απώθησης». Για παράδειγμα στο σχέδιο λύσης (Set of Ideas) του γ.γ. του ΟΗΕ Μ.Μ.Γκάλι το 1992 δεν υπήρξε ειδική πρόνοια για εποίκους, δεν υπήρχαν έποικοι. Στις επόμενες αναφορές έφταναν στους έως και 100 χιλιάδες. Και όμως το Σχέδιο Γκάλι το αχρήστεψε η ε/κ ηγεσία στην προσπάθεια του Γ. Κληρίδη να προσελκύσει τον Σ. Κυπριανού στις Προεδρικές του 1993.

Αλλαγή στη γεωπολιτική της περιοχής θα προκύψει με ισχυρή πολιτική θέληση για επίλυση του Κυπριακού με βάση το Πλαίσιο Γκουτιέρες ώστε αυτή η εξέλιξη να καταστεί driving force για τα άλλα ζητήματα που περικλείονται στις αυτόνομες ελληνοτουρκικές και κατ' επέκταση στις ευρωτουρκικές υποθέσεις. Στο Πλαίσιο που φέρει το όνομα του γ.γ. του ΟΗΕ, όπως το κατέθεσε στα μέρη στις 30 Ιουνίου 2017, περιέχονται όλες οι αμοιβαίως αποδεκτές ρυθμίσεις για μια λειτουργική ομοσπονδία κάτω από την πολιτική ομπρέλα της Ε.Ε., η οποία συμμετείχε στο πιο υψηλό επίπεδο στις τρεις Συνόδους για την Κύπρο-Μοντ Πελεράν, Γενεύη, Κραν Μοντάνα.

www.larkoslarkou.org.cy

Στην ανάγκη μας για σταθερό υπόβαθρο

Του **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Ξεκινώ με μια εξομολόγηση. Ίσως γελάσετε, αλλά τόσες δεκαετίες δεν έτρεφα καν αισιοδοξία ότι μια μέρα θα κατάφερνα να διαβάσω την Παλαιά Διαθήκη. Μα 49 βιβλία, πόσο μεγάλο ράφι θα χρειαστώ στη βιβλιοθήκη για να τα βολέψω; Πόσα χρήματα θα κοστίζει η αγορά τους, και πόσα χρόνια θα χρειαστούν για την ανάγνωση; Βλέπετε, όλοι μάθαμε στο σχολείο ότι η Π. Διαθήκη αποτελείται από 49 βιβλία, αλλά, κι αν μας είπανε για την έκτασή τους, ποιος το πρόσεξε και ποιος το θυμάται. Κι ύστερα, προκύπτει άλλος ένας ενδοιασμός. Αφού με την έλευση του Χριστού στον κόσμο έχουμε την Καινή Διαθήκη, δεν έχει ξεπεραστεί η Παλαιά; Θα αφορά, προφανώς, τους θεολόγους και τους ιερωμένους.

Όλοι οι συλλογισμοί ανατράπηκαν όταν, ανοίγοντας το δώρο του Αϊ-Βασίλη τα περασμένα Χριστούγεννα, πήρα στα χέρια μου έναν και μόνο τόμο, 1500 περίπου σελίδων, και μάλιστα σε απλά ελληνικά. Αρκετές από τις απορίες μου δεν ήταν δύσκολο να απαντηθούν, μια και ορισμένα από τα 49 βιβλία δεν ξεπερνούν τις λίγες σελίδες. Πιθανόν αν ο ιερός τόμος γραφόταν σήμερα, ο εκδότης να αναφερόταν σε 49 κεφάλαια, παρά σε 49 βιβλία. Έτσι, ξεκίνησε η ανάγνωση. Ένας απλός μα έμπειρος αναγνώστης διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει επιτακτική ανάγκη να διαβάσει κανείς την Παλαιά Διαθήκη όπως θα διάβαζε ένα μυθιστόρημα, από την πρώτη σε κάθε επόμενη και μέχρι την τελευταία σελίδα. Νιώστε άνετα. Αρχίστε από όποιο βιβλίο σάς τραβά περισσότερο την περιέργεια. Τι σας ελκύουν πιο πολύ, ιστορικές, πολεμικές, προφητικές, θαυματουργικές, ποιητικές ή αφηγήσεις ανθρώπινων δυσκολιών, παθών και παθημάτων;

Προσεγγίστε τον τόμο όχι ως υποχρέωση, ούτε ως μελέτη, αλλά με ερευνητική διάθεση, αφήνοντας τον εαυτό σας ελεύθερο σε όποια και όσα ερωτήματα σάς γεννιούνται σε κάθε σελίδα. Πολλά ερωτήματα θα προκύψουν, του τύπου γιατί, πόσο, πώς, πάλι κ.λπ. Μεγαλύτερο ίσως ενδιαφέρον παρουσιάζουν ερωτήματα που συνδέουν την τότε εποχή με το σήμερα και τις σύγχρονες ανάγκες, αναζητήσεις και περιπλανήσεις του ανθρώπου. Άραγε συμβάντα και μηνύματα του τότε παραμένουν σχετικά για εμάς;

Ένα παράδειγμα, επίκαιρο και στις μέρες του covid-19 για το πώς συνεργάζονται ιατρική και πίστη αρμονικά, για θεραπεία μιας ασθένειας βρίσκουμε στη Σοφία Σειράχ(38΄ 9-14). Στο ίδιο βιβλίο (Σοφία Σειράχ 38΄ 16-23) βρίσκουμε μια εξαίσια περιγραφή της χαρμολύπης, της δέουσας στάσης μας, δηλαδή στον θάνατο αγαπημένου προσώπου, που όλου του κόσμου οι ψυχολόγοι όσο κι αν πασκίσουν δεν θα μπορέσουν να συνοψίσουν καλύτερα. Ο Προφήτης Μαλαχίας (1΄ 6-14) καυτηριάζει τους υποκριτές, που αποδίδουν λιγότερο σεβασμό στον Θεό από ό,τι στον προϊστάμενό τους «[…]Όταν μου προσφέρετε ένα κουτσό ή άρρωστο ζώο, νομίζετε πως αυτό είναι σωστό; Προσφέρετέ το στον κυβερνήτη σας, θα ευχαριστηθεί; Θα σας δεχτεί ευνοϊκά;…». Λέτε να απευθύνεται σήμερα σε όποιον πάει κάθε Κυριακή εκκλησία, από συνήθεια;

Μην σκέφτεστε την Παλαιά Διαθήκη ως ξεπερασμένη. Δύο περιστατικά δείχνουν τον δρόμο για υπέρβαση στον σημερινό ταλαιπωρημένο άνθρωπο, που εμφανίζεται άτολμος στα κρίσιμα ερωτήματα της ζωής και της σωτηρίας. Ο πανίσχυρος ειδωλολάτρης Ναβουχοδονόσωρ (6ος αι. π.Χ.) έχει την καθαρότητα μυαλού και αναγνωρίζει τα σημεία θείκής παρέμβασης στη σωτηρία των Τριών Παίδων εν καμίνω, ομολογεί και διατάζει σεβασμό στον Θεό από όλους(Δανιήλ 3΄ 28-29). Ακόμη, άλλοσαλλόθρησκος βασιλιάς (6ος αι. π.Χ.) βλέπει τη θαυματουργική διάσωση του προφήτη στον λάκκο με τα λιοντάρια και μεταστρέφεται, εκδίδοντας διάταγμα αναγνώρισης του αληθινού Θεού (Δανιήλ 6΄ 19-28).

Την Παλαιά Διαθήκη δεν την διαβάζει ο ανήσυχος αναγνώστης της εποχής μας για να την ασπασθεί κατά γράμμα, ούτε για να σκανδαλιστεί και να την απορρίψει. Υπάρχουν πολλές εξιστορήσεις από ειδωλολατρίες, ακολασίες και ανήθικες πράξεις του ευνοούμενου λαού, αλλά και των αρχόντων του, κάποτε και ιερωμένων. Πράξεις που κάθε φορά προκαλούν την οργή του Θεού και επιφέρουν τιμωρίες, ως συνέπεια των αποστασιών αυτών. Κάθε τέτοια πτώση ακολουθεί μεγάλη θλίψη, μεταστροφή και η μετάνοια του λαού, ο οποίος στρέφεται και επικαλείται τη μεγαλοψυχία του Θεού. Κατ' επανάληψη διαβάζουμε την ικεσία στο Θεό που οδήγησε το λαό στην Έξοδο, τον προστάτευσε με θαυμαστές παρεμβάσεις σε πάμπολλες κακουχίες στην πορεία.

Για να έλθει στη συνέχεια η αποκατάσταση της τάξης και ισορροπίας (sic), μέσα από την παραδοχή της ανωτερότητας και εξουσίας του ενός και μόνου αληθινού Θεού, που κάθε φορά επανέρχεται, πάντα σπλαχνικός.«Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου», που σημαίνει η βάση της σοφίας είναι ο σεβασμός στον Κύριο, υπογραμμίζει το βιβλίο Παροιμιών (1΄ 7 και 9΄10). Κάντε fast forward στο σήμερα και ας βγάλει ο καθένας το μήνυμα που τον γαλήνευει στη ζωή του.

Ο κ. Ξενοφών Χασάπης είναι Σύμβουλος και Εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων.
Xenophon.hasapis@gmail.com

PHILIPS UNIVERSITY

Νέο Πανεπιστήμιο
για Νέους Ανθρώπους με Στόχους και Φιλοδοξίες

Δέχεται Αιτήσεις Εισδοχής για το Ακαδημαϊκό Έτος 2020-2021 και Προσφέρει Μεγάλο Αριθμό Υποτροφιών

Μια νέα σελίδα ανοίγει στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση της Κύπρου, με την έναρξη λειτουργίας του Philips University

Ένα Πανεπιστήμιο, θεμελιωμένο πάνω στις πιο σύγχρονες ακαδημαϊκές αντιλήψεις και πρακτικές και γεννημένο μέσα από τις εμπειρίες και την εμπειρογνωμοσύνη διεθνούς κύρους ακαδημαϊκών, μεταξύ των οποίων οι πιο κάτω:

Καθηγητής
Δρ Δημήτριος Νατσόπουλος
(Πρύτανης)
Πρώην Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου
Πρώην Πρόεδρος ΚΥΣΑΤΣ

Καθηγήτρια
Δρ Κωνσταντίνα Σιακαλλή
(Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)
Καθηγήτρια με υψηλές ακαδημαϊκές διακρίσεις και διδακτική πείρα

Καθηγητής
Δρ Ανδρέας Γρ. Ορφανίδης
Πρώην Πρύτανης Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου
Πρώην Πρόεδρος EQAR και EURASHE (Βρυξέλλες)

Καθηγητής
Δρ Ιωάννης Σ. Καμιναρίδης
Πρώην Καθηγητής Arkansas State University

Καθηγητής
Δρ Κωνσταντίνος Μπότσαρης
Πρώην Κοσμήτορας Σχολής Δημοκρ. Παν/μίου Θράκης

Καθηγητής
Δρ Ανδρέας Χατζής
Πρώην Κοσμήτορας Σχολής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου

Καθηγητής
Δρ Εμμανουήλ Γιαννακουδάκης
Πρώην Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Δρ Αναστάσιος Κουζάλης
Πρώην Πρόεδρος Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας

Καθηγήτρια
Δρ Αυγούστα Κυριακίδου
Πρώην Αναπλ. Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Greenwich

Αν. Καθηγητής
Δρ Ανδρέας Παυλάκης
Πρώην Επίκουρος Καθηγητής Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Ένα Πανεπιστήμιο, που μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών που προσφέρει, είναι ιδιαίτερα περήφανο για τα πιο κάτω σύγχρονα, ποιοτικά και ανταγωνιστικά του προγράμματα σπουδών, αξιολογημένα και πιστοποιημένα από το Φορέα ΔΙΠΑΕ:

- Corporate Finance with Corporate Governance (MSc)
- Business Studies (BA)
- Accounting and Finance (BA)
- Computing and Information Technology (BSc)
- Public Relations and Communication (BA)

Ένα Πανεπιστήμιο, που οραματίζεται να διαγράψει μια διεθνούς εμβέλειας πορεία και να θέσει τη σφραγίδα του στο χώρο της διδασκαλίας και της έρευνας και που διακρίνεται για:

- την ιδιόκτητη, ολοκληρωμένη πανεπιστημιούπολή του, με χωρητικότητα πέραν των 6000 φοιτητών, στο κέντρο της Λευκωσίας
- τις σύγχρονες εγκαταστάσεις και την υλικοτεχνική υποδομή
- τα σύγχρονα προγράμματα σπουδών που είναι προσαρμοσμένα στη σύγχρονη εποχή
- τη φοιτητοκεντρική του προσέγγιση
- την επιστημονική και επαγγελματική ανέλιξη των φοιτητών του, και την απασχολησιμότητα / εργοδότηση των πτυχιούχων του
- την αριστεία στη διδασκαλία, στην έρευνα και στην προσφορά στην κοινωνία
- τη στελέχωση με διεθνούς κύρους ακαδημαϊκό / διδακτικό προσωπικό
- τη φιλική και αποτελεσματική εξυπηρέτηση των φοιτητών από το διοικητικό του προσωπικό

Ένα Πανεπιστήμιο, αδειοδοτημένο και αναγνωρισμένο από το κράτος, μετά από ιδρυματική, τμηματική και προγραμματική αξιολόγηση και πιστοποίησή του από τον Φορέα ΔΙΠΑΕ.
Το Πανεπιστήμιο λειτουργεί με τις πιο κάτω Σχολές και Τμήματα:

SCHOOL OF ECONOMICS AND MANAGEMENT
Department of Accounting and Finance
Department of Business Administration

SCHOOL OF LANGUAGE, SCIENCES AND COMMUNICATIONS
Department of Communication and Literature
Department of Computer Science

SCHOOL OF LAW, HUMANITIES AND HEALTH SCIENCES
Department of Law
Department of Education
Department of Health Sciences

Για πληροφορίες και υποβολή αίτησης εισδοχής:
Director of Admissions Philips University

Τηλ.: 22441860 | **Fax:** 22315222 | **Email:** info@philipsuni.ac.cy | **Web:** www.philipsuni.ac.cy

Οι καταχρήσεις ιατρών και το ρίσκο του ΓεΣΥ

ΟΚΥπΥ και ΟΑΥ δεν έχουν ακόμα συμβληθεί, επισημαίνει η Ελεγκτική Υπηρεσία - Οι υπογραφές μέχρι τον Σεπτέμβριο

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Το θέμα των πιθανών καταχρήσεων εκ μέρους ιατρών συμβεβλημένων με το ΓεΣΥ, έχει θίξει πρόσφατα η Ελεγκτική Υπηρεσία, με την επιστολή που απέστειλε πρόσφατα στην Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής. Σύμφωνα με τον Γενικό Ελεγκτή, ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας δεν διαθέτει υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα εξακρίβωσης αν συγκεκριμένες περιπτώσεις ιατρών που διαπιστώθηκε ότι σε περίοδο ενός μόλις μηνός είχαν απολαβές πέραν των 100 χιλιάδων ευρώ. Η απουσία μεθόδου ελέγχου έχει αντικρουστεί πρόσφατα από τον υπουργό Υγείας, Κωνσταντίνο Ιωάννου, ο οποίος είπε ότι τα εργαλεία υπάρχουν. Παράλληλα, φαίνεται ότι εξετάζεται και η εισαγωγή άλλης μεθόδου για τον έλεγχο των καταχρήσεων, πέραν του Σφαιρικού Προϋπολογισμού. Την ίδια ώρα, τίθεται θέμα εκ μέρους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, σε σχέση με το γεγονός ότι ο ΟΑΥ δεν έχει συμβληθεί ακόμα με τον ΟΚΥπΥ, γεγονός που ενδεχομένως να επηρεάσει αρνητικά τον προϋπολογισμό του τελευταίου, ο οποίος είναι ήδη ελλειμματικός για τα επόμενα έτη.

Ευρήματα και ρίσκο

Σύμφωνα με την επιστολή της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, διαπιστώθηκε ότι εταιρεία η οποία εργοδοτεί τρεις οφθαλμίατρους, έλαβε για περίοδο έξι μηνών – από τον Ιούνιο μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2019 – το ποσό των 1,7 εκατ. ευρώ (351.075 ευρώ τον Οκτώβριο, 281.696 ευρώ τον Νοέμβριο και 291.301 ευρώ τον Δεκέμβριο). Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν περιπτώσεις και άλλων ιατρών εντός ΓεΣΥ οι οποίοι έλαβαν ποσά πέραν των 100 χιλιάδων ευρώ σε έναν μήνα. Εκ μέρους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, όπως αναφέρθηκε στην «Κ», δεν γίνεται λόγος για καταχρήσεις εκ μέρους των επαγγελματιών υγείας, αλλά για την πιθανότητα αυτές να έγιναν. Παρ' όλ' αυτά, επισημαίνεται, ο ΟΑΥ δεν μπορεί να είναι σε θέση να εντοπίσει τις παρατυπίες, όταν και αν αυτές συμβαίνουν, καθώς δεν διαθέτει οποιοδήποτε σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Το ρίσκο σε αυτή την περίπτωση έγκειται στο ότι οι αμοιβές των ιατρών προκύπτουν από τον Σφαιρικό Προϋπολογισμό του Οργανισμού. Συγκεκριμένα, αν μια μερίδα ιατρών καταχράται το σύστημα, θα αμείβεται με πολύ περισσότερα χρήματα, σε σύγκριση με άλλους ιατρούς, οι οποίοι θα εξασκούν τίμια το επάγγελμά τους. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο, μπορεί να προκαλέσει την μαζική φυγή ιατρών από τον δημόσιο τομέα.

Το ρίσκο που θα αντιμετωπίσουν ο ΟΚΥπΥ και ο ΟΑΥ στην περίπτωση που ο τελευταίος δεν ελέγξει το πρόβλημα των καταχρήσεων, θα είναι η φυγή ιατρών, οι οποίοι θα αναγκάζονται να λαμβάνουν πολύ χαμηλότερα εισοδήματα.

Υπάρχουν τα εργαλεία

Σύμφωνα με πρόσφατη τοποθέτηση του προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΥ, Θωμά Αντωνίου, τα εργαλεία για τον έλεγχο υπάρχουν, αλλά δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή. Ένα από αυτά είναι να καθοριστούν ξεχωριστοί προϋπολογισμοί για κάθε ειδικότητα, σε αντίθεση με τον σφαιρικό προϋπολογισμό που ισχύει στην παρούσα φάση. Υπενθυμίζεται, παράλληλα, ότι ο υπουργός Υγείας είχε ξεκαθαρίσει πως αν συνεχιστούν οι καταχρήσεις, θα μειωθούν οι απολαβές των ιατρών, ως έσχατο μέτρο.

Έσοδα ΟΚΥπΥ

Η μη ύπαρξη συστήματος εσωτερικού ελέγχου στον ΟΑΥ, σύμφωνα πάντα με την Ελεγκτική Υπηρεσία, δημιουργεί την ανάγκη στον Οργανισμό για να διαθέτει περισσότερα χρήματα ώστε να μπορεί να καλύψει τις καταχρήσεις που γίνονται. Ένα άλλο σημαντικό γεγονός που επισημαίνεται είναι το ότι ο ΟΑΥ δεν έχει συμβληθεί ακόμα με τον ΟΚΥπΥ για κάποιες υπηρεσίες φροντίδας υγείας, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να έχει μειωμένα έσοδα από τον πρώτο. Τα δύο ανωτέρω ζητήματα σε συνδυασμό, συνθέτουν το ερώτημα για την Ελεγκτική Υπηρεσία πότε ο ΟΚΥπΥ θα ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό του, ο οποίος αναμένεται ότι θα είναι ελλειμματικός κατά 233 εκατ. ευρώ το 2020, κατά 133 εκατ. ευρώ το 2021 και κατά 140 εκατ. ευρώ το 2022.

«Συνεπώς», αναφέρεται στην επιστολή της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, «η μη σύναψη συμφωνίας με τον ΟΑΥ για την ενδονοσοκομειακή φροντίδα υγείας, σημαίνει μειωμένα έσοδα του ΟΚΥπΥ από τον ΟΑΥ, διαφορά την οποία θα κληθεί να καταβάλει ο φορολογούμενος πολίτης με αυξημένη κρατική χορηγία, ενώ η μειωμένη δαπάνη του ΟΑΥ θα χρησιμοποιηθεί εκ των πραγμάτων για να καλυφθούν τα χρηματοδοτικά κενά που θα προκληθούν από τις καταχρήσεις».

Όσον αφορά στην απόφαση ότι το κράτος θα καλύπτει τα τυχόν χρηματοδοτικά κενά του ΟΚΥπΥ για χρονική περίοδο πέντε ετών από την 1η Ιουλίου 2019, θεωρείται ότι δεν καθιστά επιτρεπτή την μη είσπραξη των εσόδων που του αναλογούν από τον ΟΑΥ. Το ενδεχόμενο αυτό δεν αποκλείεται να οδηγήσει τον ΟΚΥπΥ ενώπιον του χειρίστου σεναρίου, το οποίο αφορά στην μη βιωσιμότητα των δημοσίων νοσηλευτηρίων.

Στόχος η βιωσιμότητα

Πηγές από τον ΟΚΥπΥ, καθώς και από το Υπουργείο Υγείας, αναφέρουν στην «Κ» ότι, μέχρι στιγμής, δεν τίθεται ζήτημα όσον αφορά στην βιωσιμότητα των δημοσίων νοσηλευτηρίων και του ιδίου του οργανισμού, καθώς βρίσκεται σε ισχύ η απόφαση του κράτους για οικονομική στήριξή του για τα πρώτα πέντε χρόνια της λειτουργίας του. Με βάση και τις πρόσφατες δηλώσεις του υπουργού Υγείας, Κωνσταντίνου Ιωάννου, ο Οργανισμός, μέχρι τον ερχόμενο Σεπτέμβριο, θα αποζημιώνεται από το Υπουργείο Υγείας. Το πότε θα υπογραφεί η συμφωνία με τον ΟΑΥ, όπως μας εξήγησαν οι ίδιες πηγές, θα εξαρτηθεί από την πορεία της πανδημίας στην Κύπρο, η οποία θα καθορίσει και το αν όλες οι διαδικασίες θα προχωρήσουν ομαλά.
Βάσει των σχεδιασμών, αναμένεται ότι οι υπογραφές θα πέσουν σε διάστημα περίπου ενός μηνός, δηλαδή, μέχρι τις αρχές του Σεπτεμβρίου, ενώ σημειώνεται ότι ήδη οι δύο οργανισμοί βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις, στην βάση μελετών που έγιναν αναφορικά με τα έσοδα των δημοσίων νοσηλευτηρίων τα προηγούμενα χρόνια.Ο στόχος, όπως μας αναφέρθηκε, είναι να καταστεί ο ΟΚΥπΥ βιώσιμος, ενώ ένα σημαντικό θέμα που πρέπει να διευθετηθεί είναι αυτό της ανταγωνιστικότητάς του, ειδικά τώρα, που στο ΓεΣΥ έχουν ενταχθεί και αρκετά ιδιωτικά νοσηλευτήρια.

Στην απόφαση ότι το κράτος θα καλύπτει τα τυχόν χρηματοδοτικά κενά του ΟΚΥπΥ για χρονική περίοδο πέντε ετών από την 1η Ιουλίου 2019, παραπέμπει ο Οργανισμός, λέγοντας ότι μέχρι τον Σεπτέμβριο θα υπογραφεί η συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΑΜΑΛΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Αποτελεσματικότητα και ασφάλεια γενόσημων φαρμάκων

Το φάρμακο αποτελεί κοινωνικό αγαθό και η πολιτεία οφείλει να διευκολύνει την πρόσβαση σε αυτό. Στην αγορά κυκλοφορούν φάρμακα που ανήκουν στην κατηγορία των πρωτοτύπων είτε στην κατηγορία των γενόσημων φαρμάκων.

Τα πρωτότυπα φάρμακα είναι φάρμακα που περιέχουν καινούριες δραστικές ουσίες που αναπτύσσονται μετά από μακροχρόνιες έρευνες και δαπάνες εκατομμυρίων ευρώ. Για αυτό και προστατεύονται από μια περίοδο προστασίας των δεδομένων τους η οποία διαρκεί 8 χρόνια και έχουν την αποκλειστικότητα στην αγορά για 10 χρόνια μετά την έγκριση άδειας κυκλοφορίας. Μπορεί επίσης να προστατεύονται και από άλλα διπλώματα ευρεσιτεχνίας τα οποία μπορεί να αποκλείουν την είσοδο ανταγωνισμού στην αγορά για περισσότερα χρόνια.

Generic ή «γενόσημα φάρμακα» είναι φάρμακα που έχουν αναπτυχθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι ίδια στην ασφάλεια και στην αποτελεσματικότητα με ήδη εγκεκριμένα πρωτότυπα φάρμακα των οποίων οι πατέντες και η αποκλειστικότητα στην αγορά έχουν λήξει. Η ανάπτυξη ενός γενόσημου φαρμάκου προϋποθέτει εκτενή έρευνα και ανάπτυξη, μια χρονοβόρα και πολυδάπανη διαδικασία η οποία εμπεριέχει και τον κίνδυνο της αποτυχίας. Τα γενόσημα φάρμακα έχουν την ίδια ποιοτική και ποσοτική σύνθεση σε δραστικές ουσίες, την ίδια φαρμακευτική μορφή, όπως το φάρμακο αναφοράς και του οποίου η ισοδυναμία με το φάρμακο αναφοράς έχει αποδειχθεί στη βάση κλινικών δοκιμών, τις επονομαζόμενες μελέτες βιοϊσοδυναμίας.

Η κ. Αμαλία Χριστοδούλου.

Εφόσον ένα γενόσημο φάρμακο περιέχει γνωστές, εγκεκριμένες και ασφαλείς δραστικές ουσίες, η επανάληψη προκλινικών και κλινικών δοκιμών δεν κρίνεται απαραίτητη. Ωστόσο, είναι υποχρεωτική η διεξαγωγή μελέτης βιοϊσοδυναμίας. Η μελέτη βιοϊσοδυναμίας είναι μία κλινική μελέτη που σχεδιάζεται για να αξιολογήσει και να συγκρίνει τη θεραπευτική ισοδυναμία των δύο φαρμάκων που περιέχουν την ίδια δόση από την ίδια δραστική ουσία.

Ο προσδιορισμός της βιοϊσοδυναμίας επιτυγχάνεται με φαρμακοκινητικές μελέτες, δηλαδή, μετρήσεις της συγκέντρωσης της δραστικής ουσίας στα βιολογικά υγρά (πλάσμα, ούρα) σε συνάρτηση με το χρόνο. Συνήθως, οι τρεις σημαντικότερες φαρμακοκινητικές παράμετροι που εξετάζονται είναι: Η επιφάνεια κάτω από την καμπύλη (AUC) η οποία δίνει την έκταση της έκθεσης/ απορρόφησης, το ύψος της μέγιστης συγκέντρωσης (Cmax) και ο χρόνος εμφάνισης της μέγιστης συγκέντρωσης (tmax).

Για να ξεκινήσει η μελέτη βιοϊσοδυναμίας πρέπει πρώτα να εγκριθεί από την αρμόδια Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας (Independent Ethics Committee) του αντίστοιχου κράτους όπου θα διεξαχθεί. Η κλινική μελέτη βιοϊσοδυναμίας διεξάγεται σύμφωνα με τους κανόνες Ορθής Κλινικής Πρακτικής (GCP), η τήρηση της ορθής κλινικής πρακτικής εξασφαλίζει την προστασία των συμμετεχόντων, καθώς και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

Generic ή «γενόσημα φάρμακα» είναι φάρμακα που έχουν αναπτυχθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι ίδια στην ασφάλεια και στην αποτελεσματικότητα με ήδη εγκεκριμένα πρωτότυπα φάρμακα.

Απαραίτητη είναι η δημιουργία ενός πρωτοκόλλου για τη μελέτη το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τα κριτήρια ένταξης/απόρριψης των εθελοντών, οι οποίοι περνούν από έλεγχο καταλληλότητας, δηλαδή κλινικές εργαστηριακές εξετάσεις, λήψη ιατρικού ιστορικού και κλινική εξέταση. Στη συνέχεια και σύμφωνα με το πρωτόκολλο, γίνεται η χορήγηση του φαρμάκου παρουσία του κύριου ερευνητή, του κλινικού και εργαστηριακού υπεύθυνου της μελέτης. Οι μελέτες εκτελούνται σε εγκεκριμένα εργαστήρια σύμφωνα πάντα με το πρωτόκολλο, ενώ η ανάλυση των δειγμάτων γίνεται με επικυρωμένη στατιστικά μέθοδο και σύμφωνα με τους κανόνες ορθής εργαστηριακής πρακτικής (GLP).

Η μελέτη βιοϊσοδυναμίας αποδεικνύει με επιστημονικό τρόπο και μέσω μαθηματικής και στατιστικής ανάλυσης των αιματολογικών αποτελεσμάτων την συγκρισιμότητα σε έκταση και τον ρυθμό βιολογικής διαθεσιμότητας της δραστικής ουσίας ανάμεσα στο πρωτότυπο και το γενόσημο φάρμακο και άρα την ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα και την θεραπευτική ισοδυναμία μεταξύ του ελεγχόμενου γενόσημου και του φαρμάκου αναφοράς. Το γενόσημο φάρμακο και το προϊόν αναφοράς θεωρούνται βιοϊσοδύναμα όταν αποδεικνύεται ότι τα δύο φάρμακα δεν παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις όσον αφορά το εύρος και το βαθμό απορρόφησης τους από τον ανθρώπινο οργανισμό.

Με απλούς όρους, το γενόσημο φάρμακο είναι εξίσου ασφαλές και αποτελεσματικό με το αντίστοιχο πρωτότυπο προϊόν αναφοράς. Σε μια εποχή που οι απαιτήσεις στον τομέα της υγείας αυξάνονται ραγδαία, τα γενόσημα φάρμακα διασφαλίζουν την πρόσβαση των ασθενών σε ποιοτικά, αποτελεσματικά και ασφαλή φάρμακα σε σημαντικά χαμηλότερη τιμή.

Η Αμαλία Χριστοδούλου είναι επιστημονικός λειτουργός Κλινικών Δραστηριοτήτων, Τμήμα Κανονιστικών Υποθέσεων της Remedica.

Σε κίνδυνο οι Ελληνορθόδοξοι της Πόλης

Η καθηγήτρια του Tufts Ελισάβετ Προδρόμου μιλάει στην «Κ» για τις συνέπειες της μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί

Η Ελισάβετ Προδρόμου, Ελληνοαμερικανίδα καθηγήτρια της Σχολής Fletcher του πανεπιστημίου Tufts, είναι μία από τις πιο αναγνωρισμένες ειδικούς στις θρησκευτικές ελευθερίες στις ΗΠΑ, έχοντας χρηματίσει σύμβουλος του υπουργείου Εξωτερικών αλλά και μέλος της αμερικανικής επιτροπής για τις Διεθνείς Θρησκευτικές Ελευθερίες. Είναι λοιπόν βαρύνουσα η προειδοποίησή της, όταν τονίζει ότι το διακύβευμα της απόφασης μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί δεν είναι μόνο η αλλαγή της χρήση της αλλά «η ίδια η επιβίωση μιας μικρής και ευάλωτης κοινότητας Ελληνορθόδοξων Χριστιανών που βρίσκεται σε κίνδυνο, σχεδόν σε ομηρία, και του Οικουμενικού Πατριαρχείου».

Συνέντευξη στην **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΩΚΟΥ**

Η κ. Ελισάβετ Προδρόμου έχει χρηματίσει μέλος της αμερικανικής επιτροπής για τις Διεθνείς Θρησκευτικές Ελευθερίες.

Οπως τονίζει στη συνέντευξή της στην «Κ», «δυστυχώς ό,τι συμβαίνει στην Αγία Σοφία είναι ενδεικτικό αυτού που συμβαίνει σε όλη την περιοχή: η εξαφάνιση των Χριστιανών και είτε η ιδιοποίηση είτε η καταστροφή της κληρονομιάς που μαρτυρά ότι αυτοί οι πληθυσμοί υπήρχαν στο παρελθόν». Την ίδια στιγμή, θεωρεί ότι η απόφαση είναι ενδεικτική και των ευρύτερων, γεωπολιτικών φιλοδοξιών της Τουρκίας στην περιοχή. Οπως λέει, «η υπόθεση της Αγίας Σοφίας είναι δηλωτική των εσωτερικών και εξωτερικών ζητημάτων που χαρακτηρίζουν την πολύ προβληματική συμπεριφορά της Τουρκίας».

Σύμφωνα με την κ. Προδρόμου, «είχαμε κάθε λόγο και πριν από αυτή την απόφαση να ανησυχούμε για τη συστηματική και σκανδαλώδη παραβίαση των θρησκευτικών ελευθεριών στην Τουρκία όλων των μειονοτικών κοινοτήτων, Αλαουιτών, Χριστιανών, Εβραίων». Ωστόσο, θεωρεί ότι οι ΗΠΑ έχασαν τα σημάδια: «Χαιρετίζω τη δήλωση που έβγαλε η Επιτροπή για τις Διεθνείς Θρησκευτικές Ελευθερίες (σ.σ. ότι η απόφαση του προέδρου Ερντογάν θα οδηγήσει στην περιθωριοποίηση των θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων στην Τουρκία), αλλά νομίζω ότι είναι πολύ λίγη, και έρχεται πολύ αργά. Πιστεύω ότι η Επιτροπή διέπραξε ένα μεγάλο λάθος όταν δεν κατέταξε την Τουρκία ως «χώρα ειδικής ανησυχίας», ακριβώς λόγω των ξεκάθαρων στοιχείων για συστηματικές παραβιάσεις των θρησκευτικών ελευθεριών. Κι επειδή είχα υπηρετήσει στην Επιτροπή μέχρι το 2012, όταν η Τουρκία είχε αυτόν τον χαρακτηρισμό, πιστεύω ότι η επακόλουθη τοποθέτησή της σε μία "λίστα παρακολούθησης" υποτιμά τη σοβαρότητα των παραβιάσεων και υπό κάποια έννοια έδωσε το κίτρινο, αν όχι το πράσινο φως για αυτή την αντιμετώπιση της Αγίας Σοφίας».

> *Η θρησκεία έχει εξελιχθεί πλέον σε ένα εργαλείο με το οποίο ο πρόεδρος Ερντογάν δικαιολογεί τη στάση του και ενισχύει, όπως νομίζει, τη θέση του.*

REUTERS / MURAD SEZER

«Ο,τι συμβαίνει στην Αγία Σοφία είναι ενδεικτικό αυτού που συμβαίνει σε όλη την περιοχή: η εξαφάνιση των Χριστιανών και είτε η ιδιοποίηση είτε η καταστροφή της κληρονομιάς που μαρτυρά ότι αυτοί οι πληθυσμοί υπήρχαν στο παρελθόν».

Τις ίδιες ανησυχίες εκφράζει και για την επιβίωση της βυζαντινής τέχνης και της ορθόδοξης παράδοσης, και σημειώνει τη δήλωση της Ενωσης Διευθυντών Μουσείων AAMD ότι η μεγαλύτερη απειλή στην πολιτισμική παράδοση της Τουρκίας είναι το ίδιο το κράτος της.

Οπως εκτιμά, είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, για την τουρκική κυβέρνηση να αντιστρέψει την απόφαση, και όποια αναβολή ή υποχώρηση θα γίνει μόνο αν πάρει ανταλλάγματα. Οπως λέει, ο πρόεδρος Ερντογάν «πιθανώς να επιδιώκει κάτι τέτοιο, την απόρριψη της έρευνας για τη Halkbank που εμπλέκει τον γαμπρό του υπουργό Οικονομικών, ή την αλλαγή της πολιτικής της Δύσης έναντι του Ιράν ή της Ανατολικής Μεσογείου. Πιστεύω ότι αυτή δεν είναι η στιγμή να προσφέρουμε κίνητρα στην Τουρκία. Είχε έναν αιώνα συνεχών κινήτρων και αυτά την έχουν μόνον ενθαρρύνει, δυστυχώς και υπό τους λαϊκούς και τους ισλαμιστές, να παραβιάσει τα κυριαρχικά δικαιώματα των γειτόνων της, τις θρησκευτικές ελευθερίες και σήμερα πλέον και τις πολιτικές ελευθερίες όλων των πολιτών της».

Η σύγκριση με τον Ατατούρκ

Η κ. Προδρόμου τονίζει ότι «η θρησκεία έχει εξελιχθεί πλέον σε ένα εργαλείο με το οποίο ο πρόεδρος Ερντογάν δικαιολογεί τη στάση του και ενισχύει, όπως νομίζει, τη θέση του». Οπως λέει, «ο ίδιος είναι ξεκάθαρος για το πώς βλέπει τον εαυτό του στην τουρκική ιστορία. Το άνοιγμα του τζαμιού της Αγίας Σοφίας, που ο ίδιος ονομάζει το Τζαμί της Κατάκτησης, είναι μέρος της προσπάθειάς του να προβάλει τον εαυτό του ως τον μεγαλύτερο ηγέτη της τουρκικής ιστορίας μετά τον Ατατούρκ, και υπό μία έννοια να τον ξεπεράσει. Είναι επίσης μία προσπάθεια να κερδίσει πίσω τη συντηρητική θρησκευτική του βάση αλλά και την υπερεθνικιστική βάση του εθνικιστικού κόμματος του κυβερνητικού συνασπισμού, σε μία στιγμή κατά την οποία η τουρκική οικονομία είναι σε ελεύθερη πτώση και υπάρχει ανησυχία για τον κορωνοϊό.

Αλλά ταυτόχρονα είναι μία προσπάθεια να τοποθετήσει την Τουρκία ως τη μόνη και πιο σημαντική φωνή αυτού που ο ίδιος ονομάζει μουσουλμανικό κόσμο. Το βλέπουμε στην πολιτική του νέο-οθωμανισμού, είτε είναι ο έλεγχος των τριών θαλασσών (Αιγαίο-Μεσόγειος-Μαύρη Θάλασσα), είτε είναι η παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Συρίας και της Ελλάδας, είτε η κατοχή της βόρειας Κύπρου, ο Ερντογάν χρησιμοποιεί την εσωτερική και την εξωτερική πολιτική για να αναδειχθεί ο ίδιος αλλά και η Τουρκία ως παγκόσμια δύναμη».

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος

www.nup.ac.cy

ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ!

ΣΠΟΥΔΑΣΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ!

Κάνε μετεγγραφή

Συμβατικά Προγράμματα

- Ψηφιακή Επιχειρηματικότητα (BSc)
- Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια (BSc)
- Ψηφιακό Μάρκετινγκ (MSc)
- Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια (MSc)
- Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση (MSc)
- Πληροφοριακά Συστήματα και Ψηφιακή Καινοτομία (MSc)
- Οικονομικό Έγκλημα και Ποινική Δικαιοσύνη (MA)
- Ανθεκτικότητα Κατασκευών σε Ακραίες Συνθήκες Φόρτισης (MSc)

Εξ Αποστάσεως Προγράμματα

- Ψηφιακό Μάρκετινγκ (MSc)
- Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια (MSc)
- Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση (MSc)
- Πληροφοριακά Συστήματα και Ψηφιακή Καινοτομία (MSc)
- Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο των Επιχειρήσεων (LLM)

Μάθε περισσότερα:
Τ.: +357 26843331
E: recruitment@nup.ac.cy
W: www.nup.ac.cy

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ:

In partnership with Middlesex University London

UNIVERSITY OF HULL

ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΥΡΙΟ

Βάσει των Ευρωπαϊκών κανονισμών και της κυπριακής νομοθεσίας (Ο Περί Αποβλήτων Νόμος, 2011 (Ν.185(Ι)/2011)) είναι αναγκαία η μείωση των αποβλήτων, τα οποία καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής. Για επίτευξη αυτού του στόχου και μετά το κλείσιμο των χωματερών (όπως του Κοτσιάτη), είναι αναγκαία η πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, η επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση και ανάκτηση ενέργειας από τα μη ανακυκλώσιμα απόβλητα. Ένα από τα μεγαλύτερα ρεύματα αποβλήτων στην κυπριακή αγορά, είναι τα **Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (Α.Ε.Κ.Κ.)** και επιβάλλεται η ορθολογιστική διαχείρισή τους. Λύση σε αυτό το θέμα έρχεται να δώσει η εταιρεία **Λατομεία Λατούρος Λτδ** με τη θυγατρική εταιρεία **Recycling Point - Latouros & Xenis Bros Ltd** με τη δημιουργία Μονάδας Ανακύκλωσης Α.Ε.Κ.Κ. στη Λευκωσία, με Άδεια Διαχείρισης Α.Ε.Κ.Κ., πράσινων και ογκωδών αποβλήτων.

Στη μονάδα, παραλαμβάνονται απόβλητα και γίνεται επεξεργασία και διαλογή σε περισσότερα από 20 είδη. Μετά τη διαλογή και επεξεργασία με κατάλληλο εξοπλισμό, προκύπτουν προϊόντα προστιθέμενης αξίας, ανακυκλώσιμα υλικά, μη-ανακυκλώσιμα υλικά και το υπόλειμμα. Τα προϊόντα προστιθέμενης αξίας, όπως τα αδρανή υλικά, επιστρέφουν στην αγορά για να χρησιμοποιηθούν ξανά στην οικοδομική βιομηχανία. Τα ανακυκλώσιμα υλικά, όπως πλαστικό, χαρτί, ξύλο κτλ, όταν διαχωριστούν αποστέλλονται σε ειδικές μονάδες ανακύκλωσης για περαιτέρω επεξεργασία. Τα μη-ανακυκλώσιμα υλικά αποστέλλονται σε αδειοδοτημένες εταιρείες, οι οποίες ανακτούν από αυτά θερμική ενέργεια για τις ανάγκες λειτουργίας τους. Το υπόλειμμα από τη μάζα των αποβλήτων, το οποίο δεν ανακυκλώνεται περαιτέρω και ούτε χρησιμοποιείται για ανάκτηση ενέργειας, καταλήγει στον αδειοδοτημένο Χώρο Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ) της μονάδας. Το υπόλειμμα αυτό δεν ξεπερνά το 10% του συνόλου των αποβλήτων που διαχειρίζεται η μονάδα, επιτυγχάνοντας με αυτό τον τρόπο τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2035.

Αυτή η ιδιωτική προσπάθεια διατηρεί τη φλόγα για ανακύκλωση στη χώρα μας αναμμένη. Τώρα μπορούμε να φανταζόμαστε την κυπριακή ύπαιθρο και το γειτονικό οικόπεδο του καθενός από εμάς απελευθερωμένα από το βάρος των αποβλήτων και ελπίζουμε για ένα πιο πράσινο αύριο.

Τα καταφέρατε με την πανδημία, κάντε την κρίση ευκαιρία

Η γενική διευθύντρια του ΔΝΤ στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα: Μετά την έγκαιρη υιοθέτηση αυστηρών μέτρων περιορισμού της πανδημίας, η Ελλάδα βίωσε χαμηλά επίπεδα μετάδοσης και θνητότητας σε σχέση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, και τώρα προχωρεί ήδη προς την ομαλοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας και των διεθνών μετακινήσεων, ενώ ένα ισχυρό δημοσιονομικό πακέτο έχει παράσχει στήριξη σε εργαζομένους και σε επιχειρήσεις (στη φωτ. με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη στην έδρα του ΔΝΤ στην Ουάσιγκτον τον περασμένο Ιανουάριο, προτού ξεσπάσει η πανδημία).

Εύσημα στις ελληνικές αρχές και στον ελληνικό λαό για τον αποτελεσματικό τρόπο που αντιμετώπισαν την πανδημία του κορωνοϊού δίνει μέσω συνέντευξής της στην «Κ» η γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα. Χαιρετίζει την έγκαιρη λήψη μέτρων και τα χαμηλά ποσοστά κρουσμάτων και θανάτων, αλλά ταυτόχρονα προβλέπει ότι η Ελλάδα θα είναι από τις χώρες της Ευρωζώνης που θα υποστούν τις σημαντικότερες ζημίες λόγω της εξάρτησής της από τον τουρισμό και τη ναυτιλία, και θα έχει ύφεση 11,7% το 2020.

Για το 2021 και το 2022 το Ταμείο προβλέπει ανάπτυξη 5% ετησίως, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοσθούν οι σωστές πολιτικές ώστε να αποφευχθεί μια μόνιμη ζημία στην οικονομία.

Στο πλαίσιο αυτό, η κ. Γκεοργκίεβα τονίζει ότι οι προτάσεις της επιτροπής υπό τον νομπελίστα οικονομολόγο Χριστόφορο Πισσαρίδη, μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας μέσω της ψηφιοποίησης, της καινοτομίας και της επένδυσης στην πράσινη οικονομία, όπως και τη στοχευμένη αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

Τονίζει την ανάγκη οι μεταρρυθμίσεις το επόμενο διάστημα να στοχεύουν στην κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης και της ιατρικής περίθαλψης για τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Χαρακτηρίζει τη βαθιά κρίση που βίωσε η Ελλάδα την περίοδο 2010-18 «τραυματική», αλλά σημειώνει ότι η χώρα βγήκε από αυτή με σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης, μειούμενα ποσοστά ανεργίας, καλύτερη οικονομική διαχείριση, με βελτιωμένη εικόνα για τους επενδυτές, και μια δυναμική εξυγίανσης του τραπεζικού τομέα.

Στην πρώτη αντίδραση του ΔΝΤ στην πρόσφατη συμφωνία της Ε.Ε., η επικεφαλής του Ταμείου την περιγράφει ως «ένα τολμηρό και αναγκαίο βήμα» αλλά και ως μια «ιστορική έκφραση αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της Ε.Ε.», υπογραμμίζοντας ότι θα προσφέρει μια σημαντική μακροοικονομική ενίσχυση stimulus που θα βοηθήσει να επιστρέψουν οι ευρωπαϊκές οικονομίες στις ράγες της ανάπτυξης.

Σε ό,τι αφορά την παγκόσμια οικονομία, η επικεφαλής του ΔΝΤ χαιρετίζει τις μέχρι τώρα παρεμβάσεις των κυβερνήσεων και των κεντρικών τραπεζών συνολικού ύψους 17 τρισ. δολαρίων και προειδοποιεί ότι μια πρώιμη απόσυρση αυτής της χρηματοδοτικής υποστήριξης θα μπορούσε να εκτροχιάσει την ανάκαμψη και να προκαλέσει μεγαλύτερες ζημίες.

– Πώς αντιμετώπισε η Ελλάδα την κρίση της COVID-19 και ποιες είναι οι προβλέψεις σας για την ελληνική οικονομία το 2020;

– Πρώτον, θα ήθελα να δώσω τα εύσημα στις Αρχές και στον λαό της Ελλάδας για τον τρόπο που αντιμετώπισαν την κρίση της COVID-19. Μετά την έγκαιρη υιοθέτηση αυστηρών μέτρων περιορισμού της πανδημίας, η Ελλάδα βίωσε χαμηλά επίπεδα μετάδοσης και θνητότητας σε σχέση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, και τώρα προχωράει ήδη προς την ομαλοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας και των διεθνών μετακινήσεων, ενώ ένα ισχυρό δημοσιονομικό πακέτο έχει παράσχει στήριξη σε εργαζόμενους και σε επιχειρήσεις.

Ομως, παρά αυτήν την καλά οργανωμένη ανταπόκριση, η Ελλάδα αναμένεται ότι θα είναι ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης που θα δεχθούν ισχυρό οικονομικό πλήγμα από την πανδημία, λόγω της εξάρτησής της από τον τουρισμό και τη ναυτιλία, οι οποίοι είναι τομείς που έχουν επηρεαστεί ιδιαίτερα από την κρίση. Για τον λόγο αυτό, το 2020 προβλέπουμε μια συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 11,7%.

Οπως και σε άλλα μέρη της Ευρώπης, η ανεργία, το δημόσιο χρέος, και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, όλα θα παρουσιάσουν μια σημαντική αύξηση σε σχέση με τα ήδη υψηλά επίπεδά τους. Αν και υπάρχει αβεβαιότητα, αναμένουμε μια οικονομική ανάκαμψη από το επόμενο έτος, με ανάπτυξη περίπου 5% για το 2021 και το 2022. Ομως, ακόμη και κατά τη διάρκεια της ανάκαμψης, οι πολιτικές θα χρειαστεί να παίξουν έναν σημαντικό ρόλο για να εξασφαλίσουν ότι η κρίση δεν θα προκαλέσει μακροχρόνια ζημία στην οικονομία.

– Η Ελλάδα βασίζεται πολύ στον τουρισμό. Πώς προβλέπετε ότι θα εξελιχθεί η κατάσταση στον τομέα αυτό, και πιο συγκεκριμένα σε σχέση με την Ελλάδα;

– Οι προβλέψεις που ανέφερα προηγουμένως για την ανάπτυξη στην Ελλάδα φέτος βασίζονται στη μείωση των εισπράξεων από τον τουρισμό κατά 70%, με αρνητικές επιπτώσεις στις επιχειρήσεις και στην εμπιστοσύνη των καταναλωτών, λόγω απώλειας θέσεων εργασίας και χαμηλότερης ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες από εταιρείες που συνδέονται στενά με τον τομέα της φιλοξενίας.

Ομως, η κατάσταση είναι ξεκάθαρα πολύ αβέβαιη – όχι μόνο για τη φετινή τουριστική περίοδο αλλά και για τα επόμενα χρόνια. Δεν ξέρουμε ακόμη αν θα υπάρξουν περαιτέρω κύματα της πανδημίας είτε στην Ελλάδα είτε στις κυριότερες χώρες προέλευσης των τουριστών της. Επίσης, δεν ξέρουμε αν τα πρωτόκολλα που έχουν ενεργοποιηθεί θα καθησυχάσουν τους ταξιδιώτες, και πότε μπορεί να έχουμε ένα εμβόλιο.

– Είναι η κατάλληλη στιγμή για να αναπτύξει η Ελλάδα ένα νέο μοντέλο παραγωγής και να απομακρυνθεί από τον ευάλωτο τομέα του τουρισμού;

– Οπως έχω αναφέρει στο παρελθόν, «δεν πρέπει να παραβλέπουμε μια κρίση σαν ευκαιρία για βελτίωση». Γνωρίζω ότι η ελληνική κυβέρνηση έχει αναθέσει στον νομπελίστα σερ Χριστόφορο Πισσαρίδη να σχεδιάσει μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική, και ότι αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για την πρόσβαση στο ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης, όταν αυτό οριστικοποιηθεί και εγκριθεί. Οι Αρχές παραμένουν επικεντρωμένες στην εξισορρόπηση της ανάπτυξης μέσω της ψηφιακής μετάβασης, της περιφερειακής ανάπτυξης, της καινοτομίας, και της μετάβασης στην πράσινη ανάπτυξη. Μια σημαντική πρόκληση θα είναι η υλοποίηση αυτών των φιλόδοξων στόχων, όμως, κατά τη γνώμη μου, όλες αυτές είναι άριστες προτεραιότητες και συνάδουν με τη δική μου έκκληση για έναν πιο πράσινο και ανθεκτικό κόσμο, όπου τα οφέλη της ανάπτυξης μοιράζονται σε ευρύτερη κλίμακα.

– Το ΔΝΤ έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Ελλάδα στην κρίση του 2010-2018. Πώς αξιολογείτε την απόδοση της Ελλάδας εκείνη την περίοδο;

– Εχουμε δημοσιεύσει αρκετές αξιολογήσεις σχετικά με τη βοήθειά μας εκείνης της περιόδου. Αν και η κρίση του 2010-2018 ήταν τραυματική, η Ελλάδα ανέκαμψε με σταθερή ανάπτυξη, μειούμενη ανεργία, και οι επενδυτές ξανακοιτάζουν προς τη χώρα εν μέσω βελτιωμένης δημοσιονομικής διαχείρισης, και κάποιας κινητικότητας στην εξυγίανση του τραπεζικού τομέα.

Τώρα, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες θα πρέπει να διπλασιαστούν, ώστε να τεθούν τα θεμέλια για μια ισχυρή, βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, η οποία θα περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση μιας καλά στοχευμένης κοινωνικής προστασίας, με υγειονομική περίθαλψη για τους πλέον ευάλωτους πολίτες. Η ισχυρή κοινωνική συνοχή επέτρεψε την Ελλάδα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το σοκ από την COVID-19, και ευελπιστούμε ότι αυτό θα διατηρηθεί για να αντιμετωπιστούν τα επακόλουθα της πανδημίας.

> *Το 2020 προβλέπουμε συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 11,7%. Αν και υπάρχει αβεβαιότητα, αναμένουμε μια οικονομική ανάκαμψη από το επόμενο έτος, με ανάπτυξη περίπου 5% για το 2021 και το 2022.*

> *Η κρίση του 2010-2018 ήταν τραυματική, αλλά η Ελλάδα ανέκαμψε με σταθερή ανάπτυξη, μειούμενη ανεργία, και οι επενδυτές ξανακοιτάζουν προς τη χώρα. Τώρα, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες θα πρέπει να διπλασιαστούν.*

Ανησυχία για το εμπόριο

– Θα έχουν επίπτωση στην παγκόσμια οικονομία οι εμπορικές εντάσεις μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, και αν ναι, σε τι έκταση;

– Είναι καλύτερα για όλους να ζούμε σε έναν κόσμο όπου το εμπόριο και οι επενδύσεις ρέουν ομαλά, και όπου οι αλυσίδες εφοδιασμού προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες της παγκόσμιας οικονομίας.

Πριν από την πανδημία, οι εμπορικές εντάσεις ήταν μία από τις κύριες ανησυχίες μας σχετικά με την παγκόσμια οικονομία και το 2020, με την εμφάνιση της πανδημίας, είδαμε τους όγκους των συναλλαγών να συρρικνώνονται κατά 12%.

– Τι σας ανησυχεί περισσότερο;

– Μας ανησυχούν τρεις τάσεις. Πρώτον, μερικές κυβερνήσεις έχουν λάβει μέτρα για τον περιορισμό της διακίνησης ορισμένων σημαντικών προϊόντων, όπως φάρμακα, προστατευτικός εξοπλισμός και αναπνευστήρες. Δεύτερον, άρχισαν επίσης να εμφανίζονται περιστολές σε ορισμένες αλυσίδες προμήθειας τροφίμων, παρά τα γενικά υψηλά επίπεδα προσφοράς. Τρίτον, παρατηρούμε μια πτώση στη χρηματοδότηση του εμπορίου, η οποία είναι σημαντική για να διασφαλιστεί ότι τα τρόφιμα και ο βασικός ιατρικός εξοπλισμός θα φθάσουν στις οικονομίες που τα χρειάζονται περισσότερο.

Είναι ζωτικής σημασίας να παραμείνουν τα σύνορα ανοιχτά για το εμπόριο και για τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να διατηρηθεί η πρόσβαση του κόσμου σε τρόφιμα και ζωτικά φάρμακα, ιδιαίτερα για τους πλέον ευάλωτους.

Η πανδημία είναι μια ισχυρή υπενθύμιση της ανάγκης για αλληλεγγύη σε έναν διασυνδεδεμένο κόσμο. Σήμερα, περισσότερο παρά ποτέ, η παγκόσμια οικονομία θα αποκόμιζε οφέλη από ένα πιο ανοιχτό, σταθερό, διαφανές, διεθνές εμπορικό σύστημα που βασίζεται σε κανόνες.

Επικροτούμε την Ε.Ε. για την αποφασιστικότητά της

– Πώς κρίνει το ΔΝΤ το Ευρωπαϊκό Πακέτο Ανάκαμψης;

– Επικροτούμε τους ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ενωσης (Ε.Ε.) για την αποφασιστικότητά τους να καταλήξουν σε συμφωνία για το πακέτο ανάκαμψης ύψους 750 δισ. ευρώ. Το πακέτο αυτό θα δώσει ένα σημαντικό μακροοικονομικό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για να βοηθήσει τις οικονομίες των χωρών-μελών της Ε.Ε. να επανέλθουν στον σωστό δρόμο. Αποτελεί επίσης μια ιστορική έκφραση αλληλεγγύης ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε.

– Ποια είναι τα κύρια οικονομικά και ανθρώπινα κόστη αυτής της «χειρότερης οικονομικής κρίσης» στην Ευρωζώνη και βλέπετε την προοπτική της Ευρωζώνης;

– Επαναλαμβάνω συχνά ότι αυτή είναι μια κρίση άνευ προηγουμένου. Καμία χώρα δεν γλίτωσε από τις υγειονομικές, οικονομικές, και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας. Πάνω από όλα, είναι μια ανθρώπινη κρίση με σοβαρές επιπτώσεις στις ζωές και τις οικονομίες σε όλη την υφήλιο.

Το ανθρώπινο κόστος είναι ανυπολόγιστο, και χρειάζεται να δουλέψουμε όλοι μαζί για να προστατεύσουμε τους ανθρώπους και να περιορίσουμε τις ζημίες. Ο βαθμός αβεβαιότητας παραμένει πολύ υψηλός και δεν ξέρουμε αν θα υπάρξει δεύτερο κύμα. Αν και παραμένουμε αισιόδοξοι για τα εμβόλια και τις θεραπείες, εκτιμώ ότι η κρίση θα είναι πολύ βαθιά, όμως με σχετικά μικρή διάρκεια και –όπως ανέφερα προηγουμένως– αναμένουμε ότι η ανάκαμψη θα αρχίσει σταδιακά, ήδη από φέτος.

– Πόσο βαθιά θα είναι η ύφεση;

– Προβλέπουμε ότι το ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους θα έχει φέτος μια πτώση περίπου 10% στις προηγμένες οικονομίες της Ευρώπης, και 6% στις αναδυόμενες οικονομίες της ηπείρου.

Οι προηγμένες χώρες της Ευρώπης βίωσαν μια οικονομική κάμψη κατά το πρώτο τρίμηνο, που ήταν χειρότερη από την αναμενόμενη, καθώς και μια μεγαλύτερης διάρκειας de facto παύση της οικονομίας. Ενώ η πανδημία είχε βαριές επιπτώσεις στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη, αυτές οι επιπτώσεις ήταν λιγότερο σοβαρές σε σύγκριση με τη Δυτική Ευρώπη, και αυτό το γεγονός οδήγησε στην αναθεώρηση των προβλέψεών μας, με μείωση της προβλεπόμενης οικονομικής κάμψης για το 2020.

Συμπληρώνοντας τα μέτρα που πήραν οι χώρες-μέλη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισε γρήγορα μια φιλόδοξη πρόταση στο επίπεδο της Ε.Ε. για ένα Ταμείο Ανάκαμψης. Αυτή η πρόταση θα διαθέσει 750 δισ. ευρώ, ποσό που αντιπροσωπεύει περίπου το 5,5% του ΑΕΠ των 27 χωρών της Ε.Ε. σε επίπεδα του 2019. Αν και το πρόγραμμα θα χρηματοδοτηθεί με δανεισμό σε επίπεδο Ε.Ε., πάνω από τα μισά έσοδα θα διανεμηθούν στις χώρες-μέλη ως επιχορηγήσεις. Επικροτούμε αυτό το τολμηρό αλλά απαραίτητο βήμα που δείχνει το καλύτερο πρόσωπο της Ε.Ε., η οποία συσπειρώνεται κατά τη διάρκεια μιας κρίσης για να στηρίξει τα μέλη της. Μπράβο!

Εν τούτοις, είναι ζωτικής σημασίας να δοθούν ισχυρά κίνητρα για την ενθάρρυνση ουσιαστικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Πρέπει να επιδιωχθούν επίσης συνετές δημοσιονομικές πολιτικές όπου διαχρονικά οι επιδόσεις έχουν μείνει πίσω. Σε συνδυασμό με το σχέδιο ανάκαμψης, αυτό το πακέτο των μέτρων θα μπορούσε να σηματοδοτήσει ένα μεγάλο βήμα εμπρός για την αλληλεγγύη στην Ε.Ε.

– Ποια είναι η μέχρι τώρα παρουσία του Ταμείου στην Ευρώπη;

– Οσον αφορά την παρουσία του ΔΝΤ στην Ευρώπη, έχουμε παράσχει υποστήριξη έκτακτης ανάγκης ύψους περίπου ενός δισ. δολαρίων στην Αλβανία, στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, στη Βόρεια Μακεδονία και στο Μαυροβούνιο. Εχουμε επίσης δεσμεύσει ένα πρόσθετο ποσό ύψους 5 δισ. δολαρίων για να βοηθήσουμε την Ουκρανία στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της COVID-19, με την ταυτόχρονη διατήρηση των σημαντικών ωφελημάτων που έχουν ήδη επιτευχθεί και την προώθηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων που θα κατευθύνουν τη χώρα προς την ανάκαμψη και την ανάπτυξη.

> *Πάνω από τα μισά έσοδα θα διανεμηθούν στις χώρες-μέλη ως επιχορηγήσεις. Επικροτούμε αυτό το τολμηρό αλλά απαραίτητο βήμα.*

> *Είναι ζωτικής σημασίας να δοθούν ισχυρά κίνητρα για την ενθάρρυνση ουσιαστικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.*

Οι επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και ο ρόλος του ΔΝΤ

– Πώς βλέπετε τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας;

– Σε σύγκριση με αυτό που περιμέναμε, τώρα προβλέπουμε μια βαθύτερη ύφεση για το 2020 και μια βραδύτερη ανάκαμψη το 2021. Για το 2020, προβλέπεται μια πτώση της παγκόσμιας παραγωγής κατά 4,9%, η οποία είναι κατά 1,9% χαμηλότερη από τις προηγούμενες προβλέψεις μας του Απριλίου. Αντιμετωπίζουμε μια πραγματική παγκόσμια κρίση με την υποβάθμιση σχεδόν όλων των χωρών στις προβλέψεις μας, και –για πρώτη φορά μετά τη Μεγάλη Ύφεση– οι προηγμένες οικονομίες και οι αναδυόμενες αγορές θα βρίσκονται ταυτόχρονα σε ύφεση. Οντως, το 2020, η κατάσταση θα επιδεινωθεί σχεδόν στο 95% των χωρών, με χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό στις αναδυόμενες αγορές και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπου τώρα διακυβεύονται τα πρόσφατα αναπτυξιακά οφέλη που επιτεύχθηκαν στη μείωση της φτώχειας και της ανισότητας.

Τα ευχάριστα νέα είναι ότι αυτή η άνευ προηγουμένου ανταπόκριση σε επίπεδο πολιτικής βοήθησε σημαντικά στη διάσωση ζωών και στη διατήρηση της ποιότητας ζωής. Τα εκτεταμένα περιοριστικά μέτρα συνοδεύτηκαν από παγκόσμιες δημοσιονομικές ενέργειες ύψους σχεδόν 11 τρισ. δολαρίων, ενώ οι μεγάλες κεντρικές τράπεζες βοήθησαν στην πρόληψη της πιστωτικής ασφυξίας με τη μείωση των επιτοκίων, και με άλλα έκτακτα μέτρα άνω των 6 τρισ. δολαρίων.

Τα μέτρα αυτά βοήθησαν στη στήριξη της παγκόσμιας οικονομίας, και για το 2021 προβλέπουμε μια τμηματική και ανομοιογενή ανάκαμψη, με προβλεπόμενη ανάπτυξη 5,4%. Θα είναι τμηματική επειδή –για τις περισσότερες χώρες– το ΑΕΠ του 2021 θα παραμείνει σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτά του 2019, με αθροιστική ζημία άνω των 12 τρισ. δολαρίων για την παγκόσμια οικονομία σε διάστημα δύο ετών. Θα είναι επίσης ανομοιογενής μεταξύ χωρών, περιφερειών και τομέων, ιδιαίτερα στις βιομηχανίες όπου απαιτείται προσωπική επαφή, όπως η βιομηχανία της φιλοξενίας και το λιανικό εμπόριο. Ετσι, λοιπόν, δεν μπορούμε ακόμη να επαναπαυθούμε, και θα πρέπει να προχωρήσουμε με προσεκτικά βήματα, γιατί εξακολουθεί να μας επισκιάζει σοβαρή αβεβαιότητα.

> *Η πρόωρη ανάκληση της δημοσιονομικής στήριξης παγκοσμίως θα μπορούσε να εκτροχιάσει την ανάκαμψη. Πρέπει να παραμείνουμε σε εγρήγορση για τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους.*

– Ποιος είναι ο ρόλος του ΔΝΤ στη διαχείριση της κρίσης; Κάνει χρήση όλων των εργαλείων που έχει στη διάθεσή του;

– Το ΔΝΤ παρέχει έκτακτη χρηματοδότηση σε πρωτοφανή κλίμακα. Εχουμε ήδη εκταμιεύσει πάνω από 25 δισ. δολάρια σε 72 χώρες, και είναι η πρώτη φορά στην ιστορία του Ταμείου που έχουμε κάνει τόσο πολλά σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα.

Πρόσφατα, το διοικητικό μας συμβούλιο αναγνώρισε τα πολύ σημαντικά θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας του Περού και της Χιλής, όταν ενέκρινε τα αιτήματά τους για ρυθμίσεις βάσει του ευέλικτου πιστωτικού ορίου του ΔΝΤ, το οποίο δημιουργήθηκε για να προστατεύει τις οικονομίες με υγιείς πολιτικές και θεσμούς για την αντιμετώπιση εξωτερικών κραδασμών. Οι νέες εγκρίσεις –μαζί με τις ρυθμίσεις για το Μεξικό και την Κολομβία– ανεβάζουν τη συνολική χρηματοδότηση μέσω του ευέλικτου πιστωτικού ορίου σε περίπου 107 δισ. δολάρια.

IMF / KIM HAUGHTON

Η πίεση που ασκεί η κρίση του κορωνοϊού στην παγκόσμια οικονομία ανησυχεί το ΔΝΤ, πόσο μάλλον από τη στιγμή που η εξέλιξη της πανδημίας παραμένει αβέβαιη. Στη φωτ. η γενική διευθύντρια Κρ. Γκεοργκίεβα συμμετέχει σε τηλεδιάσκεψη από το γραφείο της φορώντας προστατευτική μάσκα.

Ετσι, λοιπόν, βλέπετε ότι το Ταμείο εκπληρώνει τον ρόλο του κεντρικά στο παγκόσμιο οικονομικό δίχτυ ασφαλείας. Τα ευχάριστα νέα είναι ότι μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, οι μέτοχοί μας είχαν τη σύνεση να ενισχύσουν τη χρηματοοικονομική δύναμη του ΔΝΤ. Οι πόροι μας αυξήθηκαν από 250 δισ. δολάρια σε ένα τρισ. δολάρια –τετραπλασιάστηκαν δηλαδή– παρέχοντάς μας ένα υγιές απόθεμα έκτακτης ανάγκης για να βοηθήσουμε τις χώρες που χρειάζονται την υποστήριξή μας. Ως έχουν τα πράγματα, έχουμε μια συνολική έκθεση της τάξεως των 250 δισ. δολαρίων, και περίπου το ένα τρίτο αυτού του ποσού εγκρίθηκε στην αρχή της κρίσης.

Ενα μεγάλο μέρος αυτών που έχουμε παράσχει αποτελεί χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης. Καθώς αυτή η χρηματοδότηση παρέχεται με προκαταβολικές και άμεσες εκταμιεύσεις, δεν υπάρχει η παραδοσιακή αιρεσιμότητα του ΔΝΤ. Ομως, επικεντρωνόμαστε πολύ σε μέτρα για την προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

Προτρέπουμε τις χώρες να προβαίνουν στις απαραίτητες δαπάνες και «να κρατούν τις αποδείξεις» γιατί δεν θέλουμε να χαθεί η λογοδοσία. Πολλές χώρες έχουν αναλάβει επίσημες γραπτές δεσμεύσεις για τη βελτίωση της υποβολής εκθέσεων και τη διενέργεια ελέγχων με ανεξάρτητους ελεγκτές για τις δαπάνες έκτακτης ανάγκης. Είναι ζωτικής σημασίας η χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης να χρησιμοποιείται για τον σκοπό που προορίζεται, δηλαδή για την αντιμετώπιση της τρέχουσας κρίσης και για την παροχή βοήθειας σε ευάλωτα άτομα και στα τμήματα της οικονομίας που είναι περισσότερο εκτεθειμένα σε κίνδυνο. Εχουμε κάνει πολλά και είμαστε έτοιμοι να κάνουμε περισσότερα.

– Με τις κεντρικές τράπεζες να τυπώνουν τεράστια ποσά χρημάτων, σας ανησυχεί ότι ίσως έχουμε εκτόξευση του χρέους; Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπιστεί αυτό το αυξανόμενο χρέος;

– Οι δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές βοήθησαν στον μετριασμό των οικονομικών επιπτώσεων από την πανδημία COVID-19. Ομως, η απότομη οικονομική συρρίκνωση είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των δημοσίων εσόδων και –σε συνδυασμό με τη μεγάλη δημοσιονομική στήριξη– έχει επιδεινώσει περαιτέρω τα δημόσια οικονομικά, και το παγκόσμιο δημόσιο χρέος προβλέπεται ότι στο τρέχον έτος θα φθάσει σε ύψος άνω του 100% του ΑΕΠ. Η πρόωρη ανάκληση αυτής της δημοσιονομικής στήριξης θα μπορούσε να εκτροχιάσει την ανάκαμψη και να έχει μεγαλύτερο κόστος. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να παραμείνουμε σε εγρήγορση για τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους.

Είδαμε επίσης ότι η γρήγορη και τολμηρή υποστήριξη από τις κεντρικές τράπεζες –ιδιαίτερα με την αγορά μεγάλου αριθμού κρατικών ομολόγων– βοήθησε στη σταθεροποίηση των οικονομικών συνθηκών και κράτησε σε χαμηλά επίπεδα τα κόστη δανεισμού. Αναμένουμε ότι τα επιτόκια και ο πληθωρισμός θα παραμείνουν χαμηλά στις προηγμένες οικονομίες, και αυτό θα βοηθήσει τις κυβερνήσεις να σταθεροποιήσουν το χρέος περισσότερο σε βραχυπρόθεσμη βάση. Ομως, τα επιτόκια μπορεί να αυξηθούν γρήγορα – και το είδαμε να συμβαίνει αυτό τον Μάρτιο σε αρκετές χώρες, καθώς και στο παρελθόν.

Στις αναδυόμενες αγορές είδαμε να εμφανίζεται μια αύξηση της ευπάθειας του δημοσίου χρέους τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το ΔΝΤ συμβουλεύει τις χώρες να λάβουν μέτρα για να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα του χρέους τους, όπως μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης στα χρόνια που θα ακολουθήσουν μετά την πανδημία. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις όπου θα χρειαστεί μια βαθύτερη αναδιάρθρωση χρέους για να μπορέσει μια χώρα να ανακάμψει από την κρίση, και ο αριθμός αυτών των χωρών θα αυξηθεί αν η παγκόσμια ύφεση είναι βαθύτερη και παρατεταμένη. Προς το παρόν, ο κύριος στόχος μας είναι να στηρίξουμε τη διεθνή κοινότητα δουλεύοντας μαζί για να αποφύγουμε ένα τέτοιο σενάριο.

Ολα αυτά υπογραμμίζουν πόσο σημαντικό είναι να υιοθετήσουν οι κυβερνήσεις αξιόπιστα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά πλαίσια για να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα του χρέους μετά την πανδημία COVID-19. Ο ρυθμός των προσαρμογών και ο κατάλληλος συνδυασμός τους θα διαφέρει από χώρα σε χώρα, και θα περιλαμβάνει την προσεκτική απόσυρση των προσωρινών δημοσιονομικών μηχανισμών στήριξης καθώς εδραιώνεται η ανάκαμψη, με την ταυτόχρονη διαφύλαξη των δημοσίων επενδύσεων και των σημαντικών κοινωνικών δαπανών.

Τα μηνύματα με ορίζοντα τις 2 Αυγούστου

Διάλογο «άνευ όρων» ζητεί η Αγκυρα – Η Αθήνα και ο ρόλος της Μέρκελ

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Σκληρό παρασκηνιακό παζάρι με ορίζοντα την 2α Αυγούστου οπότε και λήγει η τουρκική NAVTEX και το Βερολίνο σε ρόλο «κλειδί», βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, ενώ οι ελληνοτουρκικές σχέσεις κινούνται στην κόψη του ξυραφιού και οι Ενοπλες Δυνάμεις βρίσκονται σε απόλυτη ετοιμότητα.

Σύμφωνα με πληροφορίες, το μήνυμα που έχει αποστείλει μέσω Βερολίνου ο Ιμπραχίμ Καλίν, σύμβουλος και εκπρόσωπος του Ταγίπ Ερντογάν, είναι πως η Αγκυρα «κρατάει» το «Ορούτς Ρέις» στο λιμάνι της Αττάλειας, άλλα αναμένει σήμα από την Αθήνα για την έναρξη διαλόγου «χωρίς όρους και προϋποθέσεις». Η γερμανική προεδρία, όπως έχει καταστήσει σαφές και η ίδια η Γερμανίδα καγκελάριος Αγκελα Μέρκελ με τις πρωτοβουλίες της, επιθυμεί να λειτουργήσει ως καταλύτης προκειμένου οι δύο πλευρές να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι. Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης επίσης διαμηνύει ότι η Αθήνα δεν απορρίπτει τον διάλογο. Ομως, απαιτείται συγκεκριμένο πλαίσιο, και βεβαίως η έμπρακτη αποκλιμάκωση της έντασης που έχει πυροδοτήσει με τις κινήσεις της η Αγκυρα. Με τα ανωτέρω δεδομένα, η τρέχουσα εβδομάδα θεωρείται κρίσιμη, ενώ ουδείς μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο κάποιου «λάθος υπολογισμού» που μπορεί να οδηγήσει σε «ατύχημα».

Συναντίληψη

Μέσα στο ανωτέρω κλίμα πραγματοποιήθηκαν την περασμένη Πέμπτη τα τετ α τετ του πρωθυπουργού με τους Αλέξη Τσίπρα και Φώφη Γεννηματά, ενώ από την ατζέντα του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ δεν απουσίασε η συζήτηση για το κλίμα που διαμορφώνεται λόγω των αποκαλύψεων για τα πεπραγμένα της προηγούμενης διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με πληροφορίες, στη συζήτηση που έγινε πίσω από τις κλειστές πόρτες του πρωθυπουργικού γραφείου στη Βουλή, υπήρξε συναντίληψη ότι το εθνικό μέτωπο πρέπει να είναι ισχυρό, καθώς οι ελληνοτουρκικές σχέσεις εισέρχονται σε κρίσιμη φάση ανεξαρτήτως της τρέχουσας έντασης.

Κατά τις ίδιες πηγές, ο κ. Μητσοτάκης δεν απέκλεισε μετά τα σαφή μηνύματα αποτροπής από την πλευρά της Αθήνας και τις διεθνείς παρεμβάσεις –κυρίως του Βερολίνου– να υπάρξει αναδίπλωση του κ. Ερντογάν, στην παρούσα τουλάχιστον φάση. Είτε, δηλαδή, το «Ουρούτς Ρέις» να μην αποπλεύσει καν από την Αττάλεια ή να κινηθεί στην περιοχή που έχει δεσμεύσει με NAVTEX η Τουρκία, αλλά χωρίς να ποντίσει καλώδια εντός της ελληνικής υφαλοκρηπίδας – πράξη που θα συνιστούσε ευθεία παραβίαση των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων.

Παράλληλα, οι κ. Μητσοτάκης, Τσίπρας και Γεννηματά συμφώνησαν ότι θα πρέπει να αξιοποιηθεί το γεγονός ότι η κ. Αγκελα Μέρκελ έχει μέχρι το τέλος του χρόνου την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Η Γερμανίδα καγκελάριος, παρότι δεν θέλει να βρίσκεται σε πρώτο πλάνο, είναι η μόνη που μπορεί να ασκήσει πολιτική καρότου και μαστιγίου έναντι του Τ. Ερντογάν. Η κ. Μέρκελ, ως γνωστόν, αξιοποίησε ήδη την επιρροή της για απομείωση της έντασης, με την τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον κ. Ερντογάν, αφού προηγουμένως συνομίλησε με τον κ. Μητσοτάκη, την περασμένη Τρίτη.

Παράλληλα, σύμφωνα με πληροφορίες, στο παρασκήνιο, το Βερολίνο συνεχίζει να εργάζεται ώστε να διαμορφωθούν όροι επανέναρξης του διαλόγου μεταξύ των δύο πλευρών. Κατά τις ίδιες πηγές, η επικεφαλής του διπλωματικού γραφείου του πρωθυπουργού Ελένη Σουρανή βρίσκεται σε ανοικτή γραμμή με το γραφείο της καγκελαρίου. Με δεδομένο ότι το τελευταίο επικοινωνεί με τον κ. Καλίν, ακόμη και στην παρούσα εξαιρετικά δύσκολη συγκυρία υφίσταται ένας «τριγωνικός» δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ Αθήνας και Αγκυρας. Πάντως, όπως προαναφέρθηκε, ο κ. Μητσοτάκης κατέστησε σαφές στους πολιτικούς αρχηγούς ότι ενώ δεν είναι αρνητικός στον διάλογο δεν πρόκειται να αποδεχθεί τη δρομολόγησή του, όσο η Αγκυρα συνεχίζει τακτικές προκλήσεων και πιέσεων.

ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ / ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ

Η γερμανική προεδρία, όπως έχει καταστήσει σαφές και η Αγκελα Μέρκελ με τις πρωτοβουλίες της, επιθυμεί να λειτουργήσει ως καταλύτης προκειμένου Ελλάδα και Τουρκία να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι. Στη φωτ. με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη σε παλαιότερη συνάντησή τους.

Τι είπε ο πρωθυπουργός στους αρχηγούς για τα ελληνοτουρκικά και η «δύσκολη» συζήτηση Μητσοτάκη - Τσίπρα για Παπαγγελόπουλο, καταγγελίες Μιωνή, Καλογρίτσα και Μάτι.

Παράλληλα, οι αρχηγοί ενημερώθηκαν για την κατάσταση που μπορεί να διαμορφωθεί στην περιοχή για την οποία έχει εκδοθεί η τουρκική NAVTEX. Επιχειρησιακά η περιοχή αντικειμενικά δημιουργεί μεγάλες δυσκολίες λόγω της εγγύτητας με την Τουρκία και της μεγάλης απόστασης από τα μεγάλα ελληνικά στρατιωτικά κέντρα. Επίσης, σε περίπτωση αντίδρασης από την Αθήνα κατά την τυχόν πόντιση καλωδίων από το «Ουρούτς Ρέις» δεν μπορεί να αποκλειστεί να υπάρξουν «παρερμηνείες» και η ελληνική πλευρά να κατηγορηθεί για «επιθετική κίνηση», με τις όποιες συνέπειες τόσο σε επικοινωνιακό επίπεδο, όσο και σε σχέση με την ενεργοποίηση της Ε.Ε.

Τέλος, κατά την ενημέρωση των πολιτικών αρχηγών ο κ. Μητσοτάκης χαρακτήρισε πιθανή τη συμφωνία για μερική οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Αίγυπτο, ενώ αιτιολόγησε την παρουσία της Ελλάδας στην τριμερή του Βερολίνου. Οπως είπε, ποια θα ήταν η στάση της Γερμανίας στην παρούσα κρίσιμη συγκυρία, εάν η κυβέρνηση είχε αρνηθεί να προσέλθει στη συνάντηση;

Οπως προαναφέρθηκε, στη διάρκεια της συνάντησης του κ. Μητσοτάκη με τον κ. Τσίπρα η συζήτηση –που χαρακτηρίζεται και από τις δύο πλευρές «δύσκολη» στο συγκεκριμένο της σκέλος– επεκτάθηκε και στο «εσωτερικό» μέτωπο, στο οποίο κυριαρχούν η παραπομπή Παπαγγελόπουλου, οι καταγγελίες Μιωνή, Καλογρίτσα και οι αποκαλύψεις για το Μάτι. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρωθυπουργός αναφέρθηκε στη διασύνδεση που έκανε ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ στη Βουλή, μεταξύ των εθνικών θεμάτων και της άσκησης δίωξης στον κ. Παπαγγελόπουλο, με τον κ. Τσίπρα να απαντά ότι δεν επιδιώκει συμψηφισμό.

«Λάθος χειρισμοί»

Παράλληλα, στις αιτιάσεις του κ. Τσίπρα ότι επιχειρείται στοχοποίηση στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ, ο κ. Μητσοτάκης κατέστησε σαφές ότι δεν είναι στις προθέσεις του η ποινικοποίηση της πολιτικής ζωής και η σκανδαλολογία, αλλά η κυβέρνηση δεν μπορεί να αποσιωπά γεγονότα που αποκαλύπτονται από τη δημοσιογραφική ή δικαστική έρευνα. Κατά τις ίδιες πηγές, ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ έκανε λόγο για υπερβολές, αλλά παραδέχθηκε πως υπήρξαν και λάθος χειρισμοί. Τέλος, στη διάρκεια της συζήτησης ετέθη και το ζήτημα των επιθέσεων που είχε δεχθεί στο παρελθόν η σύζυγος του πρωθυπουργού.

Τα οφέλη από τη νίκη της «παλαιάς Ευρώπης»

«Συμμετείχαμε ενεργά στον γαλλογερμανικό άξονα», λέει στην «Κ» κυβερνητική πηγή

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Κρίσιμες διαβουλεύσεις, ισορροπίες τρόμου και τελικά ένα σκληρό πόκερ μεταξύ παραδοσιακών και νέων δυνάμεων περιελάμβανε η πενθήμερη Σύνοδος Κορυφής που είχε τελικά επιτυχή έκβαση για την Ελλάδα, η οποία κατάφερε να μη χάσει σε χρηματοδότηση σε σχέση με την αρχική πρόταση Μισέλ. Παράλληλα όμως η Σύνοδος κατέληξε –κοιτώντας τη μεγάλη εικόνα– και σε νίκη του παραδοσιακού άξονα Γαλλίας - Γερμανίας. Ουσιαστικά στις Βρυξέλλες «παρατάχθηκαν» δύο διαφορετικά μοντέλα. Από τη μια οι κλασικές ευρωπαϊκές δυνάμεις Παρίσι και Βερολίνο, που πέραν του αυστηρά λογιστικού κομματιού έχουν πάντα μια μεγαλύτερη πολιτικότητα και αντιλαμβάνονται την Ευρώπη ως ένα ευρύτερο οικοδόμημα.

Από την άλλη, οι λεγόμενοι «φειδωλοί» –Ολλανδία, Αυστρία, Σουηδία, Δανία συν τη Φιλανδία– που διεκδικούν διαρκώς χώρο και μεγαλύτερο κομμάτι ελέγχου στα κέντρα αποφάσεων, προτάσσοντας κυρίως τη σιδηρά πειθαρχία στα δημοσιονομικά. Χαρακτηριστικό είναι πως στη «σκακιέρα» των Βρυξελλών προς την τελική έκβαση των διαπραγματεύσεων θεωρείται ιδιαιτέρως κρίσιμη η σύγκρουση για τις επιχορηγήσεις, όπου οι «φειδωλοί» πίεσαν για μείωση των συνολικών επιχορηγήσεων από τα 400 δισ. ευρώ στα 350 δισ., με τον γαλλογερμανικό άξονα να διαφωνεί. Το διακύβευμα σε αυτό το μπρα ντε φερ δεν ήταν μόνο τα 50 δισ., αλλά κάτι πολύ σημαντικότερο. Ηταν ουσιαστικά μια μάχη για το ποια φιλοσοφία θα επικρατήσει στην Γηραιά Ηπειρο και αν τελικά θα διατηρηθεί σε θέση ισχύος η παραδοσιακή Ευρώπη.

Ο κ. Μητσοτάκης επέλεξε ξεκάθαρα στρατόπεδο πηγαίνοντας με την «παλαιά Ευρώπη», όπως χαρακτήρισε στην «Κ» κυβερνητική πηγή τη Γαλλία και τη Γερμανία, συνεπικουρούμενη από τον Νότο. Η Ελλάδα σε όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων βρέθηκε στον πυρήνα των διαβουλεύσεων, με χαρακτηριστική τη συμμετοχή του πρωθυπουργού στην κρίσιμη συνάντηση με τους «φειδωλούς», οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις εκβίασαν για μείωση των επιχορηγήσεων, απειλώντας τις χώρες του Νότου πως «θα τιμωρηθούν από τις αγορές». Ο Ελληνας πρωθυπουργός ήταν κάθετος, εμμένοντας στην αρχική του τοποθέτηση και υπογραμμίζοντας πως δεν χωρούν εκβιασμοί στη συζήτηση.

Η Ελλάδα βρέθηκε στον πυρήνα των διαβουλεύσεων, με χαρακτηριστική τη συμμετοχή του πρωθυπουργού στην κρίσιμη συνάντηση με τους «φειδωλούς».

Στο αμιγώς οικονομικό κομμάτι, η ελληνική αποστολή επέστρεψε έχοντας στις βαλίτσες της μια συμφωνία για 72 συνολικά δισ. ευρώ –40 δισ. ευρώ θα προέλθουν από τον κοινοτικό προϋπολογισμό της επόμενης επταετίας (2021-2027) και τα υπόλοιπα 32 δισ. από το Ταμείο Ανάκαμψης–, αλλά η Ελλάδα είναι κερδισμένη και πολιτικά. «Δεν επιλέξαμε απλώς στρατόπεδο, αλλά συμμετείχαμε ενεργά στον γαλλογερμανικό άξονα», λέει στην «Κ» κυβερνητική πηγή, τονίζοντας πως μακροπρόθεσμα το πολιτικό όφελος μπορεί να είναι μεγαλύτερο ακόμα και από τα 72 δισ. ευρώ.

Δεν μπορεί να διαφύγει την προσοχή πως η Ελλάδα μπορεί να έχασε περίπου 1,8 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις σε σχέση με την αρχική πρόταση, αλλά αυτό πηγάζει από την εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πως η οικονομική πορεία της χώρας έχει βελτιωθεί. Απόδειξη της «πολιτικής αναβάθμισης» της Ελλάδας είναι πως Μακρόν και Μέρκελ κάλεσαν σε ουκ ολίγες συναντήσεις τον κ. Μητσοτάκη, ενώ με το πέρας της Συνόδου η καγκελάριος τηλεφώνησε στον Ελληνα πρωθυπουργό και τον συνεχάρη για τη στάση του. Τα δύσκολα ωστόσο ξεκινούν τώρα, καθώς το στοίχημα της απορρόφησης δεν είναι ούτε εύκολο ούτε δεδομένο.

Το δύσκολο καλοκαίρι του Αλέξη Τσίπρα

Αναζητείται αντιπολιτευτικό σχέδιο

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Στον ΣΥΡΙΖΑ πριν από την πανδημία θα στοιχημάτιζαν πως το δυσκολότερο καλοκαίρι για το κόμμα ήταν το περυσινό. Η εκλογική ήττα, έστω και με ποσοστό 31,5%, που ήρθε μετά μια συνεχή ανοδική πορεία από τον Μάιο του 2012, τάραξε τα θεμέλια της Κουμουνδούρου. Τα φετινά μπάνια του λαού, όμως, φαίνεται πως έχουν στριμώξει έτι περαιτέρω τον Αλέξη Τσίπρα που αναζητεί διέξοδο από μια πιεστική ατζέντα που αφορά και στενούς του συνεργάτες: από το «πόθεν έσχες» του Δημήτρη Παπαδημούλη, μέχρι τις υποθέσεις Μιωνή και Καλογρίτσα που εμπλέκουν τον Νίκο Παππά. Κερασάκι στην τούρτα ήταν η αποκάλυψη της «Κ» για τις απειλές κατά του επικεφαλής των ερευνών στο Μάτι που έβαλε στο κάδρο και την Ολγα Γεροβασίλη. Οι συζητήσεις στο κόμμα φούντωσαν την εβδομάδα που πέρασε με την πρώην υπουργό Προστασίας του Πολίτη όμως, ακολουθώντας το «δόγμα Βούτση», να μη μένει με σταυρωμένα χέρια, αλλά να προχωρά σε νομικές ενέργειες που κάλυψαν τους συντρόφους της.

Ολοι στην αξιωματική αντιπολίτευση συμφωνούν πως προσωπικά ο πρωθυπουργός έχει ενορχηστρώσει μια οργανωμένη επίθεση κατά του ΣΥΡΙΖΑ γκριζάροντας τα 4,5 χρόνια διακυβέρνησής του. Αυτός είναι και ο λόγος που το τετ α τετ Μητσοτάκη - Τσίπρα έγινε σε βαρύ κλίμα και σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές ήταν το πιο δύσκολο που είχαν οι δυο τους. Πέρα από το τοξικό κλίμα που, όπως υποστηρίζουν στην αξιωματική αντιπολίτευση, προκαλεί η σκανδαλολογία, ο κ. Τσίπρας φέρεται να εξέφρασε την πλήρη διαφωνία του με όσα έχουν διαρρεύσει στον Τύπο από την έκθεση Πισσαρίδη, ενώ θεωρείται σίγουρο πως μετά το συγκεκριμένο ραντεβού θα επιχειρήσει να κάνει ακόμα πιο σαφές ότι η κριτική του θα επικεντρωθεί σε πολιτικά και οικονομικά ζητήματα.

Οι «πονοκέφαλοι»

Πώς κατάφερε ο ΣΥΡΙΖΑ να χάσει το δίκιο του για ένα πραγματικό σκάνδαλο, όπως η Novartis, δεν χρειάζεται να το ψάξουν πολύ στην Κουμουνδούρου. Αρκετά στελέχη είχαν χτυπήσει καμπανάκι για το πού μπορεί να οδηγήσουν το κόμμα η σκανδαλολογία και η μη τεκμηριωμένη στοχοποίηση πολιτικών αντιπάλων. Το πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει τώρα ο Αλ. Τσίπρας, μετά και τη διαφαινόμενη παραπομπή του Δημήτρη Παπαγγελόπουλου στο Ειδικό Δικαστήριο, είναι η γιγάντωση του αντι-ΣΥΡΙΖΑ μετώπου, στο οποίο θεωρούν ότι στοχεύει η Ν.Δ. Οι σκληροί της γαλάζιας παράταξης έχουν βγει μπροστά και τα νούμερα έχουν κολλήσει λίγο πάνω από το 20%. Οι δημοσκόποι του κόμματος ψάχνουν να βρουν κατ' αρχάς πού είναι το υπόλοιπο 10% που ψήφισε τον ΣΥΡΙΖΑ ένα χρόνο πριν.

Στην Κουμουνδούρου αυτό το καλοκαίρι αναζητείται και η ισορροπία ανάμεσα στη θεσμική αντιπολίτευση που επιθυμεί να κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ ως κόμμα εξουσίας και στις κινηματικές αντιδράσεις που έρχονται. Το φθινόπωρο εκτιμούν πως ο κόσμος θα φέρει στο προσκήνιο την ατζέντα της οικονομίας και των εργασιακών. Μια μερίδα προεδρικών στελεχών υποστηρίζει πως οι κινητοποιήσεις δεν θα πρέπει να παραπέμπουν στο 2015, ενώ οι πιο σκληροπυρηνικοί βλέπουν μέσα από αυτή την άποψη τον κίνδυνο το κόμμα να χάσει το ραντεβού με την κοινωνία. Στελέχη από την αριστερή πτέρυγα, που μίλησαν στην «Κ», παραδέχθηκαν πως πολλές από τις συγκεντρώσεις - εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται είναι αναιμικές και παρά το γεγονός πως, μικρομεσαίοι επαγγελματίες και εργαζόμενοι βλέπουν πολλά κενά στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί να «αποταμιεύσει» αυτή τη δυσαρέσκεια.

Στην αξιωματική αντιπολίτευση καλούνται πολύ σύντομα να κάνουν περισσότερο θόρυβο με τις προγραμματικές τους θέσεις, ενόψει της ΔΕΘ, παρά με τις εσωκομματικές διαφωνίες.

Στους «πονοκεφάλους» του Αλέξη Τσίπρα είναι και ο μετασχηματισμός που «πάγωσε» εξαιτίας της πανδημίας. Το περιβάλλον δεν βοηθά, όμως στην αξιωματική αντιπολίτευση καλούνται πολύ σύντομα να κάνουν περισσότερο θόρυβο με τις προγραμματικές τους θέσεις, ενόψει της ΔΕΘ, παρά με τις εσωκομματικές διαφωνίες για τον τρόπο που θα πραγματοποιηθούν οι αλλαγές.

Το τρίπτυχο της μαζικοποίησης, με το άνοιγμα στον χώρο του κέντρου και την ταυτόχρονη διατήρηση των ριζοσπαστικών χαρακτηριστικών, έχει αποδειχθεί πολύ δύσκολο. Θα πρέπει κάτι να θυσιαστεί στην πορεία; Η αναδιάταξη του στελεχιακού δυναμικού είναι κατά πολλούς ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσει ο πρόεδρος για να δώσει ένα πρώτο καλό σήμα επανεκκίνησης και να ταρακουνήσει όσους έχουν επαναπαυθεί. Ο ανασχηματισμός των τομεαρχών αναμένεται με μεγάλο ενδιαφέρον, ενώ κάποιοι ήδη δυσανασχετούν που έχει καθυστερήσει. Κομματικά μέλη εκτιμούν πως μόνο πρόσωπα άφθαρτα, επαγγελματικά καταξιωμένα, χωρίς κομματικές εξαρτήσεις θα μετατρέψουν τη διεύρυνση του ΣΥΡΙΖΑ σε παράλληλη ανανέωση.

ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΣΑΪΤΑΣ

Το πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει ο Αλέξης Τσίπρας, είναι η γιγάντωση του αντι-ΣΥΡΙΖΑ μετώπου, στο οποίο θεωρούν ότι στοχεύει η Ν.Δ.

Στον δρόμο που οδηγεί στο σωτήριο Αγιο Δισκοπότηρο

Πυρετώδεις οι έρευνες για την ανακάλυψη εμβολίων κατά της COVID-19

Η ανάπτυξη και αργότερα η μαζική παραγωγή ενός ασφαλούς και αποτελεσματικού εμβολίου κατά της COVID-19 αποτελούν το Αγιο Δισκοπότηρο της σύγχρονης ιατρικής έρευνας. Ο κορωνοϊός, στους οκτώ περίπου μήνες από την εμφάνισή του, έχει ήδη προσβάλει πάνω από 15 εκατ. ανθρώπους, οδηγώντας στον θάνατο σχεδόν 650.000. Προφανώς, ο μοναδικός τρόπος επιστροφής της παγκόσμιας κοινότητας σε κάποιου είδους κανονικότητα, χωρίς μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης και αναγκαστική χρήση μέσων προστασίας, είναι η ανάπτυξη αυτού ακριβώς του εμβολίου.

Ερευνητικές ομάδες, σε όλο τον κόσμο, αγωνίζονται νυχθημερόν για να το πετύχουν. Και τα αποτελέσματα του πρωτοφανούς αγώνα είναι ενθαρρυντικά. Ομως, ακόμα και τώρα, παρότι υπάρχουν αποδείξεις ότι κάποια εμβόλια πυροδοτούν την δημιουργία εξουδετερωτικών αντισωμάτων, τίποτα δεν είναι σίγουρο. Ολα θα κριθούν από τα αποτελέσματα της τελευταίας φάσης των κλινικών δοκιμών. Την περασμένη Δευτέρα, δημοσιεύθηκαν στο έγκριτο επιστημονικό περιοδικό The Lancet, τα αποτελέσματα της κλινικής δοκιμής του εμβολίου του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που παρασκευάζεται σε συνεργασία με τη φαρμακοβιομηχανία AstraZeneca. Το εμβόλιο, που χορηγήθηκε σε περισσότερους από 1.000 εθελοντές, πυροδοτεί την πολυπόθητη ανοσοποιητική αντίδραση και τη δημιουργία λεμφοκυττάρων Τ, που αναγνωρίζουν και καταστρέφουν τα ήδη μολυσμένα κύτταρα, προτού προλάβουν να αναπαράγουν τον ιό. Επίσης είναι ασφαλές και καλά ανεκτό, αφού προκάλεσε στους εθελοντές ήπιες παρενέργειες, όπως πονοκέφαλο και πυρετό, που μπορούν να αντιμετωπιστούν με παρακεταμόλη.

Παρά τα ενθαρρυντικά μηνύματα, όλα θα κριθούν από την αποτελεσματικότητά τους στους χιλιάδες εθελοντές.

Το εμβόλιο της Οξφόρδης, ωστόσο, δεν είναι το μόνο που καταγράφει ενθαρρυντικά αποτελέσματα και αυτό είναι καλό. Ενα άλλο υποψήφιο εμβόλιο αναπτύχθηκε από την κινεζική φαρμακοβιομηχανία CanSino Biologics, σε συνεργασία με τον κινεζικό στρατό. Κατά την ολοκλήρωση της Φάσης 2 της κλινικής μελέτης του διαπιστώθηκε ότι, επίσης, πυροδοτεί ανοσοποιητική αντίδραση και είναι ασφαλές, όπως αναφέρει το Lancet. Καλά αποτελέσματα κατέγραψε επίσης και το υποψήφιο εμβόλιο της αμερικανικής φαρμακοβιομηχανίας Pfizer και της γερμανικής εταιρίας της, BioNTech. Ωστόσο, στην τελευταία περίπτωση, τα αποτελέσματα της μελέτης δεν έχουν ακόμα αξιολογηθεί από επιστημονική επιτροπή, ενώ το ίδιο εμβόλιο προκάλεσε κάποιες παρενέργειες, που δεν χαρακτηρίζονται σοβαρές από τους παρασκευαστές του.

Ο Μάικ Ράιαν, επικεφαλής του προγράμματος Υγειονομικών Κρίσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, χαρακτήρισε τα αποτελέσματα των δοκιμών «ευχάριστες ειδήσεις» προειδοποιώντας, ωστόσο, ότι «ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς και δύσβατος», καθώς τα υπό δοκιμή εμβόλια μπαίνουν «σε μεγαλύτερες κλινικές δοκιμές, υπό πραγματικές συνθήκες». Από την «επινόηση» ενός εμβολίου μέχρι τη μαζική διάθεσή του απαιτούνται συγκεκριμένα βήματα. Στα πρώτα στάδια των κλινικών δοκιμών αξιολογούνται η ασφάλεια του σκευάσματος, η σωστή δοσολογία του, προκειμένου να επιφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα κ.ά. Παράλληλα, μελετάται κατά πόσον πυροδοτεί την παραγωγή των λεγόμενων εξουδετερωτικών αντισωμάτων, που μπορούν να εξαλείψουν τον παθογόνο παράγοντα. Στη Φάση 3, που είναι το τελευταίο βήμα πριν από την πιθανή αδειοδότηση, οι επιστήμονες εξακολουθούν να ελέγχουν κατά πόσον το σκεύασμα είναι ασφαλές, αλλά κυρίως αναζητούν να μάθουν αν τελικά μπορεί να προστατεύσει όσους εμβολιάζονται ώστε να μην αρρωστήσουν. Στους εθελοντές των κλινικών μελετών αυτής της φάσης περιλαμβάνονται άνθρωποι από διάφορες δημογραφικές ομάδες, κάθε ηλικίας· ο αριθμός τους ανέρχεται σε δεκάδες χιλιάδες.

Οπως παρατηρεί η ανοσολόγος Κίλι Κουίν, ερευνήτρια του Βασιλικού Ινστιτούτου Τεχνολογίας της Μελβούρνης, τα τελευταία αποτελέσματα των κλινικών μελετών, που δείχνουν ότι τα υποψήφια εμβόλια προκάλεσαν την αντίδραση του ανοσοποιητικού συστήματος που επιζητούσαν οι ερευνητές, σηματοδοτούν το ξεπέρασμα ενός πολύ «σημαντικού εμποδίου» στην ανάπτυξη του εμβολίου κατά της COVID-19. Ωστόσο, είναι σημαντικό, επισημαίνει η δρ Κουίν, «να μετριάσουμε τις προσδοκίες μας, καθώς ακόμα και εμβόλια που έχουν εγκριθεί από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, «ίσως να μην μπορέσουν να παράσχουν ολοκληρωτική προστασία από τη νόσο. Μπορεί, ωστόσο, να παρέχουν άλλα οφέλη, όπως μείωση της σοβαρότητας της ασθένειας και ελάττωση της μεταδοτικότητας του κορωνοϊού από άνθρωπο σε άνθρωπο».

Α.Ρ., REUTERS

Τα τρία βασικά είδη εμβολίων

Περισσότερα από 70 εμβόλια κατά της COVID-19 αναπτύσσονται παγκοσμίως. Ηδη κάποια βρίσκονται στην τελική φάση των κλινικών δοκιμών.

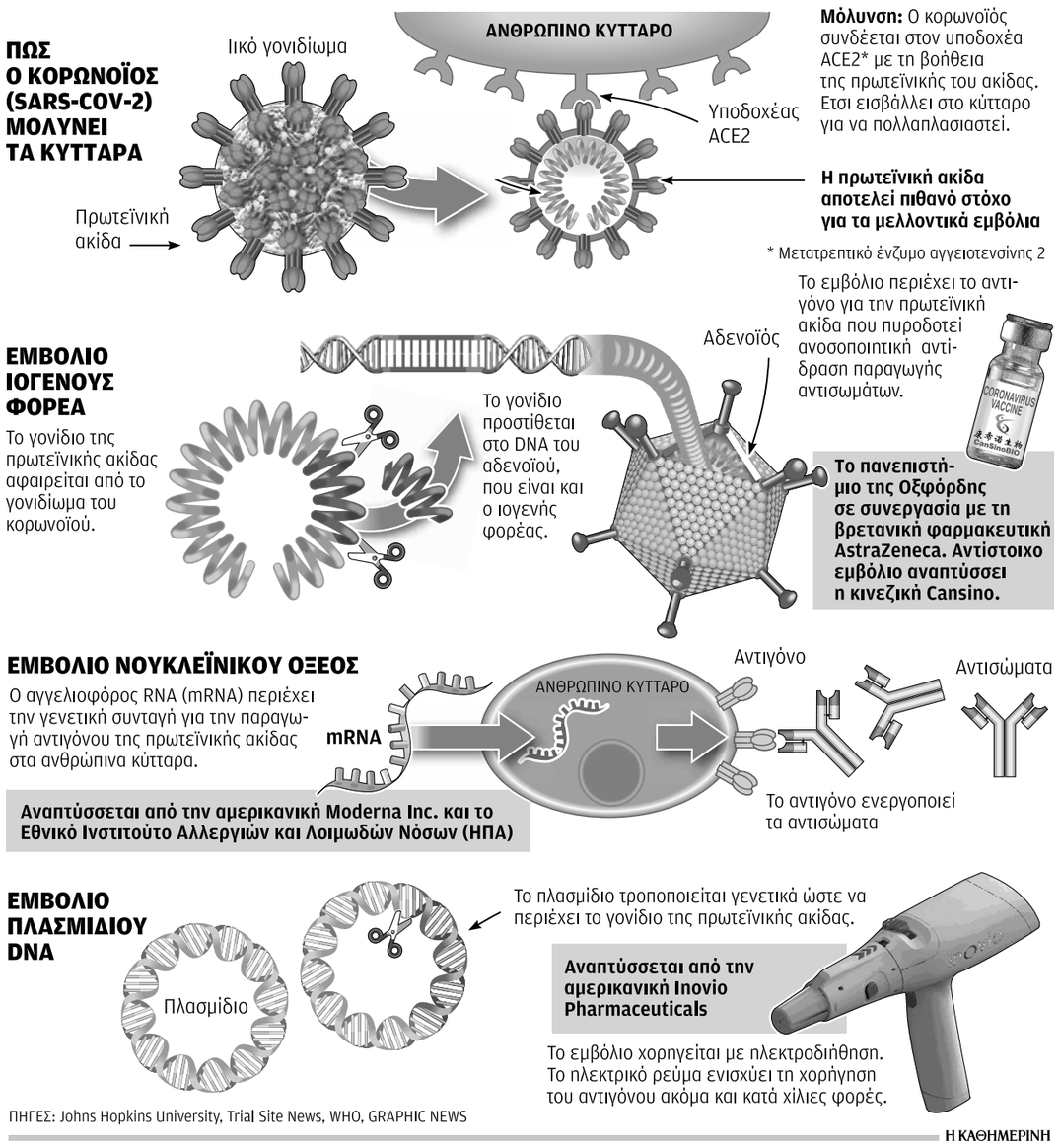

ΠΗΓΕΣ: Johns Hopkins University, Trial Site News, WHO, GRAPHIC NEWS

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η σημαντικότατη Φάση 3

Η Φάση 3 κλινικών δοκιμών ξεκίνησε για κάποια υποψήφια εμβόλια που οι ειδικοί αισιοδοξούν ότι θα βρίσκονται στα ράφια των φαρμακείων στα τέλη του τρέχοντος έτους ή στις αρχές του 2021. Δύο από αυτά αναπτύχθηκαν από Κινέζους επιστήμονες. Το εμβόλιο της κινεζικής φαρμακοβιομηχανίας Sinopharm δοκιμάζεται στο Αμπου Ντάμπι, ενώ αυτό που αναπτύχθηκε από τη Sinovac Biotech δοκιμάζεται στη Βραζιλία. Στα τέλη του μηνός θα ξεκινήσει και η τελική φάση έρευνας του πολλά υποσχόμενου εμβολίου της αμερικανικής βιοτεχνολογικής εταιρείας Moderna. Η εξάλειψη του κορωνοϊού σε εργαστηριακό δισκάριο, από τα αντισώματα που προκάλεσαν τα εμβόλια, είναι ενθαρρυντική, αλλά πόρρω απέχει της επιβεβαίωσης της αποτελεσματικότητάς τους στους ανθρώπους, κάτι που απαιτεί πολύ μεγαλύτερες έρευνες. Ομως, ως πρώτο βήμα είναι καλό.

Πιθανή θεραπεία χάρη στο μυστικό των νυχτερίδων

Διαθέτουν ανοσία στους κορωνοϊούς

Δυστυχώς μάθαμε καλά, πληρώνοντας πολύ βαρύ τίμημα με την απώλεια εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων, ότι οι νυχτερίδες είναι «δεξαμενές» κορωνοϊών. Αυτοί οι ιοί, με τις χαρακτηριστικές πρωτεϊνικές ακίδες στην επιφάνειά τους, αναγνωρίστηκαν στον άνθρωπο μόλις το 1960 και έκτοτε έχουν προκαλέσει τις επιδημίες Sars, Mers και φυσικά τη σημερινή πανδημία. Το ερώτημα που απασχολούσε την επιστημονική κοινότητα είναι με ποιον θαυμαστό τρόπο τα ιπτάμενα αυτά θηλαστικά αναπτύσσουν ανοσία σε τόσο επικίνδυνους παθογόνους παράγοντες.

Πλέον, όπως αναφέρει μελέτη που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Nature, οι ειδικοί έλαβαν κάποιες απαντήσεις αποκωδικοποιώντας το γονιδίωμα έξι ειδών νυχτερίδας σε όλο τον κόσμο. Εκτιμούν, μάλιστα, ότι αυτή η γνώση θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε καλύτερα τόσο την παρούσα πανδημία, όσο και αυτές που αδιαμφισβήτητα θα ακολουθήσουν.

Οπως επισημαίνει η Εμμα Τίλινγκ, καθηγήτρια Εξέλιξης και Γενετικής του University College του Δουβλίνου, η αποκωδικοποίηση του γενετικού χάρτη αυτών των νυχτερίδων υποδεικνύει ότι διαθέτουν ένα «καταπληκτικό ανοσοποιητικό σύστημα. Αν καταφέρναμε να μιμηθούμε τον τρόπο αντιμετώπισης όλων αυτών των ιών από το ανοσοποιητικό σύστημα των νυχτερίδων, θα μπορούσαμε να στραφούμε στη Φύση προκειμένου να βρούμε νέες θεραπευτικές προσεγγίσεις για την COVID-19», σημειώνει η δρ Τίλινγκ. «Το θαυμαστό ανοσοποιητικό σύστημα είναι ήδη εξελιγμένο και δεν χρειάζεται να επανεφεύρουμε τον τροχό».

Η δρ Τίλινγκ είναι ιδρύτρια του προγράμματος Bat1K, που στοχεύει στην αποκωδικοποίηση του γονιδιώματος των 1.421 ειδών νυχτερίδας που υπάρχουν σήμερα. Χρησιμοποιώντας την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, οι ερευνητές αναγνώρισαν το σύνολο των γονιδίων που περιλαμβάνει το γονιδίωμα κάποιων ειδών νυχτερίδας. Συγκρίνοντάς το με τον γενετικό χάρτη 42 άλλων θηλαστικών μπόρεσαν να καθορίσουν τη θέση που κατέχουν τα ιπτάμενα θηλαστικά στο Δένδρο της Ζωής. Φαίνεται να έχουν εγγύτερη συγγένεια περισσότερο με τα σαρκοβόρα (σκύλους, γάτες, φώκιες και άλλα), τους παγκολίνους, τις φάλαινες και τα οπληφόρα. Οι επιστήμονες, επίσης, κατάφεραν να απομονώσουν τις περιοχές του γονιδιώματος που εξελίχθηκαν διαφορετικά. Η μελέτη αποκάλυψε μεγάλο αριθμό γενετικών μεταβολών, που χαρίζουν στα ιπτάμενα θηλαστικά ανοσία από τους κορωνοϊούς και πολλούς άλλους παθογόνους παράγοντες. «Πιθανώς οι διαφορές που εντοπίζονται στο γονιδίωμά τους

Στο μικροσκόπιο των επιστημόνων το «καταπληκτικό ανοσοποιητικό τους σύστημα».

να συμβάλουν στην εξαιρετική ανοσία που διαθέτουν τα ζώα έναντι των κορωνοϊών», επισημαίνει ο δρ Μάικλ Χίλερ του Ινστιτούτου Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής Μαξ Πλανκ, στη Δρέσδη της Γερμανίας.

Σε πολλές περιπτώσεις, σε κάποιες λοιμώξεις, όπως π.χ. στην ισπανική γρίπη του 1918 ή στον νέο κορωνοϊό, ο θάνατος δεν επέρχεται από τον μολυσματικό παράγοντα, αλλά από την υπερβολική ανοσοποιητική αντίδραση, τη λεγόμενη «θύελλα κυτοκινών». Με κάποιο μυστηριώδη τρόπο, οι νυχτερίδες μπορούν να το ελέγξουν αυτό και παρότι προσβάλλονται από τους ιούς, δεν έχουν κανένα απολύτως σύμπτωμα.

Α.Ρ., REUTERS

SHUTTERSTOCK

Με κάποιο μυστηριώδη τρόπο οι νυχτερίδες, παρότι προσβάλλονται από ιούς, δεν έχουν κανένα απολύτως σύμπτωμα.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΘΑΣΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Και με τον διάβολο, αν χρειαστεί, για να σώσουμε την πατρίδα μας!

εσπάθωσαν, αντέδρασαν, και διαμαρτύρονται οι Τούρκοι, επειδή η Αμερική πρότεινε να εκπαιδεύσει την Εθνική Φρουρά. Διαμαρτύρονται, επειδή θεωρούν ότι μόνο εκείνοι δικαιούνται να έχουν στρατό, τον οποίον χρησιμοποιούν βέβαια κατά παράβαση του διεθνούς νόμου. Εχουν γεμίσει τα κατεχόμενα από τα παράνομα στρατεύματα της βάρβαρης εισβολής, με τανκς και με όλων των ειδών στρατιωτικό εξοπλισμό. Θεωρούν, μάλιστα, ότι έχουν το δικαίωμα να αλωνίζουν, να παραβιάζουν κανόνες δικαίου και συμφωνίες και να καταπατούν τα πάντα. Από την άλλη, διαμαρτύρονται ανευρθρίαστα να ασκήσουμε εμείς, ένα ημικατεχόμενο κράτος, το νόμιμο δικαίωμα της άμυνας. Αντέδρασαν και θορυβήθηκαν, επειδή θέλουν να είμαστε αρνιά προς σφαγήν, να μας πατούν στο λαιμό, και να έχουν παράλογες απαιτήσεις.

Θέλουν, λένε με θράσος χιλιών πιθήκων, να μοιραστούν το φυσικό αέριο μαζί μας, κι όμως δεν έχουν διάθεση να λύσουμε το Κυπριακό με βάση το δίκαιο και οχι με βάση τη δύναμη των όπλων. Γιατί δεν αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους, να συμβάλουν και αυτοί στην προσπάθεια του κράτους για να αποκτήσουν δικαιωματικά το μερίδιό τους; Ζητούν, το 18% να μοιραστεί ίσα με το 80%. Μήπως νομίζουν ότι οι έποικοι,τους οποίους παράνομα και εγκληματικά κουβάλησαν στο νησί, απέκτησαν δικαιώματα; Απέκτησαν δικαιώματα επειδή έκλεψαν τα σπίτα και κρατούν τις περιουσίες μας με τη βία; Η ανοχή και η υπομονή έχουν όρια. Ο κόμπος έφθασε στο χτένι. Το παιγχνίδι τους εχει περάσει τα όρια. Έχουν ξεπεράσει κάθε όριο αναίδειας και ασυδοσίας. Είναι πραγματικά απίστευτοι και απαράδεκτοι. Τα δικά τους δικά τους και τα δικά μας, πάλι δικά τους.

Ελπίζουμε ότι τούτη τη φορά η διεθνής κοινότητα δεν θα επιτρέψει σε κάποιους που καβάλησαν το καλάμι να οδηγήσουν την ανθρωπότητα στην καταστροφή, επιβάλλοντας τις δικές τους παράλογες απαιτήσεις. Μας φθάνουν οι θεομηνίες, τα τσουνάμια, οι σεισμοί και οι πανδημίες που απειλούν την ανθρωποτητα. Οι ηγέτες των υπερδυνάμεων πρέπει, επιτέλους, να αναλογιστούν τις ευθύνες τους και να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων. Ακούστε την κραυγή απόγνωσής μας, κύριε Τραμπ, κύριε Πούτιν, κυρία Μέρκελ και άλλοι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όσο για κάποιους δικούς μας, οι οποίοι έχουν κυριολεκτικά ξεφύγει από κάθε ηθική τάξη, διερωτώμαι αν αξίζει τον κόπο να σχολιάσει κανείς τις θέσεις τους. Κάτι δεν πάει καλά. Οι άνθρωποι, από αντιπολιτευτικό μένος, δεν διστάζουν, μερικές φορές, να προσεγγίσουν ακόμα και τις τουρκικές θέσεις, προκειμένου να διατυπώσουν διαφορετική άποψη.

Εμείς δεν θα παίξουμε το παιγνίδι κανενός. Θα δεχθούμε βοήθεια από τον οποιονδήποτε, ακόμα και με τον διάβολο, αν χρειαστεί, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε την τουρκική βουλιμία και να σώσουμε την πατρίδα μας.

Ο κ. Θάσος Σοφοκλέους είναι Πρόεδρος Συνδέσμων Αγωνιστών Ε.Ο.Κ.Α.

Τριπλός εφιάλτης ενόψει Νοεμβρίου

Εντείνεται ο διχασμός, φόβοι για ανάμειξη ξένων δυνάμεων, ο Τραμπ απειλεί με αμφισβήτηση του αποτελέσματος

Του **ΝΙΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Απομένουν μόλις 100 μέρες μέχρι τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου και η χώρα εισέρχεται πλέον για τα καλά σε μια πυρετώδη προεκλογική περίοδο. Παρά το γεγονός πως οι δημοσκοπήσεις του τελευταίου τριμήνου φωτίζουν το τοπίο του εκλογικού ανταγωνισμού –το οποίο ευνοεί τον υποψήφιο του Δημοκρατικού Κόμματος, Τζο Μπάιντεν, και αποτελεί εφιάλτη για την καμπάνια του νυν ενοίκου του Λευκού Οίκου, Ντόναλντ Τραμπ– μέχρι την αναμέτρηση της 3ης Νοεμβρίου παραμένει απρόβλεπτο, εν αναμονή των προεδρικών ντιμπέιτ, της ενίσχυσης των εκλογικών διαφημίσεων και της κλιμάκωσης των επιθέσεων μεταξύ των υποψηφίων. Και παρότι θα περίμενε κανείς πως η αμφιλεγόμενη τετραετία του Τραμπ, η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού και η αναζωπύρωση των φυλετικών εντάσεων θα μονοπωλούσαν το ενδιαφέρον του προεκλογικού διαλόγου, ένα ακόμα πιο υπαρξιακό θέμα απασχολεί τους αναλυτές στην Ουάσιγκτον: η ακεραιότητα των ίδιων των εκλογών και ο κίνδυνος ανάμειξης ξένων δυνάμεων στις δημοκρατικές διαδικασίες της χώρας.

Το σενάριο έχει άλλωστε επαναληφθεί, και εξακολουθεί να διχάζει το αμερικανικό πολιτικό σκηνικό. Στις τελευταίες προεδρικές εκλογές του 2016, το Κρεμλίνο εισέβαλε επιτυχώς στα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του Δημοκρατικού Κόμματος, ενορχηστρώνοντας παράλληλα μια γιγάντια εκστρατεία παραπληροφόρησης με σκοπό την εκλογή τού τότε υποψηφίου Ντόναλντ Τραμπ. Παράλληλα, η ιδιαιτερότητα της διεξαγωγής εκλογών κατά τη διάρκεια της πανδημίας –η οποία θα αναγκάσει πολλούς ψηφοφόρους να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα μέσω επιστολικής ψήφου– έχει ήδη εργαλειοποιηθεί από τον Αμερικανό πρόεδρο, ο οποίος κάνει λόγο για ρίσκο νοθείας και αυτή την εβδομάδα άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο μη αποδοχής του εκλογικού αποτελέσματος του Νοεμβρίου.

Σε μια προσπάθεια προετοιμασίας για τα πιο εφιαλτικά σενάρια ανάμειξης ξένων δυνάμεων στις επικείμενες εκλογές, οι Αμερικανοί αξιωματούχοι έχουν ξεκινήσει να τρέχουν ασκήσεις προσομοίωσης για τη βραδιά της 3ης Νοεμβρίου, ενισχύοντας τις άμυνες των βάσεων δεδομένων εγγραφής ψηφοφόρων και των κρατικών ιστοσελίδων που μετρούν τα εκλογικά αποτελέσματα. Οι ασκήσεις ετοιμότητας, οι οποίες θα συμπεριλάβουν χιλιάδες αξιωματούχους εκλογικών τμημάτων καθώς και ειδικούς σε ζητήματα πληροφοριών και κυβερνοασφάλειας, πραγματοποιούνται εν μέσω νέων ανησυχιών για απειλές από τη Ρωσία, την Κίνα και το Ιράν. «Προσπαθούμε να προετοιμαστούμε για το χειρότερο πιθανό σενάριο», δήλωσε αυτή την εβδομάδα ο Μάθιου Μάστερσον, σύμβουλος της Υπηρεσίας Ασφάλειας Κυβερνοχώρου και Υποδομών του υπουργείου Εσωτερικής Ασφάλειας, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την προστασία των εκλογικών συστημάτων και δημοκρατικών υποδομών της χώρας.

Παρότι η προϊστορία της ρωσικής ανάμειξης στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές του 2016 έχει οδηγήσει σε περισσότερη ετοιμότητα από την πλευρά των αμερικανικών θεσμών, η απειλή για επανάληψή της στις φετινές εκλογές

> *Αμερικανοί αξιωματούχοι «τρέχουν» ήδη ασκήσεις προσομοίωσης για τη βραδιά της 3ης Νοεμβρίου.*

έχει πλέον γιγαντωθεί. Οι αναλυτές φοβούνται πως μία σειρά κρατών όπως η Κίνα, το Ιράν και η Βόρεια Κορέα ενδέχεται να ενώσουν τις δυνάμεις τους με τη Ρωσία για να αναμειχθούν στην αναμέτρηση του Νοεμβρίου, χρησιμοποιώντας συνεχώς μεταβαλλόμενα εργαλεία και τακτικές.

Στην κορυφή της λίστας των νέων απειλών βρίσκεται το Πεκίνο, την ίδια στιγμή κατά την οποία οι σινοαμερικανικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από εντάσεις που θυμίζουν την ψυχροπολεμική περίοδο έπειτα από την απόφαση του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών να κλείσει το κινεζικό προξενείο στο Χιούστον, κατηγορώντας το για κατασκοπεία. Παρά τις επανειλημμένες κατηγορίες του Τραμπ πως η Κίνα προτιμά τον Μπάιντεν και θα κάνει «ό,τι περάσει από το χέρι της» για να σαμποτάρει τον ίδιο, οι προθέσεις του Πεκίνου παραμένουν νεφελώδεις. Αλλωστε, τον Ιούνιο η Google αποκάλυψε πως ομάδα Κινέζων χάκερ επιχείρησε να διεισδύσει στους ηλεκτρονικούς λογαριασμούς των υπαλλήλων που εργάζονται στην προεδρική εκστρατεία του υποψηφίου των Δημοκρατικών.

Παράλληλα, από τον Φεβρουάριο αξιωματούχοι των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών έχουν ενημερώσει τους νομοθέτες της Βουλής των Αντιπροσώπων πως η Ρωσία παρεμβαίνει ήδη στην εκστρατεία του 2020, προσπαθώντας να επαναλάβει τις τακτικές διχασμού και παραπληροφόρησης της προηγούμενης εκλογικής αναμέτρησης. Αρκετοί αναλυτές φοβούνται πως το σημερινό πολιτικό κλίμα των ΗΠΑ είναι τόσο πολωμένο –εξαιτίας του κορωνοϊού, της αστυνομικής βίας και άλλων διχαστικών ζητημάτων– που οι εχθροί της Αμερικής θα έχουν άπλετο υλικό για να σπείρουν τον διχασμό.

«Αυτή τη φορά δεν χρειάζεται η σύνθεση ψευδών ειδήσεων, καθώς υπάρχει ήδη αμέτρητη παραπληροφόρηση σε όλο το πολιτικό φάσμα», δήλωσε αυτή την εβδομάδα ο Κλιντ Γουότς, ερευνητής στη δεξαμενή σκέψης Foreign Policy Research Institute. «Οι ξένες δυνάμεις έχουν δωρεάν πυρομαχικά» συμπλήρωσε.

Ισως ακόμη πιο ανησυχητικό από την ανάμειξη ξένων δυνάμεων στις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου είναι το σενάριο μη αποδοχής των επίσημων αποτελεσμάτων –είτε από το αμερικανικό κοινό είτε από έναν εκ των υποψηφίων– το οποίο θα ήταν πρωτοφανές για τα αμερικανικά δεδομένα. Πρόσφατα, η εκστρατεία του Τραμπ απάντησε σε κατηγορίες του υποψηφίου των Δημοκρατικών δηλώνοντας πως δεν υπάρχει πιθανότητα να μη δεχθεί ο Ρεπουμπλικανός υποψήφιος τα επίσημα αποτελέσματα. Ωστόσο τη Δευτέρα, έπειτα από έναν έξαλλο μονόλογο στον οποίο αμφισβήτησε την εγκυρότητα σχεδόν όλων των πρόσφατων δημοσκοπήσεων, ο Αμερικανός πρόεδρος φαίνεται πως αναθεώρησε. «Θα το αποφασίσω όταν έρθει η ώρα» δήλωσε χαρακτηριστικά.

ΗΠΑ, εκλογές 2020: Τι δείχνουν οι δημοσκοπήσεις

Για την εκλογή του Αμερικανού προέδρου απαιτούνται 270 ψήφοι του Σώματος Εκλεκτόρων, δηλαδή η πλειοψηφία των 538 ψήφων όπως αυτές κατανέμονται ανάμεσα στις 50 αμερικανικές πολιτείες και στην περιφέρεια της Ουάσιγκτον.

Περίπου το 45% του πληθυσμού των ΗΠΑ ζει σε 15 πολιτείες όπου ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο υποψηφίων είναι κρίσιμος, σύμφωνα με τις τελευταίες δημοσκοπήσεις.

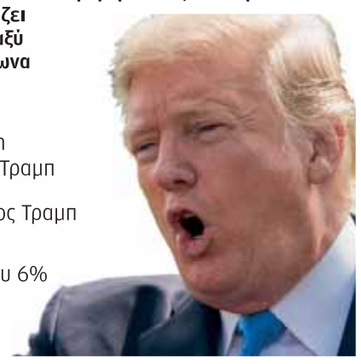

Ξεκάθαρη υπεροχή Μπάιντεν
Κλίση προς Μπάιντεν
Ξεκάθαρη υπεροχή Τραμπ
Κλίση προς Τραμπ
Αβέβαιο αποτέλεσμα - διαφορά κάτω του 6%

Τζο Μπάιντεν ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ

ΠΙΘΑΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΟΡΩΝ* (βασισμένη στον μέσο όρο των δημοσκοπήσεων)

Ντόναλντ Τραμπ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΣ

270 ΨΗΦΟΙ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ

201 | 78 | 127 | 16 | 116

PA	Πενσυλβανία	20
MI	Μίσιγκαν	16
VA	Βιρτζίνια	13
WI	Ουισκόνσιν	10
CO	Κολοράντο	9
NV	Νεβάδα	6
NH	Νιου Χαμσάιρ	4

TX	Τέξας	38
FL	Φλόριντα	29
OH	Οχάιο	18
GA	Τζόρτζια	16
NC	Βόρεια Καρολίνα	15
AZ	Αριζόνα	11

MO	Μιζούρι	10
IA	Αϊόβα	6

* Ο αριθμός των εκλεκτόρων ανά πολιτεία ισούται με το άθροισμα των εκπροσώπων της στη Γερουσία και στην Βουλή των Αντιπροσώπων. Σε 48 πολιτείες και στην περιφέρεια της Ουάσιγκτον, ο νικητής της λαϊκής ψήφου λαμβάνει το σύνολο των εκλεκτόρων.
** Στο Μέιν (ME) και στη Νεμπράσκα (NE), οι ψήφοι μοιράζονται.

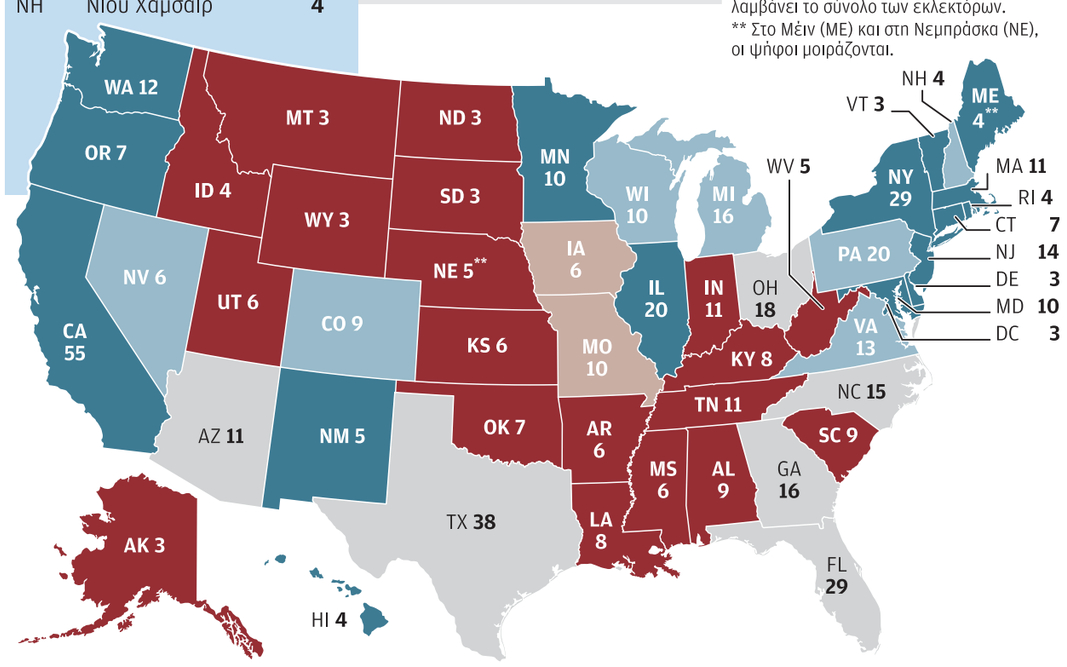

ΠΗΓΕΣ: Real Clear Politics, 270 to Win, GRAPHIC NEWS

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το «οχυρό» του Τέξας

Καθώς η χώρα προχωρά πλέον προς το τελευταίο τρίμηνο της προεκλογικής περιόδου, η υπεροχή του Τζο Μπάιντεν έναντι του νυν ενοίκου του Λευκού Οίκου φαίνεται πως ολοένα και αυξάνεται – τόσο σε ομοσπονδιακό επίπεδο όσο και σε μία σειρά κρίσιμων Πολιτειών με σημαντικό αριθμό εκλεκτόρων. Μια νέα δημοσκόπηση από το Πανεπιστήμιο του Κουίνιπιακ, μάλιστα, φαίνεται να αλλάζει τα δεδομένα στην πολιτεία του Τέξας, η οποία αποτελεί παραδοσιακό προπύργιο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Η πρόσφατη δημοσκόπηση βρίσκει των τέως αντιπρόεδρο Τζο Μπάιντεν και τον νυν πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ να είναι σε απόσταση ανάπνοής, με τον υποψήφιο των Δημοκρατικών να κερδίζει τη στήριξη του 45% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων και τον Ρεπουμπλικανό αντίπαλό του να βρίσκεται μία ποσοστιαία μονάδα πίσω του. Το Τέξας έχει προτιμήσει τον υποψήφιο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος σε κάθε προεδρική εκλογή από το 1980, ενώ το 2016 ο Τραμπ κέρδισε την πολιτεία με το 52% των ψήφων. Το γεγονός πως το παραδοσιακό οχυρό των Ρεπουμπλικανών αποτελεί πλέον πεδίο στενού ανταγωνισμού είναι ένα από τα πιο ανησυχητικά προειδοποιητικά σημάδια για την προσπάθεια επανεκλογής του Ντόναλντ Τραμπ.

Περιπλέκονται επικίνδυνα οι σχέσεις Βρετανίας - Κίνας

Βαραίνει το κλίμα λόγω Χονγκ Κονγκ, με τις δύο χώρες να έχουν ξεκινήσει έναν ιδιότυπο πόλεμο δηλώσεων και μέτρων

Στις στήλες της εφημερίδας Financial Times, η επικεφαλής του συνδέσμου βρετανικών βιομηχανιών CBI, Κάρολιν Φέρμπερν, δεν έκρυψε την ανησυχία της για την τροπή που έχουν πάρει οι σινοβρετανικές σχέσεις. Σε διάστημα λίγων μηνών, η συνεργασία Λονδίνου - Πεκίνου έχει διακοπεί σε μία σειρά τομέων, με πιο απλό, αλλά καθόλου αμελητέο παράδειγμα την απόφαση της κινεζικής τηλεόρασης να αφαιρέσει τους αγώνες του αγγλικού πρωταθλήματος από το βασικό κινεζικό αθλητικό κανάλι.

Το ζήτημα, φυσικά, δεν εστιάζεται στο ποδόσφαιρο, αν και για το μάρκετινγκ των βρετανικών ομάδων, η γιγάντια κινεζική αγορά αποκτά όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα. Η απόφαση αντανακλά τη δραματική επιδείνωση των διμερών σχέσεων, την οποία η Κίνα αποδίδει στην υπερβολική επιρροή που ασκεί η κυβέρνηση του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ στον Βρετανό πρωθυπουργό Μπόρις Τζόνσον. Η ανακοίνωση της Βρετανίας ότι αποκλείει την κινεζική εταιρεία Huawei από την κατασκευή του δικτύου κινητής τηλεφωνίας 5ης γενιάς έγινε δεκτή μετά πολλών επαίνων από τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών, Μάικ Πομπέο, ο οποίος την περασμένη εβδομάδα βρέθηκε στο Λονδίνο. Ο Πομπέο επιχειρεί να ωθήσει τη Βρετανία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε ένα νέο αντικινεζικό μέ-

> *Τελευταίο επεισόδιο, η απόφαση του Πεκίνου να αφαιρέσει τους αγώνες του αγγλικού πρωταθλήματος από το βασικό κινεζικό αθλητικό τηλεοπτικό κανάλι.*

τωπο, μεταφέροντας στον 21ο αιώνα το ψυχροπολεμικό μοντέλο του 20ού αιώνα.

Η σινοβρετανική συμφωνία με την οποία η βρετανική αποικία του Χονγκ Κονγκ μεταφέρθηκε σε κινεζικό έλεγχο το 1997 έχει έρθει να τροφοδοτήσει την ένταση, κα-

EPA / ANDY RAIN

Το Λονδίνο ανακοίνωσε ότι αποκλείει την κινεζική εταιρεία Huawei από την κατασκευή του δικτύου κινητής τηλεφωνίας 5ης γενιάς.

θώς η Βρετανία κατηγορεί την Κίνα ότι την αψηφά, επεκτείνοντας την ισχύ της κινεζικής δικαιοσύνης στο έδαφος του Χονγκ Κονγκ, με τον νέο νόμο περί εθνικής ασφαλείας. Η Βρετανία αντέδρασε στη νέα κινεζική νομοθεσία προσφέροντας προοπτική υπηκοότητας σε 3 εκατομμύρια κατοίκους του Χονγκ Κονγκ, επιβάλλοντας εμπάργκο όπλων στην πόλη και αναστέλλοντας την ισχύ της συμφωνίας έκδοσης υπόπτων ανάμεσα στη Βρετανία και το Χονγκ Κονγκ. «Θα προστατέψουμε τα ζωτικά μας συμφέροντα, θα διαφυλάξουμε τις αξίες μας και θα υποχρεώσουμε την Κίνα να τηρήσει τις διεθνείς της υποχρεώσεις» δήλωσε ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών Ντόμινικ Ράαμπ.

Η Κίνα κατηγόρησε το Λονδίνο ότι τρέφει ακόμη «αποικιακές φαντασιώσεις» και απείλησε με αντίμετρα, αν η Βρετανία δεν αντιληφθεί «τα σφάλματά της». «Θέλουμε να είμαστε φίλοι και εταίροι σας, αλλά αν θέλετε να μετατρέψετε την Κίνα σε εχθρό σας, θα υποστείτε τις συνέπειες» ανακοίνωσε η κινεζική πρεσβεία στο Λονδίνο, υποστηρίζοντας ότι η προσφορά βρετανικών διαβατηρίων στους κατοίκους του Χονγκ Κονγκ αποτελεί παραβίαση των συμφωνηθέντων από την πλευρά της Βρετανίας.

Τα αντίμετρα αυτά είναι που ανησύχησαν τη Φέρμπερν. «Σε μια ταραχώδη χρονιά, στην οποία βρισκόμαστε αντιμέτωποι με προκλήσεις που δεν έχουν προηγούμενο, ο τρόπος με τον οποίο η Βρετανία αντιμετωπίζει την Κίνα συγκαταλέγεται στα θέματα που προξενούν τον μεγαλύτερο προβληματισμό» έγραψε η επικεφαλής του συνδέσμου βιομηχάνων, προειδοποιώντας ότι οι επιλογές που γίνονται τώρα θα θίξουν τις θέσεις εργασίας και την ευημερία της Βρετανίας στο μέλλον. «Η Κίνα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, η ισχυρότερη κινητήρια δύναμη της παγκόσμιας ανάπτυξης και έχει σημαντική συνεισφορά στις θέσεις εργασίας στη Βρετανία» έγραψε, σημειώνοντας ότι οι εξαγωγές βρετανικών προϊόντων προς την Κίνα έχουν εξαπλασιαστεί τα τελευταία 14 χρόνια, ενώ στα βρετανικά πανεπιστήμια, οι Κινέζοι φοιτητές πλέον είναι περισσότεροι από τους φοιτητές που κατάγονται από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες μαζί.

Ο Βρετανός πρωθυπουργός, που στο παρελθόν έχει περιγράψει τον εαυτό του ως «φιλοκινέζο», έχει δηλώσει ότι η σχέση ανάμεσα στην Κίνα και τη Βρετανία πρέπει να είναι «ώριμη, σύγχρονη, να χαρακτηρίζεται από αμοιβαίο σεβασμό και αναγνώριση του ρόλου της Κίνας στον κόσμο». Η εφαρμογή των κατευθύνσεων αυτών στην πράξη γίνεται όλο και πιο δύσκολη.

FT, BLOOMBERG, BBC, REUTERS, A.P.

Υγιή μωρά με «πειραγμένο» DNA;

Ακόμη και κληρονομική εξάλειψη ασθενειών υπόσχεται η γενετική μηχανική, εισάγοντας, όμως, μεγάλα ηθικά διλήμματα

Της **KATIE HAFNER**
THE NEW YORK TIMES

Εάν ρωτήσετε οποιοδήποτε ζευγάρι που περιμένει παιδί τι εύχεται για το μωρό του, η πιθανότερη απάντησή του θα είναι: «Να έχει την υγεία του». Ενα μόνο ελαττωματικό γονίδιο, όμως, μπορεί να απειλήσει την υγεία του παιδιού, προκαλώντας κάποια σοβαρή ασθένεια ή αναπηρία, ικανή να δημιουργήσει μόνιμες βλάβες. Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος στον τομέα της γενετικής μηχανικής, όμως, επιτρέπει στην ιατρική να εισχωρήσει σε αχαρτογράφητα ύδατα, όπου οι γενετικές μεταλλάξεις μπορούν να αντιστραφούν, όχι μόνο για ένα συγκεκριμένο άτομο, αλλά και για τις ερχόμενες γενεές.

Η δημόσια αντιπαράθεση γύρω από τη γενετική μηχανική χρονολογείται από τα πρώτα πειράματα γενετικής σύνδεσης τη δεκαετία του 1970. Η συζήτηση έχει λάβει, όμως, νέο επείγοντα χαρακτήρα τα τελευταία χρόνια, καθώς η γενετική τροποποίηση διευκολύνθηκε με την υιοθέτηση της τεχνολογίας CRISPR (Clustered Regularly Interspaced Palindromic Repeats ή Εστίες Τακτικά Αποστασιοποιημένων Σύντομων Παλινδρομικών Επαναλήψεων).

Επιστήμονες συγκρίνουν την τεχνολογία αυτή με λογισμικό διαχείρισης εγγράφων κειμένου. Λειτουργεί ως κέρσορας ή ηλεκτρονικό σημάδι, τοποθετημένο δίπλα σε τυπογραφικό σφάλμα, ικανό να τροποποιήσει γονίδιο σε τόσο μικροσκοπικό επίπεδο, που μπορεί να αλλάζει ένα μοναδικό γράμμα σε μία μακρά γενετική αλυσίδα.

Παρότι η τεχνολογία αυτή βρίσκεται σε πειραματικό στάδιο σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των αναπηριών, η γενετική τροποποίηση έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον οργανώσεων υπέρ των δικαιωμάτων των αναπήρων, αλλά και μεμονωμένων μελών της κοινότητας των ανάπηρων. Η προοπτική «σβησίματος» ορισμένων αναπηριών και γνωρισμάτων, τα οποία κάποιοι θεωρούν μειονεκτήματα, ακροβατεί στα όρια του ηθικά ανεκτού.

«Είναι λογικό ορισμένοι άνθρωποι να νιώθουν μεγάλο φόβο για τις νέες τεχνολογίες και για τις πολλές διαφορετικές οδούς, που μπορεί να μας οδηγήσει η πρόοδος αυτή», λέει η Μέγκαν Χέιλι, ερευνήτρια βιοηθικής στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ και μητέρα τριών παιδιών, συμπεριλαμβανόμενου και ενός πενταχρόνου με αναπηρία.

Η δρεπανοκυτταρική αναιμία, η κυστική ίνωση και το σύνδρομο μυϊκής δυστροφίας Ντουσέν θεωρητικά θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν από τη σχετική τεχνολογία.

«Σε γενικές γραμμές, αυτό πάντα θα είναι προβληματικό, εξαιτίας των πολλών και διαφορετικών επιπτώσεων που έχουν οι αναπηρίες στην κοινωνία», λέει η κ. Χέιλι.

Η τεχνολογία CRISPR θεωρείται πολλά υποσχόμενη για τη θεραπεία ασθενειών, οι οποίες είναι μέχρι στιγμής ανίατες. Η μηχανική CRISPR περιλαμβάνει δύο είδη γενετικής τροποποίησης. Η μία αφορά τη διόρθωση ενός γονιδίου σε ζώντα άνθρωπο, ο οποίος πάσχει από συγκεκριμένη ασθένεια. Αυτό το είδος ονομάζεται «σωματική γενετική τροποποίηση». Τον Ιούνιο, το αμερικανικό κρατικό ραδιοφωνικό δίκτυο NPR ανέφερε ότι η Βικτόρια Γκρέι, γυναίκα που έπασχε από δρεπανοκυτταρική αναιμία, εμφάνισε σημαντική μείωση των επώδυνων κρίσεων αναιμίας της, τον πρώτο μόλις χρόνο μετά τη θεραπεία γενετικής τροποποίησης, στην οποία υποβλήθηκε.

Η μικροβιακή αλυσίδα

Στο μέλλον, τα παιδιά ή τα εγγόνια της κ. Γκρέι θα έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευθούν και το άλλο είδος «επισκευής» CRISPR: τη μηχανική τροποποίηση της ανθρώπινης μικροβιακής αλυσίδας. Αυτό απαιτεί παρέμβαση σε ανθρώπινο γονιμοποιημένο ωάριο, η οποία δεν θα παραμείνει μόνο ενεργή για όλη τη ζωή του ανθρώπου, αλλά θα κληρονομηθεί και από τις επόμενες γενεές.

Αυτό το είδος «κληρονομικής» γενετικής μηχανικής δεν είναι εφαρμόσιμο σε ασθένειες όπως ο αυτισμός ή ο διαβήτης, στις οποίες ο κληρονομικός παράγοντας οφείλεται σε πολλά διαφορετικά γονίδια. Το είδος αυτό είναι, ωστόσο, κατάλληλο για διαταραχές που προκαλούνται από διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό ενός συγκεκριμένου γονιδίου. Η δρεπανοκυτταρική αναιμία, η κυστική ίνωση και το σύνδρομο μυϊκής δυστροφίας Ντουσέν, εντάσσονται στην κατηγορία αυτή.

Ειδικοί θεμάτων βιοηθικής επισημαίνουν, όμως, ότι η τροποποίηση γονιδίων, που μπορούν να κληρονομηθούν θέτει κρίσιμα κοινωνικά ερωτήματα, δεδομένων των συνεπειών ενός σφάλματος, αλλά και ηθικά ερωτήματα που προκύπτουν από την προοπτική εξάλειψης των αναπηριών από την ανθρώπινη ύπαρξη. Ανησυχίες εκφράζονται επίσης για το κόστος τέτοιων διαδικασιών, που αναμένεται να είναι απαγορευτικό για το μεγαλύτερο μέρος της ανθρωπότητας.

«Πρέπει οπωσδήποτε να γίνει ευρεία δημόσια συζήτηση γύρω από το εάν είμαστε έτοιμοι να αξιοποιήσουμε μία μέθοδο, η οποία έχει την πρωτοφανή ικανότητα να πραγματοποιεί μόνιμες αλλαγές, ικανές να κληρονομηθούν από τις ερχόμενες γενεές», λέει ο καθηγητής βιοχημείας Ντέινα Κάρολ του Πανεπιστημίου της Γιούτα, ο οποίος διευθύνει επίσης το Πρόγραμμα Μελέτης Κοινωνικών Επιπτώσεων στο Ινστιτούτο Καινοτόμου Γενετικής στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ.

Ο Κινέζος επιστήμονας

Η συζήτηση οξύνθηκε το 2018, όταν Κινέζος επιστήμονας ανακοίνωσε τη γέννηση των πρώτων γονιδιακά τροποποιημένων παιδιών, που ήταν δίδυμα κορίτσια και διέθεταν ανοσία στον ιό HIV, χάρη στην τεχνική CRISPR. Η ανακοίνωση προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων σε όλο τον κόσμο. Το Δεκέμβριο του 2019, κινεζικό δικαστήριο καταδίκασε τον επιστήμονα σε τρία χρόνια φυλάκιση για πραγματοποίηση «παράνομων ιατρικών πράξεων».

Πέρυσι, ομάδα επιστημόνων από επτά χώρες κάλεσε σε παγκόσμιο μορατόριουμ για την τροποποίηση κληρονομητέου DNA, με στόχο τη δημιουργία γενετικά τροποποιημένων παιδιών.

Το δεύτερο παιδί της καθηγητού Χέιλι, ο Φίλιπ, γεννήθηκε με πολλαπλές βλάβες στο γαστρεντερικό του σύστημα. Επιπλέον, ο Φίλιπ υπέστη εγκεφαλικό επεισόδιο σε ηλικία μόλις δύο ετών, κάνοντας τους ιατρούς του να υποπτεύονται ότι το παιδί εμφανίζει άγνωστη γενετική βλάβη. Οικογένειες όπως η δική της, λέει η καθηγήτρια Χέιλι, προσφέρουν καλό παράδειγμα της «ιδιαίτερα ώριμης γνωσιολογικής παραφωνίας» γύρω από το θέμα της τροποποίησης κληρονομήσιμων γονιδίων. Ως μητέρα, λέει η Χέιλι, θα έκανε τα πάντα για να εξασφαλίσει ότι ο γιος της δεν θα υπέφερε όσο έχει ήδη υποφέρει. Συνειδητοποιεί, όμως, την αντίφαση μεταξύ της επιδίωξής της αυτής και της άρνησής της «να κάνει κάτι, το οποίο θα τον έκανε να αλλάξει ριζικά και να πάψει να είναι αυτός που είναι». Η δρ Χέιλι εξηγεί ότι ο Φίλιπ «είναι αυτός που είναι εξαιτίας των δυσκολιών που έχει αντιμετωπίσει».

Την ίδια ώρα, η ίδια παραδέχεται τη διχογνωμία που υφίσταται μεταξύ των τεράστιων ωφελημάτων που μπορεί να προσφέρει η τεχνολογία γενετικής μηχανικής στην πρόληψη σοβαρών ασθενειών και αυτού που αποκαλεί «τον πιθανό κίνδυνο υιοθέτησης μεθόδων και επιδιώξεων ευγονικού χαρακτήρα». Τέτοιες ηθικά αμφισβητήσιμες μεθόδους προώθησαν αυταρχικά καθεστώτα, όπως το ναζιστικό, στην αναζήτησή τους για τον κληρονομικά προικισμένο άνθρωπο.

Το ένζυμο και τα μιτοχόνδρια

Μια σημαντική επιστημονική επιτυχία στην αντιμετώπιση γενετικών παθήσεων πέτυχαν οι ερευνητές του πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον, υπό την καθοδήγηση του μικροβιολόγου Γιόζεφ Μουγκούς. Με τη βοήθεια ενός ενζύμου, τροποποίησαν το γονιδίωμα των κυτταρικών μιτοχονδρίων, δηλαδή των κυτταρικών ενεργειακών μονάδων. Η δυνατότητα αυτή θεωρείται εξαιρετικά σημαντική, επειδή συχνά οι μεταλλάξεις των μιτοχονδρίων καταλήγουν στην εμφάνιση βαρύτατων παθήσεων, όπως είναι η κληρονομική οπτική νευροπάθεια Leber, που οδηγεί σε τύφλωση. Θεωρητικά οι μεταλλάξεις θα μπορούσαν να αποκατασταθούν με μεθόδους γενετικής τροποποίησης, αλλά αυτές που εφαρμόζονται σήμερα, όπως η CRISPR, αδυνατούν να πραγματοποιήσουν τις ακριβείς μετατροπές του μιτοχονδριακού γονιδιώματος. Οι Αμερικανοί ερευνητές ανακάλυψαν ότι ένα ένζυμο, το DddA, μπορεί, εν αντιθέσει με τα υπόλοιπα, να μεταβάλει τη διπλή έλικα του DNA. Πραγματοποιώντας κάποιες μικρές μεταβολές στο ένζυμο, διαπίστωσαν ότι ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθεί για την τροποποίηση του μιτοχονδριακού γονιδιώματος, που είναι δομημένο σε διπλή έλικα. Αυτή η γενετική παρέμβαση έχει τη δυνατότητα να απαλλάξει την ανθρωπότητα από τις ασθένειες που οφείλονται στα μιτοχόνδρια. Ωστόσο, ο δρόμος μέχρι να επιτευχθεί αυτό είναι μακρύς.

SHUTTERSTOCK

Ενα μόνο ελαττωματικό γονίδιο μπορεί να απειλήσει την υγεία ενός παιδιού, προκαλώντας κάποια σοβαρή ασθένεια ή αναπηρία. Θα το «διορθώνατε»; Η γενετική ιατρική υπόσχεται ότι σύντομα θα δώσει αυτή τη δυνατότητα.

Σκεπτικισμός για τη μέθοδο από πολλούς ασθενείς

Ηθικές αναστολές για καινοτόμες θεραπείες δεν αντιμετωπίζουν, πάντως, όσοι πάσχουν από ανίατες ασθένειες. «Πιστεύω ότι η τεχνολογία γενετικής μηχανικής προσφέρει ευκαιρίες για την αντιμετώπιση γενετικών ασθενειών και αναπηριών, που σήμερα παραμένουν ανίατες, χωρίς να τίθενται αναγκαία ερωτήματα για τις κοινωνικές προεκτάσεις της μόνιμης μεταβολής της ανθρώπινης κληρονομικότητας», λέει ο δρ Αλεξ Μάρσον, διευθυντής του Ινστιτούτου Γονιδιακής Ανοσολογίας Gladstone-UCSF του Σαν Φρανσίσκο.

«Αυτή είναι μία ευκαιρία για ασθενείς να συναινέσουν σε αυτές τις θεραπείες και να εμπλακούν ενεργά στη συζήτηση για τους κινδύνους και τα οφέλη των θεραπειών, οι οποίες δεν θα ήταν εφικτές εάν η παρέμβαση γινόταν αποκλειστικά μέσα στο έμβρυο. Η τροποποίηση δεν θα ήταν δυνατόν να κληρονομηθεί μέσω του σπέρματος ή των ωαρίων του ασθενούς και δεν θα επηρέαζε τις επόμενες γενιές», συνεχίζει ο δρ Μάρσον.

Σύμφωνα, όμως, με συνεντεύξεις γονέων παιδιών με αναπηρίες, όπως και με τα ίδια τα παιδιά, πολλοί νιώθουν αβέβαιοι για τις ηθικές προεκτάσεις της γενετικής μηχανικής. Η 13χρονη Ρούθι

«Δεν μου αρέσει να παρεμβαίνω στη Μητέρα Φύση. Αν αρχίσουμε να διαταράσσουμε τη γονιδιακή ισορροπία, πού θα καταλήξουμε;».

Ουάις γεννήθηκε με γενετική διαταραχή, η οποία περιορίζει σημαντικά την όρασή της. Η ασθένειά της θα μπορούσε θεωρητικά να αντιμετωπισθεί με την τεχνολογία CRISPR. «Αν κάποιος μπορούσε να κουνήσει ένα μαγικό ραβδί και να εξαφανίσει την ασθένεια, θα το είχαμε κάνει χωρίς δεύτερη σκέψη. Εχοντας δει το παιδί μου να μεγαλώνει, όμως, πιστεύω ακράδαντα ότι είμαστε ευλογημένοι που την έχουμε», λέει ο δρ Ιθαν Ουάις, πατέρας της Ρούθι.

OHSU / KRISTYNA WENTZ-GRAFF

Ο δρ Μαρκ Πένεσι από το πανεπιστήμιο του Ορεγκον και η ομάδα του ενώ προσπαθούν να αποκαταστήσουν την όραση ενός τυφλού ασθενούς με τη γενετική τεχνολογία CRISPR.

Η αμφισημία γύρω από τη γενετική μηχανική αντικατοπτρίζεται σε έρευνα του Ινστιτούτου Pew από το 2018, η οποία έδειξε ότι η πλειονότητα των Αμερικανών εγκρίνει τη γονιδιακή τροποποίηση, εφόσον αυτή οδηγεί σε απτά οφέλη για την υγεία, ενώ εκτιμούν ότι γονιδιακές παρεμβάσεις με στόχο την ενίσχυση της ευφυΐας μωρών αποτελούν υπερβολή. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι η μεγαλύτερη ανησυχία αφορά το υψηλό κόστος της γονιδιακής τροποποίησης, που καθιστά την τεχνική προσβάσιμη σε ελάχιστους, πολύ εύπορους πολίτες. «Αυτό είναι ένα κρίσιμο ηθικό ζήτημα. Εχουμε ευθύνη να αναπτύξουμε την τεχνολογία αυτή και να την καταστήσουμε οικονομικά προσβάσιμη», λέει ο δρ Μάρσον.

Η Λίζι Νάτινγκερ και ο Φαμπρίτσιο Πιρόλο, που ζουν στο Μπρούκλιν, πέρασαν πέρυσι μία περιπέτεια στην πρώτη εγκυμοσύνη της κ. Νάτινγκερ. Υπέρηχος σε τακτικό γυναικολογικό έλεγχο του δεύτερου τριμήνου έδειξε εντερική ανωμαλία στο έμβρυο, η οποία σχετίζεται με την εμφάνιση κυστικής ίνωσης ή συνδρόμου Ντάουν. Τα αποτελέσματα περαιτέρω εξετάσεων έδειξαν ότι δεν υπήρχαν τέτοιες γονιδιακές ενδείξεις, ενώ ο γιος τους, Τζιάκομο, γεννήθηκε στα μέσα Ιουνίου. Εκείνες τις εβδομάδες αγωνίας, όμως, το ζευγάρι εξέτασε το ενδεχόμενο διακοπής της κύησης ή τη συνέχισή της και την ανατροφή ανάπηρου παιδιού. «Ενιωθα ήδη συναισθηματικό σύνδεσμο με το παιδί. Αυτό προκάλεσε αλληλουχία θεμελιωδών ερωτημάτων», λέει η Νάτινγκερ.

Η 13χρονη Ρούθι Ουάις λέει ότι κατανοεί τους κόπους των γονιών της, αλλά δεν θα επέλεγε διαφορετική ζωή, ακόμη και εάν είχε τη δυνατότητα να «επιδιορθώσει» τη γονιδιακή μετάλλαξη, που της στερεί την όραση, ενώ προσθέτει ότι δεν θα επέλεγε τη μέθοδο αυτή για τα παιδιά της. «Ασφαλώς και οι γονείς δεν θέλουν τα παιδιά τους να υποφέρουν, ενώ υπάρχουν πολλά που θα ήθελα να δω με τα μάτια μου. Κάποιες φορές, η ελάχιστη όρασή μου είναι πολύ περιοριστική. Δεν θα άλλαζα, όμως, τίποτα πάνω μου», λέει η Ρούθι. Η μητέρα της, Αμάντα, λέει: «Δεν μου αρέσει να παρεμβαίνω στη Μητέρα Φύση. Αν αρχίσουμε να διαταράσσουμε τη γονιδιακή ισορροπία, πού θα καταλήξουμε;»

THE NEW YORK TIMES

STOIXIMAN

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 2020

STOIXIMAN

Τσάμπιονσιπ, το απρόβλεπτο πρωτάθλημα

Τρομερές ανατροπές στις τελευταίες δύο αγωνιστικές στην Β' κατηγορία της Αγγλίας

Στη σκιά της Πρέμιερ Λιγκ, η Τσάμπιονσιπ, η 2η κατηγορία της Αγγλίας, ίσως και να είναι το σκληρότερο, ανταγωνιστικότερο και πιο απρόβλεπτο πρωτάθλημα στην Ευρώπη, τουλάχιστον! Όλα όσα συνέβησαν στην τελική ευθεία του πρωταθλήματος της Τσάμπιονσιπ και ειδικά οι απίστευτες ανατροπές στην τελευταία «δραματική και συγκλονιστική» αγωνιστική έτσι όπως αυτή εκτυλίχθηκε, επιβεβαίωσαν το πόσο ανταγωνιστικό είναι αυτό το πρωτάθλημα και πόσο δύσκολο σε κάθε επίπεδο. Ας δούμε όμως αναλυτικά

Κάθε χρόνο ξεκινούν 10 με 14 ομάδες με ελπίδες για άνοδο και αντίστοιχα υπάρχουν 10 ομάδες τουλάχιστον που κινδυνεύουν να πέσουν.

τα όσα συγκλονιστικά εξελίχθησαν στο τέλος και ειδικά στις τέσσερεις τελευταίες αγωνιστικές, με την βοήθεια του συνάδελφου μας στον «ΣΠΟΡ FM», Χρήστου Σωτηρακόπουλου.

Η επιστροφή της Λιντς

Η Λιντς που φέρνει αναμνήσεις γύρισε εκεί που πραγματικά ανήκει! Εκείνη, είχε μονάχα νίκες μέχρι την περασμένη εβδομάδα. Δυο ήττες που ήρθαν, έδωσαν στην ομάδα του Μπίλιτς την ευκαιρία να επιστρέψει στη μεγάλη κατηγορία παρά το γεγονός πως δεν πήρε νίκη στο τελευταίο της παιχνίδι. Η Γουέστ Μπρομ που ήταν σίγουρη ότι θα ανέβει μέχρι πριν από δύο αγωνιστικές, έδειχνε ν' αυτοκτονεί στο παιχνίδι με την ΚΠΡ και κατά πάσα πιθανότητα θα ανέβαινε στην Πρέμιερ Λιγκ η Μπρέντφορντ.

Καταστροφή για τη Φόρεστ

Εν τω μεταξύ, η Στόουκ που έκανε τη ζημιά στην Μπρέντφορντ, κατέστρεψε και τη Νότιγχαμ Φόρεστ κερδίζοντάς την, ούσα αδιάφορη, με το τελικό 4-1 κι έτσι την άφησε 7η στη βαθμολογία. Η Φόρεστ πραγματικά αυτοκτόνησε αφού δεν πήρε νίκη σε κανένα από τα τελευταία έξι ματς και τελικά μένει εκτός πλέι-οφ, ενώ ήταν στην 6άδα τις τελευταίες 207 ημέρες. Και την ζημιά την έχει πάθει στη διαφορά τερμάτων για ένα γκολ!

Το «θαύμα» της Μπάρνσλεϊ

Την ίδια στιγμή η Σουόνσι που έπρεπε να κυνηγήσει και γκολ πέρα από τη νίκη, το κατάφερε στο δικό της ματς απέναντι στη Ρέντινγκ. Εκπληκτικό το πως σώθηκε η Μπάρνσλεϊ που ήταν σχεδόν καταδικασμένη αλλά με τη νίκη επί της Μπρέντφορντ τα κατάφερε και παρέμεινε στην κατηγορία. Σε τελική ανάλυση, ανεβαίνουν απευθείας οι δυο καλύτερες ομάδες της Τσάμπιονσιπ, η Λιντς και η Γουέστ Μπρομ.

Με βάση τη φόρμα του τελευταίου διαστήματος θα έλεγε κανείς πως η Μπρέντφορντ θα έπρεπε να είναι το φαβορί των πλέι-οφ, αλλά αυτά τα πράγματα ποτέ δεν ισχυαν, ειδικά μάλιστα όταν τώρα έρχεται από δυο σερί ήττες. Η τρίτη θέση είναι πλήρως ανοιχτή και για τους τέσσερις.

Η ανάλυση της Deloitte

Πριν από μια δεκαετία είχε βγάλει μια ανάλυση η Deloitte, αναφερόμενη στο πρωτάθλημα της Τσάμπιονσιπ, τονίζοντας πως είναι το καλύτερο και πιο ανταγωνιστικό πρωτάθλημα στην Ευρώπη μετά τις μεγάλες Λίγκες των Αγγλίας, Ισπανίας, Γερμανίας, Ιταλίας και Γαλλίας. Γι' ακόμα μια φορά φάνηκε μέσα στη σεζόν πόσο ανταγωνιστικό είναι το πρωτάθλημα της δεύτερης κατηγορίας της Αγγλίας και πραγματικά ξεκινούν τουλάχιστον 10 με 14 ομάδες με ελπίδες για άνοδο και αντίστοιχα υπάρχουν 10 ομάδες τουλάχιστον που κινδυνεύουν να πέσουν και τα πάντα μπορούν ν' ανατραπούν και να συμβούν!

Μια κατηγορία γεμάτη από συλλόγους με όνομα και ιστορία, ανάμεσά τους μια που έχει πάρει την Πρέμιερ Λιγκ, η Μπλάκμπερν, αλλά και μια που κατέκτησε το Κύπελλο το 2013, η Γουίγκαν. Η τελευταία υποβιβάστηκε... Είναι απίστευτο το πώς μπορεί ο οποιοσδήποτε να κερδίσει τον οποιονδήποτε σε αυτή την κατηγορία και πραγματικά αυτά που συνέβησαν τις τελευταίες τέσσερις αγωνιστικές επιβεβαιώνουν πλήρως αυτούς που λένε ότι πρόκειται για πολύ δύσκολο και εντελώς απρόβλεπτο πρωτάθλημα.

Η Λιντς γύρισε εκεί που πραγματικά ανήκει, μετά από 16 χρόνια.

Οι αναμνήσεις που φέρνει η Λιντς

Η επιστροφή της Λιντς Γιουνάιτεντ μετά από 16 χρόνια στην Πρέμιερ Λιγκ, χαροποιεί όποιον αγάπησε το αγγλικό ποδόσφαιρο στα 60's και τα 70's και που έβλεπε την εκπληκτική ομάδα που είχε δημιουργήσει ο Ντον Ρέβι. Για τους νεότερους, η Λιντς έγινε πάλι σημείο αναφοράς στη δεκαετία του '90, πρώτα παίρνοντας ένα πρωτάθλημα μέσα από τα χέρια της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, το 1992, την τελευταία χρονιά πριν αλλάξει όνομα η μεγάλη κατηγορία στην Αγγλία και μετά με την ομάδα που έφτιαξε ο Ντέιβιντ Ο'Λίρι.

Δυο ημιτελικοί στα κύπελλα Ευρώπης, πρώτα εκείνος του κυπέλλου UEFA το 2000 και μετά του Champions League το 2001 έφτιαξαν και πάλι ένα μεγάλο αριθμό οπαδών των «παγωνιών» στην Ελλάδα προσθέτοντας στη τεράστια λίστα εκείνων που αγάπησαν το κλαμπ την εποχή της ασπρόμαυρης τηλεόρασης.

Από αυτά τα 16 χρόνια που έλειψε από την Πρέμιερ Λιγκ η Λιντς, τα 13 τα πέρασε στην Championship και τρία στη League one βυθίζοντας το σύλλογο στην απόγνωση. Η άφιξη του Μαρσέλο Μπιέλσα χαροποίησε το καλοκαίρι του 2018, ωστόσο όλοι τόνιζαν πως ο σπουδαίος τεχνικός θα δυσκολευόταν να προσαρμοστεί σε ένα πολύ δύσκολο πρωτάθλημα με πάρα πολλές ιδιαιτερότητες. Πέρσι, η Λιντς έγινε η πρώτη ομάδα στην ιστορία που ενώ βρισκόταν στην πρώτη θέση ανήμερα τα Χριστούγεννα στην Championship δεν κατάφερε να ανεβεί! Το σοκ ήταν

Το περσινό σοκ ήταν μεγάλο για την Λιντς, όμως μίλησε η κλάση του Μπιέλσα και η ψυχραιμία της διοίκησης.

μεγάλο, όμως εκεί ακριβώς μίλησε η κλάση του Μπιέλσα αλλά και η ψυχραιμία της διοίκησης. Όλοι είπαν πως αυτό που συνέβη έπρεπε να γίνει μάθημα, σήκωσαν τα μανίκια και από την αρχή της φετινής σεζόν φαινόταν πως δεν επρόκειτο να χαθεί ξανά το τρένο της ανόδου.

Στο τέλος δικαιώθηκε η επιμονή και υπομονή τόσο του Αργεντινού τεχνικού όπως και των παικτών. Φυσικά τώρα αρχίζουν τα δύσκολα. Με το παρόν ρόστερ δύσκολα μπορεί να κάνει μεγάλα πράγματα στην Πρέμιερ Λιγκ, εκτός από το να παλέψει για τη σωτηρία της.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Σούπερ ντιλ

Η ανακοίνωση της συμφωνίας της Ανόρθωσης με την Ρωσική Allea, μπορεί να μην περιλαμβάνει μεταγραφή πρωτοκλασάτου ποδοσφαιριστή, είναι όμως πιο σημαντική καθ' ότι οι Βαρωσιώτες εξασφαλίζουν πέραν της οικονομικής βοήθειας και έναν σημαντικό αρωγό στην προσπάθειά τους να εισβάλουν στον κόσμο των επιχειρήσεων. Πέραν της άμεσης οικονομικής ενίσχυσης που θα λάβει η Ανόρθωση, η προοπτική άμεσης ανάμειξης στα διοικητικά της εταιρείας εκ μέρους των Ρώσων είναι πέρα για πέρα μεγάλη. Δεν αποκλείεται δηλαδή στο εγγύς μέλλον να δούμε ακόμη και να εμπλέκονται άμεσα με την ποδοσφαιρική εταιρεία.

* * * * *

Το ταμείο είναι μείον

Η συνάντηση ΚΟΠ και αντιπροσωπείας των ομάδων με τον ΥΠΟΙΚ Κωνσταντίνο Πετρίδη δεν έβγαλε ουσιαστικό αποτέλεσμα, αφού παραπέμφθηκαν όλα τα αιτήματα για μετά τις διακοπές Αυγούστου. Σε ένα πάντως συμφώνησαν οι παρευρισκόμενοι: πως το ταμείο είναι μείον γενικώς. Οι ομάδες κοιτάνε το δικό τους ταμείο, η ΚΟΠ προσπαθεί να μεσολαβήσει για τα σωματεία-μέλη της και το κράτος εξηγεί πως δεν είναι η στιγμή για να γίνουν πράγματα που μπορεί να προκαλέσουν την κοινωνία. Να πάρουν χρήματα κατευθείαν ήδη αποκλείστηκε και συζητούνται κάποιοι τρόποι άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένοι με τις οφειλές των σωματείων προς το κράτος. Ελαφρύνσεις δηλαδή, όμως έχουν τη σημασία τους γιατί εμπίπτουν στα κριτήρια. Βέβαια ο υπουργός μάλλον μαθημένος είναι αφού εδώ και καιρό όλοι να τον συναντήσουν θέλουν μπας και πάρουν κάτι!

* * * * *

Τα του οίκου τους

Οι συνέπειες της πανδημίας είναι σίγουρα μεγάλες για τις ομάδες στο οικονομικό μέρος, αφού ζουν εδώ και μήνες καταγράφοντας μόνο έξοδα. Ό,τι είχαν να εισπράξουν το έκαναν ήδη, ενώ πληρώνουν. Όμως δε γίνεται να ζητάς μόνο βοήθεια αν δεν έχεις διάθεση να κοιτάξεις τα του οίκου σου. Αν δεν αντέχουν πλέον να έχουν τους προϋπολογισμούς που είχαν, τότε πολύ απλά πρέπει να τους μειώσουν και να μην ψάχνουν λύσεις με δανεικά. Αν θέλουμε να λέμε πως έχουμε επαγγελματικό ποδόσφαιρο, αυτά πρέπει να ρυθμίζονται με κανόνες υγιούς ανταγωνισμού. Δε γίνεται να είμαστε επαγγελματίες όπου μας βολεύει.

* * * * *

Απορία

Ο επίσημος Απόλλωνας, σε δύο μάλιστα περιπτώσεις, δημοσιοποίησε τον προβληματισμό του για τη στάση και συμπεριφορά του Εμίλιο Ενσούε, κατά τις διαπραγματεύσεις για την αναπροσαρμογή του συμβολαίου του. Μαζί με τον προβληματισμό της, η διοίκηση άφηνε και όλα τα σενάρια πιθανά, σε σχέση με το μέλλον του ποδοσφαιριστή στην ομάδα και παρά το γεγονός ότι διατηρεί συμβόλαιο για άλλα δύο χρόνια. Εύλογη λοιπόν η απορία. Με βάση τα πιο πάνω δεν είναι λογικό να διερωτηθεί και να ρωτήσει ένας δημοσιογράφος, αν σχετίζεται με το όλο σκηνικό η απουσία του Ενσούε από την αποστολή του πρώτου φιλικού; Προς τι λοιπόν η αντίδραση από τον Απόλλωνα, τη στιγμή μάλιστα που εξακολουθεί να μην δημοσιοποιεί την τελική του απόφαση (αν έχει παρθεί), για το μέλλον της συνεργασίας του με τον Εμίλιο Ενσούε;

* * * * *

Ψάχνουμε, αλλά...

Ρε παιδιά ψάχνω να βρω μετεγγραφές για κάποιες ομάδες και δεν βρίσκω. Η αναφορά γίνεται για ομάδες που είχαν αποχωρήσεις παικτών από το περυσινό ρόστερ. Τι γίνεται; Θα παίξουν με νεαρούς γηγενείς ή θα «τρέξουν» από δω και μπρος; Ο χρόνος πάντως για την έναρξη του πρωταθλήματος μειώνεται.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Το πρωτάθλημα του καλοκαιριού

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Δεν είναι μυστικό, ούτε και λογίζεται ως σύγχρονη αντίληψη, αντιθέτως όλοι οι σχετικοί με τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις γνωρίζουν εδώ και πολλά χρόνια, δεκαετίες, ότι η επικοινωνία αποτελεί πλέον θεμελιώδες στοιχείο στη λειτουργία του όποιου φυσικού ατόμου ή ομίλου. Από τον κανόνα δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση και η μπίζινα του ποδοσφαίρου, ιδιαίτερα δε τους καλοκαιρινούς μήνες οπότε και η αγωνιστική δράση είναι από λειψή έως ανύπαρκτη. Το καλοκαίρι επίσης περιλαμβάνει και μια ιδιαιτερότητα που δεν την λες ανούσια. Αντιθέτως είναι πέρα για πέρα σημαντική ως προς τη σχέση της ομάδας με τους οπαδούς της αλλά και τους αντιπάλους. Η ιδιαιτερότητα αυτή σχετίζεται με τις μεταγραφές και κατ' επέκταση με την θέληση ή την δυνατότητα της διοίκησης και των προπονητών να ενισχύσουν το σύνολο τους. Παίρνει μάλιστα τέτοιες διαστάσεις που δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι τέτοια εποχή ανακηρύσσουμε πρωταθλητές, απλά και μόνο από το ποια εξέλιξη έχει ο προγραμματισμός των ομάδων. Η κόντρα τέτοια εποχή μεταφέρεται από τον αγωνιστικό χώρο, στην επικοινωνία, στους υπολογιστές και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Αυτή ακριβώς η αντιπαλότητα μεγεθύνεται, γιγαντώνεται όταν στο μεταγραφικό παζάρι παρατηρείται σύγκρουση μεταξύ των αντιπάλων. Και στην προκειμένη περίπτωση από το φετινό καλοκαίρι δεν μπορούμε να έχουμε παράπονο αφού ΑΠΟΕΛ και Ομόνοια φρόντισαν να διατηρήσουν το ενδιαφέρον στο μέγιστο βαθμό ως προς το πώς κινούνται ή θα κινηθούν στο μεταγραφικό παζάρι.

Η περίπτωση των Ακιντόλα, Ουζόχο ακόμη και Παπουλή, που ενέπλεξε Απόλλωνα και Ομόνοια, έχουν διαμορφώσει ένα άτυπο πρωτάθλημα μέσα από το οποίο αναδεικνύονται νικητές και ηττημένοι. Και όταν μιλάμε για αντιπαλότητα, η κάθε ομάδα είναι υποχρεωμένη, όπως οι προπονητές στο γήπεδο, να οχυρωθεί στην τακτική και να προβεί σε ελιγμούς για το ποιος θα κερδίσει τις εντυπώσεις, επιβάλλοντας την ισχύ της. Επί τούτου, οι εμπνευστές της επικοινωνιακής πολιτικής του κάθε κλαμπ, θα πρέπει ν' αναλαμβάνουν καθήκοντα μεγάλης σημασίας, τόσης, όσο αυτά των προπονητών κατά τη διάρκεια ενός πρωταθλήματος. Όποια ομάδα υποτιμά τις τακτικές επικοινωνίας, απλώς αποτυγχάνει να δημιουργήσει τη δυναμική που θα τη συνοδεύσει με την έναρξη του πρωταθλήματος, φθείροντας ταυτόχρονα τις σχέσεις της με τους ίδιους τους οπαδούς. Γιατί το πρωτάθλημα του καλοκαιριού, θέλοντας ή μη, αποτελεί βασικό κομμάτι στη λειτουργία της όποιας ομάδας. Από τη Ρεάλ Μαδρίτης μέχρι και το τελευταίο κλαμπ που ισχυρίζεται ότι ταυτίζεται με τον επαγγελματισμό στο ποδόσφαιρο.

Ο Ακιντόλα και εμείς...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Γνωστό, πως ο κύπριος οπαδός θέλει την ομάδα του νικήτρια παντού! Κατακτήσεις όλων των τίτλων και με εντυπωσιακές, μάλιστα, εμφανίσεις. Προκρίσεις σε ευρωπαϊκούς ομίλους, σε βαθμό που φθάσαμε να υποτιμούμε (όχι όλοι) μια πρόκριση στη φάση των ομίλων του Europa League! Ο κύπριος οπαδός θέλει και απαιτεί νικήτρια, επίσης, τη διοίκηση της ομάδας του. Να είναι... τρελός ο πρόεδρος! Να ξοδεύει πολλά για μεταγραφές, να επιβάλλεται στον αντίπαλο πρόεδρο, να τα βάζει με όλα και όλους όταν το συμφέρον της ομάδας το απαιτεί. Ακόμη και το τηλεοπτικό συμβόλαιο θα πρέπει να είναι το καλύτερο, από οικονομικής πλευράς.

Ανέκαθεν οι μεταγραφικές περίοδοι και ειδικότερα αυτή του καλοκαιριού, αποτελούσαν ένα αγαπημένο χρονικό διάστημα για τον κύπριο φίλαθλο. Πέρα από το ενδιαφέρον για την ενίσχυση της ομάδας του, είναι και μια πρώτης τάξεως ευκαιρία επιβολής στον αντίπαλο και ικανοποίησης του οπαδικού συναισθήματος.

Κάπως έτσι εξελίσσεται και το φετινό σκηνικό της καλοκαιρινής μεταγραφικής περιόδου, με επίκεντρο την κόντρα… γοήτρου Ομόνοιας – ΑΠΟΕΛ. Ουζόχο και Ακιντόλα οι αφορμές, η αιώνια αντιπαλότητα των δύο πλευρών ή αντιπάλων. Απλώς ξεχάσαμε, τα τελευταία χρόνια, τι πάει να πει κόντρα αιωνίων, αφού οι δύο ομάδες κάθε άλλο παρά ανταγωνίζονταν διεκδικώντας κοινούς στόχους. Μόνο που το όλο σκηνικό έχει, προ πολλού τις τελευταίες μέρες, ξεπεράσει την υπερβολή! Γιατί ένας Ακιντόλα, από μόνος του και αναλόγως του πού θα βάλει στο τέλος την υπογραφή του (αν τελικά συνεχίσει στην Κύπρο), δεν μπορεί να καθορίσει την έκβαση της επόμενης αγωνιστικής περιόδου. Γιατί από μια μεταγραφή ενός νεαρού Νιγηριανού ποδοσφαιριστή, δεν μπορεί να κριθεί και να αξιολογηθεί η συνολική προσπάθεια μιας διοίκησης.

Το τέλος μιας μεταγραφικής περιόδου μπορεί να αναδείξει… νικήτρια οποιαδήποτε ομάδα, σε επίπεδο εντυπώσεων όμως μόνο. Γιατί πολλές φορές έχει αποδειχθεί, πως οι «ηχηρές» μεταγραφές δεν φέρνουν πάντα και τις ανάλογες επιτυχίες. Γιατί πολλές φορές η αγωνιστική εικόνα ενός ποδοσφαιριστή, δεν συνάδει με το κόστος της μεταγραφής του…

Υπομονή, λοιπόν, γιατί στο τέλος της επόμενης αγωνιστικής περιόδου, τον ερχόμενο Απρίλιο, Θεού θέλοντος και πανδημίας επιτρεπούσης, το αποτέλεσμα μπορεί να είναι εντελώς διαφορετικό, από την εικόνα και τις εντυπώσεις του καλοκαιριού…

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 2020

Eurobank Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
-1,34%	-1,11%	-0,77%	-1,78%	-0,85%	1,77%	-0,63%	1,50%	1,49%

ΔΙΕΘΝΗ

Οι επενδυτές εγκατέλειψαν τις αναδυόμενες οικονομίες

Σελ. 10

Τα λάθη που «πτώχευσαν» τον τουρισμό

Η επιμονή σε δύο αγορές, η αποτυχία διείσδυσης σε νέες, το εύκολο κέρδος και οι ξενοδόχοι

Τα μεγάλα κενά στον τουρισμό ανέδειξε η πανδημία. Λάθη, παραλείψεις, έλλειψη συντονισμού, αδυναμία διείσδυσης σε νέες τουριστικές αγορές, εμμονές και η προσφυγή στο εύκολο κέρδος, ήταν αναμενόμενο ότι κάποια στιγμή θα έρχονταν στην επιφάνεια και θα τα πληρώναμε ακριβά. Και ήλθε η πανδημία να επισπεύσει τις επιπτώσεις των επιλογών αυτών. Με την επιμονή μας να διατηρούμε τον ομφάλιο λώρο με τη βρετανική και ρωσική αγορά, ο κυπριακός τουρισμός παραμένει στην ουσία απροστάτευτος στις δυσμενείς συγκυρίες που παρουσιάζονται. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά το Brexit, το λουκέτο της Thomas Cook και εσχάτως, την πανδημία Covid- 19 η οποία προκάλεσε απώλειες της τάξης του 75% για τα τουριστικά έσοδα που αναμένεται να καθορίσουν τελικά και το αποτέλεσμα της ύφεσης της οικονομίας, το οποίο υπολογίζεται φέτος στο 8%. Η Κύπρος δεν κατάφερε να μετατραπεί σε ισχυρό brand-name για άλλες ευρωπαϊκές τουριστικές αγορές. Μερίδιο ευθύνης για την εικόνα του τουρισμού φέρουν και οι ξενοδόχοι, οι οποίοι επιμένουν να δουλεύουν με Ρώσους και Βρετανούς και με οργανωμένα πακέτα. **Σελ. 4**

Στροφή της Ευρώπης στην «πράσινη» ενέργεια

Ορατή είναι η στροφή της Ευρώπης σε καθαρή ενέργεια. Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στο Bloomberg η περιβαλλοντική οργάνωση Ember του Λονδίνου, το πρώτο εξάμηνο περίπου το 40% του ηλεκτρισμού που παρήγαγαν οι 27 χώρες-μέλη της Ε.Ε. προήλθε από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και μόλις το 34% από μονάδες στις οποίες χρησιμοποιούνται ορυκτά καύσιμα. **Σελ. 9**

«Πλώρη» για το ΧΑΚ μέσα στο 2021 έβαλε η Astrobank

Καθυστέρησε λόγω πανδημίας

Η μετονομασθείσα πλέον σε «Astro Bank Public Company Limited» από «Astro Bank Limited» θα πρέπει να θεωρείται σίγουρο πως μέσα στο 2021 θα ενταχθεί στο ΧΑΚ. Η ένταξη θα γινόταν στο τέλος του 2020 αλλά καθυστέρησε λόγω της πανδημίας. Αυτή τη στιγμή προτεραιότητα της τράπεζας είναι η απορρόφηση της Εθνικής. **Σελ. 5**

Οι χρεώσεις δεν είχαν αρνητικά αποτελέσματα

Μόλις 3% μείωση καταθέσεων

Οι χρεώσεις που επέβαλαν Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική στους εταιρικούς τους καταθέτες με καταθέσεις άνω των 100 χιλιάδων ευρώ, δεν φαίνεται να είχαν μεγάλες επιπτώσεις. Σύμφωνα με στοιχεία μόλις κατά 3% μειώθηκαν οι καταθέσεις στις δύο τράπεζες. **Σελ. 3**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΥΦΕΣΗ 8-9%

Badbank στην Ελλάδα εισηγείται και ο ΟΟΣΑ

Η ύπαρξη ή μη ενός δεύτερου κύματος πανδημίας θα κρίνει το μέγεθος της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, σημειώνει η έκθεση του ΟΟΣΑ. Στο βασικό σενάριο η ύφεση το 2020 θα είναι 8% και εάν ξαναχτυπήσει η COVID-19, θα είναι 9,8%. Καλύτερη λύση θεωρεί τη δημιουργία badbank. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Η πανδημία έβαλε φρένο στις τιμές των κατοικιών

Διεκόπη το «ράλι» των τιμών πώλησης και ενοικίασης κατοικιών στην ελληνική κτηματαγορά, ένεκα της πανδημίας, χωρίς ουδείς να είναι σε θέση να εκτιμήσει, αν κι εφόσον θα επανεκκινήσει. Αυτό συνάγεται από αναλύσεις της πορείας των ζητούμενων τιμών μέσω ηλεκτρονικών αγγελιών. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**0,89%**	**-0,05%**
Γερμανία	-0,48	0,01%
Γαλλία	-0,18%	0,02%
Ιταλία	0,98%	-0,20%
Ισπανία	0,32%	0,08%
Ιρλανδία	-0,10%	-0,05%
Ελλάδα	1,06%	-0,15%
Ην. Βασίλειο	0,12%	-0,01%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **KALLUM PICKERING***

Αβεβαιότητα για την παγκόσμια οικονομία

Στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, οι τάσεις που αναπτύσσονται στις αγορές πίστωσης τείνουν να αντανακλούν τις μεταβολές στην εμπιστοσύνη. Τον Μάρτιο, όταν κλιμακώθηκε η πανδημία, οι πιστωτές εξέφρασαν φόβους για κύμα πτωχεύσεων εξαιτίας της αναστολής της οικονομικής δραστηριότητας. Χάρη, όμως, στις δυναμικές πρωτοβουλίες που έλαβαν κεντρικές τράπεζες και πολιτικοί, με άμεσες παρεμβάσεις στη διατραπεζική αγορά και γενναίες εγγυήσεις δανείων, αποφεύχθηκε ένας δεύτερος γύρος χρηματοπιστωτικής κρίσης. Θωρακίζοντας τους ισολογισμούς, οι πολιτικές ηγεσίες προλείαναν το έδαφος για να ανακάμψουν οι οικονομίες μόλις επαναλειτουργήσουν.

Χαλαρώνει, έτσι, η κατάσταση και στις αγορές πίστωσης σε σύγκριση με πριν από έξι εβδομάδες. Υπογραμμίζουμε τρεις καίριες εξελίξεις:

1. Ηρεμία στη διατραπεζική αγορά. Ενας βασικός δείκτης κρίσης στη διατραπεζική αγορά, η απόσταση ανάμεσα στο επιτόκιο δανεισμού των τραπεζών για τρεις μήνες και στο επιτόκιο που δανείζουν οι ίδιες overnight, έχει επανέλθει στα προ κορωνοϊού επίπεδα στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη είναι λίγο χαμηλότερο. Φαίνεται περίεργο.

Οι οικονομίες έχουν απόδοση κάτω από το μακροπρόθεσμο δυναμικό τους και η ύφεση θα οδηγήσει σε περαιτέρω πτωχεύσεις. Ολα αυτά θα πλήξουν επιπροσθέτως τις αδύναμες τράπεζες και θα εντείνουν την πίεση στις ισχυρές, από τις οποίες εξαρτώνται για να χορηγούν δάνεια με ευνοϊκούς όρους σε όσους τα χρειάζονται. Οι κεντρικές τράπεζες, πάντως, θα μετριάσουν αυτούς τους κινδύνους παρέχοντας ρευστότητα.

Ακόμη κι αν η πανδημία παραμείνει υπό έλεγχο, οι δαπάνες των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων θα είναι συγκρατημένες.

2. Η απόκλιση ανάμεσα στις αποδόσεις των γερμανικών δεκαετών ομολόγων και σε εκείνες των ομολόγων της περιφέρειας (spread) έχει επιστρέψει στα προ κορωνοϊού επίπεδα. Τα spread είχαν ήδη αρχίσει να αποκλιμακώνονται τις τελευταίες εβδομάδες, καθώς η αγορά προεξοφλούσε πως οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα συμφωνούσαν τελικά σε ένα μεγάλο πακέτο. Καταλήγοντας σε έναν επταετή προϋπολογισμό νωρίτερα από τις προβλέψεις και σε ένα πακέτο 750 δισ. ευρώ που θα στηρίξει την ανάκαμψη των ασθενέστερων οικονομιών, οι Ευρωπαίοι ηγέτες έστειλαν σαφές μήνυμα αλληλεγγύης.

3. Δεν είναι, πάντως, όλα καλά. Η οικονομική δραστηριότητα παραμένει σε χαμηλά επίπεδα σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο, στις ΗΠΑ κάπου 10% κάτω από τα κανονικά επίπεδα και από 15% έως 20% κάτω από τα κανονικά επίπεδα στην Ευρώπη. Η ανάκαμψη εξαρτάται από τη συνεχιζόμενη στήριξη των κυβερνήσεων και παραμένει ευάλωτη σε περίπτωση δεύτερου κύματος της πανδημίας. Την αβεβαιότητα αυτή αντανακλά το κόστος ασφάλισης έναντι κινδύνου πτώχευσης των χωρών, που παραμένει σε υψηλά επίπεδα τόσο στη Βόρεια Αμερική όσο και στην Ευρώπη. Και τα spread αντανακλούν τον κίνδυνο νέας κρίσης σε περίπτωση δεύτερου κύματος.

Μολονότι οι αγορές πίστωσης αντιδρούν θετικά στην επιστροφή στην κανονικότητα, πρέπει να προσέξουμε τους κινδύνους που απειλούν τη δεύτερη φάση της ανάκαμψης. Ακόμη κι αν η πανδημία παραμείνει υπό έλεγχο και οι μεγάλες οικονομίες δεν αναγκαστούν να αναστείλουν πάλι την οικονομική δραστηριότητα, νοικοκυριά και επιχειρήσεις ενδέχεται να επιδείξουν περαιτέρω επιφυλακτικότητα και να μην προχωρήσουν σε δαπάνες. Μια ατελής ή αργή ανάκαμψη μπορεί να καλλιεργήσει εντάσεις σε κλιμάκια της οικονομίας και να προκαλέσει νέα αβεβαιότητα όσον αφορά την παροχή πιστώσεων.

* Ο κ. Kallum Pickering είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΝΙΚΟΥ ΑΥΛΩΝΑ*

Η Πράσινη Συμφωνία ως εργαλείο ταχείας ανάκαμψης

Η νέα αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρώπης για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (European Green Deal), φαίνεται να είχε ήδη θέσει ένα πλαίσιο για τον μετασχηματισμό της οικονομίας. Ταυτόχρονα η κρίση που σήμερα αντιμετωπίζουμε δεν είναι μονοδιάστατη, αλλά χαρακτηρίζεται από το τρίπτυχο της πανδημίας, των δυσχερών οικονομικών συνθηκών που πυροδοτούνται από αυτήν και της κλιματικής αλλαγής, και ένα πλάνο για βιώσιμη ανάκαμψη είναι σημαντικότερο σήμερα από ποτέ για την Ελλάδα.Είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί το συντομότερο πως τα μέτρα ανάκαμψης που θα υλοποιηθούν θα είναι συμβατά με τις προτεραιότητες της Πράσινης Συμφωνίας. Ετσι, το χρηματικό πακέτο τόνωσης 32 δισ. ευρώ θα μπορέσει να διατεθεί ορθά σε οικονομικές δραστηριότητες που προωθούν τη δημιουργία μιας κλιματικά ουδέτερης Ελλάδας, καθώς και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για την κυκλική οικονομία, τις ΑΠΕ αλλά και γενικότερα για έναν ταχύ μετασχηματισμό της οικονομίας μας. Η Πράσινη Συμφωνία αναμένεται να επηρεάσει εκατοντάδες εταιρείες και οργανισμούς στην Ευρώπη, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, μέσω της επένδυσης στην καθαρή ενέργεια, της επέκτασης του εμπορίου εκπομπών, της ενίσχυσης της κυκλικής οικονομίας και της διατήρησης της βιοποικιλότητας. Ετσι και η υιοθέτησή της στην Ελλάδα θα μπορέσει να οδηγήσει σε ένα πιο βιώσιμο μονοπάτι την οικονομία μας. Αυτό φαίνεται να έχει γίνει αντιληπτό από τον επιχειρηματικό κόσμο, αλλά και τους δημόσιους φορείς, καθώς διοργανώνονται όλο και περισσότερες εκδηλώσεις που εστιάζουν σε αυτήν. Για παράδειγμα, σε πρόσφατο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συνεργασία με το Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) που συμμετείχαν υπουργοί και Ευρωπαίοι επίτροποι, αφιερώθηκε ειδική συνεδρία στην Πράσινη Συμφωνία, όπως και στα πλεονεκτήματα και στις προοπτικές αυτής για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Ενας βασικός πυλώνας της Πράσινης Συμφωνίας είναι η τιμολόγηση του άνθρακα. Με αυτόν τον τρόπο θα ενισχύσει τις περιβαλλοντικά υπεύθυνες βιομηχανίες αλλά και θα παροτρύνει άλλες περιοχές του πλανήτη να προχωρήσουν με παρόμοιες δράσεις για το κλίμα.

Ο δεύτερος ουσιαστικός πυλώνας αφορά τις υπεύθυνες επενδύσεις. Οι πράσινες επενδύσεις θα προωθηθούν μέσω χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), όπου εταιρείες που αναλαμβάνουν δράση κατά της κλιματικής αλλαγής θα υποστηρίζονται οικονομικά υπό αυστηρή εποπτεία των κριτηρίων που πρέπει να πληρούνται. Εταιρείες που είναι απίθανο να συμμορφωθούν με τα κριτήρια ESG (Environmental, Social, and Governance) ή ανήκουν σε ρυπογόνο τομέα, δεν θα λαμβάνουν σχεδόν καθόλου χρηματοδότηση. Οι επενδυτές θα απορρίπτουν οργανισμούς που δεν πληρούν διεθνή πρότυπα όπως τα GRI και CDP ή δεν έχουν καλές αποδόσεις στα ESG κριτήρια.

Ο τρίτος βασικός πυλώνας σχετίζεται με τις εφοδιαστικές αλυσίδες. Οι μικρές και μεσαίες εταιρείες ενδέχεται να χρειαστεί να συμμορφωθούν με πιο αυστηρά και ακριβή κριτήρια σχετικά με την αειφορία και να εφαρμόσουν στρατηγικές που πληρούν ρητές απαιτήσεις. Αλλοι ίσως χρειαστεί να αλλάξουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο για να επιβιώσουν σε αυτή τη νέα οικονομία.

Με την ουσιαστική υιοθέτηση και την εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας στη χώρα μας και του ειδικού πακέτου τόνωσης των 32 δισ. πέρα από τη λήψη μέτρων ενίσχυσης των επιχειρήσεων θα μπορούσαν να υλοποιηθούν και μέτρα πράσινης ανάκαμψης που θα εκσυγχρόνιζαν την ελληνική οικονομία βάσει σύγχρονων και καινοτόμων μεθόδων που ήδη εφαρμόζονται στην Ευρώπη. Για παράδειγμα, η χρήση ενέργειας από σκουπίδια που στη Βόρεια Ευρώπη θεωρείται δεδομένη, στην Ελλάδα δεν έχει υλοποιηθεί ακόμα και πέρα από τα θέματα υγείας που θα έλυνε θα δημιουργούσε πολλές νέες θέσεις εργασίας και δεν θα χρειάζεται να λειτουργούν πλέον χωματερές.

Ετσι θα μπορέσει να οικοδομηθεί μία σύγχρονη οικονομία που να πληροί όλες τις απαραίτητες προδιαγραφές για το μέλλον και να αξιοποιεί τους νέους μας σε χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν.

* Ο κ. Νίκος Αυλώνας είναι πρόεδρος Κέντρου Αειφορίας (Center for Sustainability and Excellence), επισκέπτης καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΙΜΒΑ).

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Σύνοδος κορυφής (1)

Διαβάζοντας από τα συμπεράσματα της πολύ σημαντικής Συνόδου της 17-21 Ιουλίου 2020, μπορεί κανείς εύκολα να αντιληφθεί τη φιλοσοφία των αποφάσεων αλλά και την πολύ σημαντική «λεπτομέρεια» ότι το Ταμείο Ανάκαμψης «διαβάζεται» σε συνδυασμό με το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 21-27. Οι προσπάθειες ανάκαμψης, αναφέρουν τα συμπεράσματα, είναι (α) σημαντικές, διότι το ύψος του Ταμείου βρίσκεται σε πρωτόγνωρα επίπεδα γιατί οι οικονομικές επιπτώσεις του κορωνοϊού υπήρξαν σημαντικές και επηρέασαν πολλές πτυχές της καθημερινότητας, (β) στοχευμένες, γιατί ήταν συγκεκριμένες οι περιοχές που πλήρωσαν το μεγαλύτερο κόστος της πανδημίας. και (γ) μικρής χρονικής διάρκειας, γιατί αυτό που θα εξακολουθήσει να οδηγεί την ανάπτυξη της Ευρώπης και να διασφαλίζει την συνοχή και την συνέχεια, είναι το δημοσιονομικό πλαίσιο όπως εδώ και χρόνια συμβαίνει από όταν καθιερώθηκε για πρώτη φορά το 1988.

Σύνοδος κορυφής (2)

Ο μετασχηματισμός της Ευρώπης, σύμφωνα πάντα με τα συμπεράσματα της Συνόδου, θα επιχειρηθεί μέσω της πράσινης ατζέντας, της ψηφιακής αλλαγής και της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της οικονομίας των χωρών στις κρίσεις. Η προσπάθεια θα απαιτήσει και πολύ σημαντικές ιδιωτικές επενδύσεις προκειμένου να επιτευχθεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η κάλυψη των ζημιών που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού. Ο προϋπολογισμός της Ευρώπης ενισχύεται για πρώτη φορά στα ιστορικά και με δάνεια, σε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστεί μια πρωτόγνωρη, σε βάθος και έκταση, κατάσταση. Τα δάνεια που θα αναληφθούν θα πρέπει να έχουν πλήρως εξοφληθεί μέχρι τον Δεκέμβριο του 2058.

Σύνοδος κορυφής (3)

Το Ταμείο Ανάκαμψης ύψους €750 δισ. θα πρέπει μέχρι το τέλος του 2023 να έχει διαθέσει και το τελευταίο 30% των κονδυλίων αφού το 70% θα πρέπει να έχει διατεθεί στα επόμενα δύο χρόνια. Το Ταμείο αποτελείται από μια σειρά διακριτών προγραμμάτων ως εξής (α) δάνεια €360 δισ., (β) επιδοτήσεις €312.5 δισ., (γ) React EU €47,5 δισ., (δ) Horizon Europe €5δισ., (ε) Invest EU €5,6δισ., (ζ) Rural Development €7,5δισ., (η) Just Transition Fund 10 δισ. και (θ) RescEU €1,9 δισ. Κάθε Κράτος Μέλος θα μπορεί να λάβει κονδύλια μέχρι το 6,8% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος του.

Σύνοδος κορυφής (4)

Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να ετοιμάσουν τα δικά τους Σχέδια ανάκαμψης, στα οποία θα πρέπει να δηλώνουν τους μεταρρυθμιστικούς τους στόχους και το πρόγραμμα επενδύσεών τους. Για την εκταμίευση του τελευταίου 30% εντός του 2023 θα προηγηθεί επικαιροποίηση των Σχεδίων. Τα Σχέδια των κρατών μελών θα αξιολογούνται από την Κομισιόν και θα παραπέμπονται με εισήγηση στη Σύνοδο Κορυφής για τελική απόφαση. Η όλη διαδικασία θα πρέπει να ολοκληρώνεται εντός 3 μηνών από την κατάθεση των Σχεδίων. Κατά την αξιολόγηση των Σχεδίων ιδιαίτερη βαρύτητα θα δίνεται στη συμπερίληψη ενεργειών που θα επικεντρώνονται στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας και της οικονομίας. Προϋπόθεση για τη λήψη θετικής αξιολόγησης αποτελεί και η αποτελεσματική συνεισφορά των κρατών μελών στην επίτευξη των κοινών ευρωπαϊκών στόχων σε θέματα πράσινης ατζέντας και ψηφιακής αλλαγής.

Η Κύπρος θα πρέπει να ετοιμάσει το δικό της μεταρρυθμιστικό σχέδιο, αν είναι να μπορέσει να ακολουθήσει τον ευρωπαϊκό βηματισμό.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων καλείται η τιμή στην οποία ο επενδυτής αγοράζει τα μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, και υπολογίζεται από το άθροισμα της καθαρής τιμής των μεριδίων και της προμήθειας αγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Σύνοδος κορυφής (5)

Οι εκταμιεύσεις προς τα Κράτη Μέλη θα γίνονται κατόπιν της ολοκλήρωσης συγκεκριμένων στόχων και ενεργειών. Η Κομισιόν προκειμένου να λάβει οριστικές αποφάσεις για εκταμίευση θα λαμβάνει υπόψη τη γνώμη της αρμόδιας Επιτροπής οικονομικών. Εφόσον υπάρχει διαφωνία από το Κράτος Μέλος, όσον αφορά στην αξιολόγηση για εκταμίευση κονδυλίων, το θέμα θα παραπέμπεται στη Σύνοδο Κορυφής. Και σε αυτήν την περίπτωση, η όλη διαδικασία δεν μπορεί να παραταθεί πέραν των 3 μηνών από την ημερομηνία υποβολής αίτησης για πληρωμή.

Θέλει διόδια σε όλη την Ευρώπη

Ο Γερμανός υπουργός Μεταφορών ετοιμάζεται να προωθήσει παλαιό σχέδιό του

ΒΕΡΟΛΙΝΟ. Πρόταση για επιβολή διοδίων αυτοκινήτων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο προωθούν η γερμανική κυβέρνηση και ο υπουργός Μεταφορών της χώρας, Αντρέας Σόιερ. Εντός των προσεχών οκτώ ετών, σχεδόν κάθε όχημα σε ευρωπαϊκούς αυτοκινητοδρόμους, συμπεριλαμβανομένων φορτηγών, ημιφορτηγών και ιδιωτικής χρήσης, θα πρέπει να πληρώνει διόδια, σύμφωνα με την πρόταση ευρωπαϊκής οδηγίας που συνέταξε η γερμανική προεδρία. «Σε ό,τι αφορά τα κράτη-μέλη που έχουν ήδη επιβάλει σύστημα καταβολής διοδίων ή τέλη χρήσης οδικών αρτηριών ταχείας κυκλοφορίας, τα διόδια θα επιβάλλονται σε όλα τα οχήματα εκτός από λεωφορεία», αναφέρει το έγγραφο που επεξεργάζεται ο Σόιερ και επρόκειτο να τεθεί χθες υπ' όψιν των γερμανικών υπουργείων. Η πρόταση θα κατατεθεί επισήμως από τη γερμανική κυβέρνηση στα 27 μέλη της Ε.Ε. από την προεδρεύουσα της Ενωσης, Γερμανία.

Κυβερνητικά στελέχη στο Βερολίνο, όμως, ανέφεραν σε δημοσιογράφους ότι ορισμένα γερμανικά υπουργεία ζητούν την αναβολή της εφαρμογής του προγράμματος, παρότι ένα σύστημα διοδίων ανάλογων με την απόσταση που διήνυσε κάθε όχημα θεωρείται η αποτελεσματικότερη πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος. Το ζήτημα προκαλεί την ενόχληση των υπουργών που προέρχονται από το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα. Οι υπουργοί του SPD έχουν εκφράσει επανειλημμένως την αντίθεσή τους στην επιβολή διοδίων σε αυτοκινητοδρόμους, με τη Γερμανία να είναι από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες που δεν χρεώνουν διόδια στους οδηγούς.

Πανευρωπαϊκή επιβολή διοδίων σε όλα τα οχήματα, εκτός από λεωφορεία, επεξεργάζεται ο Σόιερ.

Η πρόταση του Σόιερ είχε απορριφθεί πέρυσι από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, καθώς παραβίαζε τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς.

Ο Σόιερ είχε βρεθεί και παλαιότερα στο επίκεντρο πολιτικής αντιπαράθεσης για την επιβολή διοδίων. Λίγες ημέρες πριν από τα Χριστούγεννα του 2019, δύο εταιρείες διοδίων είχαν καταθέσει αγωγή κατά της γερμανικής κυβέρνησης ζητώντας αποζημίωση ύψους 560 εκατ. ευρώ για την αποτυχία του υπουργού να περάσει πρόταση επιβολής ειδικού τέλους κίνησης οχημάτων με ξένες πινακίδες στις γερμανικές οδικές αρτηρίες ταχείας κυκλοφορίας, τις γνωστές Autobahn. Η πρόταση του Σόιερ είχε απορριφθεί πανηγυρικά τον περασμένο Ιούνιο από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, καθώς παραβίαζε τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς κατά των διακρίσεων μεταξύ των πολιτών κρατών - μελών της Ε.Ε. Η αντιπολίτευση των Πράσινων είχε καλέσει τότε τον Σόιερ σε παραίτηση, κάνοντας λόγο για ανικανότητά του, ενώ σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος τον είχε κατηγορήσει για αφέλεια και απόπειρα απόκρυψης των ενεργειών του, καθώς το υπουργείο του είχε χαρακτηρίσει απόρρητα τα συμβόλαια με τις δύο εταιρείες είσπραξης διοδίων, οι οποίες μηνύουν τώρα το γερμανικό κράτος για αθέτηση συμφωνίας.

Στις αρχές Ιανουαρίου, το αριστερό κίνημα Aufstehen (Σταθείτε Ορθιοι), από κοινού με την επικεφαλής του κόμματος Αριστερά, Σάρα Βάγκενεχτ, συγκέντρωσε 22.000 υπογραφές ζητώντας από την ομοσπονδιακή Βουλή την ψήφιση νόμου που θα καθιστά παράνομη τη διασπάθιση δημόσιων κεφαλαίων, αναφέροντας ως παράδειγμα τις πρωτοβουλίες του Σόιερ στο θέμα των διοδίων. «Σε κάθε κανονική επιχείρηση, ο Σόιερ θα είχε ήδη απολυθεί και θα βρισκόταν στο εδώλιο του κατηγορουμένου», ανέφερε το ψήφισμα του Aufstehen.

Διαρροή μεθανίου στην Ανταρκτική

Την πρώτη ενεργό διαρροή μεθανίου από τον πυθμένα της θάλασσας στην ατμόσφαιρα της Ανταρκτικής αποκάλυψε ομάδα επιστημόνων σύμφωνα με ρεπορτάζ της βρετανικής εφημερίδας The Guardian. Οι ερευνητές διαπίστωσαν επίσης ότι τα μικρόβια που συνήθως καταναλώνουν το καταστροφικό αέριο του θερμοκηπίου, προτού αυτό φθάσει στην ατμόσφαιρα, έχουν χαμηλή παρουσία στην περιοχή, επιτρέποντας μετά βεβαιότητος στο αέριο να διαφύγει και να θερμάνει το τοπικό κλίμα.

Τεράστιες ποσότητες μεθανίου πιστεύεται πως βρίσκονται αποθηκευμένες κάτω από τον πυθμένα της θάλασσας γύρω από την Ανταρκτική ήπειρο, πιθανώς προερχόμενες από αποσυντεθειμένα φύκια θαμμένα κάτω από ιζήματα εδώ και χιλιάδες χρόνια. Η απελευθέρωση μεθανίου από υποβρύχια αποθέματα καλυμμένα με πάγο αποτελεί μία από τις βασικότερες ανησυχίες των επιστημόνων, οι οποίοι προειδοποιούν πως πρόκειται για σημάδι ότι η παγκόσμια υπερθέρμανση καθίστα-ται ασταμάτητη. «Ο κύκλος του μεθανίου είναι σαφώς κάτι που πρέπει να προβληματίσει έντονα την κοινωνία μας», δήλωσε χαρακτηριστικά ο Αντριου Θέρμπερ, από το αμερικανικό Πανεπιστήμιο Oregon State, ο οποίος ηγήθηκε της έρευνας, συμπληρώνοντας πως η μη απορρόφηση του αερίου από μικρόβια είναι ιδιαιτέρως ανησυχητική.

Η μη απορρόφηση του αερίου από μικρόβια θεωρείται από τους επιστήμονες ιδιαιτέρως ανησυχητική.

Ελάχιστη η μείωση καταθέσεων από τα αρνητικά επιτόκια

Δεν συγκινήθηκαν οι εταιρικοί καταθέτες - Μόλις 3% σε Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική Τράπεζα εντός τους 2020

«Μεγάλη ανάσα» διοχέτευσης της ρευστότητας αναμένεται να δώσει στις δύο τράπεζες –και όχι μόνο- το Σχέδιο της Κυβέρνησης για επιχορήγηση του επιτοκίου για στεγαστικούς και επιχειρηματικούς σκοπούς.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η μετακύληση του κόστους που απορροφούσαν οι τράπεζες μέχρι πρότινος από αρνητικά επιτόκια στους εταιρικούς καταθέτες είχε μικρή επίδραση σε σύγκριση με το μέγεθος των αντιδράσεων του τελευταίου χρόνου για την εφαρμογή αυτής της πρακτικής. Οι δύο μεγάλες τράπεζες της Κύπρου, Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική Τράπεζα, εφαρμόζουν χρεώσεις στους εταιρικούς τους καταθέτες με καταθέσεις άνω των 100 χιλιάδων ευρώ. Υπήρχε μάλιστα ανησυχία ότι μεγάλοι καταθέτες θα μετέφεραν τις καταθέσεις τους εκτός αυτών των δύο τραπεζών. Ωστόσο, αποδεικνύεται εκ των υστέρων ότι οι εκτιμήσεις ήταν λανθασμένες. Μόλις στο 3% των καταθέσεων (deposits) κάθε τράπεζας μειώθηκαν, όπως δείχνουν τα οικονομικά αποτελέσματα του πρώτου τριμήνου του 2020. Τα στοιχεία δείχνουν πως οι καταθέσεις (deposits) της Τράπεζας Κύπρου από τον Δεκέμβριο του 2019 σε σχέση με αυτές του Μαρτίου του 2020, μειώθηκαν από 16,69 δισ. ευρώ στα 16,25 δισ. ευρώ (3% μείωση). Ακριβώς ίδια μείωση σημειώθηκε και στην Ελληνική Τράπεζα. Οι καταθέσεις του Δεκεμβρίου του 2019 της Ελληνικής σε σχέση με τις καταθέσεις το Μάρτη του 2020 έφτασαν από τα 14,6 δισ. ευρώ σε 14,13 δισ. ευρώ (επίσης 3% μείωση). Εκ του αποτελέσματος, οι εταιρικοί πελάτες και των δύο τραπεζών δέχθηκαν εν πολλοίς τις χρεώσεις πάνω στις καταθέσεις που διατηρούν και δεν προχώρησαν σε επενδύσεις για να μην πληρώσουν το τίμημα που τους μετακυλύει η κάθε τράπεζα.

Όσον αφορά στα της Τράπεζας Κύπρου, υπάρχει χρέωση που αφορά το κόστος ρευστότητας σε τρεχούμενους λογαριασμούς, λογαριασμούς ταμιευτηρίου, άμεσης πρόσβασης και όψεως της τάξης του 0,5% σε ετήσια βάση επί του πιστωτικού ημερήσιου υπολοίπου του λογαριασμού. Αυτή η χρέωση συγκρίνεται ή αντιστοιχεί με αρνητικό επιτόκιο 0,4%. Ταυτόχρονα, η Τράπεζα χρεώνει κόστος ρευστότητας σε εμπρόθεσμες καταθέσεις 12 μηνών με 0,10%. Η χρέωση στη λήξη της κατάθεσης επί του ημερήσιου υπολοίπου που αντιστοιχεί με αρνητικό επιτόκιο 0,4%. Το κόστος ρευστότητας σε εμπρόθεσμες καταθέσεις τριών μηνών από τον Μάρτιο έχει χρέωση 0,3% στη λήξη της κατάθεσης επί του ημερήσιου υπολοίπου, δηλαδή αρνητικό επιτόκιο 0,4%. Οι δεσμευμένες καταθέσεις εξαιρούνται από τη χρέωση. Όσον αφορά στα της Ελληνικής Τράπεζας, υπάρχει χρέωση που αφορά τους εταιρικούς πελάτες με καταθέσεις άνω των 100 χιλιάδων ευρώ που διατηρούν λογαριασμούς τρεχούμενους και παρατραβήγματος, χρεώσεις με επιτόκιο -0,6%. Πρόσθετα, για λογαριασμούς ταμιευτηρίου και προειδοποίησης (γραμμάτια) που διατηρούν εταιρικοί πελάτες αποφασίστηκε να τεθεί επιτόκιο -0,6% δίχως να υπάρχει κάποιο χρηματικό όριο που να μην εφαρμόζεται.

Υπενθυμίζεται πως αρνητικά επιτόκια καταθέσεων επέβαλε η ΕΚΤ από τα μέσα του 2014 στο 0,4% και τον Σεπτέμβριο του 2019 αυξήθηκε σε 0,5%.

Ευκαιρία για δανεισμό

Οι δύο μεγάλες τράπεζες, Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική, έχουν υψηλή ρευστότητα, αλλά τα υψηλά ακόμα ΜΕΔ και η μικρή πίττα δανειοληπτών κάνει δύσκολη την εξίσωση παραχώρησης νέων δανείων στην αγορά. «Μεγάλη ανάσα» διοχέτευσης της ρευστότητας αναμένεται να δώσει στις δύο τράπεζες –και όχι μόνο- το Σχέδιο της Κυβέρνησης για επιχορήγηση του επιτοκίου για στεγαστικούς και επιχειρηματικούς σκοπούς. Οι τράπεζες ήδη ξεκίνησαν να λαμβάνουν αιτήσεις από δικαιούχους του σχεδίου για επιδότηση επιτοκίων για νέα στεγαστικά αλλά και επιχειρηματικά δάνεια. Υπενθυμίζεται πως σκοπός του Σχεδίου είναι η παροχή στήριξης σε νοικοκυριά για σύναψη δανείων για σκοπούς ιδιοκατοίκησης, αλλά και σε επιχειρήσεις με ανώτατο όριο τα 800 χιλιάδες ευρώ, υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία για τη διάρκεια της νόσου του Covid. Καλύπτει στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια που συνάφθηκαν από 1/3/2020 μέχρι και το τέλος του 2020 με οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα εντός της Δημοκρατίας και επιδοτούνται βάσει κάποιων συγκεκριμένων κριτηρίων.

Για πολλούς λόγους και όχι μόνο για να μην πληρώνει η Τράπεζα τις καταθέσεις στην ΕΚΤ πρέπει να πετύχει αυτό το Σχέδιο. Τα οφέλη θα είναι πολλά για τις τράπεζες.

Πώς φτάσαμε στη χρέωση

«Όταν μια τράπεζα έχει στην κατοχή της μεγαλύτερη ποσότητα χρήματος από ό,τι απαιτείται στο πλαίσιο των υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών και δεν είναι πρόθυμη να το δανείσει σε άλλες εμπορικές τράπεζες, τότε υπάρχουν δύο μόνο δυνατότητες: είτε να καταθέσει το χρήμα σε λογαριασμό στην κεντρική τράπεζα είτε να το διατηρήσει στην κατοχή της με τη μορφή μετρητών. Η δεύτερη αυτή δυνατότητα συνεπάγεται όμως κάποιο κόστος ιδίως από τη στιγμή που η τράπεζα πρέπει να διαθέτει εξαιρετικά ασφαλείς εγκαταστάσεις αποθήκευσης. Επομένως, είναι μάλλον απίθανο μια τράπεζα να επιλέξει αυτή τη δυνατότητα. Το πιθανότερο είναι ότι οι τράπεζες είτε θα δανείσουν χρήμα σε άλλες τράπεζες είτε θα καταβάλουν το αρνητικό επιτόκιο της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων», αναφέρει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Υπενθυμίζεται πως αρνητικά επιτόκια καταθέσεων επέβαλε η ΕΚΤ από τα μέσα του 2014 στο 0,4% και τον Σεπτέμβριο του 2019 αυξήθηκε σε 0,5%. Οι τράπεζες, με τη σειρά τους, δεν είχαν άλλη επιλογή και άρχισαν να χρεώνουν επιτόκια σε μεγάλους –εταιρικούς- καταθέτες και θεσμικούς επενδυτές.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

- **CYPRUS TRADING CORPORATION PLC**
- **ERMES DEPARTMENT STORES PLC**
- **WOOLWORTH (CYPRUS) PROPERTIES PLC**

Ενεργώντας στο πλαίσιο των Κανονισμών του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου και της Κεφαλαιαγοράς, με ικανοποίηση πληροφορούμε τους ενδιαφερόμενους μετόχους μας και το επενδυτικό κοινό ότι οι δημόσιες εταιρείες Cyprus Trading Corporation Plc, Ermes Department Stores Plc και Woolworth (Cyprus) Properties Plc, σε συνέχεια των προηγούμενων προσπαθειών τους, πέτυχαν την ολοκλήρωση συναλλαγών με επενδυτικές θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας Κύπρου και της Ελληνικής Τράπεζας, με αποτέλεσμα να μειώσουν περαιτέρω τις υποχρεώσεις τους προς αυτές με επιπρόσθετο ποσό €119 εκατ.

Αυτό επετεύχθη με τη διάθεση κτηματικών περιουσιακών στοιχείων σε ικανοποιητικές αξίες.

Η κατάληξη και τελεσφόρηση των συμφωνιών αυτών έχει σαν αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του δανεισμού και την ενίσχυση της ρευστότητας των Εταιρειών του Ομίλου ώστε να παράξουν βελτιωμένα αποτελέσματα.

Με τη συμπλήρωση των πιο πάνω πράξεων, οι δημόσιες εταιρείες προχωρούν στην ολοκλήρωση και δημοσιοποίηση των Ελεγμένων Λογαριασμών για το 2018 και 2019 μέχρι τον Οκτώβριο αυτού του χρόνου, οπότε θα αιτηθούν άρση της αναστολής της διαπραγμάτευσης των μετοχών τους στο ΧΑΚ και θα ακολουθήσουν οι ετήσιες Γενικές τους Συνελεύσεις.

Περισσότερες λεπτομέρειες των συναλλαγών και της επίδρασής τους σε σχέση με τη μείωση του χρέους της κάθε δημόσιας εταιρείας ξεχωριστά, θα ανακοινωθούν σύντομα.

CYPRUS TRADING CORPORATION PLC
ERMES DEPARTMENT STORES PLC
WOOLWORTH (CYPRUS) PROPERTIES PLC

Λευκωσία 22 Ιουλίου 2020

Οι επιλογές που έφεραν πτώχευση τουρισμού

Η απεξάρτηση από Βρετανία και Ρωσία θυσιάστηκε από ιδιωτικό και δημόσιο τομέα στο βωμό του εύκολου χρήματος

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Από την περίοδο του ΚΟΤ μέχρι το σημερινό Υφυπουργείο Τουρισμού, η ατζέντα για τον κυπριακό τουρισμό δεν έχει αλλάξει δραματικά. Τουλάχιστον την τελευταία δεκαετία, δεν λείπουν από την σφαίρα της δημόσιας συζήτησης η ανάγκη για απεξάρτηση από την βρετανική και την ρωσική αγορά και η σημασία επένδυσής μας σε νέες αγορές όπως είναι η Γερμανία. Από την θεωρία στην πράξη, ωστόσο, το χάσμα είναι μεγάλο και αυτό φαίνεται από τα στοιχεία. Την τελευταία δεκαετία, την πρωτοκαθεδρία των αφίξεων διατηρούν με μικρές διακυμάνσεις οι δύο παραδοσιακές αγορές, ενώ το μερίδιο αγοράς της Γερμανίας παρουσιάζει μείωση. Αποτέλεσμα της επιμονής μας να διατηρούμε τον ομφάλιο λώρο με τις δύο αγορές, ο κυπριακός τουρισμός παραμένει στην ουσία απροστάτευτος στις δυσμενείς συγκυρίες που παρουσιάζονται. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά την αβεβαιότητα για τις επιπτώσεις του Brexit, το λουκέτο της Thomas Cook και εσχάτως, την πανδημία Covid- 19, η οποία προκάλεσε απώλειες της τάξης του 75% για τα τουριστικά έσοδα που με την σειρά τους αναμένεται να καθορίσουν τελικά και το αποτέλεσμα της ύφεσης της κυπριακής οικονομίας. Η «Κ» μίλησε με γνώστες της τουριστικής αγοράς, οι οποίοι κινούνται γύρω από μια βασική συνισταμένη- ότι ο κορωνοϊός και το γενικότερο πάγωμα που έχει προκαλέσει στο τουριστικό ρεύμα είναι μόνο η προφανής αιτία για τις φετινές ζημιές. Στην περίπτωση άλλων τουριστικών προορισμών, οι απώλειες κυμαίνονται στο 50%.

Στο 75% πιο κάτω φέτος τα έσοδα από τον τουρισμό στην Κύπρο, με τις απώλειες να μονοπωλούν Βρετανοί και Ρώσοι τουρίστες.

Στην περίπτωση της Κύπρου προστίθεται ένα επιπλέον 25%, λόγω ακριβώς της αδυναμίας μας να απογαλακτιστούμε πρωτίστως από την Βρετανία και σε μικρότερο βαθμό από την Ρωσία, αγορές οι οποίες μαζί με το Ισραήλ έφτασαν πέρσι τις 2,4 εκατ. αφίξεις στο σύνολο των 3,97. Η πανωλεθρία, την οποία διέρχεται εν μέσω καλοκαιρινής περιόδου ο κυπριακός τουρισμός, έρχεται ως αποτέλεσμα διαχρονικών λαθών, παραλείψεων και αδυναμίας της Κύπρου να διεισδύσει σε νέες τουριστικές αγορές επισημαίνουν παράγοντες της τουριστικής αγοράς. Σύμφωνα με τον επίτιμο πρόεδρο των τουριστικών πρακτόρων Κύπρου Βίκτωρα Μαντοβάνη, μερίδιο ευθύνης για την αποτυχία προσέλκυσης νέων αγορών έχει και ο ιδιωτικός αλλά και ο δημόσιος τομέας. «Καταλήγαμε πάντα στις εύκολες λύσεις, στα εύκολα κέρδη αν και στρατηγικά αναγνωρίζαμε ότι αυτό ήταν λάθος». Ως αποτέλεσμα, αυτή την στιγμή η Κύπρος να δίνει μάχες ώστε να κερδίσει την υστάτη μεμονωμένους επιβάτες από αγορές οι οποίες βρίσκονται στην κατηγορία Α, αφού έχασε την παρτίδα για Βρετανία, Ρωσία και Ισραήλ.

Η αποτυχία απεξάρτησης από τις παραδοσιακές μας αγορές διαχρονικά και η κακή επιδημιολογική εικόνα που παρουσιάζουν, καθορίζουν και το επίπεδο της ύφεσης της κυπριακής οικονομίας το οποίο υπολογίζεται φέτος στο 8%

Χωρίς συντονισμό

Όσον αφορά την πρόσφατη περίπτωση της πανδημίας, πηγές από ταξιδιωτικούς οργανισμούς ψέγουν την έλλειψη συντονισμένων ενεργειών μεταξύ κυβέρνησης, ξενοδόχων και τουριστικών πρακτόρων. Πακέτα δεν μπορούσαν να κλείσουν αφού μέχρι και την τελευταία στιγμή δεν υπήρχε εικόνα για το ποια ξενοδοχεία θα λειτουργήσουν. Από την πλευρά τους οι ξενοδόχοι αναφέρουν ότι ανέμεναν τα σχέδια της Κυβέρνησης για να πάρουν τις αποφάσεις τους. Η αβεβαιότητα κόστισε σε κρατήσεις που θα μπορούσαν να γίνουν κατά τον μήνα Ιούλιο, και επέφερε ακόμα ένα πλήγμα στον ήδη τραυματισμένο τουρισμό.

Χωρίς ισχυρό brandname

Η τελευταία κρίση της πανδημίας, ανέδειξε κενά στο θέμα του σωστού μάρκετινγκ. Για παράδειγμα, η καλή επιδημιολογική εικόνα της Κύπρου, αποτέλεσε μάλλον πληροφορία εγχώριας κατανάλωσης, η οποία δεν είχε αποδέκτες τις τουριστικές αγορές. Αλλά πρόκειται για κενά τα οποία δεν είναι σημερινά. Διαχρονικά η Κύπρος δεν έχει καταφέρει να κτίσει ένα ισχυρό brandname, το οποίο να την ξεχωρίζει και να της δίνει σημαντικό προβάδισμα έναντι άλλων προορισμών, όπως για παράδειγμα η Μαγιόρκα ή η πιο κοντινή μας Κρήτη. Από την άλλη, το γεγονός ότι ακόμα μιλάμε για επιμήκυνση της καλοκαιρινής περιόδου, δείχνει ότι η Κύπρος δεν έχει αξιοποιήσει επαρκώς το χαρτί του ήπιου χειμώνα που την χαρακτηρίζει.

Δεν έχουμε το προϊόν

Στους λόγους για τους οποίους δεν καταφέραμε να αυξήσουμε τα ποσοστά μας από την κεντρική Ευρώπη, είναι και η απουσία του προϊόντος που αναζητούν αυτές οι αγορές. Γιατί μπορεί ο ήλιος και η θάλασσα να έχουν κερδίσει τους Βρετανούς και τους Ρώσους, ωστόσο υπάρχει μερίδα τουριστών οι οποίοι αναζητούν το κάτι παραπάνω. Για παράδειγμα τα μουσεία μας και οι αρχαιολογικοί μας χώροι είναι υποβαθμισμένα, δεν υπάρχουν θεματικά πάρκα, ούτε δυνατές δημόσιες συγκοινωνίες και ποδηλατόδρομοι. Ακόμα πιο σημαντικό, είναι ότι στο πέρασμα των χρόνων δεν έχουμε καταφέρει να διαμορφώσουμε μια συγκεκριμένη ταυτότητα ως Κύπρος και αυτό μας στοιχίζει τουριστικά αναφέρει ο Χάρης Παπαχαραλάμπους του τουριστικού ομίλου MTS Globe Cyprus. Αλλά πέραν αυτών, φαίνεται ότι δεν έχουν γίνει άλλα πιο απλά βήματα, από πλευράς της τουριστικής βιομηχανίας. Για παράδειγμα, είναι πολύ απομακρυσμένη η πιθανότητα να υπάρχουν εργαζόμενοι στα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια οι οποίοι να μιλούν άλλες γλώσσες πέραν της Αγγλικής και της Ρωσικής. Γερμανόφωνο, ιταλόφωνο και γαλλόφωνο προσωπικό δεν υπάρχει. Το ίδιο και τα μενού στα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία που δείχνουν να απευθύνονται μόνο στις δύο παραδοσιακές μας αγορές. Όλα τα πιο πάνω δημιουργούν ένα μάλλον αφιλόξενο περιβάλλον για τις γερμανόφωνες αγορές της Ευρώπης. «Χρειάζεται ένας μακροπρόθεσμος προγραμματισμός για να ανοίξει μια αγορά. Το ίδιο και με το μάρκετινγκ και τις πωλήσεις. Δεν θα μας φέρουν από την μια μέρα στην άλλη τα social media νέες αγορές. Χρειάζεται δουλειά και εμείς δεν συντονιζόμαστε» υπογραμμίζει ο κ. Μαντοβάνης.

Η ευθύνη των ξενοδοχείων

Μερίδιο ευθύνης για την σημερινή εικόνα του τουρισμού καταλογίζεται και στον τομέα των ξενοδοχείων, που επιμένουν διαχρονικά να δουλεύουν με Ρώσους και Βρετανούς και με οργανωμένα πακέτα διακοπών.

Θυμίζουμε το κλίμα πανικού που δημιουργήθηκε στην πλειοψηφία των ξενοδόχων λόγω του λουκέτου στην Thomas Cook και το οικονομικό κενό που αυτό δημιούργησε. Φυσικά από την Thomas Cook μέχρι την πανδημία, δεν υπήρχε επαρκής χρόνος για να αλλάξει η πεπατημένη χρόνων. Ωστόσο, τουριστικοί φορείς περιγράφουν περιπτώσεις όπου οι ξενοδόχοι ακυρώνουν συμφωνίες με Γερμανούς tour operators προτιμώντας να κλείσουν πακέτα με Ρώσους και Βρετανούς, λόγω ψηλότερων προκαταβολών.

Είναι σαφές ότι για να κερδίσεις μια νέα αγορά θα πρέπει να επενδύσεις, να ρισκάρεις, και να γίνεις πιο ανταγωνιστικός τιμολογιακά κάτι το οποίο τουλάχιστον η πλειοψηφία των ξενοδόχων δεν δείχνει έτοιμη να το κάνει.

Τουρίστες από Κίνα

Την ώρα που δεν έχουμε καταφέρει να πείσουμε ευρωπαϊκές αγορές, είναι τουλάχιστον υπερβολικό να γίνονται σκέψεις για προσέλκυση τουριστών από Αμερική, Νότιο Κορέα και Κίνα. Η Κύπρος δεν έχει το προϊόν για να προσελκύσει αυτές τις αγορές τονίζει ο Βίκτωρας Μαντοβάνης και δείχνει προς πιο εφικτούς στόχους και την προσέλκυση τουριστών από την Ευρώπη και προορισμούς όπως Πολωνία, Ολλανδία και Σκανδιναβία. Την ίδια ώρα, η Κύπρος δεν προσπαθεί και δεν υπάρχει στον χάρτη των τουριστικών προορισμών για την Ιταλία, την Ισπανία και την Γαλλία, αγορές οι οποίες διοχετεύουν εκατομμύρια εξερχόμενου τουρισμού. Στην περίπτωση της Ιταλίας, το 2019 καταγράφηκαν περίπου 27 χιλιάδες αφίξεις, μόλις 9,5 χιλιάδες ήρθαν από Ισπανία και 31 χιλιάδες από Γαλλία. «Πρέπει να επικεντρωθούμε εκεί που μπορούμε να έχουμε σωστά αποτελέσματα που είναι πιο κοντινές μας χώρες», επισημαίνει ο κ. Μαντοβάνης.

Ο χαμένος στόχος για την γερμανική αγορά

Πολλοί ανέμεναν ότι φέτος θα ήταν η χρονιά για δυνατό μπάσιμο από την γερμανική αγορά. Το κενό της Germania ήρθε να αντικαταστήσει η Condorn οποία κατάφερε μετά το λουκέτο της Thomas Cook να διατηρηθεί και να συνεχίσει τα δρομολόγια της. Η εν λόγω εξέλιξη έδωσε μεγάλες ανάσες στους φορείς του τουρισμού και ελπίδα ότι δεν θα χαθεί η γερμανική αγορά. Ακολούθησε ένα μήνα αργότερα η συμφωνία της εταιρείας με το Υφυπουργείο Τουρισμού και την Hermes Airports για έναρξη οκτώ εβδομαδιαίων πτήσεων από τέσσερα γερμανικά αεροδρόμια προς το Διεθνές αεροδρόμιο Πάφου για την περίοδο Απριλίου- Νοεμβρίου. Συμφωνία η οποία ωστόσο δεν τηρήθηκε ως συνέπεια της ευρύτερης έκρυθμης κατάστασης σε δρομολόγια και πτήσεις λόγω πανδημίας. Οι πτήσεις ωστόσο μπορούν να επιστρέψουν εφόσον υπάρχει ζήτηση από την αγορά.

Δεν μας ξέρουν οι Γερμανοί

Η γερμανική αγορά ήταν επίσης ένας διαχρονικός στόχος του ΚΟΤ και μετέπειτα του Υφυπουργείου Τουρισμού. Οι όποιες προσπάθειες έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, είτε μέσα από επαφές με ταξιδιωτικούς πράκτορες, είτε σε διεθνείς εκθέσεις, δεν φαίνεται να είχαν ουσιαστικό αποτέλεσμα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν πηγές από την εταιρεία Meeting Point μέλος του γερμανικού τουριστικού ομίλου FTI, το νησί βρίσκεται πολύ χαμηλά στον κατάλογο των επιλογών για τον Γερμανό τουρίστα, ενώ για την πλειοψηφία, η Κύπρος δεν είναι καν επιλογή. Προηγούνται προορισμοί όπως η Ισπανία, η Τουρκία, η Ελλάδα, η Αίγυπτος, το Μαρόκο, η Μάλτα και η Ιταλία, ενώ είναι ζήτημα αν η Κύπρος βρίσκεται στις πρώτες 25 χώρες επιλογής.

Οι αριθμοί

Η δυναμική της γερμανικής αγοράς καταδεικνύεται από το γεγονός ότι πρόκειται για την μεγαλύτερη αγορά εξερχόμενου τουρισμού στην Ευρώπη. Σύμφωνα μάλιστα με πρόσφατες αναλύσεις για τον γερμανικό τουρισμό, θεωρείται ότι το 60% των Γερμανών ταξιδεύει. Στην περίπτωση της Κύπρου, η εικόνα των αφίξεων που παρουσιάζει η γερμανική αγορά είναι απογοητευτική αν πάρουμε ως δεδομένο ότι πρόκειται για αγορά η οποία θεωρείται κλειδί για τον τουρισμό και σίγουρα δεν αντικατοπτρίζει τις προσπάθειες χρόνων για προσέλκυση τουριστών από την χώρα, αφού καταγράφει πτωτική πορεία. Ανατρέξαμε σε στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, από το 1995 και εντεύθεν. Το 1995 το μερίδιο των Γερμανών τουριστών στις συνολικές αφίξεις ήταν γύρω στο 11%. Συγκεκριμένα από τα 2,1 εκατ. αφίξεων, οι 235 χιλιάδες ήταν Γερμανοί. Τον επόμενο χρόνο το ποσοστό αυξήθηκε, ενώ μέχρι το 2001 οι γερμανικές αφίξεις κυμαίνονταν πάνω από 200 χιλιάδες. Από το 2002 ξεκίνησε η πτωτική πορεία, ενώ το 2013 και 2014 ήταν οι χειρότερες χρονιές με επιδόσεις κάτω των 100 χιλιάδων. Το 2015, επισκέφθηκαν το νησί 112.219 Γερμανοί, λίγο περισσότεροι το 2016 ενώ σημαντική αύξηση καταγράφηκε το 2017 και 2018. Αναλογικά ωστόσο στο σύνολο των αφίξεων, το ποσοστό της γερμανικής αγοράς παρουσίασε μείωση. Αποκορύφωμα, το 2019, όπου από το σύνολο των 3,97 εκατ. τουριστικών αφίξεων, οι Γερμανοί τουρίστες ανήλθαν στις 151,5 χιλιάδες ή σε ποσοστό 3,8%. Για το 2020, ο στόχος με βάση τα δεδομένα, είναι οι 50 χιλιάδες αφίξεις από την εν λόγω αγορά.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΛΙΔΩΝΗ***

Ευκαιρία για αλλαγή κουλτούρας για τα ΜΕΔ

Τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) υπάρχουν στην ζωή μας εδώ και δεκαετίες. Άρχισαν να εμφανίζονται όμως στην επικαιρότητα λίγο μετά το κούρεμα χρέους της Ελλάδας (2011), της τραπεζικής κρίσης του καλοκαιριού του 2012 (Λαϊκή Τράπεζα) και το κούρεμα καταθέσεων του 2013. Δυστυχώς, ο δημόσιος διάλογος στερείται της τεχνογνωσίας αλλά και της σοβαρότητας που συνδέει τα ΜΕΔ με κεφάλαια τραπεζών, με πανικόβλητες εκροές καταθέσεων (λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης) και πολλές φορές με έκδοση χρέους για να καλύψει τις τρύπες που αφήνουν τα προαναφερθέντα θέματα, στα δημοσιονομικά του κράτους. [Ρητορικές οι επόμενες δύο ερωτήσεις μου, αλλά: σκεφτήκατε πόσο χρέος φορτώσαμε στις νέες γενιές για να αποπληρώσουμε τα μεγάλα μας σπίτια, τα αυτοκίνητα πολυτελείας, τα εξοχικά και τα αλόγιστα επιχειρηματικά δάνεια; Μήπως οι δανειακές μας αστοχίες είναι θέμα Χρηματοοικονομικής Παιδείας ή προσδοκίας ότι ο φορολογούμενος θα καλύψει την ζημιά;] Μετά το κούρεμα του 2013, εμφανίστηκε η πρώτη λίστα ΜΕΔ για Πολιτικά Εκτεθειμένα Πρόσωπα (ΠΕΠ) από μια τράπεζα, το 2015. Το 2019 εμφανίστηκε δεύτερη, πιο διευρυμένη λίστα ΜΕΔ για ΠΕΠ από έξι τραπεζικά ιδρύματα. Ερωτήσεις πολλές:

Είναι μεμπτό ΠΕΠ να έχουν ΜΕΔ;

Η δική μου απάντηση είναι ΝΑΙ. Ένα ΠΕΠ οφείλει και πρέπει να κάνει ό,τι είναι δυνατό για να αναδιαρθρώσει το χρέος του. Να δώσει το καλό παράδειγμα στους απλούς πολίτες ότι οι υποχρεώσεις του εκπληρώνονται. Να δείξει επίσης ότι ανησυχεί για την χρηματοοικονομική αστάθεια που ίσως δημιουργηθεί από μιμητικές συμπεριφορές πολιτών (βλέπε στρατηγικούς κακοπληρωτές) που ενθαρρύνονται να μην αποπληρώνουν δάνεια διότι προσβλέπουν σε διαγραφή (κούρεμα) δανείων.

Είναι μεμπτό τα μέλη του Κοινοβουλίου (ως ΠΕΠ) να διαχειρίζονται μέσω μιας ad-hoc επιτροπής την κατάληξη της λίστας των ΜΕΔ των ΠΕΠ;

Αφού περιλαμβάνονται βουλευτές/ίνες στην λίστα των ΜΕΔ των ΠΕΠ, τότε η δική μου απάντηση είναι ΝΑΙ. Η κατάληξη της λίστας, θα πρέπει να τύχει διαχείρισης από μια ανεξάρτητη επιτροπή, η οποία να δώσει στη δημοσιότητα το πόρισμα με τα ευρήματά της.

Ποιοι πρέπει να είναι οι όροι εντολής μιας τέτοιας ανεξάρτητης επιτροπής που θα μελετήσει τα ΜΕΔ των ΠΕΠ;

Για να υπάρχει διαφάνεια, η λίστα των ΜΕΔ των ΠΕΠ θα πρέπει μεταξύ άλλων να:

(α) καλύψει την περίοδο 2011-2019,

(β) καλύψει όλα τα τραπεζικά ιδρύματα,

(γ) συνδέσει ΠΕΠ με οικογένειες, συγγενικά πρόσωπα και εταιρείες,

(δ) εξετάσει εξασφαλίσεις, εκτιμήσεις στις τιμές εξασφαλίσεων, επιτόκια, διαγραφές, αναδιαρθρώσεις και άλλες παραμέτρους των δανείων.

4. Πότε πρέπει να είναι έτοιμο το πόρισμα για τα ΜΕΔ των ΠΕΠ;

Σίγουρα πριν τις Βουλευτικές εκλογές του 2021.

Καταλήγοντας θα ήθελα να τονίσω ότι με ανησυχεί πολύ το θέμα των ΜΕΔ. Μέχρι το τέλος του 2019, η Κύπρος είχε ποσοστό ΜΕΔ κοντά στο δεκαπλάσιο από τον μέσο όρο των άλλων κρατών-μελών της Ευρωζώνης, εντός του τραπεζικού συστήματος. (Δηλαδή αφήνοντας έξω τα δάνεια που ήδη διαχειρίζεται η ΚΕΔΙΠΕΣ με την έκδοση χρέους ίση περίπου με 15% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος το έτος 2018). Με ανησυχεί ο πολιτικός χειρισμός των ΜΕΔ (π.χ. το γενναιόδωρο και συνάμα αποτυχημένο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ) και η πιθανή του δημοσιονομική κατάληξη. Θεωρώ ότι η λίστα των ΜΕΔ των ΠΕΠ μας παρουσιάζει μια σπάνια ευκαιρία να αλλάξουμε την κουλτούρα του «κακοπληρωτή» που συντηρεί το «βουνό» των ΜΕΔ εντός της Κυπριακής οικονομίας.

Για αυτό και προσωπικά δηλώνω ότι στις Βουλευτικές 2021 θα ψηφίσω με σχεδόν αποκλειστικό κριτήριο την κατάληξη του θέματος ΜΕΔ των ΠΕΠ.

Καλή ψήφο!

Ο Ανδρέας Μιλιδώνης είναι αναπληρωτής καθηγητής χρηματοοικονομικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Το 2021 η ένταξη της Astrobank στο ΧΑΚ

Ο κορωνοϊός καθυστέρησε τη διαδικασία, ενώ προτεραιότητα είναι η απορρόφηση της Εθνικής Τράπεζας

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

«Πλώρη» για το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου έχει βάλει η Astrobank. Η μετονομασθείσα πλέον σε «Astro Bank Public Company Limited» από «Astro Bank Limited» θα πρέπει να θεωρείται σίγουρο πως μέσα στο 2021 θα ενταχθεί στο ΧΑΚ, μια διαδικασία που θα ερχόταν πολύ νωρίτερα εάν δεν είχε ενσκήψει η πανδημία που επηρέασε όλες τις διαδικασίες. Άλλωστε, ο σχεδιασμός για ένταξη στο ΧΑΚ ήταν προγραμματισμένος να πραγματοποιηθεί κατά το τέταρτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Ο τρόπος που θα προχωρήσει η Astrobank ακόμα δεν είναι γνωστός, ωστόσο και να ήταν, οι αποφάσεις μπορεί να αλλάξουν κατά τον ίδιο τρόπο που άλλαξαν και πολλά πράγματα με την πανδημία. Εντούτοις, υπάρχουν δυο επιλογές. Η Astrobank να προβεί σε έκδοση νέων μετοχών και να τις πωλήσει σε ενδιαφερόμενους επενδυτές. Από εκεί και πέρα, οι μετοχές που θα αγορασθούν, θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης συντόμως και στο Χρηματιστήριο. Ή, να μπει εντός ΧΑΚ δίχως άντληση νέων κεφαλαίων και απλώς να εντάξει το υφιστάμενό της στο Χρηματιστήριο.

Αυτό θα κριθεί από την διασπορά του κεφαλαίου της και πώς θα της επιτραπεί. Εάν δεν μπορεί να έχει αυτή τη διασπορά, λογικά θα κάνει και αύξηση κεφαλαίου για να επιτευχθεί. Πολύ πιθανόν όμως να πάει για μία μικρή άντληση κεφαλαίων, άρα στην πρώτη επιλογή. Όποιο δρόμο όμως και να ακολουθήσει, είναι πολύ σημαντική εξέλιξη για μία τράπεζα που έχει μεγαλώσει αρκετά να είναι εντός Χρηματιστηρίου. Αν, ο μη γένοιτο, στο μέλλον για οποιοδήποτε λόγο ζητήσει κεφάλαια, μία «listed» εταιρεία μπορεί να αναζητήσει πολύ εύκολα. Επίσης, δίνει διαφάνεια, πλήρη εφαρμογή του κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης και πολλά άλλα θετικά για την εταιρεία που θα μπει.

Ποιες όμως οι μελλοντικές εξελίξεις και προοπτικές της Astrobank; Σύμφωνα με τα τελευταία δημοσιευμένα οικονομικά αποτελέσματα που αφορούν το 2019, «η στρατηγική του Ομίλου εστιάζεται στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη (οργανική και απόκτηση), στην ταχύτητα λήψης αποφάσεων και στην εξυπηρέτηση πελατών. Αυτό πρέπει να επιτευχθεί με την ενίσχυση των ομάδων πωλήσεων και υποστήριξης, βελτίωση στο μάρκετινγκ, στην ανάπτυξη προϊόντων και στους χρόνους απόκρισης.

Ταυτόχρονα, εν συντομία μεσοπρόθεσμα, προτεραιότητα παραμένει η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσω της αναδιάρθρωσης των πελατών, συναινετικές ρυθμίσεις διακανονισμού, χρέος για ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων, κατασχέσεις και αποτελεσματική διαχείριση κεφαλαίου. Εκτός από την πρόσφατη εξαγορά της επιχείρησης της USB Bank (ολοκληρώθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2019), η Τράπεζα στοχεύει να αυξήσει το αποτύπωμά της στην αγορά δανεισμού μέσω της αξιοποίησης της πλεονάζουσας ρευστότητάς της. Με αυτό της εξαγοράς, η Τράπεζα ενισχύει σημαντικά τη θέση της στην κυπριακή αγορά αξιοποιώντας τις συνέργειες που δημιουργεί. Μετά την απόκτηση της επιχείρησης USB Bank, οι στρατηγικοί στόχοι του Ομίλου περιλαμβάνουν τη μείωση των λειτουργικών εξόδων ως ποσοστό εισοδήματος και συνέργεια εξοικονόμησης κόστους».

Τα ΜΕΔ φτάνουν στο 42% των συνολικών της δανείων, με την κάλυψή τους όμως (προβλέψεις) στο 54,9%. Τα κεφάλαια στο 13,4% και τα συνολικά της περιουσιακά στοιχεία (assets) στα 2,266 δισ. ευρώ. Το κόστος προς τα έσοδα της τράπεζας στο ψηλό 82,6%.

Σημαντική εξέλιξη για μία τράπεζα που έχει μεγαλώσει αρκετά να είναι εντός Χρηματιστηρίου. Αν, ο μη γένοιτο, στο μέλλον για οποιοδήποτε λόγο ζητήσει κεφάλαια, μία «listed» εταιρεία μπορεί να αναζητήσει πολύ εύκολα.

Στα 38 εκατ. το τίμημα

Όπως αναφέρεται στα οικονομικά αποτελέσματα, στις 26 Νοεμβρίου 2019 η Τράπεζα και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος S.A. υπέγραψαν συμφωνία βάσει της οποίας η Τράπεζα θα αποκτήσει το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της NBG (Cyprus) Ltd (μετά την εξαφάνιση προβληματικών δανείων) για αντάλλαγμα μετρητών € 38 εκ. Η συμφωνία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2020, υπό την προϋπόθεση ότι θα ικανοποιηθούν προηγούμενοι όροι σχετικά με τις κανονιστικές εγκρίσεις, την παράδοση ορισμένων πληροφοριών από τον πωλητή και επιτυχημένη ολοκλήρωση της αύξησης κεφαλαίου εκ μέρους της Τράπεζας.

Εν συνεχεία, καταγράφεται και το «deal» με την Arab Jordan Bank. Στις 28 Φεβρουαρίου 2020 η Τράπεζα και η Arab Jordan Investment Bank S.A (AJIB) υπέγραψαν συμφωνία για την πώληση και αγορά του υποκαταστήματος της AJIB Bank στην Κύπρο.

Σύμφωνα με αυτήν τη συμφωνία, η Τράπεζα θα αποκτήσει τις τραπεζικές εργασίες και επιχειρήσεις, περιουσιακά στοιχεία, εξασφαλίσεις και υποχρεώσεις του υποκαταστήματος της AJIB στην Κύπρο καθώς και μεταφορά όλων των υπαλλήλων υπό τους τρέχοντες όρους απασχόλησής τους, εξαιρουμένων μόνο ορισμένων περιουσιακών στοιχείων της Κύπρου της AJIB (καταστήματος). Η ολοκλήρωση της συμφωνίας υπόκειται στην ικανοποίηση των προϋποθέσεων τόσο από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου όσο και από την Κεντρική Τράπεζα της Ιορδανίας και την Επιτροπή για την Προστασία του Ανταγωνισμού. Τέλος, γίνεται λόγος πως η Τράπεζα κατέληξε σε συμφωνία στις 31 Δεκεμβρίου 2019, με την Qualco Holdco Limited, για την πώληση στην τελευταία του 74,9% της Trusset Asset Management Limited, μια νεοσύστατη εταιρεία (που ανήκει 100% στην Τράπεζα), για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων της και περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε ακίνητα.

Η μετοχική της δομή

Το Εγκεκριμένο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανέρχεται σε €41,250,000 διαιρεμένο σε: 40,000,000 Συνήθεις Μετοχές ονομαστικής αξίας €1 εκάστη και 1,250,000 Προνομιούχες Εξαργυρώσιμες Μετατρέψιμες Μετοχές ονομαστικής αξίας €1 εκάστη. Το Εκδομένο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανέρχεται σε €23,398,800 Συνήθεις Μετοχές ονομαστικής αξίας €1 εκάστη. Η Holding M. Sehnaoui S.A.L. έχει 4,938,061 συνήθεις εκδομένες μετοχές, με το ποσοστό συμμετοχής να φτάνει το 21,10%.

Η Bassam Najib Diab έχει 3,018,694 συνήθεις εκδομένες μετοχές, με το ποσοστό συμμετοχής να φτάνει το 12,90%. Η Piraeus Bank S.A. έχει 2,490,000 συνήθεις εκδομένες μετοχές, με το ποσοστό συμμετοχής να φτάνει το 10,64%. Η WG Cyprus (Holding) SAL έχει 2,263,337 συνήθεις εκδομένες μετοχές, με το ποσοστό συμμετοχής να φτάνει το 9,67%. «Άλλοι» έχουν 10,688,708 συνήθεις εκδομένες μετοχές, με το ποσοστό συμμετοχής να φτάνει το 45,68%.

Οι οικονομικοί δείκτες

Βάσει των αποτελεσμάτων, τα ΜΕΔ της φτάνουν στο 42% των συνολικών της δανείων, με την κάλυψή τους όμως (προβλέψεις) στο 54,9%. Τα κεφάλαιά της φτάνουν το 13,4% και τα συνολικά της περιουσιακά στοιχεία (assets) στα 2,266 δισ. ευρώ. Τα δάνεια που έχει χορηγήσει συνολικά φτάνουν τα 1,158 δισ. ευρώ, ενώ οι καταθέσεις των πελατών φτάνουν τα 2 δισ. ευρώ. Το κόστος προς τα έσοδα της τράπεζας φτάνει στο ψηλό 82,6%.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας
Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Εν αρχή ήν το ήθος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανακλά στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύφος σεμνό, απέριπτο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητρόπουλος,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

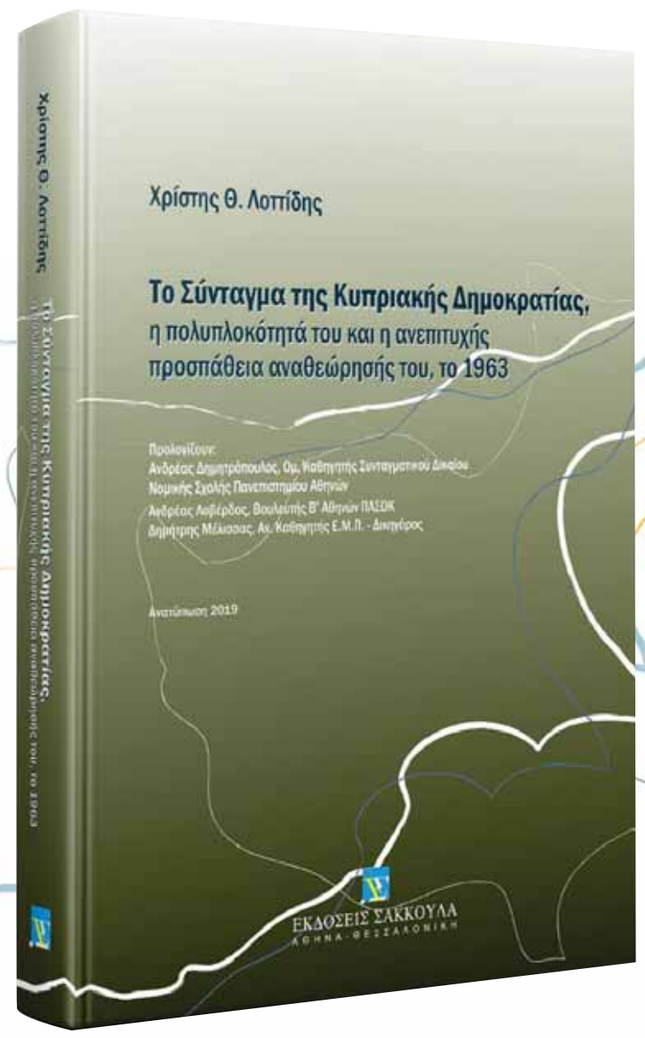

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ιπποκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - **Θεσσαλονίκη: Φράγκων 1** - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικής Αμύνης 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - **www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr**

SPP MEDIA
sppmedia.com

ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Ο όμιλος SppMedia αναζητά άτομα για στελέχωση του Εμπορικού Τμήματος.

Απαραίτητα προσόντα:

- Πτυχίο διοίκησης επιχειρήσεων, μάρκετινγκ, επικοινωνίας ή συναφούς κλάδου
- Ευχάριστη και δυναμική προσωπικότητα και ομαδικό πνεύμα
- Οργανωτικές, επικοινωνιακές και διαπραγματευτικές ικανότητες
- Προσανατολισμός στην επίτευξη στόχων
- Γνώση χρήσης Η/Υ
- Εμπειρία στις πωλήσεις θα θεωρηθεί προσόν

Παρακαλώ όπως αποστέλλονται τα βιογραφικά σημειώματα στην ηλεκτρονική διεύθυνση drousiotoue@sppmedia.com
(κα Ελένη Δρουσιώτου, τηλ. 22472401)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2019/20

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου, πληροφορεί τους υποψήφιους/ες υποτρόφους που υπέβαλαν αίτηση για τη διεκδίκηση υποτροφίας για Πτυχιακές, Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές σπουδές για την ακαδημαϊκή χρονιά 2019 – 20 ότι η διαδικασία αξιολόγησης προχωρά με εντατικούς ρυθμούς και είναι στα τελευταία στάδια. Τα αποτελέσματα για τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές υποτροφίες αναμένεται να ανακοινωθούν περί τα μέσα Σεπτεμβρίου ενώ σε ότι αφορά στις διδακτορικές τα αποτελέσματα θα ανακοινωθούν περί τα τέλη Σεπτεμβρίου.
Η μικρή καθυστέρηση οφείλεται στα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας του COVID – 19.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω.
Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/2015/2020
Πωλητής/τές: NELAZA LIMITED, ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ 2, Διαμ. 401, ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: N.PPBETOMIX LTD, ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ 9, 2682, ΠΑΛΑΙΟΜΕΤΟΧΟ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής 3/344
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 30/22 E2/3/305/4
Είδος Ακίνητου: ΧΩΡΑΦΙ
Εμβαδό: 11604 τ.μ.
Γεωγραφική περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΔΗΜΟΣ ΛΑΤΣΙΩΝ, ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Τοποθεσία: ΒΟΛΙΔΙΑΡΙΔΕΣ
Μεταβιβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 547/6835
Ποσό Πώλησης: €135.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Θετικοί για τα νέα δίκτυα 5G καταναλωτές και επιχειρήσεις

Αλλά ανησυχούν για την ακτινοβολία και δεν ξέρουν πώς να τα αξιοποιήσουν

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Σχεδόν όλοι οι Ελληνες (το 92%) αντιλαμβάνονται γενικώς πως τα δίκτυα νέας γενιάς (5G) θα φέρουν μεγάλες αλλαγές στη ζωή τους και στην οικονομία. Ταυτόχρονα όμως, 6 στους 10 φοβούνται ότι η έλευση του 5G μπορεί να έχει επιπτώσεις στην υγεία μας λόγω της έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Επίσης, οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν μεν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της νέας αυτής τεχνολογίας, αλλά δεν ξέρουν πώς να την αξιοποιήσουν, καθώς δεν έχουν αντιληφθεί επαρκώς τις αλλαγές που μπορεί να φέρει το 5G στην αναμόρφωση των επιχειρήσεων.

Μάλιστα, η συντριπτική πλειονότητα, ήτοι το 82%, δήλωσε ότι χρειάζεται υποστήριξη από εξειδικευμένους συνεργάτες προκειμένου να αντιληφθεί και να σχεδιάσει πιθανές εφαρμογές του 5G στις επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης που εκπόνησε η Accenture με θέμα «Fuel for Innovation: Greece's race to 5G», οι Ελληνες καταναλωτές είναι θετικά διακείμενοι απέναντι στο 5G, με το 76% να θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό να βρίσκεται η χώρα μας μεταξύ των κρατώνηγετών της νέας τεχνολογίας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Αρκετοί Ελληνες καταναλωτές θεωρούν πως το 5G μπορεί να συμβάλει στη συνδεσιμότητα σε μη αστικές περιοχές (89%), στις μεταφράσεις γλωσσών σε πραγματικό χρόνο (89%) καθώς και στην παροχή υγειονομικής περίθαλψης από απόσταση (87%).

Οι υψηλές ταχύτητες στο Διαδίκτυο και ο ενιαίος λογαριασμός για ευρυζωνικές υπηρεσίες στο σπίτι και στο κινητό σε χαμηλότερη τιμή αποτελούν τα δύο βασικότερα κίνητρα για τη στροφή τους στο 5G. Ωστόσο, παρά τη θετική στάση που διατηρούν στην έλευση της νέας τεχνολογίας, πάνω από 1 στους 2 παραμένει επιφυλακτικός εξαιτίας των υψηλών μηνιαίων τελών (65%), των επιπτώσεων που μπορεί να έχει το 5G στην υγείας μας (59%) αλλά και του κόστους απόκτησης κινητών νέας γενιάς (51%). Πρόκειται ουσιαστικά για τα βασικότερα εμπόδια στην υιοθέτηση του 5G. Παράλληλα, η μελέτη επισημαίνει ότι οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι που έχουν μπει στην κούρσα του διαγωνισμού για το 5G εμφανίζονται με κοινή στρατηγική εξετάζοντας ακόμη και πιθανά μοντέλα συνεργασίας για την κοινή ανάπτυξη του δικτύου. Σύμφωνα με τη μελέτη, οι πάροχοι έχουν ήδη ξεκινήσει να κάνουν πιλοτικές δοκιμές της νέας τεχνολογίας, ωστόσο εκτιμάται ότι το 5G θα αρχίσει να αναπτύσσεται σταδιακά από τις αρχές του 2021.

Ισχυρή αβεβαιότητα κυριαρχεί στους κόλπους των επιχειρήσεων για τις δυνατότητες που παρέχει το 5G, καθώς μόλις το 44% των επιχειρήσεων και των εταιρειών τεχνολογίας στην Ελλάδα πιστεύει ότι το 5G θα είναι 100 φορές ταχύτερο από το 4G. Επίσης, ένα ακόμη μικρότερο ποσοστό, της τάξης του 37%, θεωρεί ότι το νέο δίκτυο πέμπτης γενιάς θα επιφέρει επαναστατικές αλλαγές στην ταχύτητα και στη χωρητικότητα, ενώ το 82% χρειάζεται κάποια καθοδήγηση ώστε να αντιληφθεί τις πιθανές εφαρμογές του στο εσωτερικό των επιχειρήσεων. Επίσης, ένα ποσοστό της τάξης του 15% δεν γνωρίζει επαρκώς με ποιον τρόπο να χρησιμοποιήσει το 5G. Από την άλλη, βέβαια, το επίπεδο γνώσης των ελληνικών εταιρειών σχετικά με τα χαρακτηριστικά του 5G είναι εξαιρετικά υψηλό, ενώ τα στελέχη τους αναγνωρίζουν ότι η τεχνολογία έχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Ωστόσο, το 51% των εταιρειών εκτιμά ότι το αρχικό κόστος επένδυσης θα είναι το κύριο εμπόδιο στην υιοθέτηση του 5G, γεγονός που σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να βρουν τρόπους για να διασφαλίσουν την απόδοση των επενδύσεών τους.

Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων, ήτοι το 82%, δήλωσε ότι χρειάζεται υποστήριξη από εξειδικευμένους συνεργάτες προκειμένου να αντιληφθεί και να σχεδιάσει πιθανές εφαρμογές του 5G.

Μόλις το 44% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα πιστεύει ότι το 5G θα είναι 100 φορές ταχύτερο από το 4G.

Προσδοκίες για 46.000 νέες θέσεις εργασίας

Ισχυρός μοχλός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας αποδεικνύεται η εγκατάσταση του 5G, συμβάλλοντας σημαντικά στην ενίσχυση του ΑΕΠ καθώς και στην αύξηση των θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τη μελέτη της Accenture, η εγκατάστασή του θα αυξήσει κατά 4,18 δισ. δολ. ή 1,2% το ΑΕΠ στο χρονικό διάστημα 2022-2028, ενώ σε περίπτωση συνεργασίας για την ανάπτυξη του δικτύου, η αύξηση του ΑΕΠ μπορεί να αγγίξει τα 6,27 δισ. δολ. (+1,9%).

Οπως σχολιάζει η έκθεση, αρκετοί τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι εξετάζουν κάποια σενάρια συνεργασίας για την ανάπτυξη του νέου δικτύου πέμπτης γενιάς προκειμένου να επιταχύνουν τις διαδικασίες υλοποίησής του, να μειώσουν το κόστος και να ενισχύσουν τις δυνατότητες που μπορεί να παράσχει. Η συνεργασία μεταξύ των παρόχων αποτελεί, σύμφωνα με τη μελέτη, καλή πρακτική σε χώρες όπως η Βρετανία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Κίνα, η Σουηδία, η Πολωνία και η Ελλάδα.

Εστιάζοντας στην απασχόληση, η μελέτη επισημαίνει ότι το δίκτυο πέμπτης γενιάς αναμένεται να δημιουργήσει 31.000 νέες θέσεις εργασίας στη χώρα μας έως το 2028, ενώ σε περίπτωση συνεργασίας για την ανάπτυξη του δικτύου η αύξηση της απασχόλησης μπορεί να είναι τόσο μεγάλη, που να οδηγήσει στη δημιουργία 46.000 νέων θέσεων εργασίας.

Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα οδηγήσει στη μείωση της ανεργίας έως 0,7%, ενώ σε περίπτωση συνεργασίας για την ανάπτυξη του δικτύου πέμπτης γενιάς θα μειωθεί ακόμη περισσότερο κατά 1,1%. Συνεπώς, όπως προκύπτει από τη μελέτη, η τεχνολογία 5G θα είναι σε θέση όχι μόνο να εξελίξει τις υπάρχουσες επικοινωνίες, αλλά και να επιτρέψει τη δημιουργία καινοτόμων εφαρμογών καθώς και πρωτοποριακών επιχειρηματικών μοντέλων που θα οδηγήσουν στη δημιουργία χιλιάδων νέων θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην αύξηση του ΑΕΠ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μερικοί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας μπορούν να επωφεληθούν περισσότερο σε σχέση με άλλους από την έλευση του 5G. Η μελέτη έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε έξι βασικούς κλάδους, όπως τηλεπικοινωνίες/ΜΜΕ, βιομηχανία, ενέργεια, αγροτικός τομέας, Δημόσιο και τουρισμός, καθώς αυτοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην ελληνική οικονομία, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 50% του ΑΕΠ.

Στους συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας δραστηριοποιούνται ανταγωνιστικές εταιρείες, ενισχύοντας την ελληνική οικονομία λόγω της ψηφιακής τους ωριμότητας. Επομένως, η μελέτη τονίζει ότι συνιστούν χαρακτηριστικά παραδείγματα κλάδων που μπορούν να μετασχηματιστούν πλήρως με τη νέα τεχνολογία.

Τέλος, η μελέτη της Accenture τονίζει ότι η πορεία προς το 5G τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τις επιχειρήσεις δεν θα είναι εύκολη και απλή υπόθεση. Προκειμένου να αναπτυχθεί το δίκτυο πέμπτης γενιάς στη χώρα μας θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να επιταχυνθεί η διαδικασία δημοπρασίας φάσματος, να γίνουν επενδύσεις σε ασύρματες υποδομές, να υπάρξει διαχείριση των προκλήσεων ασφάλειας και να αντιμετωπιστεί το αίσθημα της τεχνοφοβίας.

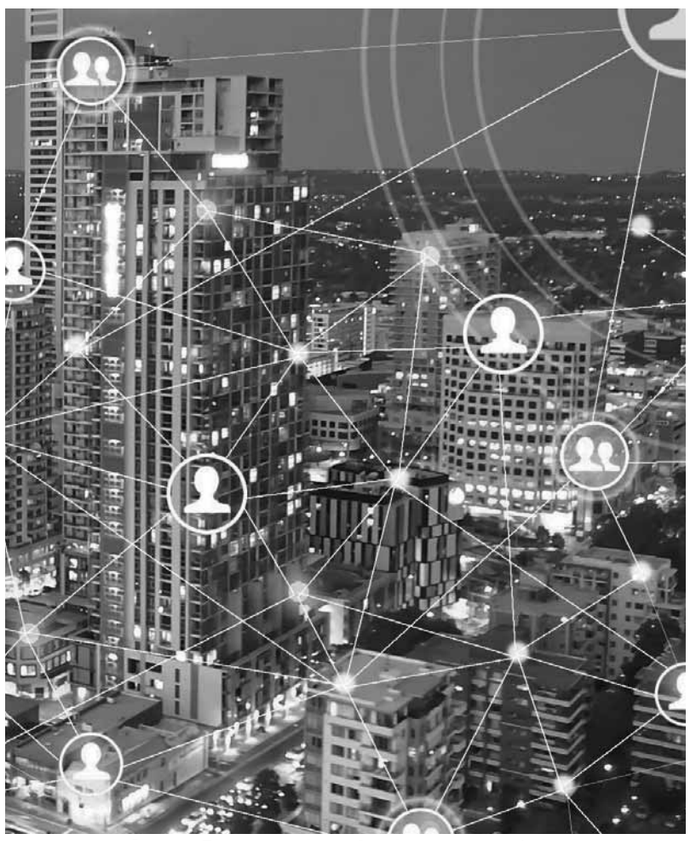

Η συνεργασία μεταξύ των παρόχων δικτύων 5G αποτελεί, σύμφωνα με τη μελέτη, καλή πρακτική σε χώρες όπως η Βρετανία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Κίνα, η Σουηδία, η Πολωνία και η Ελλάδα.

Η εγκατάσταση των δικτύων νέας γενιάς θα συμβάλει στην αύξηση του ΑΕΠ της Ελλάδας κατά 1,2% με 1,9%.

Σημαντικός ο ρόλος των υδροηλεκτρικών στο σχέδιο για τις ΑΠΕ

Τον ρόλο που διαδραματίζουν οι υδροηλεκτρικές μονάδες παραγωγής στο ενεργειακό σύστημα της χώρας και τις προοπτικές υλοποίησης έργων αντλησιοταμίευσης ανέπτυξε ο υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Γεράσιμος Θωμάς, κατά την ομιλία του στην πρώτη συνεδρίαση της Συντονιστικής Επιτροπής του Διεθνούς Φόρουμ για την Αντλησιοταμίευση (First Steering Committee meeting of the International Forum on Pumped Storage Hydropower) που έλαβε χώρα στις 21 Ιουλίου μέσω τηλεδιάσκεψης.

Η συντονιστική επιτροπή του φόρουμ –της οποίας προεδρεύει υψηλόβαθμο στέλεχος του υπουργείου Ενέργειας των ΗΠΑ– ξεκίνησε τις προετοιμασίες για το φόρουμ από τον Σεπτέμβριο, εστιάζοντας στο τρίπτυχο «αποτίμηση-αποζημίωση-χρηματοδότηση» (των έργων). Τις εργασίες του φόρουμ άνοιξε ο Daniel Simmons, υφυπουργός Ενέργειας των ΗΠΑ, αρμόδιος για θέματα ΑΠΕ και Ενεργειακής Αποδοτικότητας.

Ειδικότερα, ο κ. Θωμάς παρουσίασε το υφιστάμενο δυναμικό υδροηλεκτρικών σταθμών παραγωγής στο διασυνδεδεμένο σύστημα, οι οποίοι έχουν εγκατεστημένη ισχύ περίπου 3,2 GW, εκ των οποίων 700 αφορούν μονάδες αντλησιοταμίευσης (υδροηλεκτρικοί σταθμοί Σφηκιάς και Θησαυρού).

Στη συνέχεια, ανέλυσε το σκέλος του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) που αφορά το χρονοδιάγραμμα απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, την είσοδο νέων θερμικών μονάδων φυσικού αερίου και την προβλεπόμενη αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ κατά 9 GW (για την περίοδο 2020-2030), για την οποία είναι απαραίτητη, μεταξύ άλλων, η ένταξη και διαχείριση μονάδων αντλησιοταμίευσης στο ηλεκτρικό σύστημα.

Σύμφωνα με το ΕΣΕΚ, στις νέες μονάδες που θα ενταχθούν συμπεριλαμβάνονται τέσσερις υδροηλεκτρικές μονάδες, οι δύο εκ των οποίων αποτελούν μονάδες αντλησιοταμίευσης στις περιοχές Αμάρι και Αμφιλοχία. Προβλέπεται επίσης η λειτουργία νέων συστημάτων αποθήκευσης συσσωρευτών, η εφαρμογή των οποίων είναι προσφορότερη σε έργα μικρότερης χωρητικότητας, όπως για παράδειγμα στη νησιωτική χώρα.

«Το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας παρακολουθεί τις εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο και υποστηρίζει την ανάπτυξη της υδροηλεκτρικής ενέργειας, με δράσεις και πρωτοβουλίες, όπου κρίνεται απαραίτητο», κατέληξε ο υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Σημειώνεται ότι η ημερίδα διοργανώθηκε από τον Διεθνή Σύνδεσμο Αντλησιοταμίευσης (International Hydropower Association - IHA) σε συνεργασία με το υπουργείο Ενέργειας των ΗΠΑ. Σκοπός του IHA, όπου συμμετέχουν περίπου 100 οργανώσεις αλλά και ιδιώτες, αποτελεί η προώθηση της βιώσιμης υδροηλεκτρικής ενέργειας και της συμβολής της επί της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της διαχείρισης των υδάτων και της κλιματικής αλλαγής.

Στις νέες μονάδες που θα ενταχθούν στο ηλεκτρικό σύστημα συμπεριλαμβάνονται τέσσερις υδροηλεκτρικές.

Στην τελική ευθεία το σχέδιο κοινωφελούς εργασίας για 36.500 θέσεις

Στο τελικό στάδιο εισέρχεται το πρόγραμμα κοινωφελούς εργασίας για 36.500 θέσεις εργασίας 8μηνης απασχόλησης σε δήμους, περιφέρειες, κέντρα κοινωνικής πρόνοιας περιφερειών και υπηρεσίες υπουργείων και άλλων φορέων, καθώς χθες αναρτήθηκαν από τον ΟΑΕΔ ο προσωρινός πίνακας κατάταξης ανέργων και ο προσωρινός πίνακας αποκλειομένων από το πρόγραμμα.

Οι πίνακες είναι αναρτημένοι στη διαδικτυακή πύλη του ΟΑΕΔ www.oaed.gr και από σήμερα Παρασκευή, στις 11 το πρωί, οι άνεργοι μπορούν να υποβάλλουν τις ενστάσεις τους καθώς και συνημμένα τυχόν απαιτούμενα δικαιολογητικά. Η διαδικασία θα παραμείνει ανοικτή έως την Τρίτη 28 Ιουλίου 2020 και ώρα 2 μετά το μεσημέρι.

Μάλιστα, από τα στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν φαίνεται ότι οι αιτήσεις συμμετοχής στο πρόγραμμα έφθασαν τις 176.731, για 36.500 θέσεις 8μηνης απασχόλησης, γεγονός που δείχνει το μέγεθος του προβλήματος της ανεργίας.

Προσοχή. Οι αιτιολογημένες ενστάσεις πρέπει να γίνουν αποκλειστικώς ηλεκτρονικά, στον ιστότοπο www.oaed.gr, με τους κωδικούς πρόσβασης Taxisnet ή τους κωδικούς πρόσβασης πιστοποιημένων χρηστών ΟΑΕΔ.

Σε περίπτωση αδυναμίας επισύναψης των δικαιολογητικών στην ηλεκτρονική ένσταση, οι ενιστάμενοι υποβάλλουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά στο αρμόδιο κέντρο προώθησης απασχόλησης (ΚΠΑ2), μέχρι την Τρίτη 28 Ιουλίου 2020 και ώρα 14.00, προκειμένου να επισυναφθούν από τους αρμόδιους υπαλλήλους των ΚΠΑ2 στην ηλεκτρονική ένστασή τους, συνοδευόμενα από τυχόν σημειώσεις του αρμόδιου ΚΠΑ2, σύμφωνα με την οριζόμενη διαδικασία στη δημόσια πρόσκληση.

Η κατάρτιση των πινάκων πραγματοποιήθηκε μέσω του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος (ΟΠΣ) του ΟΑΕΔ, με βάση τα προβλεπόμενα κριτήρια της εγκεκριμένης από το ΑΣΕΠ δημόσιας πρόσκλησης.

Ο προσωρινός πίνακας κατάταξης ανέργων περιλαμβάνει τους ωφελούμενους εγγεγραμμένους στα μητρώα ανέργων του οργανισμού, ηλικίας 18 ετών και άνω, που θα εργαστούν για χρονικό διάστημα οκτώ μηνών με πλήρη απασχόληση και ασφάλιση στους επιβλέποντες φορείς ή/και στις υπηρεσίες τοποθέτησης, όπως έχουν καθοριστεί βάσει της δημόσιας πρόσκλησης Νο 4/2020.

Οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν για την ηλεκτρονική τους αίτηση και τη μοριοδότησή τους με τους ακόλουθους τρόπους:

- Από το μητρώο τους, μέσω των ηλεκτρονικών υπηρεσιών (eServices IIS) του ΟΑΕΔ στην καρτέλα της αντίστοιχης αίτησής τους ή
- Από τον προσωρινό πίνακα κατάταξης ανέργων με τον αριθμό πρωτοκόλλου της αίτησής τους και, σε περίπτωση αποκλεισμού τους, για τον λόγο που αποκλείστηκαν, από τον προσωρινό πίνακα αποκλειομένων.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Η κρίση της πανδημίας «παγώνει» τις αναβαθμίσεις από τους οίκους

Η Ελλάδα δεν αναμένεται να κατακτήσει την επενδυτική βαθμίδα πριν από το 2023

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Ολο και πιο μακρύς και... ανηφορικός γίνεται ο δρόμος προς την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας για την Ελλάδα, καθώς η κρίση που προκαλεί στην οικονομία η πανδημία του κορωνοϊού και το συγκριτικά μεγαλύτερο πλήγμα που αναμένεται να δεχθεί λόγω του υψηλού «βάρους» του τουρισμού στο ΑΕΠ «παγώνει» τις αναβαθμίσεις από τους οίκους αξιολόγησης. Η Citi, η οποία υποβαθμίζει περαιτέρω τις εκτιμήσεις της για την ύφεση φέτος, τοποθετώντας την στο 7,1% φέτος (από 6,9% που προέβλεπε πριν), καθώς και για την ανάκαμψη το 2021 στο 3,7% (από 4% πριν), λόγω της «βουτιάς» του τουρισμού, δεν βλέπει επιστροφή της Ελλάδας στην «ελίτ» των χωρών που φέρουν επενδυτική βαθμίδα μέσα τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Κατά τις προβλέψεις της Citigroup, τους επόμενους εννέα μήνες η Ελλάδα δεν αναμένεται να δεχθεί κάποια αλλαγή στην αξιολόγησή της, είτε προς την πλευρά της υποβάθμισης είτε της αναβάθμισης, από τους διεθνείς οίκους.

Το καλό νέο για τη χώρα μας είναι πως, τουλάχιστον προς το παρόν, δεν αναμένεται να δεχθεί υποβάθμιση της πιστοληπτικής της ικανότητας και αυτό χάρη στα υψηλά ταμειακά διαθέσιμα που έχει, στη διατήρηση της παρουσίας της στις αγορές, στο πολύ ευνοϊκό προφίλ χρέους λόγω των μέτρων ελάφρυνσης καθώς και στο ότι η Ελλάδα θα είναι από τους μεγάλους ωφελημένους του πακέτου της Ε.Ε. μετά τη συμφωνία για τον προϋπολογισμό και το Ταμείο Ανάκαμψης της περιοχής. Αυτό αναμένεται ευρέως από την αγορά να επιβεβαιωθεί σήμερα από τη Fitch, η οποία αργά το βράδυ πρόκειται να ανακοινώσει τη νέα «ετυμηγορία» της για τη χώρα μας, διατηρώντας, όπως εκτιμάται, την αξιολόγηση στο BB (σταθερές προοπτικές), δύο σκαλοπάτια κάτω από την επενδυτική βαθμίδα. Και εκεί, ή και λίγο υψηλότερα, αλλά χωρίς να κατακτήσει το «ορόσημο» της επενδυτικής βαθμίδας, αναμένεται να παραμείνει η Ελλάδα για τα επόμενα δύο με τέσσερα χρόνια, όπως εκτιμά η Citigroup.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις προβλέψεις της αμερικανικής τράπεζας, μέσα στους επόμενους εννέα μήνες η Ελλάδα δεν αναμένεται να δεχθεί κάποια αλλαγή στην αξιολόγησή της, είτε προς την πλευρά της υποβάθμισης είτε της αναβάθμισης, από τους διεθνείς οίκους. Ωστόσο, μέσα στα επόμενα δύο με τέσσερα χρόνια, το 2022-2024 δηλαδή, τόσο η Moody's όσο και η S&P θα αναβαθμίσουν την πιστοληπτική της αξιολόγηση κατά δύο βαθμίδες, σύμφωνα με την αμερικανική τράπεζα. Η Moody's από το B1 θα την ανεβάσει στο Ba2 μέσα στο συγκεκριμένο διάστημα, έως και δύο σκαλοπάτια μακριά από την επενδυτική βαθμίδα, και η S&P στο BB+ από BB- σήμερα, δηλαδή μία βαθμίδα κάτω από το «ορόσημο».

Παράγοντες της αγοράς επίσης εκτιμούν πως η επενδυτική βαθμίδα πλέον αργεί και δεν την αναμένουν πριν από το 2023, επισημαίνοντας πως μια τέτοια εξέλιξη προκαλεί προβληματισμό για την πορεία του κόστους δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου μεσοπρόθεσμα. Η Ελλάδα και τα ελληνικά ομόλογα έχουν αυτή τη στιγμή τη στήριξη του προγράμματος PEPP της ΕΚΤ, η οποία και εξηγεί πλήρως την πολύ καλή πορεία των κρατικών τίτλων. Οταν, ωστόσο, τελειώσει το PEPP, το 2021, η Ελλάδα δεν θα έχει αυτή τη στήριξη, καθώς δεν διαθέτει επενδυτική βαθμίδα για να συμμετέχει στο «κλασικό» QE (και δεν είναι σε πρόγραμμα – εκτός εάν προσφύγει στην πιστωτική γραμμή πανδημίας του ESM), και έτσι δεν θα έχει το δίχτυ προστασίας και ασφαλείας που απολαμβάνει τώρα και που απορροφά σημαντικό μέρος των κραδασμών του σοκ της πανδημίας.

Το ράλι των ελληνικών ομολόγων συνεχίζεται

Η Citi εκτιμά πως τα spreads και οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων θα συνεχίσουν στο υπόλοιπο του 2020 αλλά και το 2021 να κινούνται χαμηλότερα από αυτά των ιταλικών.

Προβλέπει πως τα spreads στην περιφέρεια γενικότερα θα αυξηθούν ελαφρώς στο β΄ εξάμηνο του τρέχοντος έτους λόγω της αβεβαιότητας γύρω από την οικονομική ανάκαμψη, του φόβου για ένα δεύτερο κύμα της πανδημίας και την περαιτέρω αύξηση των χρηματοδοτικών αναγκών πολλών χώρων εγείροντας ανησυχίες για τη βιωσιμότητα του χρέους, ωστόσο επισημαίνει πως το 2021 τα ελληνικά spreads θα συρρικνωθούν.

Μετά και το νέο εκρηκτικό ράλι που σημειώθηκε στα ομόλογα της περιφέρειας στον απόηχο και της συμφωνίας για το Ταμείο Ανάκαμψης, οι αποδόσεις του 10ετούς ελληνικού ομολόγου και του αντίστοιχου ιταλικού σχεδόν «ισοφαρίστηκαν» στο 1,05%, σημειώνοντας «βουτιά» της τάξης του 9% και του 5% αντίστοιχα, με το spread έναντι της Γερμανίας να διαμορφώνεται στις 155 μονάδες βάσης.

Η Citi εκτιμά πως τα ελληνικά spreads θα κινηθούν στις 170 μ.β. στο γ΄ τρίμηνο, στις 180 μ.β. στο δ΄ τρίμηνο και στις 190 μ.β. στο α΄ τρίμηνο του 2021, ωστόσο στη συνέχεια θα συρρικνωθούν στις 175 μ.β. στο β΄ τρίμηνο, στις 160 μ.β. στο γ΄ τρίμηνο και στις 150 μ.β. στο δ΄ τρίμηνο.

Αντίθετα, τα ιταλικά spreads θα κινηθούν στις 180 μ.β. στο γ΄ τρίμηνο και στις 220 μ.β. στο δ΄ τρίμηνο φέτος, ενώ σε όλη τη διάρκεια του 2021 θα βρεθούν στις 230 μ.β. σε μέσον όρο.

Σε ό,τι αφορά τις αποδόσεις, τοποθετεί στο 1,5% την απόδοση του ελληνικού 10ετούς στα τέλη του 2020 και στο 1,80% του ιταλικού, ενώ το 2021 εκτιμά πως θα κινηθούν στο 1,4% και στο 2,2% αντίστοιχα.

Η Citi εκτιμά ότι τα ελληνικά ομόλογα θα έχουν καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με τα ιταλικά στο υπόλοιπο του 2020, αλλά και κατά το 2021.

CMMI - CYPRUS MARINE AND MARITIME INSTITUTE

Harris Kyriakides LLC is proud to represent the Cyprus Marine and Maritime Institute. On behalf of our client, we are seeking to recruit qualified applicants for different levels (Junior to Senior) in the position of Researcher/ Scientist/ Engineer, to join or lead multidisciplinary groups, situated in Cyprus. The employment period is a fixed-term one to two-year contract with possibility of renewal.

Cyprus Marine and Maritime Institute:

The Cyprus Marine and Maritime Institute (CMMI), is an innovative, non-profit, research, innovation and technology development centre established in Cyprus, supported by EU funds, as well as the Government of Cyprus and established industry stakeholders. The CMMI pulls together expertise from local universities and industry, and international partners. The goals of the CMMI are to develop knowledge and utilise new approaches and technologies to solve challenges facing the marine environment and the wider maritime and offshore sectors. The focus areas include, but are not limited to, big data and cybersecurity, robotics and autonomous systems, materials, structures, and testing, environmental modeling and mapping, energy and subsea resources, vessel design and performance, marine bio-resources, ports, logistics, tourism, safety, risk, and regulation, and cultural heritage.

Candidate profile:

We seek to recruit a cohort of visionary Researchers/ Scientists/ Engineers with the desire and ability to undertake a range of multidisciplinary projects that will support research and innovation work at the CMMI. At this early developmental stage of the CMMI, there is great incentive to strive towards forging the direction of the Institute and to capitalise on collaborations with local and international CMMI partners. The CMMI seeks to establish the local knowledge and capability baselines on the regional environment and maritime operations and develop pathways for future research and innovation. Researchers/ Scientists/ Engineers with significant academic, industrial, or field experience who will contribute to the goals of the CMMI are encouraged to apply.

Job description and qualifications:

Successful candidates, depending on their rank, will lead or contribute to project proposals and their execution, including development and delivery of scientific methods and software, products and services, reports, conference/journal publications, and dissemination activities.

Candidates, in accordance on their rank, position, and the duration of the contract, are expected to demonstrate:

- Academic, field, or industrial excellence in one of the areas of specialization.
- Record of lasting impact publications, dissemination activities, funding acquisition for research and innovation (especially for higher ranking Researchers).

Areas of specialization:

- Marine and Offshore Science, Technology, and Engineering
- Marine Robotics and Automation Systems
- Maritime Digitalization and Vessel Performance Optimization
- Marine Observation and Seabed Mapping
- Marine and Coastal Ecosystems
- Data Science / Artificial Intelligence

Personal Characteristics:

- Strong strategic planning and leadership skills (for higher ranking Researchers).
- Strong analytical and integrative thinking
- Strong organisational and teamwork skills
- Strong written, oral, graphical, and digital presentation skills
- Ability to network with governmental, industrial, and other external organisations
- Ability to work under pressure, delegate and plan personal workload effectively
- Ability to solve problems creatively.

Benefits: An attractive remuneration package will be offered.

How to apply:

Interested candidates may provide the following by email to recruitment@harriskyriakides.law with reference Researcher2020 no later than the 31st of July 2020.

1. Cover letter that specifies the reasons for pursuing a research career at CMMI, the full title of the position, including the specific level thereof (Senior, Senior Associate, Associate, Assistant, Junior) that you are applying for (e.g. "Senior Researcher/ Scientist/ Engineer"), the employment availability date, and part-time or full-time availability.
2. Description of academic, research, industrial, or field experience (2 pages maximum)
3. A statement that describes plans for research and innovation (3 pages maximum, only for higher ranking Researchers/ Scientists/ Engineers)
4. A detailed curriculum vitae
5. Copies of degree certificates
6. Contact details of at least two referees that can provide reference letters.

Only applications that fulfil the above criteria will be considered.
All applications will be treated in strict confidence.
For further information please contact us at +35724201600 or by email at recruitment@harriskyriakides.law

CMMI - CYPRUS MARINE AND MARITIME INSTITUTE

Harris Kyriakides LLC is proud to represent the Cyprus Marine and Maritime Institute. On behalf of our client, we are seeking to recruit a qualified applicant for the position of Teaming Project Manager & Head of CMMI's R&I Support Unit, situated in Larnaca Cyprus. The employment period is a fixed term 5-year contract, with the possibility of renewal.

Cyprus Marine and Maritime Institute:

The Cyprus Marine and Maritime Institute (CMMI), is an innovative, non-profit, research, innovation and technology development centre established in Cyprus, supported by EU funds, as well as the Government of Cyprus and established industry stakeholders. The CMMI draws expertise from local universities, the industry, and international partners. The goals of the CMMI are to develop knowledge and utilise new approaches and technologies to solve challenges faced by the marine environment and the wider maritime and offshore sectors. The focus areas include, but are not restricted to, big data and cybersecurity, robotics and autonomous systems, materials, structures, testing, environmental modeling and mapping, energy and subsea resources, vessel design and performance, marine bioresources, ports, logistics, and tourism, safety, risk, and regulation, and cultural heritage.

Qualifications:

- A Degree in a relevant science or an equivalent qualification;
- A minimum of three years' work experience in a scientific or engineering context;
- Experience in project management, particularly within EU projects / FP7 / Horizon programmes etc.;
- Hands-on experience in managing staff and budgets;
- Excellent written and verbal communication skills in English. Greek is not necessary
- Strong proficiency/literacy with computers, including the use of standard office software packages;
- Demonstrated skills in Project management, scheduling, monitoring, evaluation and reporting;
- Track record in effective preparation of technical or scientific reports and publications;
- Willingness to work towards deadlines and to travel to partner locations and meetings;
- The ability to communicate effectively both verbally and in writing;
- The ability to manage time effectively;
- The ability to work unsupervised, with initiative, and with solutions-oriented and problem-solving abilities.

Demonstrated knowledge of:

- Familiarity with project management software;
- Familiarity with the EC grant management portals.

Skills in:

- Planning, organising and coordinating work assignments.
- Development and update of a sharepoint website for document and tasks sharing.
- Collaborative work.

Desirable, but not essential:

- Experience of stakeholder engagement;
- Experience in the coordination and monitoring of work in public sector projects;
- Proven training in certified project management methodology;

Special personal attributes required for the position:

- It is essential that the successful candidate is a good communicator and works well with colleagues;
- The candidate must be industrious, decisive, have a proven ability to use his/her own initiative while at the same time working well as a team player;
- Excellent organisational, time management, and problem-solving skills are prerequisites;
- Ability to work in an organized manner and progress with work independently;
- Self-starter, dynamic and reliable;
- Excellent interpersonal skills;
- Ability to effectively communicate results to a wide range of stakeholders and end users using appropriate delivery methods;
- Enthusiasm for multidisciplinary and multinational collaboration.

Familiarity with the EU's Teaming programme will be considered an additional advantage.

Benefits:

An attractive remuneration package will be offered.

How to apply:

Interested candidates are requested to send their full CV in English, accompanied by a single-page cover letter via email to recruitment@harriskyriakides.law with reference TPM2020, no later than the 31st of August 2020.

Only applications that fulfil the above criteria will be considered.
All applications will be treated in strict confidence.
For further information please contact us at +35724201600 or by email at recruitment@harriskyriakides.law

Υφεση 8% έως 9,8% «βλέπει» ο ΟΟΣΑ για την Ελλάδα το 2020

Ισχυρή ανάκαμψη το 2021, εφόσον δεν υπάρξει δεύτερο κύμα πανδημίας

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Υφεση 8% στο βασικό σενάριο και 9,8% στην περίπτωση που η χώρα δοκιμαστεί εκ νέου από την πανδημία εκτιμά ο ΟΟΣΑ για την Ελλάδα στην έκθεση που δημοσιοποίησε. Αν και η Ελλάδα αντέδρασε πολύ γρήγορα στην πανδημία, περιορίζοντας αποτελεσματικά τον αριθμό των κρουσμάτων, η οικονομία έχει χτυπηθεί σκληρά, υποστηρίζει ο Οργανισμός, ο οποίος συνιστά στην ελληνική κυβέρνηση να προχωρήσει στη μείωση των φόρων όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν.

Συνιστά μείωση φόρων και εισφορών και μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Για το 2021 ο ΟΟΣΑ προβλέπει την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι εφόσον η ύφεση φέτος διαμορφωθεί στο 8%, δηλαδή χωρίς δεύτερο κύμα πανδημίας, η ανάπτυξη της οικονομίας θα είναι της τάξεως του 4,5%, ενώ στην αντίθετη περίπτωση θα περιοριστεί στο 2,3%. Ο ΟΟΣΑ επισημαίνει ότι η ζημία στην ελληνική οικονομία είναι προσωρινή, επισημαίνοντας ωστόσο ότι έχει υποστεί μεγάλο πλήγμα, καθώς έχει χτυπηθεί τόσο ο τουρισμός όσο και η παραγωγή και η απασχόληση.

Με βάση τα στοιχεία που παραθέτει ο Οργανισμός, στο βασικό σενάριο η κατανάλωση περιορίζεται κατά 5% το 2020, ενώ το 2021 αυξάνεται κατά 4,6%. Η απασχόληση μειώνεται φέτος 3,5%, εξέλιξη που θα συνεχισθεί και το 2021 με μείωση κατά 1%. Οσον αφορά τις εξαγωγές, θα υποστούν μεγάλο πλήγμα της τάξεως του 11,1% φέτος, για να ανακάμψουν το επόμενο έτος και να παρουσιάσουν αύξηση 8,7%. Τα στοιχεία χειροτερεύουν εφόσον υπάρξει δεύτερο κύμα πανδημίας. Η κατανάλωση βυθίζεται κατά 6,5% φέτος, για να καταγράψει αύξηση 3% το 2021. Η απασχόληση μειώνεται κατά 3,8% φέτος και 1,8% το επόμενο έτος. Οι εξαγωγές επίσης βυθίζονται κατά 13,6%, εξέλιξη που θα συνεχισθεί και το επόμενο έτος (-1,3% το 2021), ενώ οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου θα παρουσιάσουν πτώση 17,3%, για να αυξηθούν κατά 11% το 2021. Οπως αναφέρει η έκθεση, στην πανδημία η ελληνική κυβέρνηση έδρασε αποτελεσματικά λαμβάνοντας σημαντικά μέτρα για την ενίσχυση του συστήματος υγείας, του εισοδήματος και της ρευστότητας και για τη στήριξη και επανεκκίνηση τομέων που πλήττονται περισσότερο από τον κορωνοϊό, όπως ο τουρισμός.

Οι προβλέψεις του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα

	Σενάριο διπλού πλήγματος		Σενάριο μονού πλήγματος	
	2020	2021	2020	2021
ΑΕΠ	-9,8%	2,3%	-8,0%	4,5%
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (επενδύσεις)	-17,3%	11,0%	-14,3	7,8%
Εξαγωγές	-13,6%	-1,3%	11,1%	8,7%
Εισαγωγές	-10,8%	0,5%	-8,2%	9,7%
Κατανάλωση	-6,5%	3,0%	-5,0%	4,6%
Απασχόληση	-3,8%	-1,8%	-3,5%	-1,0%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μεταρρυθμίσεις

Ο ΟΟΣΑ επιμένει στις μεταρρυθμίσεις σημειώνοντας ότι η ελληνική οικονομία βασίζεται σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, με χαμηλή παραγωγικότητα. Μεταξύ άλλων, ο ΟΟΣΑ απευθύνει συστάσεις για:

- Μείωση του βάρους στην εργασία (εισφορές).
- Αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, έτσι ώστε να δημιουργηθεί χώρος για μείωση φορολογικών συντελεστών.
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής - μείωση των υψηλών ποσοστών φτώχειας.
- Αύξηση των δημοσίων επενδύσεων (δημόσιες μεταφορές, διαχείριση απορριμμάτων, καινοτομία).
- Μείωση των κόκκινων δανείων αλλά και του αναβαλλόμενου φόρου στους ισολογισμούς των τραπεζών.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΟΟΣΑ, η εφαρμογή του πακέτου των μεταρρυθμίσεων μπορεί να ενισχύσει το ΑΕΠ κατά 5,2 ποσοστιαίες μονάδες έως το 2030 και 24,2 μονάδες έως το 2050. Στην περίπτωση που αυξηθεί και το εργατικό δυναμικό (μέσω της αύξησης του πληθυσμού), τότε η θετική επίπτωση υπολογίζεται σε 7,1 και 35,6 μονάδες, αντιστοίχως.

Ο επικεφαλής του τομέα μελετών για τις οικονομίες των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ Αλβάρο Περέιρα, παρουσιάζοντας σε διαδικτυακή εκδήλωση του ΙΟΒΕ την τελευταία έκθεση του Οργανισμού για την Ελλάδα (την εκδήλωση συντόνισε ο διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής Νίκος Βέττας), υπογράμμισε ότι ο αρχικός σχεδιασμός ήταν να παρουσιασθεί η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, αλλά η πανδημία επανέφερε την παγκόσμια οικονομία και την ελληνική σε κατάσταση κρίσης.

Κουπόνια απασχόλησης και ιδιωτικούς ΟΑΕΔ προτείνει ο Οργανισμός

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Μεγαλύτερη ευελιξία μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων σε επιχειρησιακό επίπεδο όχι μόνο για τη διαμόρφωση των μισθών αλλά και των όρων εργασίας, συνεργασία του ΟΑΕΔ με ιδιωτικές επιχειρήσεις με στόχο τη μεγαλύτερη σύζευξη της προσφοράς εργασίας με τις ανάγκες της αγοράς, καθώς και μείωση των εισφορών και φόρων κυρίως στους χαμηλόμισθους με στόχο την αποτελεσματικότερη προστασία των ευπαθών ομάδων, επαναφέρει στις προτάσεις του ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Ο ΟΟΣΑ επισημαίνει, για παράδειγμα, ότι η παροχή περισσότερης ευελιξίας στους χώρους εργασίας για την προσαρμογή των συλλογικών συμβάσεων σε συγκεκριμένες περιστάσεις θα οδηγούσε στην ευθυγράμμιση της αύξησης των μισθών με την εξέλιξη της παραγωγικότητας και θα βοηθούσε τις επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν το σοκ της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης.

Στην έκθεση γίνεται μια σύντομη αναδρομή στις παρεμβάσεις της περασμένης δεκαετίας, εν μέσω δημοσιονομικής κρίσης και τριμερούς επιτήρησης, και αφού επικεντρώνεται στις πρόσφατες αλλαγές της κυβέρνησης, που δίνουν στις επιχειρήσεις –υπό προϋποθέσεις– τη δυνατότητα εξαίρεσης από τις κλαδικές συμβάσεις, προτείνεται η περαιτέρω ενδυνάμωση των επιχειρησιακών συμβάσεων. Σημαντικό ρόλο, δε, στην εξέλιξη αυτή θα μπορούσαν να διαδραματίσουν, σύμφωνα με τους μελετητές του Οργανισμού, οι «ενώσεις προσώπων».

Η έκθεση αξιολογεί θετικά τα μέτρα κοινωνικής προστασίας και προσωρινής στήριξης που έλαβε η ελληνική κυβέρνηση με στόχο την ενίσχυση των εισοδημάτων των νοικοκυριών και την προστασία των θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια της κρίσης του κορωνοϊού. Επισημαίνει, όμως, ότι τα υψηλά ποσοστά εισφορών και φόρων, σε συνδυασμό με τη χαμηλή υποστήριξη της εργασίας για τους χαμηλόμισθους, συνεχίζουν να οδηγούν σε υψηλές, διαρθρωτικές... παρατυπίες. Αυτό αυξάνει την ανασφάλεια –εξαιρώντας πολλούς εργαζομένους από πολιτικές κοινωνικής προστασίας– και εξασθενεί την παραγωγικότητα.

Σημειώνει, δε, ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να προωθήσει πολιτικές που εφαρμόζουν άλλες χώρες, όπως οι «παροχές εργασίας», για τη στήριξη του χαμηλού εισοδήματος του εργαζομένου, με βάση, για παράδειγμα, τις ώρες εργασίας και τα συνολικά ακαθάριστα έσοδά του.

Στην πράξη, προτείνεται η συμπλήρωση του εισοδήματος με μεταφορές από το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, περίπου 10% του κατώτατου μισθού (δηλ. 65 ευρώ ανά μήνα), στα ακαθάριστα κέρδη ακριβώς κάτω από τον ελάχιστο μισθό πλήρους απασχόλησης.

Ειδικά στο θέμα των υπηρεσιών απασχόλησης, ο ΟΟΣΑ προτείνει την ενίσχυση της πρόσβασης των ανέργων σε υπηρεσίες απασχόλησης μέσω και ιδιωτικών παρόχων. Ο ΟΟΣΑ αναφέρει παραδείγματα χωρών που είτε έκλεισαν τους δημόσιους οργανισμούς τύπου ΟΑΕΔ και στράφηκαν προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις είτε έχουν ενισχύσει τον ρόλο των ιδιωτικών παρόχων υπηρεσιών, με τους κρατικούς να διατηρούν ένα ρόλο περισσότερο συντονιστικό και εποπτείας.

Κάνει μάλιστα αναφορά στο σύστημα της Ιταλίας που, αν και παρουσίασε σημαντικές δυσλειτουργίες, θεωρείται από τον Οργανισμό ότι μπορεί να εφαρμοστεί στη χώρα μας. Πρόκειται για τα «κουπόνια απασχόλησης» ή κουπόνια αναζήτησης εργασίας, τα οποία θα εξαγοράζονται από τον πάροχο υπηρεσιών απασχόλησης, είτε είναι δημόσιος είτε ιδιωτικός. Βέβαια, η αξία αυτού του κουπονιού, τουλάχιστον στην Ιταλία, όπως αναφέρει ο ΟΟΣΑ, καθορίζεται από την πιθανή απασχολησιμότητα του αναζητούντος εργασία, η οποία ενημερώνεται συνεχώς με βάση και τα αποτελέσματα της δράσης.

Κίνδυνος νέου κύματος κόκκινων δανείων

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Θα είναι δύσκολο για τις ελληνικές τράπεζες να αντιμετωπίσουν το υψηλό απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) χωρίς να εγγράψουν ζημίες στους ισολογισμούς τους και χωρίς να δουν επιδείνωση στους κεφαλαιακούς δείκτες τους, εκτιμά ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) στην ετήσια έκθεσή του για την Ελλάδα.

Οπως τονίζει, η κυβέρνηση πρέπει άμεσα να βρει μια ολοκληρωμένη λύση για την αντιμετώπιση της αναβαλλόμενης φορολογίας στους ισολογισμούς των τραπεζών, καθώς τα NPLs θα παραμείνουν στο σύστημα μετά τον «Ηρακλή», επισημαίνοντας πως η πρόταση της ΤτΕ για τη δημιουργία bad bank πρέπει να εξεταστεί.

Πρέπει άμεσα να βρεθεί μια ολοκληρωμένη λύση για την αντιμετώπιση της αναβαλλόμενης φορολογίας στις τράπεζες, τονίζει ο ΟΟΣΑ.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό, τα τελευταία δύο χρόνια η υγεία του τραπεζικού συστήματος της Ελλάδας έχει βελτιωθεί. Οι καταθέσεις έχουν αυξηθεί, οι κεφαλαιακοί δείκτες υπερβαίνουν τα εποπτικά όρια και προσεγγίζουν τον μέσο όρο της Ε.Ε. και πρόσφατα οι τράπεζες επέστρεψαν στην κερδοφορία. Παρά την πρόοδο αυτή, ωστόσο, ο κλάδος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει δύσκολες προκλήσεις, κυρίως λόγω του μεγάλου αποθέματος κόκκινων δανείων, της χαμηλής ποιότητας κεφαλαίων και της χαμηλής κερδοφορίας, όπως σημειώνει.

Ο τραπεζικός κλάδος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει δύσκολες προκλήσεις, κυρίως λόγω του μεγάλου αποθέματος κόκκινων δανείων, της χαμηλής ποιότητας κεφαλαίων και της μειωμένης κερδοφορίας, σημειώνει ο ΟΟΣΑ.

Η πανδημία

Το σοκ από την πανδημία έχει ενισχύσει αυτές τις προκλήσεις, προειδοποιεί ο ΟΟΣΑ, καθώς η κρίση έχει «χτυπήσει» τις διαδικασίες τιτλοποίησης παγκοσμίως, καθυστερώντας έτσι τα βήματα για την επίλυση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Επιπλέον, η κρίση αυξάνει τον κίνδυνο για τη δημιουργία ενός νέου κύματος NPLs στην Ελλάδα, τα οποία παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, ειδικά εάν υπάρξει και μια δεύτερη έξαρση της πανδημίας. Παράλληλα, το υψηλό επίπεδο των NPLs περιορίζει τον τραπεζικό δανεισμό, καθώς αυξάνει το κόστος για τις τράπεζες και δυσκολεύει την πρόσβασή τους στις αγορές για χρηματοδότηση.

Οπως τονίζει, τα NPLs κάνουν ευάλωτες τις ελληνικές τράπεζες, καθώς, εξαιρουμένων των προβλέψεων, φτάνουν το 140% του συνολικού ρυθμιστικού κεφαλαίου του κλάδου.

Προ COVID-19 η εισροή νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων ήταν μέτρια, αλλά εξακολουθούσε να είναι σημαντική. Το 2019 έφτασε στα 7,4 δισ. ευρώ (από 7,7 δισ. το 2018) και παραμένει πάνω από την αξία των μη εξυπηρετούμενων δανείων που «θεραπεύονται» (6,2 δισ. ευρώ το 2019 και 6,8 δισ. ευρώ το 2018), ενώ μεγάλο μέρος των εισροών αφορά δάνεια που έχουν ρυθμιστεί αλλά «ξανακοκκινίζουν». Παράλληλα, το συνολικό απόθεμα των NPLs μειώθηκε σταδιακά, κυρίως λόγω πωλήσεων και διαγραφών. Το 2019 οι πωλήσεις ανήλθαν σε 8,1 δισ. ευρώ, ενώ οι διαγραφές σε 4,3 δισ. ευρώ.

Η ανάκαμψη

Οπως αναφέρει ο ΟΟΣΑ, η επιτάχυνση της μείωσης των NPLs είναι το «κλειδί» για την αποκατάσταση της υγείας των τραπεζών και της ικανότητάς τους να δανείζουν και να χρηματοδοτούν την ανάκαμψη της οικονομίας. Σύμφωνα με τα υφιστάμενα σχέδια, οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες στοχεύουν στη μείωση του δείκτη NPLs κάτω από το 20% έως το τέλος του 2021 (ο οποίος εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλότερος από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης), κυρίως μέσω πωλήσεων, τιτλοποιήσεων και αναδιαρθρώσεων, ενώ ο στόχος έχει βασιστεί στην υπόθεση της ταχείας αύξησης του δανεισμού στα επόμενα δύο χρόνια.

Γιατί η bad bank αποτελεί την καλύτερη λύση για τα NPLs

Ο ΟΟΣΑ επισημαίνει ότι οι μεταρρυθμίσεις οδήγησαν τα τελευταία δύο χρόνια στην ανάπτυξη μιας δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων, με τις τράπεζες να έχουν πουλήσει 17,4 δισ. ευρώ NPLs από τις αρχές του 2017, ενώ οι servicers (οι εταιρείες που λειτουργούν ανεξάρτητα από τις τράπεζες και διαχειρίζονται οφειλές σε καθυστέρηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων) διαχειρίζονται 30 δισ. ευρώ κόκκινα δάνεια. Σε αυτό το πλαίσιο, ο οργανισμός προτείνει την ευθυγράμμιση του νόμου για τα NPLs με εκείνον των τιτλοποιήσεων έτσι ώστε να υποστηριχθούν καλύτερα οι πωλήσεις δανείων, ενώ προσθέτει πως η δημιουργία μιας κοινής πλατφόρμας για την αγορά και πώληση κόκκινων δανείων θα αυξήσει τη διαφάνεια, βοηθώντας στην ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς.

Ο φόβος για ζημίες

Ο ΟΟΣΑ αναφέρεται στο σχέδιο «Ηρακλής» καθώς και στην πρόταση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη δημιουργία bad bank στην Ελλάδα. Οπως τονίζει, ο «Ηρακλής» έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σε σημαντική μείωση του αποθέματος NPLs, αλλά η κυβέρνηση πρέπει επειγόντως να αναπτύξει και να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη λύση για την αντιμετώπιση της αναβαλλόμενης φορολογίας (DTC) στους ισολογισμούς των τραπεζών καθώς και των NPLs που θα παραμείνουν στο σύστημα.

Τα πολύ υψηλά επίπεδα της αναβαλλόμενης φορολογίας στα συνολικά κεφάλαια των τραπεζών, η οποία φτάνει το 60% (16 δισ. ευρώ), αποτελούν τεράστια πρόκληση για την ποιότητα των κεφαλαίων του κλάδου, προειδοποιεί.

Τα DTCs αποθαρρύνουν τις τράπεζες από την πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς αυτό θα οδηγούσε σε πρόσθετες καθαρές λογιστικές ζημίες, οδηγώντας στην έκδοση μετοχών υπέρ του Δημοσίου και συνεπώς σε αραίωση (dilution) των μετόχων, περιορίζοντας την ικανότητα των μετοχών να αντλούν νέα κεφάλαια από ιδιώτες επενδυτές.

Βελτιώνει ταχύτατα την ποιότητα ενεργητικού των τραπεζών.

Η ΤτΕ, όπως επισημαίνει, προτείνει τη μεταφορά των NPLs και των DTCs σε ένα όχημα ειδικού σκοπού, βελτιώνοντας έτσι ταχύτατα την ποιότητα ενεργητικού των τραπεζών. «Η πρόταση της ΤτΕ έχει το προσόν του ότι αντιμετωπίζει ταυτόχρονα και τα δύο προβλήματα των ισολογισμών των τραπεζών (υψηλά μη εξυπηρετούμενα δάνεια και αναβαλλόμενη φορολογία) και γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω και να τελειοποιηθεί», όπως τονίζει.

Από ΑΠΕ το 40% της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ε.Ε.

Η παραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αυξήθηκε κατά 11% το α΄ εξάμηνο

Ορατή αρχίζει να γίνεται η στροφή της Ευρώπης σε καθαρή ενέργεια, όπως προκύπτει από την ακτινογραφία του μείγματος που χρησιμοποίησε το πρώτο εξάμηνο η Γηραιά Ηπειρος για να παραγάγει ηλεκτρισμό.

Τα στοιχεία εμφανίζουν μια αντιστροφή των έως τώρα τάσεων καθώς αυξήθηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και μειώθηκε από τα ορυκτά καύσιμα. Καταλύτης της ανατροπής υπήρξε, ωστόσο, η πανδημία που προκάλεσε θεαματική πτώση της ζήτησης για ενέργεια.

Ορυκτά καύσιμα

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στο Bloomberg η περιβαλλοντική οργάνωση Ember του Λονδίνου, το πρώτο εξάμηνο περίπου το 40% του ηλεκτρισμού που παρήγαγαν οι 27 χώρες-μέλη της Ε.Ε. προήλθε από ανανεώσιμες πηγές ενέργειες (ΑΠΕ) και μόλις το 34% από μονάδες στις οποίες χρησιμοποιούνται ορυκτά καύσιμα. Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθούν κατά 23% οι εκπομπές καυσαερίων στον τομέα παραγωγής ενέργειας.

Οπως τονίζει το Bloomberg, πρόκειται για σημαντική αύξηση της χρήσης ΑΠΕ, ιδιαιτέρως ενθαρρυντική σε μια στιγμή που η Ευρώπη ετοιμάζεται να δαπανήσει

Η ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα μειώθηκε κατά 32% από την αρχή του έτους.

δισεκατομμύρια ευρώ για να ανακάμψει από τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας, ενώ παράλληλα έχει θέσει στόχο να μηδενίσει το αποτύπωμα του άνθρακα μέχρι τα μέσα του αιώνα.

«Σηματοδοτεί μια συμβολική στιγμή στη μετάβαση της Ευρώπης προς έναν άλλο τομέα παραγωγής ηλεκτρισμού», σχολίασε σχετικά ο Ντέιβιντ Τζόουνς, αναλυτής της Ember για θέματα ηλεκτρικής ενέργειας. Οπως επισημαίνει ο ίδιος, χώρες όπως η Πολωνία και η Τσεχία, που καταβάλλουν προσπάθειες να απομακρυνθούν από τον άνθρακα, τώρα έχουν προφανή οδό για να το επιτύχουν.

Ζήτηση

Οπως προκύπτει από τα στοιχεία, στη διάρκεια των πρώτων μηνών της πανδημίας μειώθηκε δραματικά η ζήτηση για ενέργεια. Στο ίδιο χρονικό διάστημα, όμως, αυξήθηκε η παραγωγή αιολικής και ηλιακής ενέργειας καθώς οι μονάδες αυτές συνέχισαν να λειτουργούν τόσο με τον δροσερό καιρό όσο και με την ηλιοφάνεια.

Στο ίδιο χρονικό διάστημα, άλλωστε, αυξήθηκε η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας στην Ιβηρική και στις σκανδιναβικές χώρες. Αυτός ο συνδυασμός συνθηκών έδωσε φέτος ώθηση στον τομέα των ΑΠΕ και τον ανέδειξε σε φωτεινό σημείο εν μέσω της νέας οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η πανδημία.

Ετσι στην περίοδο που ανεστάλη η οικονομική δραστηριότητα προκειμένου να αναχαιτισθεί η πανδημία του κορωνοϊού, η ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια στις χώρες της Ε.Ε. μειώθηκε συνολικά κατά 7%.

Παράλληλα, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα μειώθηκε κατά 18% το πρώτο εξάμηνο σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Σύμφωνα, πάντα, με την Ember, η παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ αυξήθηκε αντιθέτως κατά 11%.

Πτώση

Τη μεγαλύτερη πτώση σημείωσε, πάντως, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιθάνθρακα, του πλέον ρυπογόνου καυσίμου.

Η στροφή που καταγράφηκε εντός της Ευρωπαϊκής Ενωσης από τις αρχές του 2020 είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν κατά 23% οι εκπομπές καυσαερίων στον τομέα παραγωγής ενέργειας.

Μειώθηκε συγκεκριμένα κατά 32% σε όλη την Ε.Ε. από την αρχή του έτους και μειώνεται σταδιακά το ποσοστό χρήσης του καθώς αυξάνεται η τιμή του και οι κυβερνήσεις σπεύδουν να περιορίσουν τις εκπομπές καυσαερίων. Οπως επισημαίνουν, πάντως, αναλυτές της αγοράς ενέργειας, η αύξηση στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ έχει παρενέργειες.

Μία εξ αυτών είναι η δραματική πτώση των τιμών, ιδιαιτέρως τις ηλιόλουστες ημέρες ή τις ημέρες με ισχυρούς ανέμους, οπότε μπορεί και να μην υπάρχει επαρκής ζήτηση, ενώ το δίκτυο κατακλύζεται από ηλεκτρική ενέργεια. Και το αποτέλεσμα είναι να κλείνουν τα αιολικά πάρκα, οι τιμές να υποχωρούν σε αρνητικό πρόσημο και οι καταναλωτές να πληρώνονται ουσιαστικά για να καταναλώσουν ηλεκτρική ενέργεια.

PIK

Αρ. 27/2020

Εκδήλωση ενδιαφέροντος για συνεργασία στην εκτέλεση καθημερινής εκπομπής

ΜΕΡΟΣ Α΄ - Γενικές πληροφορίες

1. Το ΡΙΚ προκηρύσσει εκδήλωση ενδιαφέροντος από εταιρείες παραγωγής για παραγωγή καθημερινής εκπομπής σε σχέση με την εκτέλεση παραγωγής 180 επεισοδίων (+/-20 επεισόδια), διάρκειας 20 – 25 λεπτών. Η εκπομπή προγραμματίζεται να προβάλλεται καθημερινά κατά την τηλεοπτική περίοδο 2020 – 2021.

2. Την ευθύνη για το περιεχόμενο και τη μορφή της εκπομπής θα έχει το ΡΙΚ. Πρόκειται για ιατρική εκπομπή που θα περιλαμβάνει παρουσίαση ιατρικών θεμάτων σε χώρους υγείας και νοσηλευτήρια.

3. Ο εκτελεστικός σκηνοθέτης θα είναι Λειτουργός/Σκηνοθέτης εργαζόμενος του ΡΙΚ και θα έχει την ευθύνη της εκπομπής, της επιλογής των θεμάτων, των ιατρών, των χώρων γυρίσματος, του σήματος έναρξης και τέλους της εκπομπής και της γενικότερης υλοποίησης και επιμέλειας της παραγωγής.

4. Εκτιμώμενη αξία: €400 πλέον ΦΠΑ ανά επεισόδιο.

5. Ο επιτυχών προσφοροδότης θα υπογράψει συμβόλαιο με το ΡΙΚ με το οποίο θα αναλαμβάνει την εκτέλεση της παραγωγής.

6. Ο επιτυχών προσφοροδότης θα πρέπει να παρουσιάσει πιστοποιητικό σύστασης εταιρείας και σχετική βεβαίωση από τα Τμήματα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Έφορο Φορολογίας για τη διευθέτηση των υποχρεώσεων της εταιρείας.

7. Ο προσφοροδότης που θα επιλεγεί:
   - Θα αναλάβει την εκτέλεση της παραγωγής της εκπομπής με δικό του προσωπικό και/ή συνεργάτες, δηλαδή προσωπικό του οποίου η απασχόληση είναι νόμιμη και του οποίου τις δαπάνες αναλαμβάνει να καταβάλει.
   - Θα δώσει γραπτή δέσμευση για την πλήρη και έγκαιρη καταβολή όλων των νενομισμένων εισφορών στα Ταμεία του κράτους για το προσωπικό το οποίο θα εργοδοτήσει σύμφωνα με τους νόμους της Κυπριακής Δημοκρατίας και προς τούτο θα παράσχει στο ΡΙΚ σχετικά αποδεικτικά στοιχεία, όποτε ζητηθούν.
   - Οφείλει να έχει όλες τις άδειες και ασφαλιστικές καλύψεις που προβλέπονται από τους νόμους της Κυπριακής Δημοκρατίας σε θέματα ασφάλειας και υγείας για όλους τους εργαζόμενους καθώς και ασφάλεια στους χώρους των γυρισμάτων.
   - Θα πρέπει να παραδώσει στο ΡΙΚ μεταξύ άλλων μελέτη γραπτής εκτίμησης κινδύνου και σχέδιο ασφάλειας και υγείας πριν την έναρξη των εργασιών.

8. Το ΡΙΚ σε συνεργασία με τον επιτυχόντα προσφοροδότη διατηρεί το δικαίωμα ανανέωσης της συνεργασίας για την επόμενη τηλεοπτική περίοδο.

9. Όλα τα πνευματικά ή/και συγγενικά ή/και άλλα δικαιώματα που σχετίζονται με την ιδέα ή/και το περιεχόμενο της εκπομπής ή/και το παραγόμενο προϊόν που καθ΄ οιονδήποτε τρόπο σχετίζονται με την παραγωγή ή/και αναπαραγωγή ή/και προβολή της εκπομπής ανήκουν αποκλειστικά στο ΡΙΚ το οποίο αποκτά την εκπομπή απαλλαγμένη από κάθε δικαίωμα πνευματικό, συγγενικό ή άλλο. Συνεπώς, το ΡΙΚ δεν θα επωμιστεί καμιά οικονομική ή άλλη επιβάρυνση για πνευματικά ή/και συγγενικά ή/και άλλα δικαιώματα για την επανάληψη ή/και εκμετάλλευση της εκπομπής σε οποιοδήποτε μέσο ενημέρωσης ή/και πλατφόρμα που υπάρχει ή που θα υπάρξει, εν όλω ή εν μέρει, σε οποιαδήποτε γλώσσα, σε αποκλειστική και παγκόσμια βάση, για απεριόριστο αριθμό προβολών και στο διηνεκές, και επιτρέπεται η ενσωμάτωση και/ή η συμπερίληψη και/ή η ένταξη της εκπομπής σε οποιαδήποτε άλλη τηλεοπτική εκπομπή για απεριόριστη χρονική διάρκεια χωρίς οποιοδήποτε γεωγραφικό ή άλλο περιορισμό και χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε περαιτέρω καταβολή πνευματικών και/ή συγγενικών και/ή άλλων δικαιωμάτων και/ή οποιασδήποτε αμοιβής και/ή αποζημίωσης και/ή οποιωνδήποτε εξόδων είτε προς τον Παροχέα είτε προς οποιονδήποτε άλλο. Το ΡΙΚ δικαιούται να μεταδώσει την εκπομπή στο δορυφορικό πρόγραμμα και/ή στην ιστοσελίδα του και/ή να την πωλήσει σε και/ή να τη διαθέσει προς χρήση σε άλλα πρόσωπα ή/και εταιρείες ή/και κανάλια ή/και όπως αλλιώς ήθελε αποφασίσει.

10. Η εκδήλωση ενδιαφέροντος μαζί με την οικονομική προσφορά (τιμή ανά επεισόδιο πλέον ΦΠΑ) θα πρέπει να απευθύνεται προς τον Αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή του ΡΙΚ και να τοποθετηθεί σε κλειστό φάκελο στο κιβώτιο προσφορών που βρίσκεται στην είσοδο των εγκαταστάσεων του ΡΙΚ, Λεωφόρος ΡΙΚ, 2120 Λευκωσία, Κύπρος, με την ένδειξη «Εκδήλωση ενδιαφέροντος για συνεργασία στην εκτέλεση καθημερινής εκπομπής».

Μέσα στο φάκελο θα πρέπει να περιέχεται όλη η ζητούμενη πληροφόρηση όπως και τα στοιχεία επικοινωνίας του αποστολέα. (Όνομα εταιρείας, διεύθυνση, τηλέφωνο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο).

Υποβολή αιτήσεων θα γίνεται δεκτή μέχρι τις 31/7/2020 και ώρα 12 το μεσημέρι.

Δηλώσεις οι οποίες θα υποβληθούν και θα είναι ελλιπείς ή θα υποβληθούν ή ληφθούν μετά την καθορισμένη ημέρα και ώρα δεν θα ληφθούν υπόψη.

11. Το κόστος της χαρτοσήμανσης της συμφωνίας θα επιβαρύνει αποκλειστικά τον επιτυχόντα προσφοροδότη.

12. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθευτούν τις προδιαγραφές της παραγωγής από την ιστοσελίδα του ΡΙΚ www.riknews.com.cy και από τη Γραμματεία Τηλεόρασης του ΡΙΚ Δευτέρα με Παρασκευή 09.00-15.00, τηλέφωνο 22 862416 και στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο elena.panayiotou@cybc.com.cy.

Φοβισμένοι οι καταναλωτές, αδύναμη η ανάκαμψη

Η αβεβαιότητα λόγω πανδημίας μειώνει τις δαπάνες και αυξάνει την αποταμίευση

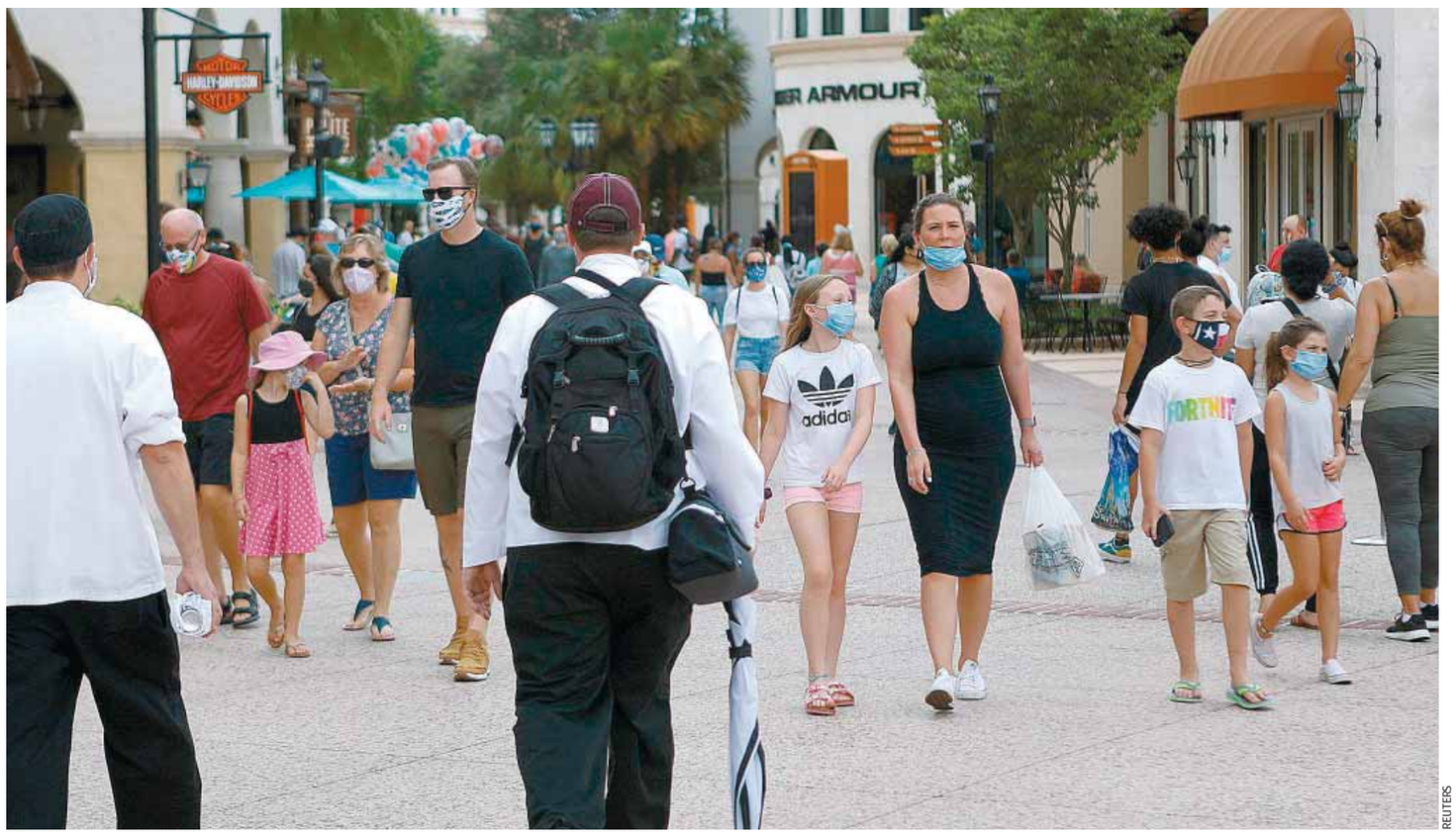

Μεγάλη αβεβαιότητα περιβάλλει τις προοπτικές ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς ο κυριότερος ίσως μοχλός ανάπτυξης, οι καταναλωτικές δαπάνες, παραμένει περιορισμένος και οι καταναλωτές επιφυλακτικοί. Σύμφωνα με παγκόσμια έρευνα, το 30% προβληματίζεται για το εάν θα παραμείνει στην εργασία του και για τις συνέπειες που θα έχει η πανδημία στο εισόδημά του.

REUTERS

Την ώρα που η ανάκαμψη της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας, της Γερμανίας, παραμένει εύθραυστη, απειλή για την παγκόσμια οικονομία και τις προοπτικές ανάκαμψής της αποτελεί η ανασφάλεια που έχει καλλιεργήσει η πανδημία στους καταναλωτές ανά τον κόσμο. Η ανασφάλεια για το ενδεχόμενο να χάσουν τη θέση εργασίας τους και να μειωθούν τα έσοδά τους αποθαρρύνει συστηματικά τις δαπάνες και ενθαρρύνει την αποταμίευση.

Σύμφωνα με έκθεση που έδωσε χθες στη δημοσιότητα η γερμανική κυβέρνηση, η γερμανική οικονομία εξακολουθεί να ανακάμπτει αλλά με ρυθμό σαφώς κατώτερο από το μακροπρόθεσμο δυναμικό της. «Η ανάκαμψη είναι μόλις στην αρχή», τονίζει η σχετική έρευνα, ενώ προεξοφλεί πως, παρά την ανάκαμψη που άρχισε τον Μάιο, το δεύτερο τρίμηνο του έτους συνολικά θα συρρικνωθεί εκ νέου το γερμανικό ΑΕΠ. Οπως χαρακτηριστικά τονίζει η έκθεση, «μόνο το τρίτο τρίμηνο θα καταγραφούν θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης».

Σημειωτέον ότι η κυβέρνηση Μέρκελ προεξοφλεί πως το γερμανικό ΑΕΠ θα μειωθεί φέτος κατά τουλάχιστον 6% εξαιτίας βεβαίως της πανδημίας. Πρόκειται για τη βαθύτερη ύφεση που έχει αντιμετωπίσει η γερμανική οικονομία μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Προκειμένου να την αντιμετωπίσει, το Βερολίνο έχει υιοθετήσει πρόγραμμα στήριξης ύψους 130 δισ. ευρώ, που προβλέπει, μεταξύ άλλων, φορολογικά κίνητρα, μείωση του ΦΠΑ, επιδόματα για τη φροντίδα των παιδιών και 300 ευρώ μπόνους για κάθε παιδί, αλλά και οικονομική στήριξη στις τοπικές αρχές και εκτεταμένες δαπάνες για καθαρή ενέργεια και ψηφιοποίηση της οικονομίας.

Την ίδια στιγμή, μεγάλη αβεβαιότητα περιβάλλει τις προοπτικές ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας καθώς ο κυριότερος ίσως μοχλός ανάπτυξης, οι καταναλωτικές δαπάνες, παραμένει περιορισμένος και οι καταναλωτές επιφυλακτικοί.

Η εικόνα προκύπτει από τα πορίσματα έρευνας που εκπόνησε η εταιρεία YouGov μεταξύ 26 χωρών και 27.681 ερωτηθέντων και την οποία δημοσιεύει το Bloomberg.

Η εν λόγω έρευνα εμφανίζει τους καταναλωτές ιδιαίτερα επιφυλακτικούς ως προς τις δαπάνες τους και πολλώ δε μάλλον ως προς οποιαδήποτε επένδυση θα μπορούσαν να αποφασίσουν. Αιτία, βέβαια, είναι η ανασφάλειά τους για τις θέσεις εργασίας τους

Η κυβέρνηση Μέρκελ προεξοφλεί πως το γερμανικό ΑΕΠ θα συρρικνωθεί φέτος κατά τουλάχιστον 6%.

και για τα έσοδα του νοικοκυριού τους. Ειδικότερα, η επαγγελματική ανασφάλεια απασχολεί στον μέγιστο βαθμό τους καταναλωτές, με το 30% των ερωτηθέντων να δηλώνει ότι σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα νιώθει λιγότερη σιγουριά σε ό,τι αφορά την εργασία τους.

Εμφανής είναι η επιδείνωση της εμπιστοσύνης στις ΗΠΑ, όπου το 23% εκφράζει ανασφάλεια για τη θέση εργασίας του όταν μόλις πριν από μία εβδομάδα το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 18%. Η ανασφάλεια αυτή, πάντως, μεταφράζεται σε επιφυλακτικότητα ως προς τις δαπάνες. Το 37% των ερωτηθέντων στις ΗΠΑ δήλωσε πως αν ξαφνικά έχει ένα έκτακτο έσοδο, κάτι σαν τις επιταγές που έστειλε στα αμερικανικά νοικοκυριά η κυβέρνηση Τραμπ, θα σπεύσει να το αποταμιεύσει. Ακόμη χειρότερες φαίνονται οι προοπτικές για ανάκαμψη της κατανάλωσης στη Βρετανία, όπου το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει το 58%.

Η ίδια τάση καταγράφεται ισχυρότατη σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης, με το 40% των ερωτηθέντων να δηλώνει πως θα αποταμιεύσει κάθε έκτακτο έσοδο σε χώρες τόσο διαφορετικές όσο οι Αυστραλία, Ινδία, Γαλλία, Ινδονησία, Νορβηγία και Καναδά. Μόνο ένα μικρό ποσοστό κάτω του 20% δήλωσε πως αν έχει κάποιο έκτακτο έσοδο σκέπτεται να το επενδύσει στην αγορά μετοχών.

Η ανασφάλεια που αντανακλούν τα πορίσματα της έρευνας δικαιολογείται απολύτως από τις εκτιμήσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO).

Οπως αναφέρει η ILO, η αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας και διάφοροι περιορισμοί που τη συνόδευσαν έχουν προκαλέσει στην παγκόσμια αγορά εργασίας ζημία ισοδύναμη με την απώλεια 400 εκατ. θέσεων πλήρους απασχόλησης. Και βέβαια η αβεβαιότητα και η επαγγελματική ανασφάλεια παραμένουν και ενισχύονται μολονότι σε πολλές χώρες έχουν χαλαρώσει σημαντικά οι περιορισμοί και σταδιακά ανακάμπτει η οικονομική δραστηριότητα. Οπως τονίζουν οι υπεύθυνοι της σχετικής έρευνας, αν οι καταναλωτές εξακολουθήσουν να αποταμιεύουν και να αποφεύγουν τις δαπάνες, θα υπονομευθεί κάθε προοπτική ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας, που έχει δεχθεί καίριο πλήγμα από την πανδημία, την καραντίνα και την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας.

Η ίδια έρευνα καταδεικνύει πως θα χρειαστεί χρόνος για να επιστρέψουν οι καταναλωτές στα καταστήματα, στα αεροδρόμια και στα εστιατόρια και να ανακάμψει έτσι πραγματικά η κατανάλωση. Το πλέον δυσοίωνο από το ευρήματα ήταν ότι περίπου το 25% των νοικοκυριών σε όλες τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσε ότι αναγκάστηκε να καταφύγει στις αποταμιεύσεις ετών για να καλύψει τις ανάγκες του στη διάρκεια της κρίσης, ενώ περισσότερο από το 10% των ερωτηθέντων αναγκάστηκε να χρεωθεί ή να αυξήσει το χρέος του.

Προειδοποίηση από το ΔΝΤ για την αύξηση του δημοσίου χρέους

Σύνεση στην αύξηση του δανεισμού τους με σκοπό τη θωράκιση των οικονομιών τους από την πανδημία ζητάει από τις κυβερνήσεις το ΔΝΤ και τις προειδοποιεί ότι τα επίπεδα του χρέους τους ενδέχεται να εκτιναχθούν στα ύψη μέσα στο έτος. «Είναι σαφής η ανάγκη για διαρκή στήριξη με μέτρα δημοσιονομικής φύσης, αλλά γεννάει το ερώτημα πώς θα μπορέσουν να τα χρηματοδοτήσουν οι χώρες και να διατηρήσουν το χρέος τους βιώσιμο», τονίζουν σε blog του Ταμείου οι κορυφαίοι οικονομολόγοι του, Βίκτορ Γκασπάρ και Γκίτα Γκοπινάθ.

Οπως επισημαίνουν οι δύο οικονομολόγοι, οι κυβερνήσεις επωφελούνται σίγουρα από το χαμηλό κόστος του δανεισμού τους, που φαίνεται πως θα παραμείνει σε αυτά τα ιστορικά χαμηλά επίπεδα «για αρκετό καιρό». Τα μέτρα στήριξης που έχουν λάβει, όμως,

Το Ταμείο αναγνωρίζει ότι τη δεδομένη στιγμή η διακοπή των μέτρων στήριξης μπορεί να έχει χειρότερες συνέπειες.

για να αυξήσουν τις δυνατότητες των συστημάτων υγείας, να αναπληρώσουν το μειωμένο εισόδημα εργαζομένων, αλλά και να αποτρέψουν πτωχεύσεις επιχειρήσεων και ιδιωτών, ανέρχονται σε 11 τρισ. δολάρια.

Αυτό σημαίνει, τονίζει το ΔΝΤ, ότι ενδέχεται να εκτιναχθεί το παγκόσμιο δημόσιο χρέος στα ύψη υπερβαίνοντας το επίπεδο του 100% του παγκόσμιου ΑΕΠ μέσα στο τρέχον έτος.

Δεν παραλείπουν, ωστόσο, να

Τον περασμένο μήνα, το Ταμείο αναθεώρησε επί τα χείρω τις εκτιμήσεις του για τον αντίκτυπο της πανδημίας στην παγκόσμια οικονομία και προέβλεψε ύφεση 4,9% για το τρέχον έτος.

A.P.

αναγνωρίσουν πως είναι πολύ μεγαλύτεροι οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από μια εσπευσμένη διακοπή των μέτρων στήριξης από τον κίνδυνο που εγκυμονούν τα υψηλά επίπεδα χρέους. Προειδοποίησε, άλλωστε, πως το κόστος δανεισμού θα μπορούσε να εκτιναχθεί ταχύτατα, ιδιαιτέρως όταν αυτό αφορά τις αναδυόμενες αγορές και τις λεγόμενες «παραμεθόριες» αγορές, όπως ακριβώς συνέβη τον Μάρτιο. Προσέθεσε, άλλωστε, πως όσες χώρες βρέθηκαν να αντιμετωπίζουν τη νέα κρίση έχοντας ήδη αυξημένα επίπεδα χρέους και χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης θα χρειαστεί να βρουν τον δρόμο ώστε να επιστρέψουν σε βιώσιμες δημοσιονομικές πολιτικές. Κάλεσε, έτσι, τις κυβερνήσεις να εκπονήσουν και να υιοθετήσουν ένα αξιόπιστο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πρόγραμμα. Προτείνει αυτό το πρόγραμμα να βελτιώνει την αποτελεσματική χρήση των πόρων, να ελαχιστοποιεί τη φοροαποφυγή, να βελτιώνει την προοδευτική κλίμακα ανόδου των φορολογικών συντελεστών, να επιβάλλει φόρο στις εκπομπές καυσαερίων και να αξιοποιεί καλύτερα τις δαπάνες». Τόνισε, όμως, επίσης, πως οι διεθνείς πιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να διασφαλίσουν επάρκεια ρευστότητας.

Τον περασμένο μήνα, το Ταμείο αναθεώρησε επί τα χείρω τις εκτιμήσεις του για τον αντίκτυπο της πανδημίας στην παγκόσμια οικονομία και προέβλεψε ύφεση 4,9% για το τρέχον έτος. Οπως επισήμανε, πρόκειται για τη χειρότερη ύφεση που έχει γνωρίσει η παγκόσμια οικονομία μετά τη Μεγάλη Υφεση. Από την πλευρά του, έχει ήδη χορηγήσει έκτακτη βοήθεια σε 70 χώρες και ελάφρυνση χρέους σε 29 χώρες.

Μία δεκαετία θα χρειαστούν οι αναδυόμενες οικονομίες για να ανακάμψουν

Η πανδημία έχει καταφέρει άνευ προηγουμένου πλήγμα στις αναδυόμενες οικονομίες περιορίζοντας τις επενδύσεις, το εμπόριο και τον τουρισμό. Οπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ του αμερικανικού δικτύου CNBC, το πλήγμα ήταν χειρότερο και από τους κραδασμούς που προκάλεσε η κατάρρευση της Lehman Brothers το 2008.

Οι επενδυτές εγκατέλειψαν μαζικά τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες αγορές σχεδόν εν μια νυκτί. Στην αρχική φάση της πανδημίας, το ΔΝΤ εξέφρασε την εκτίμηση ότι οι εκροές κεφαλαίων από τις χώρες αυτές υπερέβησαν άμεσα τα 100 δισ. δολάρια. «Είναι μια κρίση που δεν μοιάζει με καμία άλλη και η ανάκαμψή της είναι αβέβαιη» σχολίασε τον περασμένο μήνα το ΔΝΤ στις εκτιμήσεις του για την παγκόσμια οικονομία. Οι ανεπτυγμένες οικονομίες ενδέχε-

Το πλήγμα από την πανδημία θα είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που προκάλεσε η κατάρρευση της Lehman Brothers το 2008.

ται να μην αναπτυχθούν για ένα ή δύο χρόνια αλλά ο αναπτυσσόμενος κόσμος και οι αναδυόμενες αγορές δεν θα αναπτυχθούν επί μία δεκαετία. Την κλίμακα του προβλήματος σκιαγράφησε η επικεφαλής του Ταμείου, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, όταν τόνισε πως από την ίδρυσή του το 1945 ώς σήμερα ποτέ δεν είχαν ζητήσει τη βοήθειά του τόσο πολλές χώρες.

Οι επενδυτές εγκατέλειψαν μαζικά τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες αγορές σχεδόν εν μια νυκτί. Στην αρχική φάση της πανδημίας, το ΔΝΤ εξέφρασε την εκτίμηση ότι οι εκροές κεφαλαίων από τις χώρες αυτές υπερέβησαν άμεσα τα 100 δισ. δολάρια.

A.P.

Από την πλευρά της, η Παγκόσμια Τράπεζα προβλέπει πως οι αναδυόμενες οικονομίες θα γνωρίσουν φέτος ύφεση 2,5%. Το ποσοστό της συρρίκνωσης δεν φαίνεται τόσο μεγάλο εκ πρώτης όψεως λαμβανομένου υπόψη ότι οι ανεπτυγμένες οικονομίες αναμένεται να σημειώσουν ύφεση κατά μέσον όρο 8%. Για τις αναδυόμενες αγορές, όμως, είναι η μεγαλύτερη ύφεση που έχουν γνωρίσει από τη δεκαετία του 1960.

Στο μεταξύ, όμως, οι εκροές κεφαλαίων έχουν επιβραδυνθεί και όλα δείχνουν πως από τον Ιούνιο επιστρέφουν οι επενδυτές στις αναδυόμενες και μάλιστα με μεγαλύτερα κεφάλαια από όσα απέσυραν. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για όλες τις αναδυόμενες. Στην Ευρώπη, η Ρωσία επλήγη βαρύτατα αλλά οι αναλυτές της IHS Markit προεξοφλούν πολύ δύσκολες ημέρες για χώρες όπως το Μαυροβούνιο, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Αρμενία, η Τουρκία και η Κροατία.

Για το Μαυροβούνιο ο τουρισμός αντιπροσωπεύει πάνω από το 20% του ΑΕΠ και για την Τουρκία πάνω από το 12%. Οπως και πολλές άλλες αναδυόμενες, η Τουρκία έχει μεγάλη εξάρτηση από τις ξένες επενδύσεις. Και βέβαια έχουν δεχθεί βαρύτατο πλήγμα χώρες όπως οι Φιλιππίνες, καθώς ο τουρισμός αντιπροσωπεύει περίπου το 25% του ΑΕΠ τους και η Ταϊλάνδη με αντίστοιχο ποσοστό 22%. Ακόμη και οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες της Ασίας και του αναδυόμενου κόσμου, η Κίνα που είναι έτσι κι αλλιώς δεύτερη οικονομία στον κόσμο, και η Ινδία, έχουν πληγεί βαρύτατα από τους διεθνείς περιορισμούς στα ταξίδια μολονότι δεν εξαρτώνται τόσο από τον τουρισμό.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αδειάζουν οι παραδοσιακοί επαγγελματικοί χώροι

Του **DAVID RANDALL / REUTERS**

Ενόσω ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες περιορίζουν το αποτύπωμά τους στην αγορά των ακινήτων, επιτρέποντας σε ακόμα μεγαλύτερο αριθμό υπαλλήλων τους να εργάζονται από το σπίτι, η απειλή για τους ιδιοκτήτες παραδοσιακών επαγγελματικών χώρων διογκώνεται. Αλλωστε, οι επιχειρήσεις αναζητούν τρόπους να περιστείλουν τα κόστη τους, διότι έχουν πληγεί από την πανδημία. Σε ανάλυση των τελευταίων τριμηνιαίων αποτελεσμάτων πολλών ομίλων στις ΗΠΑ, έγινε φανερό ότι περισσότερες από 25 μεγάλες εταιρείες το επόμενο δωδεκάμηνο θέλουν να περιορίσουν τους χώρους γραφείων τους – αυτό ακριβώς το στοιχείο που είναι και το δεύτερο δαπανηρότερο, μετά τη μισθοδοσία, στα βιβλία τους. Ειδικότερα, ο ενεργειακός κολοσσός της Halliburton σκοπεύει να κλείσει άνω των 100 εγκαταστάσεών του, ενώ ο όμιλος παροχής

Οι πολιτικές τηλεργασίας θα αυξήσουν σταδιακά τους κενούς χώρους στα κτίρια γραφείων.

χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών State Street δηλώνει ότι θα διπλασιάσει τους υπαλλήλους που μοιράζονται ένα γραφείο προτού προσθέσει επιπλέον χώρους. Κι αυτό βασίζεται στην υπόθεση ότι σημαντικό τμήμα του προσωπικού θα εξακολουθήσει την τηλεργασία ακόμα και μετά την παρασκευή του εμβολίου κατά του κορωνοϊού.

Η δε εταιρεία κρεβατιών και στρωμάτων Sleep Number αποσκοπεί στο να επιβραδύνει την αύξηση του συνολικού εμβαδού των χώρων της, διότι ολοένα και πληθαίνουν όσοι πελάτες ψωνίζουν ηλεκτρονικά. «Θα πρέπει να αναμένετε πιο περιορισμένους χώρους, και αυτό θα αρχίσει άμεσα», ανέφερε προσφάτως, με την αφορμή παρουσίασης αποτελεσμάτων, ο διευθύνων σύμβουλος της State Street Ρόναλντ Φίλιπ.

Η δε εταιρεία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών Regions Financial δήλωσε τα εξής: «Με διάφορους τρόπους αλλάζει η μέθοδος προσέλευσης στο γραφείο, είτε με τηλεργασία, είτε με εκ περιτροπής παρουσία, είτε αλλιώς, οπότε είμαστε πεπεισμένοι πως συνολικά ο εργασιακός χώρος ως εμβαδόν θα συνεχίσει να βαίνει μειούμενος». Οι αναλυτές επισημαίνουν πως ο σχεδιασμός για περιστολή ακινήτων ίσως να είναι το πρώτο κύμα περικοπών που θα πλήξει τους υπαλλήλους γραφείου, μιας και οι επιχειρήσεις αποπειρώνται να διατηρήσουν τα περιθώρια κέρδους, ενώ εισέρχονται σε μια μακράς διαρκείας ύφεση, όπως φαίνεται. Μέχρι στιγμής στην πλειονότητά τους οι απώλειες 14,7 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες προέρχονταν από τους βαρύτατα πληγέντες κλάδους της εστίασης, των ταξιδίων, του τουρισμού και του λιανεμπορίου. Ο περιορισμός στις δαπάνες επαγγελματικών χώρων ίσως να είναι ο προάγγελος απολύσεων και νέων επενδύσεων σε τεχνολογίες τέτοιες, οι οποίες συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας με μείωση του ανθρωπίνου δυναμικού – τα σχετικά επισημαίνει ο Μπιλ Μακμάχον, διευθυντής επενδύσεων και στρατηγικής μετοχών στην Charles Schwab. «Είναι πλέον ξεκάθαρο πως οι επιχειρήσεις αρχίζουν να εξορθολογίζουν τους εργασιακούς τους χώρους και έως ένα βαθμό αυτό θα το εφαρμόσουν και στο προσωπικό τους», προσθέτει. Σε προβλέψεις της επενδυτικής τράπεζας Morgan Stanley τον Ιούνιο αναφέρεται πως οι πολιτικές τηλεργασίας θα αυξήσουν τους κενούς χώρους στα κτίρια γραφείων. Στη Νέα Υόρκη θα φθάσουν σε ποσοστό το 10%-12% του συνόλου μέσα στην επόμενη διετία με πενταετία, έναντι του 8,7% σήμερα, ενώ στο Σαν Φρανσίσκο από το 5,8% θα φθάσουν το 7%-9% το εν λόγω διάστημα.

«Οι τελευταίοι τέσσερις μήνες των περιοριστικών μέτρων έχουν καταδείξει ότι πολλοί εργαζόμενοι μπορούν να παραμείνουν παραγωγικοί και κατ' οίκον», υπογραμμίζει ο Ντάνι Ισμαήλ, αναλυτής της εταιρείας ερευνών αγοράς Green Street Advisors – όπερ σημαίνει ότι οι περικοπές που αποφασίζουν οι επιχειρήσεις ίσως και να έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Η εταιρεία του αναμένει η ζήτηση επαγγελματικών χώρων να ελαττωθεί έως και κατά 15% ως απόρροια της εξ αποστάσεως εργασίας, αφ' ης στιγμής ελεγχθεί πλήρως η πανδημία.

Στην παράδοση παγωτών κατ' οίκον επενδύει η Unilever

Εν μέσω πανδημίας δημιούργησε ένα ευρύτατο δίκτυο ηλεκτρονικού εμπορίου

Η έννοια της έγκαιρης κατ' οίκον παράδοσης μιας παραγγελίας αποκτά νέο νόημα στην εποχή του κορωνοϊού. Οι εταιρείες σπεύδουν να παραδώσουν ακόμη και παγωτά αρκετά γρήγορα προκειμένου αυτά να φτάσουν στον παραλήπτη τους χωρίς να προλάβουν να λιώσουν.

Οταν η πανδημία άρχισε να κορυφώνεται, η οικονομική δραστηριότητα ανεστάλη και οι άνθρωποι αναγκάστηκαν να μείνουν στα σπίτια τους, τα εστιατόρια έκλεισαν. Τα περισσότερα αναγκάστηκαν, έτσι, να διακόψουν και την κατ' οίκον παράδοση γευμάτων.

Τότε η Unilever έσπευσε να ανταποκριθεί στην πρόκληση και να καλύψει το κενό εκτελώντας παραγγελίες πελατών της, οι οποίοι δεν χρειαζόταν παρά μόνον να πατήσουν ένα κουμπί για να έχουν στην πόρτα τους ένα δημοφιλές παγωτό προτού αυτό προλάβει να λιώσει.

Συμφωνίες

Η Unilever εγκαινίασε τις online πωλήσεις παγωτών, τη μονάδα της Ice Cream Now, πριν από περίπου τρία χρόνια, και τώρα είναι σε πλήρη δράση. Η βρετανοολλανδική εταιρεία εδώ και χρόνια συνάπτει συμμαχίες και συμφωνίες συνεργασίας με εταιρείες κατ' οίκον παράδοσης γευμάτων όπως οι Domino's Pizza και Deliveroo και έφτιαξε έτσι ένα ευρύτατο δίκτυο ηλεκτρονικού εμπορίου.

Καθώς οι θερμοκρασίες ανεβαίνουν τελευταία, η Unilever κατόρθωσε να προσαρμοστεί γρήγορα στην αλλαγή συμπεριφοράς των καταναλωτών ακριβώς επειδή είχε ήδη ετοιμάσει την επιχείρηση online πωλήσεων παγωτών. Διέψευσε, έτσι, τις προβλέψεις των αναλυτών ότι θα μειώνονταν τα έσοδά της το δεύτερο τρίμηνο με την καραντίνα.

Η αύξηση της κατανάλωσης μέσα από παραγγελίες για παράδοση στο σπίτι υπερκάλυψε την κατά 35% πτώση που σημείωσαν οι πωλήσεις παγωτών μέσα στα καταστήματα.

Υψηλότερες τιμές

Οι online πωλήσεις βοηθούν σημαντικά, καθώς οι τιμές συνήθως είναι υψηλότερες από εκείνες των σούπερ μάρκετ. Με αυτά τα δεδομένα οι μετοχές της εταιρείας σημείωσαν άνοδο 8,6%.

Μιλώντας στην τηλεόραση του Bloomberg, ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Αλαν Τζοπ τόνισε πως «ένα από τα πράγματα που παρατηρούμε τώρα είναι το e-όλα» και προσθέτει πως η εταιρεία του κατέγραψε μεγάλη αύξηση στις κατ' οίκον παραδόσεις παγωτών και εκτιμά πως η τάση αυτή θα συνεχισθεί.

Η Unilever διέψευσε τις προβλέψεις των αναλυτών ότι θα μειώνονταν τα έσοδά της το δεύτερο τρίμηνο. Η αύξηση της κατανάλωσης μέσα από παραγγελίες για παράδοση στο σπίτι υπερκάλυψε την κατά 35% πτώση που σημείωσαν οι πωλήσεις παγωτών στα καταστήματα.

Η διανομή γίνεται σε μικρά ψυγεία με ξηρό πάγο που τα διατηρεί στους -79 βαθμούς Κελσίου.

Πράγματι, οι online πωλήσεις παγωτών προστίθεται στον κατάλογο των απίθανων υποψήφιων προϊόντων για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Την περασμένη δεκαετία η Nestlé SA και η Danone δημιούργησαν επιχειρήσεις προκειμένου να ανταποκριθούν στις παραγγελίες για βρεφικό γάλα και βρεφικές τροφές. Οι παραγγελίες αυτές προέρχονταν μαζικά από κινέζες μητέρες που θέλησαν να προμηθευθούν τα προϊόντα αυτά από το εξωτερικό όταν εκδηλώθηκαν στην Κίνα σκάνδαλα με μολυσμένα βρεφικά γάλατα. Κάτι ανάλογο συνέβη, άλλωστε, με τις παραγγελίες για τροφές για κατοικίδια, καθώς πολλοί προτίμησαν να παραγγέλνουν online παρά να μεταφέρουν τεράστια πακέτα από το σούπερ μάρκετ.

Επέκταση

Η Unilever είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο παρασκευάστρια παγωτών και μάλιστα των πλέον δημοφιλών. Τα τελευταία χρόνια έχει επεκταθεί στην αγορά παγωτών μαζικής παραγωγής που πωλούνται στα σούπερ μάρκετ. Τα παγωτά της που πωλούνται online τα παραδίδουν πεπειραμένες εταιρείες κατ' οίκον παράδοσης όπως οι Grubhub και DoorDash. Στη διάρκεια της καραντίνας οι εταιρείες αυτές είδαν να εκτινάσσεται στα ύψη η ζήτηση για τις υπηρεσίες τους. Οι συγκεκριμένες εταιρείες παραδίδουν τα επιδόρπια σε μικρά ψυγεία με ξηρό πάγο που τα διατηρεί στους -79 βαθμούς Κελσίου. Θερμοκρασία ικανή ώστε να παραμείνουν παγωμένα μέχρι το βράδυ, όταν θα έρθει η ώρα για να παραδοθεί όλο το πακέτο που προβλέπει το δείπνο.

Στο 16,9% του διαθέσιμου εισοδήματος έφθασε η αποταμίευση στην Ευρωζώνη

Αναπόφευκτο παρεπόμενο της καραντίνας και της αναστολής της οικονομικής δραστηριότητας υπήρξε η ραγδαία μείωση που σημείωσαν το πρώτο τρίμηνο του έτους οι καταναλωτικές δαπάνες, καθώς τα νοικοκυριά είχαν πολύ περιορισμένες ευκαιρίες για αγορές. Οπως αναφέρει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, συνεπακόλουθο αυτής της μείωσης των δαπανών ήταν, όμως, μια άνευ προηγουμένου εκτίναξη της αποταμίευσης στις ανεπτυγμένες οικονομίες αλλά και γενικότερα ανά τον κόσμο.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, το πρώτο τρίμηνο του έτους στην Ευρωζώνη η αποταμίευση έφθασε στο 16,9% του διαθέσιμου εισοδήματος των ευρωπαϊκών νοικοκυριών, καταγράφοντας το υψηλότερο ποσοστό από το 1999. Σημειωτέον ότι το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο η αποταμίευση δεν υπερέβαινε το 12,7%. Την ίδια περίοδο στη Βρετανία η αποταμίευση έφτασε στο 8,6% όταν την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους δεν υπερέβαινε το 5,4%. Θεαματικό είναι, όμως, το άλμα που κατέγραψε η αποταμίευση στις ΗΠΑ, καθώς από το 7,9% των αρχών του έτους εκτοξεύθηκε τον Απρίλιο στο 32% για να υποχωρήσει εν μέρει στο 23,2% τον Μάιο.

Κατά τη διάρκεια του α΄ τριμήνου, κατεγράφη το υψηλότερο ποσοστό από το 1999.

Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα, ο Ανταμ Σλάτερ, οικονομολόγος της Oxford Economics, προέβλεψε πως η τάση θα συνεχιστεί καθώς νοικοκυριά και επιχειρήσεις θα εξακολουθήσουν να αποταμιεύουν προληπτικά. Οπως, άλλωστε, τονίζουν οι FT, η εξίσου θεαματική αύξηση των καταθέσεων στις τράπεζες προδίδει πως η τάση έχει πράγματι συνεχιστεί και στη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου. Από τον Φεβρουάριο έως τον Μάιο οι καταθέσεις των νοικοκυριών της Ευρωζώνης αυξήθηκαν κατά 71 δισ. ευρώ μηνιαίως κατά μέσον όρο, ποσό υπερδιπλάσιο από την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους.

Από τον Φεβρουάριο έως τον Μάιο οι καταθέσεις των νοικοκυριών της Ευρωζώνης αυξήθηκαν κατά 71 δισ. ευρώ μηνιαίως κατά μέσον όρο.

Σύμφωνα με τον οικονομολόγο Τιμ Κόγκντον, που παρακολουθεί τις εξελίξεις στην προσφορά χρήματος, η αύξηση των καταθέσεων στις ΗΠΑ και σε όλον τον κόσμο είναι «άνευ προηγουμένου στη σύγχρονη ιστορία και σε καιρό ειρήνης». Ο ίδιος προειδοποιεί, πάντως, πως η εξέλιξη αυτή μπορεί κάποια στιγμή να οδηγήσει σε «σημαντική επιτάχυνση του πληθωρισμού».

Σε ό,τι αφορά το κατά πόσον θα ανακάμψουν σύντομα οι καταναλωτικές δαπάνες εφόσον οι περισσότερες οικονομίες ανοίγουν σταδιακά, υπάρχουν ενδείξεις επιστροφής των καταναλωτών στα καταστήματα σε πολλές ανεπτυγμένες οικονομίες. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, οι καταναλωτικές δαπάνες για την αγορά προϊόντων αυξήθηκαν τον Μάιο κατά 36,6% ενώ τον ίδιο χρονικό διάστημα στη Γερμανία σημείωσαν αύξηση κατά 13,6% υπερβαίνοντας τα προ της πανδημίας επίπεδα.

Μιλώντας στους FT, η οικονομολόγος Καταρίνα Ούτερμελ, στέλεχος της Allianz, εκτιμά πως οι λιανικές πωλήσεις παρέμειναν σε ανοδική πορεία τον Ιούνιο και συνεχίζουν στην ίδια πορεία τον Ιούλιο καθώς γίνονται αισθητά τα οφέλη από την επιστροφή στην οικονομική δραστηριότητα, ενώ την ίδια στιγμή στη Γερμανία ενθαρρύνονται οι καταναλωτικές δαπάνες από την προσωρινή μείωση του ΦΠΑ.

Η ανάκαμψη των καταναλωτικών δαπανών δεν αναμένεται, πάντως, να είναι εξίσου σημαντική σε όλες τις οικονομίες. Στην Ευρωζώνη έχει, ώς τώρα, προστατευθεί η απασχόληση με τα σχετικά προγράμματα που υιοθέτησαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, προστατεύοντας τουλάχιστον 40 εκατ. θέσεις εργασίας.

Αναμένεται, ωστόσο, πως θα συνεχισθούν οι απολύσεις σε ορισμένες οικονομίες όπως για παράδειγμα στην Ισπανία και την Ιταλία που επλήγησαν βαρύτατα από την πανδημία αλλά και στις ΗΠΑ έστω κι αν τα τελευταία στοιχεία φέρουν την αμερικανική αγορά εργασίας να έχει δημιουργήσει 5 εκατ. θέσεις μέσα στον Ιούνιο. Πολλοί οικονομολόγοι εκτιμούν πως στις χώρες αυτές, τα νοικοκυριά θα εξακολουθήσουν να αποταμιεύουν προληπτικά καθώς οι οικονομικές προοπτικές δεν διαγράφονται ευοίωνες. Σύμφωνα με την Καταρίνα Ούτερμελ θα αυξηθούν οι πτωχεύσεις στη Γερμανία κατά 12% μέχρι το τέλος του έτους, ενώ σε ό,τι αφορά την Ισπανία και την Ιταλία θα εκτιναχθούν κατά 41% και 27% αντιστοίχως.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 2020

Μείωση των ξένων επενδύσεων σε ακίνητα κατά 41,2%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πτώση της τάξεως του 41,2% κατέγραψε η εισροή ξένων κεφαλαίων στη χώρα για την απόκτηση ακινήτων κατά τη διάρκεια του φετινού πρώτου τριμήνου. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει η Τράπεζα της Ελλάδος, τα συνολικά κεφάλαια διαμορφώθηκαν φέτος σε 230,7 εκατ. ευρώ, όταν κατά το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους, το αντίστοιχο ποσό είχε ανέλθει σε 392,7 εκατ. ευρώ.

Οπως όλα δείχνουν, το 2020 αναμένεται να σηματοδοτήσει την επιστροφή της αγοράς ακινήτων σε προηγούμενα χρόνια, όταν οι ξένες άμεσες επενδύσεις για την απόκτηση ακινήτων δεν ξεπερνούσαν τα 500-600 εκατ. ευρώ. Αλλωστε, κατά το δεύτερο τρίμηνο, αναμένεται να καταγραφεί ακόμα μεγαλύτερη πτώση του όγκου των εισροών ξένων κεφαλαίων, με τους επαγγελματίες της αγοράς, να μην προσδοκούν ανάκαμψη των συναλλαγών (επομένως και των εισροών) πριν το τέταρτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους.

Σημειώνεται ότι σε πρόσφατη τοποθέτησή του για την αγορά ακινήτων, στο πλαίσιο της Prodexpo North, ο υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, κ. Θ. Μητράκος, σημείωσε ότι με βάση και τα προσωρινά στοιχεία του Απριλίου, συνολικά κατά το πρώτο τετράμηνο του 2020, οι άμεσες ξένες επενδύσεις σε ακίνητα έχουν υποχωρήσει κατά 50% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019. «Σήμερα η ζήτηση από το εξωτερικό, στην οποία κυρίως στηρίχθηκε η ανάκαμψη της προηγούμενης διετίας στην αγορά, είναι ανύπαρκτη. Τα πρώτα στοιχεία που έχουμε συλλέξει δείχνουν ότι τόσο οι τιμές πώλησης όσο και τα ενοίκια δέχονται πιέσεις, κάτι που αναμένεται να ενταθεί κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του έτους», ανέφερε ο κ. Μητράκος.

ΑΠΕ

Το 2019 μία στις τρεις επενδύσεις σε ακίνητα προερχόταν από το εξωτερικό.

Το πρώτο τρίμηνο ανήλθαν σε 230,7 εκατ. ευρώ, έναντι 392,7 εκατ. πέρυσι, ενώ στο σύνολο του 2019 διαμορφώθηκαν σε 1,5 δισ.

Υπενθυμίζεται ότι το 2019 αποτέλεσε έτος-ρεκόρ για τις αγορές ακινήτων από ξένους, καθώς δαπανήθηκαν σχεδόν 1,5 δισ. ευρώ, έναντι 1,12 δισ. ευρώ το 2018, που ήταν επίσης ιστορικά υψηλό ποσό σε σχέση με τα προηγού-μενα χρόνια.

Ηταν τέτοια η δυναμική που είχε αναπτύξει η ελληνική αγορά ακινήτων, ώστε οι επενδύσεις αυτές έφτασαν να αποτελούν το 35% του συνόλου. Ακόμα και φέτος, που ουσιαστικά απουσίασαν οι αγοραστές από την Κίνα λόγω του ξεσπάσματος της πανδημίας, εισέρευσαν στην Ελλάδα 231 εκατ. ευρώ, μέγεθος που παραμένει υψηλότερο σε σχέση με όλα τα αντίστοιχα τρίμηνα των προηγούμενων ετών, εκτός βέβαια από το περυσινό. Για παράδειγμα, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2018, το σχετικό ποσό δεν είχε ξεπεράσει τα 171 εκατ. ευρώ, ενώ το 2017 ήταν μόλις 67 εκατ. ευρώ.

Η πανδημία ανέκοψε το «ράλι» τιμών κατοικιών στην Ελλάδα

Φρένο και στην πορεία των ενοικίων – Ουδείς γνωρίζει αν και πότε θα επανεκκινήσει

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Διεκόπη το «ράλι» των τιμών πώλησης και ενοικίασης κατοικιών στην ελληνική κτηματαγορά, ένεκα της πανδημίας, χωρίς ουδείς να είναι σε θέση να εκτιμήσει, αν κι εφόσον θα επανεκκινήσει. Αυτό είναι το συμπέρασμα που συνάγεται, αναλύοντας τις τάσεις που προκύπτουν από την πορεία των ζητούμενων τιμών μέσω των χιλιάδων ηλεκτρονικών αγγελιών του δικτύου Spitogatos.gr (www.spitogatos.gr), κατά τη διάρκεια του δευτέρου τριμήνου του τρέχοντος έτους.

Σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλο του Spitogatos, κ. Δημήτρη Μελαχροινό, «όσο και αν έχουμε παρατηρήσει σημαντική αύξηση των προσφερόμενων ακινήτων προς πώληση και κυρίως

Το δεύτερο τρίμηνο του έτους καταγράφηκαν σταθεροποιητικές τάσεις στην κτηματαγορά.

ενοικίαση, αλλά και πλήρη ανάκαμψη των αναζητήσεων στα brands που διαχειριζόμαστε, οι τάσεις των ζητούμενων τιμών είναι ξεκάθαρα σταθεροποιητικές σε σχέση με τρεις μήνες πριν. Αυτό παρατηρείται τόσο στις πωλήσεις όσο και στις ενοικιάσεις κατοικιών, με κάποιες μικρές διακυμάνσεις από περιοχή σε περιοχή, καθώς η αγορά δείχνει να τηρεί μια στάση αναμονής μετά την άρση των μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας (lockdown)».

Το βασικότερο στοιχείο είναι το «φρένο» που μπήκε στην ανοδική πορεία των τιμών σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2020. Στο κέντρο της Αθήνας, οι τιμές ήταν αμετάβλητες, ενώ οριακές αυξήσεις της τάξεως του 0,2% και 0,3% σημειώθηκαν σε βόρεια και νότια προάστια αντίστοιχα. Τη μεγαλύτερη αύξηση σε επίπεδο τριμήνου καταγράφουν το Νέο Ψυχικό (6,01%), η Νέα Φιλαδέλφεια (5,99%), η Καισαριανή (5,89%), οι Αγιοι Ανάργυροι (4,67%) και το Γαλάτσι (3,92%). Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη πτώση στις τιμές πώλησης, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, εντοπίζεται στο Πολύγωνο - Τουρκοβούνια (-8,58%), στη Ροδόπολη (-4,76%), στα Σεπόλια - Σκουζέ (-4,51%), στη Λυκόβρυση (-4,30%) και στον Υμηττό (-3,23%).

Σταθεροποιητικά κινούνται πλέον και τα ενοίκια, παρά τις προσδοκίες ότι ίσως η αυξημένη διαθεσιμότητα κατοικιών, λόγω της αποχώρησης αρκετών ακινήτων από το Airbnb, θα ήταν επαρκής λόγος για να σημειωθούν σημαντικές μειώσεις.

Μέχρι στιγμής, οι τιμές έχουν σταματήσει να αυξάνονται με τον καταιγιστικό ρυθμό της διετίας που προηγήθηκε και σταθεροποιούνται στο υψηλό επίπεδο του φετινού πρώτου τριμήνου, χωρίς όμως να αποφεύγονται και στην αγορά αυτή σημαντικές αυξομειώσεις, ανάλογα με την περιοχή.

Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών SPI (Spitogatos Property Index), οι τρεις νομοί που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη αύξηση ενοικίων είναι ο νομός Αχαΐας (6,86%), ο νομός Ιωαννίνων (6,72%) και ο νομός Τρικάλων (6,16%). Οσον αφορά τη σύγκριση τιμών σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2019, η μεγαλύτερη αύξηση στις τιμές ενοικίου παρατηρείται στις Κυκλάδες (17,90%), στον νομό Τρικάλων (14,70%) και στον νομό Ιωαννίνων (11,20%).

Οσον αφορά την Αττική, η μεγαλύτερη αύξηση τιμών σε σχέση με τους τρεις πρώτους μήνες του 2020, παρατηρήθηκε στα ακίνητα που διατίθενται προς ενοικίαση στο Πολύγωνο - Τουρκοβούνια (13,2%), στη Δάφνη (12,61%), στα Μελίσσια (12,50%), στην Παιανία (12,43%) και στο Πέραμα (11,54%). Αντιθέτως, πτώση τιμών σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο σημειώθηκε στις κατοικίες που διατίθενται προς ενοικίαση στη Νέα Ιωνία (-9,61%), στη Νέα Φιλαδέλφεια (-9,41%), στο Μετς - Καλλιμάρμαρο (-7,15%), στο Κέντρο της Αθήνας (-6,76%) και στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας (-6,62%).

Οι μεγαλύτερες μειώσεις...

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΤΙΜΗ ΑΝΑ Τ.Μ. (ΣΕ ΕΥΡΩ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΡΙΜΗΝΟΥ
Πολύγωνο - Τουρκοβούνια	1.377	-8,58%
Ροδόπολη (βόρεια προάστια)	1.932	-4,76%
Σεπόλια - Σκουζέ	1.149	-4,51%
Λυκόβρυση	2.156	-4,30%
Υμηττός	1.451	-3,23%

...και οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών πώλησης

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΤΙΜΗ ΑΝΑ Τ.Μ. (ΣΕ ΕΥΡΩ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΡΙΜΗΝΟΥ
Νέο Ψυχικό	2.600	6,01%
Νέα Φιλαδέλφεια	1.393	5,99%
Καισαριανή	1.829	5,89%
Αγιοι Ανάργυροι	1.118	4,67%
Γαλάτσι	1.667	3,92%

ΠΗΓΗ: www.spitogatos.gr

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Προετοιμασία κατοικίας για τον χειμώνα

Τα σαραντάρια του υδράργυρου δίνουν τα ρέστα τους αυτή την περίοδο και σαν αποτέλεσμα οι κίτρινες προειδοποιήσεις αποτελούν καθημερινό φαινόμενο.

Παρόλο που κάτω από τέτοιες συνθήκες το μυαλό μας γίνεται σαν το marshmallow μέσα στη ζεστή σοκολάτα, είναι μια καλή εποχή να προγραμματίσουμε εργασίες στο σπίτι μας που θα το προετοιμάσουν για την χειμερινή περίοδο. Μην ανησυχείτε ο προγραμματισμός μπορεί να γίνει σε μεγάλο βαθμό καθώς είμαστε αραχτοί και λάιτ σε κάποια παραλία, σε κάποια πισίνα ή σε κάποιο ορεινό θέρετρο.

Με τέτοιες θερμοκρασίες, το σπίτι μας φθάνει στο απόγειο της ξηρότητας όλων των επιφανειών του γεγονός που σημαίνει πολλά πράγματα. Ας δούμε μερικά από αυτά, πλην όμως πολύ σημαντικά.

Όλες οι εκτεθειμένες στον καιρό επιφάνειες χρειάζονται να είναι πλήρως στεγανοποιημένες. Αυτό σημαίνει σωστό είδος υγρομόνωσης, αλλά και σωστή εφαρμογή υγρομόνωσης. Ένα από τα κλασικά λάθη που παρατηρούνται διαχρονικά, είναι η εφαρμογή υγρομόνωσης αφού μας ρίξει τις πρώτες βροχές. Τότε, άμα στάξει ας πούμε η οροφή τρέχουμε να φτιάξουμε τη μόνωση στην ταράτσα. Το τι πετυχαίνουμε είναι να εγκλωβίσουμε την υγρασία μέσα στην πλάκα,

Είναι επίσης η ιδανική περίοδος να καθαριστούν οι υδρορροές και τα φρεάτια από φύλλα και ακαθαρσίες, έτσι ώστε να λειτουργούν απρόσκοπτα κατά τις επερχόμενες βροχοπτώσεις.

οπότε αυτή θα εμφανιστεί σαν υγρασία στα ταβάνια μας και μπαίνουμε σε ένα φαύλο κύκλο σπατουλαρισμάτων, μπογιαντισμάτων, ξεφυλλισμάτων κλπ που δείχνει ατελείωτος. Τίποτα δεν θα κρατήσει οποιοδήποτε υλικό ενόσω υπάρχει εγκλωβισμένη υγρασία. Γι' αυτό, χρειάζεται προγραμματισμός από τώρα έτσι ώστε να εκμεταλλευτούμε το γεγονός ότι η οροφή μας είναι 100% στεγνή και να την σφραγίσουμε όπως πρέπει.

Η επιλογή του σωστού ή πιο ενδεδειγμένου υλικού μόνωσης για την επιφάνεια μας είναι μεγάλο κεφάλαιο και θα πρέπει να γίνει σωστή μελέτη των προδιαγραφών. Αν ο μάστορας σας περιοριστεί στο να σας πει «... δεν παθαίνει τίποτε...», τότε αλλάξετε μάστορα. Πρέπει να γνωρίζει όλες τις τεχνικές

Η επιλογή του σωστού ή πιο ενδεδειγμένου υλικού μόνωσης για την επιφάνειά μας είναι μεγάλο κεφάλαιο και θα πρέπει να γίνει σωστή μελέτη των προδιαγραφών.

λεπτομέρειες του υλικού που προτείνει και συνάμα τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα του και τι εισηγείται ώστε τα μειονεκτήματα του να εξανεμιστούν. Η μόνωση είναι ένα από τα βασικά στοιχεία που χρειάζεται να επενδύετε χρήματα από την αρχή, ακόμη και αν σας φαίνεται ακριβή. Φθηνή μόνωση δεν υπάρχει υπάρχουν φθηνά «πασαλιψατέρ». Αν τσιγκουνευτείτε, στην αρχή, τότε κάθε χρόνο θα έχετε θέματα επιδιορθώσεων χωρίς ριζική επίλυση με αποτέλεσμα να πληρώσετε την τσιγκουνιά σας στο πολλαπλάσιο και σε βάθος χρόνου. Αν δεν πρόκειται για τσιγκουνιά, αλλά για άγνοια, τότε ρωτήστε ειδικούς που πραγματικά έχουν γνώση του αντικειμένου και όχι κάποιον με επιδερμικές γνώσεις.

Ένα άλλο θετικό της εποχής είναι πως αν βλέπουμε κάποιες εστίες ή επιφάνειες που είναι υγρές ενώ κανονικά έπρεπε να είναι στεγνές, τότε σημαίνει πως κάπου εκεί κοντά υπάρχει υποβόσκον πρόβλημα διαρροής νερού. Τέτοιες διαρροές εστιάζονται σε προβλήματα υδραυλικής εγκατάστασης. Με τη σειρά τους αυτά διαχωρίζονται σε παροχές ζεστού και κρύου νερού, σε αποχετεύσεις, σε διακλαδώσεις συστημάτων κεντρικής θέρμανσης και σε απολήξεις κλιματιστικών. Αυτού του είδους οι διαρροές είναι ο μεγαλύτερος πονοκέφαλος όλων μας. Και επειδή το επίπεδο υδραυλικών υπηρεσιών στην χώρα μας είναι από τρισάθλιο έως χλιαρά ικανοποιητικό, όταν θα ανοίξετε για πρώτη φορά νερά στην οικοδομή σας, βάλτε το σταυρό σας και κάθε πρωί που λιβανίζετε να κάνετε και ειδική δέηση να μην ξέχασε ο υδραυλικός σας να κολλήσει την σωλήνα αποχέτευσης της τουαλέτας σας, να κεντράρισε σωστά την αποχέτευση του μπάνιου σας, να μην χρειαστεί να αλλάξετε το pipe-in-pipe που πληρώσατε και που θεωρητικά μόνο έχετε, να μην τρύπησε ο πελεκάνος σας το κύκλωμα της υποδαπέδιας θέρμανσης σας όταν έβαζε το «στόπερ» της πόρτας του υπνοδωματίου σας ή να θυμήθηκε ο κλιματιστικός σας να συνδέσει το drain του κλιματιστικού στην αποχέτευση και να μην το άφησε τυφλό κάπου μέσα στον τοίχο ή στο πάτωμα. Όλα αυτά είναι καταγεγραμμένα παραδείγματα. Μπορώ να γράψω βιβλίο μόνο με όσα είδα εγώ πόσο μάλλον με όσα συνολικά συμβαίνουν.

Αν σκοπεύετε να μπογιατίσετε το σπίτι σας, τώρα είναι η ώρα. Υπενθυμίζω πως οι επιφάνειες σας θα πρέπει να είναι πεντακάθαρες από σκόνες έτσι ώστε οι νέες στρώσεις μπογιάς να έχουν καλή πρόσφυση στην παλιά επιφάνεια. Ένας τρόπος είναι να εκμεταλλευτείτε τις ψηλές θερμοκρασίες και να βρέχετε ελαφρώς την επιφάνεια που πρόκειται να μπογιαντίσετε έτσι ώστε να καθαρίσει και αφού δώσετε 2-3 ώρες τότε να μπογιαντίσετε. Ο άλλος τρόπος είναι να περάσετε πρώτα μια στρώση σταθεροποιητή επιφάνειας (stabiliser) και μετά από μια ώρα να μπογιαντίσετε. Μη δεχτείτε το μπογιάντισμα να γίνει την επόμενη μέρα ή το stabiliser να χυθεί μέσα στο βαρέλι με την μπογιά. Αυτές είναι κομπογιαννιτικες πρακτικές που δίνουν αποτέλεσμα μηδέν στο πηλίκο.

Είναι επίσης η ιδανική περίοδος να καθαριστούν οι υδρορροές και τα φρεάτια από φύλλα και ακαθαρσίες έτσι ώστε να λειτουργούν απρόσκοπτα κατά τις επερχόμενες βροχοπτώσεις.

Τέλος, για όσους έχουν κήπους, θα πρέπει να προγραμματίσουν τα κλαδέματα του ερχόμενου Οκτωβρίου και ένα βιολογικό ψεκασμό και λίπανση έτσι ώστε να θωρακιστούν τα δέντρα και τα φυτά για τον χειμώνα από τα επικίνδυνα έντομα, μύκητες και ζωύφια που μάζεψαν όλο αυτό το διάστημα των εύρωστων συνθηκών ανάπτυξης τους και να τους δώσει την ευκαιρία να αναπτυχθούν με ζωντάνια την άνοιξη.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 2020

Πιο λίγα, αλλά το ίδιο ποιοτικά βιβλία

Ο διευθυντής εκδόσεων του MoMA της Νέας Υόρκης Κρίστοφερ Χάντσον μιλάει στην «Κ» για την τέχνη και τη μαύρη κουλτούρα

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Τον περασμένο Οκτώβριο ήμασταν από τους τυχερούς όταν περνούσαμε το κατώφλι του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης (MoMA) μετά τη μεγάλη του ανακαίνιση. Το MoMA γιόρταζε τα 90 του χρόνια με μια αισθητική και χωρική αναβάθμιση αλλά και μια μεγάλη στροφή. Το μουσείο «μεγάλωσε» σε έκταση, προστέθηκαν νέες αίθουσες και εργαστήρια, απέκτησε νέους χώρους υποδοχής, εστίασης και ένα καινούργιο κατάστημα με καλαίσθητα είδη δώρων και βιβλία. Το μουσείο όμως δεν άλλαξε μόνο εξωτερικά αλλά και εσωτερικά.

Οπως μας έλεγε τότε ο διευθυντής του MoMA Γκλεν Λάουρι, το μουσείο αποφάσισε να αλλάξει την προσέγγισή του ως προς την παρουσίαση των συλλογών του. Με άλλα λόγια, αυτό σήμαινε περισσότερες γυναίκες καλλιτέχνιδες, περισσότεροι μαύροι καλλιτέχνες και διεύρυνση της γεωγραφικής εκπροσώπησης των καλλιτεχνών, δηλαδή τέχνη που δεν προέρχεται αποκλειστικά από τη Δύση.

Τη νέα προσέγγιση του MoMA ακολούθησαν και οι δραστήριες εκδόσεις τέχνης του μουσείου, όπως λέει στην «Κ» ο διευθυντής εκδόσεων Κρίστοφερ Χάντσον. Στον επετειακό κατάλογο «MoMA Now» που εκδόθηκε μετά το μεγάλο άνοιγμα του νέου μουσείου, περίπου το ένα τρίτο των καλλιτεχνών που παρουσιάζονται είναι γυναίκες και το 25% δεν έχουν λευκό χρώμα δέρματος. «Αυτή είναι μια μεγάλη αλλαγή σε σχέση με παλαιότερες παρουσιάσεις», προσθέτει και μας αναφέρει μία σειρά νέων τίτλων που καταδεικνύουν τη γενικότερη αλλαγή προσέγγισης, όπως το βιβλίο «Among Others: Blackness at MoMA» που παρουσιάζει 200 έργα που παρήχθησαν είτε από μαύρους καλλιτέχνες ή με αφορμή διάφορα φυλετικά ζητήματα.

Το βιβλίο, μας λέει ο κ. Χάντσον, «είναι μια εις βάθος διερεύνηση της άνισης ιστορικής μας σχέσης με τους μαύρους καλλιτέχνες, το μαύρο κοινό και το ευρύτερο θέμα της μαύρης κουλτούρας».

Οι «Ανοικοδομήσεις»

Το μουσείο εξέδωσε ακόμα έξι βιβλία αφιερωμένα σε έργα γυναικών καλλιτεχνών, όπως των Φέιθ Ρίνγκολντ, Ντορόθεα Λανγκ, Φριντα Κάλο κ.ά., ενώ τον Φεβρουάριο του 2021 το MoMA ετοιμάζει ένα πρότζεκτ με περισσότερο κοινωνικό προσανατολισμό, το «Reconstructions» (Ανοικοδομήσεις) που θα εξετάσει τη σχέση αρχιτεκτονικής και ρατσισμού στη μαύρη κοινότητα. «Το πρότζεκτ θα εξετάσει τις αποτυχημένες πολιτικές στην κατοικία, τον δημόσιο χώρο, τα σχολεία, τις φυλακές κ.τ.λ. και τον εγγενή ρατσισμό που κληρονομείται σε αυτές τις δομές και θα παρουσιάσει προτάσεις για την αντιμετώπιση των φυλετικών ανισοτήτων σε αυτούς τους τομείς», μας λέει ο κ. Χάντσον.

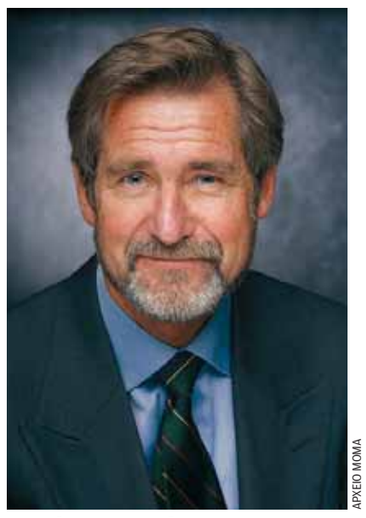

ΑΡΧΕΙΟ MOMA

Ο Κρίστοφερ Χάντσον.

> *Θα είναι μια πρόκληση να διασφαλίσουμε ότι δεν θα επιτραπεί στον Τραμπ και στους υποστηρικτές του να αποσπάσουν την προσοχή των ψηφοφόρων από τις αποτυχίες του, γυρνώντας τη συζήτηση σε ένα νέο πολιτισμικό πόλεμο.*

Βέβαια αυτό θα γίνει όταν το MoMA ανοίξει ξανά, μόλις το επιτρέψουν οι Αρχές της Νέας Υόρκης, με μικρότερο όμως πρόγραμμα εκθέσεων και εκδόσεων. «Πρέπει να αποδεχτούμε την οικονομική πραγματικότητα που μας επέβαλε η επιδημία. Αυτό σημαίνει τη μείωση των δαπανών μας σε ποσοστό περίπου 50%», σημειώνει.

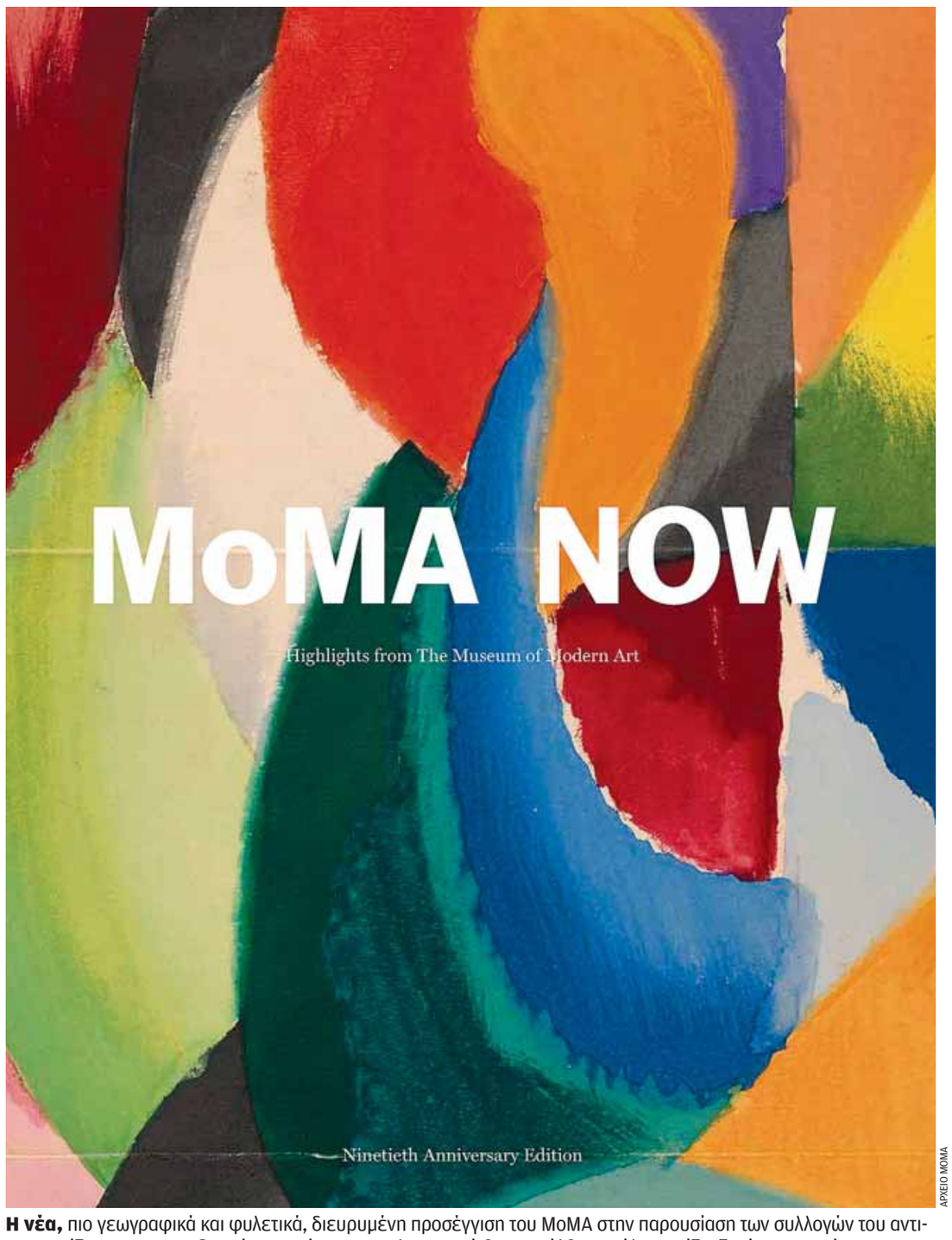

ΑΡΧΕΙΟ MOMA

Η νέα, πιο γεωγραφικά και φυλετικά, διευρυμένη προσέγγιση του MoMA στην παρουσίαση των συλλογών του αντικατοπτρίζεται και στο εκδοτικό του πρόγραμμα. Ολα φυσικά θα επανέλθουν μόλις ανοίξει ξανά το μουσείο.

Για το εκδοτικό τμήμα του MoMA αυτό μεταφράζεται σε μείωση του εκδοτικού προγράμματος. Από τους 15 τίτλους νέων βιβλίων που είχαν εγκριθεί για το φθινόπωρο θα βγουν μόνο οι έξι. Από τους υπόλοιπους, ορισμένοι θα κυκλοφορήσουν αργότερα μέσα στη χρονιά, ενώ αρκετοί θα τυπωθούν σε μικρότερο μέγεθος.

Την περίοδο της πανδημίας το μουσείο έριξε το βάρος στις διαδικτυακές πωλήσεις του ηλεκτρονικού του καταστήματος αλλά, όπως συνέβη και σε άλλες περιπτώσεις στην αγορά βιβλίων τέχνης, επιβεβαιώνει ο κ. Χάντσον, οι ηλεκτρονικές πωλήσεις δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τις πωλήσεις των επισκεπτών του μουσείου και των βιβλιοπωλείων.

Σε μια «κανονική» χρονιά το MoMA εκδίδει περίπου 20-25 βιβλία. Από αυτά, το 1/3 αφορά τις εκθέσεις του μουσείου, ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζουν πτυχές της σύγχρονης τέχνης που συνδέονται με τις συλλογές και τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του MoMA. Τμήμα τους αποτελούν και τα βιβλία για παιδιά που στην Ελλάδα κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Μέλισσα.

«Ωστόσο, για τα επόμενα δύο ή τρία χρόνια θα πρέπει να επικεντρωθούμε σε λιγότερα, μικρότερα, σχετικά πιο οικονομικά βιβλία. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η δέσμευση για αυστηρή, ακαδημαϊκή αξιολόγηση, πρέπει να παραμείνει σημαντική».

Αν και το βιβλίο είναι ατομική υπόθεση, φαίνεται πως η απόσταση δεν το ευνοεί. Ο εκδοτικός χώρος και στην Αμερική επηρεάστηκε αρνητικά εξαιτίας του κορωνοϊού, γεγονός που μεταφράζεται με το κλείσιμο εμπορικών χονδρεμπόρων. Ο ίδιος είναι πεπεισμένος ότι ορισμένα βιβλιοπωλεία και εκδότες δεν θα επιβιώσουν από την οικονομική κρίση της πανδημίας αν και ορισμένοι ανεξάρτητοι βιβλιοπώλες τα πήγαν καλύτερα στην αρχή επειδή είχαν δυνατή διαδικτυακή παρουσία και οι κύριοι ανταγωνιστές τους, όπως η Amazon, έδωσαν βάρος στο εμπόριο ιατρικού εξοπλισμού παρά βιβλίων. Η αγορά, μας λέει, παρουσιάζει διαφορετική εικόνα ανάλογα με τον τρόπο που οι χώρες αντιμετώπισαν την πανδημία του κορωνοϊού.

Οι μειονότητες

Η επιδημία ανέδειξε εκ νέου, τονίζει, κάτι που θα έπρεπε να είχε ήδη αναγνωριστεί: «Το γεγονός ότι μειονότητες ταλαιπωρούνται δυσανάλογα πολύ εξαιτίας οικονομικών και υγειονομικών ανισοτήτων και ήταν η βαρβαρότητα της δολοφονίας του Τζορτζ Φλόιντ μαζί με πράξεις σαδισμού από κάποιους αστυνομικούς, στις πορείες που ακολούθησαν, που άλλαξαν την αντίληψη της κοινής γνώμης».

Κανείς δεν μπορεί πια να ισχυριστεί ότι το πρόβλημα αφορά μεμονωμένα περιστατικά λέει ο Κρίστοφερ Χάντσον και τονίζει ότι αυτή την περίοδο συντελείται μια ριζική αλλαγή στον επιχειρηματικό κόσμο και στον τομέα του πολιτισμού. «Θα είναι μια πρόκληση, ωστόσο, να διασφαλίσουμε ότι ο στόχος παραμένει στην ουσιαστική αλλαγή και δεν θα επιτραπεί στον πρόεδρό μας (σ.σ. Ντόναλντ Τραμπ) και τους υποστηρικτές του να αποσπάσουν την προσοχή των ψηφοφόρων από τις αποτυχίες του, γυρνώντας τη συζήτηση σε ένα νέο πολιτισμικό πόλεμο».

Σε αυτή τη συζήτηση το MoMA θα συμμετέχει με τη νέα έκδοση του τόμου «The Innocents», του φωτογραφικού λευκώματος της Ταρίν Σάιμον με εικόνες ανθρώπων που καταδικάστηκαν και φυλακίστηκαν για εγκλήματα που τελικά δεν διέπραξαν.

Η ελευθερία από τη λογοκρισία είναι εκ νέου σημαντική σήμερα

Επειτα από 15 χρόνια στο τιμόνι των εκδόσεων του MoMA, ο Κρίστοφερ Χάντσον κλείνει τον κύκλο του στο μουσείο σε λίγες εβδομάδες. Η συνταξιοδότησή του απλώς σημαίνει, μας λέει, ότι θα ρίξει τους ρυθμούς της δουλειάς του αλλά θα παραμείνει στον χώρο των εκδόσεων και θα προσπαθήσει να προωθεί θέματα, όπως τα πνευματικά δικαιώματα και η ελευθερία της έκφρασης μέσω ομιλιών, διαλέξεων και βιβλίων. «Η ελευθερία από τη λογοκρισία είναι εκ νέου σημαντική σήμερα σε μέρη που ποτέ δεν θα πιστεύαμε ότι θα ήταν πρόβλημα», μας λέει και προσθέτει ότι θα συμμετέχει σε μια νέα έκδοση για το ζήτημα της ελευθερίας της έκφρασης από την PEN International. Το πάθος του για τις εκδόσεις παραμένει αμείωτο, αν κρίνουμε από την επιθυμία του να ολοκληρώσουμε αυτή τη συνέντευξη αν και ο ίδιος έπρεπε να νοσηλευτεί στο νοσοκομείο (όχι ως κρούσμα κορωνοϊού).

> *Ο κόσμος μας είναι διασυνδεδεμένος και διεθνοποιημένος, καλώς ή κακώς, με έναν τρόπο που δεν θα αντιστραφεί από προσωρινούς εθνικισμούς ή την επιδημία.*

Για το τέλος τον ρωτάμε τι άλλαξε στη σύγχρονη τέχνη στη «βάρδιά» του αυτά τα χρόνια. «Στην αγορά της τέχνης», μας λέει, «έγινε μια μεγάλη στροφή από τους κλασικούς ζωγράφους (Old Masters) στη σύγχρονη τέχνη», γεγονός που διεύρυνε το φάσμα της σύγχρονης τέχνης και το ενδιαφέρον του κοινού. Ο ίδιος, παρατηρεί δύο μεγάλες μεταβολές: την αναγνώριση της τέχνης της περφόρμανς στην οποία συμπεριλαμβάνει την τέχνη στον δημόσιο χώρο και τη συμμετοχική τέχνη αλλά και την παγκοσμιοποίηση της τέχνης. Ο κ. Χάντσον σπεύδει όμως να ξεκαθαρίσει ότι με τον όρο «παγκοσμιοποίηση» δεν εννοεί μόνο την «καθυστερημένη προσοχή» των δυτικών χωρών και συλλεκτών στην τέχνη της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής, της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας ούτε την ενδυνάμωση της παραδοσιακής τέχνης αυτόχθονων λαών. «Αλλά με τη διατήρηση αυτών των παραδόσεων έχουμε και την αληθινή, διασυνοριακή, ανάμειξη πολιτισμικών παραδόσεων με πολλούς και καινοτόμους τρόπους και αυτό είναι πολύ ευχάριστο. Ο κόσμος μας είναι διασυνδεδεμένος και διεθνοποιημένος, καλώς ή κακώς, με έναν τρόπο που δεν θα αντιστραφεί από προσωρινούς εθνικισμούς ή την επιδημία. Και για τον κόσμο της τέχνης αυτό είναι κάτι καλό».

Βιβλία του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις εκδόσεις Μέλισσα.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

26 -1.8.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Σε ένα αχαρτογράφητο νησί του Αιγαίου, το λεγόμενο Αρμενάκι, καταφθάνουν ένα Γάλλος ευρωβουλευτής και μία Ελληνίδα οικονομολόγος με σκοπό να αξιολογήσουν πιθανές μελλοντικές επενδύσεις. Αντ' αυτού θα έρθουν αντιμέτωποι με μία αυτόνομη κοινωνία που ζει σε τελείως αντίθετους ρυθμούς οποιασδήποτε οικονομικής ανάπτυξης. Το σοκ θα είναι τεράστιο όπως και οι εκπλήξεις όταν καταλάβουν την αξία της ζωής τους. Σε σκηνοθεσία του Γιώργου Πανουσόπουλου. Παρασκευή 31 Ιουλίου στις 9:00 μ.μ. Θερινός Κινηματογράφος Κωνστάντια, Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22348203 – 22349085.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Μπάμπης Στόκας στην Κύπρο

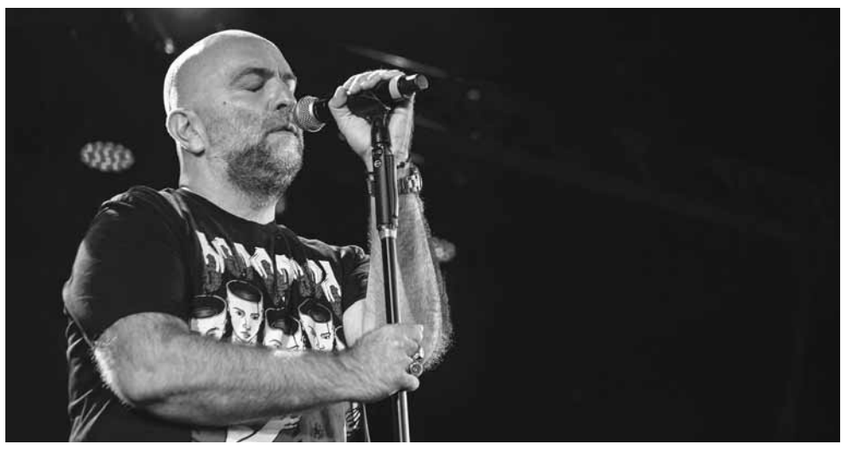

Ο Μπάμπης Στόκας, ένας από τους πιο δημοφιλείς Έλληνες τραγουδοποιούς, βασικό στέλεχος των Πυξ Λαξ, κατεβαίνει στη Κύπρο για να συναντήσει στη σκηνή δύο αγαπημένους του φίλους και συνεργάτες. Με εφόδιο τις ξεχωριστές φωνές και την ερμηνεία τους, οι τρεις καλλιτέχνες, παρουσιάζουν ένα ακουστικό πρόγραμμα βασισμένο τόσο στην πολύχρονη μουσική διαδρομή του Μπάμπη, όσο και σε τραγούδια από όλους τους χώρους της ελληνικής μουσικής που άφησαν ιστορία. Μπαλάντες και λαϊκά, τρυφερότητα και δυναμισμός, ερμηνείες και συναίσθημα, δημιουργούν την ιδανική ατμόσφαιρα ώστε το πρόγραμμα των τριών καλλιτεχνών να δημιουργήσει βράδια γεμάτα μουσικές, νοσταλγία, κέφι και αστείρευτη διάθεση για ερμηνευτικές απογειώσεις. Στη παράσταση συμμετέχει στα πλήκτρα ο εξαίρετος Γιώργος Κλεάνθους. Κοινοτικό Πάρκο Λυμπιών, Τετάρτη 29 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99810011.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Ξαναγέννηση» στην ΣΠΕΛ

Παρατείνεται μέχρι το Σάββατο, 17 Οκτωβρίου 2020 η έκθεση «ΞΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» - Η επιστροφή 219 Έργων Τέχνης από την τουρκοκυπριακή στην ελληνοκυπριακή Κοινότητα στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης – ΣΠΕΛ η οποία θα παραμείνει κλειστή κατά το διάστημα 14 – 31 Αυγούστου 2020. Η έκθεση «ΞΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» η οποία παρουσιάζει τα 219 έργα τέχνης που επεστράφησαν, μετά από 46 χρόνια, από την τουρκοκυπριακή στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, στο πλαίσιο των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης που συμφωνήθηκαν μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων. Η έκθεση θα χωρίζεται σε ενότητες ανάλογα με την εικαζόμενη ή επιβεβαιωμένη προέλευση των έργων. Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης – ΣΠΕΛ, Αμμοχώστου 73, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22458228.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ούτε δαίμονες ούτε άγγελοι

Εξαρχής οι δύο πρωταγωνιστές της ταινίας «Παρί» είναι δύο ξένοι σε μια ξένη χώρα. Δύο γονείς από το Ιράν που αναζητούν τον φοιτητή –έτσι νομίζουν τουλάχιστον– γιο τους στην Αθήνα. Προσγειώνονται στο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Εκείνη μια νέα και όμορφη γυναίκα με τσαντόρ, εκείνος ένας μεσήλικας Ιρανός, αυστηρός αλλά ευγενής και καλοπροαίρετος, βυθίζονται σε μια δαιδαλώδη νυχτερινή Αθήνα βρώμικη, απειλητική, γεμάτη γκράφιτι και συγκρούσεις στα Εξάρχεια ανάμεσα σε ΜΑΤ και αντιεξουσιαστές. Ο γιος είχε γραφτεί στο πρώτο έτος του Πολυτεχνείου αλλά δεν παρακολούθησε μαθήματα. Τρία χρόνια μετά οι γονείς του ανακαλύπτουν εμβρόντητοι, από την πρεσβεία τους στην Αθήνα, ότι αγνοούσαν την αλήθεια. Ποια είναι όμως η πραγματικότητα;

Ο βραβευμένος Ιρανός σκηνοθέτης Σιαμάκ Ετεμάντι, που ζει 25 χρόνια στην Αθήνα, κάνει το πρώτο βήμα του στη μεγάλου μήκους παραγωγή συνδυάζοντας πολλές ταυτότητες, αντικρουόμενες, με τρόπο ήπιο και στοχαστικό. «Οσο δύσκολη κι αν είναι η ζωή σου, όσο σκοτεινά κι αν είναι τα μονοπάτια σου, κάπου πας. Εφόσον είσαι αληθινός, κάπου θα σε βγάλει», λέει ο σκηνοθέτης αντλώντας από την περσική ποίηση των Σούφι και ειδικότερα του σπουδαίου Τζελαλεντίν Ρούμι. Η Αθήνα που «βλέπουν» οι γονείς δεν έχει τίποτα το ωραίο και ελκυστικό, το ομολογούν κιόλας, καθώς το γύρω τοπίο εντείνει την αγωνία τους στην προσπάθειά τους να βρουν ίχνη του Μπαμπάκ, του γιου τους.

«Τι είμαστε τελικά, αν δεν είμαστε όλα αυτά που οι άλλοι λένε ότι είμαστε;», σχολιάζει ο Σ. Ετεμάντι. «Αν δεν μένουμε στην πατρίδα που γεννηθήκαμε, αν δεν μιλάμε τη μητρική μας γλώσσα, αν ακόμη και η ιδιότητά σου ως μητέρα ή ως πατέρας δεν ισχύει πια, ποιος είσαι; Ο χαρακτήρας πρέπει να περάσει αυτά τα στρώματα της αλλαγής για να δούμε τι άλλο μένει, όταν χάσει τα πάντα».

Πράγματι, η Παρί (την ερμηνεύει υποδειγματικά η Ιρανογερμανίδα Μελίκα Φορουτάν) χάνει, σταδιακά, τα πάντα. Τη δεσμευτική ταυτότητα της Ιρανής, τον άνδρα της, τον τρόπο που ήξερε να κινείται ανάμεσα στον κόσμο. Κι αυτό είναι, ίσως, το νήμα που διαπερνά την ταινία (η οποία προβάλλεται ήδη στους θεατές).

Καθώς η πόλη χάνει την αίγλη των σημείων αναφοράς της και οι άνθρωποι που κινούνται σε αυτήν την άσχημη Αθήνα, μας αρέσουν ή όχι, είναι υπαρκτοί και οργανώνουν με τον τρόπο τους την καθημερινότητά τους (πόρνες, μικροκακοποιοί, θρησκευόμενοι, μετανάστες, κ.ο.κ), η πραγματικότητα αποκτά μια άλλη διάσταση· ούτε ωραιοποιημένη, ούτε στερεοτυπική, ούτε φοβιστική, ούτε απωθητική. Ούτε δαίμονες ούτε άγγελοι. Κι αυτή η γυναίκα βρίσκει σιγά σιγά τα πατήματά της, χωρίς να μπορεί να συνεννοηθεί με πληρότητα σε κάποια γλώσσα (λίγα, στοιχειώδη, αγγλικά), κατανοεί το διαφορετικό που το παιδί της πρώτο επέλεξε. Οπως επέλεξε και την «εξαφάνισή» του, σα μια μορφή ελευθερίας, χωρίς δεσμεύσεις να «γίνει κάτι», με εξάρτυση την αγάπη του στην ποίηση και στη θάλασσα.

Η πόλη και οι άνθρωποι του Σιαμάκ Ετεμάντι ξαφνιάζουν. Είναι αυτοί που είναι, δεν θέλει να τους διορθώσει, δεν τους επιτιμά, δεν τους καταδικάζει. Είναι πολλές οι διαδρομές που ένας «ξένος», ο οποίος ζει ήδη 25 χρόνια στην Αθήνα, μπορεί να ακολουθήσει. Πίσω από τη, δεδομένη, μυθοπλασία και τις συμβάσεις της κινηματογραφικής τέχνης, διακρίνει κανείς τον τρόπο που ένας πρώην μετανάστης παρατηρεί και καταγράφει το κέντρο της πόλης, τα Εξάρχεια, τον χώρο του Πολυτεχνείου. Μια δυσάρεστη όψη, αλλά όχι καλλιτεχνικά αποτυπωμένη. Βιωμένη. Σκληρή, σχεδόν απωθητική. Ενας πολιτογραφημένος Ελληνας, εδώ και χρόνια, που αγαπά την Ελλάδα και τους μύθους της, που μόνο καλά λόγια έχει να πει για τη νέα πατρίδα του και τους ανθρώπους της. Ανοίγεται στα διεθνή Φεστιβάλ, συνθέτει από ανόμοιους κόσμους (το Ιράν και την Ελλάδα), δεν αποκλείει αλλά και δεν κολακεύει. «Γράφει» τις εικόνες του μέσα σε επάλληλους κύκλους. Οι Ιρανοί επισκέπτες/γονείς, απεκδύονται τα χαρακτηριστικά τους λόγω επιλογής (η μητέρα) ή ανωτέρας βίας (ο πατέρας). Αλλά η αύρα τους και ο τρόπος που σκέφτονται, ζυμώνονται με την κοινωνία της πόλης. Αλλάζουν. Δεν μένουν ίδιοι. Συμμορφώνονται, διαμορφώνονται, αναμειγνύονται αλλά δεν αφομοιώνονται. Παραμένουν τόσο κοντά και τόσο μακριά. Οπως παραμένει και το ερώτημα του σκηνοθέτη: «Τι είμαστε τελικά, αν δεν είμαστε όλα αυτά που οι άλλοι λένε ότι είμαστε»;

ΘΕΑΤΡΟ

«Αχαρνείς» του Αριστοφάνη από τον ΘΟΚ

Με την πρώτη σωζόμενη κωμωδία του Αριστοφάνη «Αχαρνείς» (425 π.Χ.), σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή, ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου συνεχίζει την καλοκαιρινή θεατρική δραστηριότητά του με απόλυτη προσήλωση στην εφαρμογή όλων των απαραίτητων μέτρων πρόληψης για την προστασία της δημόσιας υγείας. Οι «Αχαρνείς» διδάσκουν, γεννούν προβληματισμούς, επικρίνουν με δριμύτητα οποιαδήποτε στάση ή κρίση στρέφεται ενάντια στο πολίτευμα της δημοκρατίας και στο συμφέρον των πολλών, και, εντέλει, χαρίζουν άφθονο γέλιο. Ο σκηνοθέτης Βαρνάβας Κυριαζής, έχοντας στο πλευρό του ένα πολυπληθές και δημιουργικό επιτελείο συντελεστών και ηθοποιών, στήνει μια παράσταση κατεξοχήν αριστοφανική, με όλα τα υλικά μιας λαϊκής γιορτής, ενός πολύβουου διονυσιακού πανηγυριού που μυρίζει γη και κρασί, για να καταλήξει εκεί όπου καταλήγει κάθε αυθεντικό γλέντι: στην κάθαρση της έκστασης. Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ΄ (Σχολή Τυφλών), Τέταρτη 29 Ιουλίου με Παρασκευή 31 Ιουλίου στις 9:00 μ.μ. **Πληροφορίες, εισιτήρια 77 77 27 17**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Καρυωτάκης» στο Πολιτιστικό της Τρ. Κύπρου

Ένα μικρό θεατρικό αφιέρωμα στον μεγάλο Έλληνα ποιητή με θέα την καλοκαιρινή παλιά Λευκωσία. Ο λόγος του μεγάλου Έλληνα ποιητή, Κώστα Καρυωτάκη, ερμηνευμένος από τον Ανδρέα Αραούζο. Μία σειρά από ποιήματα, πεζά και αποσπάσματα από την αλληλογραφία του ποιητή που επέλεξε ο Φώτης Αποστολίδης, ο οποίος σκηνοθετεί το δρώμενο. Η σκηνική και ενδυματολογική επιμέλεια είναι της Έλενας Κατσούρη, οι φωτισμοί του Νίκου Μυλωνά και η ηχητική επένδυση του Σταύρου Μακρή. Η παράσταση πραγματοποιείται με τη στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Κύπρου και τελεί υπό την αιγίδα της Ελληνικής Πρεσβείας. Πρεμιέρα Παρασκευή 31 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. «Αερικόν», Οροφή Πολ. Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου, Φανερωμένη, παλιά Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 97856673.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Evagoras Karageorgis: ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ

Η Moneda παρουσιάζει την εναρκτήρια δισκογραφική της έκδοση: τα ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ του Ευαγόρα Καραγιώργη. Πρόκειται ίσως για το πρώτο άλμπουμ ηλεκτρονικής μουσικής από Κύπριο συνθέτη. Η παρουσίαση του δίσκου προγραμματίζεται στο πλαίσιο της έκθεσης και του προγράμματος εκδηλώσεων Δρεπάνι & Κώδικας. Η εκδήλωση θα ξεκινήσει με την ακρόαση του βινυλίου, την οποία θα ακολουθήσει ανοιχτή συζήτηση με τον συνθέτη. Η παρουσίαση του δίσκου, στον οποίο έμπρακτα η παράδοση και η τεχνολογία γίνονται ένα, αποτελεί τον καταλληλότερο επίλογο της σειράς εκδηλώσεων που πλαισίωσαν την έκθεση Δρεπάνι & Κώδικας, στις οποίες διερευνήθηκε ποικιλοτρόπως η σχέση μεταξύ παραδοσιακών τεχνικών και νέων τεχνολογιών. Πέμπτη 30 Ιουλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Υφαντουργείο, Λεύκωνος 67-71, Φανερωμένη, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762275.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Προσφυγικές οδύσσειες

Στην Αγλαντζιά, εκεί στο Πλατύ υπάρχει λέει προσφυγικός συνοικισμός, δηλαδή εκεί έμειναν πρόσφυγες, ναι, εντάξει, Κύπριοι πρόσφυγες… μιλούσαν κυπριακά και έτρωγαν λουβί και κουτρούβι ξυδάτο, αλλά ήταν πρόσφυγες. Τις προάλλες, όταν επισκέφθηκα τον Συνοικισμό του Αγίου Μάμα, η Κερυνειώτισσα κα Ελένη μού διηγήθηκε τη δική της Οδύσσεια, από το χωριό της, τον Άγιο Γεώργιο της Κερύνειας ώσπου να φτάσει στη Λευκωσία και τελικά να καταλήξει σε ένα μικρό διαμέρισμα, κάπου στα περίχωρα της πρωτεύουσας. Δυο χρονών ήταν η κόρη της, όσα και το σπίτι της, μπροστά από τη θάλασσα. Αλλά, ας κόψω τους προλόγους, άλλο είναι το θέμα μας. Εκείνη και η οικογένειά της μη φανταστείτε ότι έγινε δεκτή μετά βαΐων και κλάδων, όχι.

Ήδη από την πρώτη εισβολή στη Μόρφου, ακόμη ελεύθερη η πόλη, βρέθηκε άνθρωπος που νόμιζε ότι έχει κατακυριεύσει την οικουμένη όλη και για πρώτη φορά άκουσε τη λέξη «εγιώ σε πρόσφυγες δεν διώ», μετά τα ίδια. Στη Λεμεσό, στη Λευκωσία, στα χωριά… Φυσικά, δεν ήταν όλοι τέτοιοι και βρέθηκε και εξαιρετικός κόσμος που έδωσε τα πάντα σε όσους έχασαν τα πάντα μέσα σε μια μέρα.

Αμέσως μου ήρθε στο μυαλό η λέξη «πρόσφυγκας», που άκουγα πολλές φορές, όταν ρωτούσα για το πώς αγοράστηκε η έκταση στη Σούδα των Χανίων, όπου και το πατρικό μου, τίμιο προικώο της μητρός μου. «Το πούλησε ένας πρόσφυγκας του παππού σου», τι είναι ο «πρόσφυγκας», ρώτησα μία από τις πολλές φορές, σκεπτόμενος ότι ψάρεψα χαμένη λέξη της κρητικής διαλέκτου! Φευ, «εκείνοι που ήρθαν από την Τουρκία και πήραν τα ανταλλάξιμα, τα τούρκικα και τις χαλέπες, μετά τα έκαναν οικόπεδα και τα πουλούσαν»! Απογοήτευση, δεν ήταν νέα λέξη, αλλά υποτιμητικός προσδιορισμός. Πρόσφυγκες, λοιπόν, γιατί πριν από τριάντα χρόνια «έπεσαν σαν τις σφήγκες, ως κατάρα του Φαραώ, να αφανίσουν τους ντόπιους». Πάλι στη Σούδα, όπου τα τούρκικα σπίτια, της Τούζλας, άκουγα να τα λένε Κινεζία, γιατί λόγω της αρχιτεκτονικής τους διάταξης ήταν το ένα πολύ κοντά στο άλλο.

Η Κάτω Σούδα για εμάς, για άλλους η Κινεζία. Πάντως, καμία γειτονιά ποτέ δεν κινδύνεψε να αλλοιωθεί, ούτε από τους πρόσφυγκες, ούτε από την Κινεζία. Μια χαρά, αργότερα, πολύ αργότερα αλλοιωθήκαμε μόνοι μας.

Πάω πάλι πίσω, και σκέφτομαι, όταν ο κόσμος δεν έχει αλλάξει ούτε κατά τι από τότε, που στ' ανάθεμα πάμε. Όταν οι Αγλαντζιώτες σκέφτονται ότι είναι πρόβλημα μία δομή φιλοξενίας, που δεν θα φιλοξενεί σεσημασμένους τζιχαντιστές, αλλά ανθρώπους εμπερίστατους, έχουμε ελπίδα να πειστούν ότι δεν αλλοιώνεται καμία γειτονιά και τίποτα. Όταν, όμως, έχουμε υποψήφιους δημάρχους, πλην της Έφης Ξάνθου και μπράβο της, αλλά και την Οργάνωση Νέων Επιστημόνων του ΔΗΣΥ μπροστάρηδες, τότε είναι που λέω, δεν έχουμε υπόθεση, σιορ. Καμία τύχη…

Τι σόι Οργάνωση είναι αυτή, που ο πρόεδρός της γράφει ό,τι γράφει… Δεν θα μιλήσω για την επιστημονικότητα κανενός, και ο Μένγκελε επιστήμονας ήταν. Αλλά εν έτει 2020 οι νέοι θα έπρεπε να ήταν –αν μη τι άλλο– πιο ανοικτοί, πιο διαλλακτικοί, περισσότερο ευαίσθητοι. Βέβαια, θα μου πείτε εδώ είχαν καλέσει τον ανεκδιήγητο Μπογδάνο ως κεντρικό τους ομιλητή για τον Φάκελο Μεταναστευτικό, θα κολλούσαν τώρα στο μπλόκο ενός ξενώνα…

Αλλά τι σου είναι και μερίδα κατοίκων της κατά άλλα συμπαθούς Αγλαντζιάς, δεν θέλουν τους πρόσφυγες γιατί λέει θέτει σε κίνδυνο τον μεγαλύτερο δασικό πνεύμονα της Λευκωσίας… μα δεν είναι κτηνά –συγγνώμη κιόλας για τη λέξη– οι άνθρωποι να βγουν να βοσκήσουν και να αποψιλώσουν το δάσος, ούτε φυσικά είναι τίποτε απόβλητα ώστε να τους πάμε σε ελεγχόμενες δομές εκτός αστικών κέντρων επειδή μυρίζουν και λερώνουν.

Είδατε και με το Ζύγι, οικοπεδάκια μυρίζει η υπόθεση με το Κέντρο Ασυνόδευτων Ανηλίκων, όπως αποκάλυψε ο «Φιλελεύθερος». Οι ντιβέλοπερ ξέρουν, οι ντιβέλοπερ περιμένουν και άμα είσαι και εταιρία γωνία όπως η Εκκλησία, τότε με ένα τράκτορ και πολιτισμό αλλοιώνεις και τα σύρνεις και πάσιν και ποιος σ' αρωτά!

Μια ιστορία «χαμένη» στα βάθη του Ατλαντικού

Από το ναυάγιο «Abosso» του 1942 στην έκδοση του 2018

ULRICH ALEXANDER BOSCHWITZ
Ο Ταξιδιώτης
μτφρ.: Μαρία Αγγελίδου
εκδ. Κλειδάριθμος, **σελ.** 300

Της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ**

Ανδρες του γερμανικού υποβρυχίου U-575 που εξαπέλυσε την επίθεση με τορπίλες εναντίον του «Abosso». Δεξιά, η ελληνική έκδοση του «Ταξιδιώτη».

Ο Ούλριχ Αλεξάντερ Μπόσβιτς ήταν ανάμεσα στους 362 επιβάτες που χάθηκαν στον Ατλαντικό με το πλοίο «Abosso» (φωτ.) το οποίο χτυπήθηκε από τορπίλη. Είχε μαζί του το διορθωμένο κείμενο του «Ταξιδιώτη».

Στις 22 και 13 λεπτά της 29ης Οκτωβρίου 1942, το γερμανικό υποβρύχιο U-575 υπό τη διοίκηση του Γκίντερ Χάιντεμαν εξαπέλυσε τέσσερις τορπίλες εναντίον του βρετανικού εμπορικού πλοίου «Abosso» το οποίο ταξίδευε χωρίς στρατιωτική προστασία, μεταφέροντας κυρίως στρατιώτες των συμμαχικών δυνάμεων, ταχυδρομικά δέματα αλλά και πολίτες στη διαδρομή ανάμεσα στη Μεγάλη Βρετανία, τη δυτική και τη νότια Αφρική. Η μία και μόνη τορπίλη που βρήκε τον στόχο της σταμάτησε τις μηχανές του «Abosso» που στις 23.05 βυθίζεται, περίπου 700 μίλια βορειοδυτικά των Αζορών. Από τους 393 επιβαίνοντες οι 362 χάνονται στον Ατλαντικό Ωκεανό. Μεταξύ αυτών είναι και ο Ούλριχ Αλεξάντερ Μπόσβιτς, ένας 27χρονος Γερμανοεβραίος συγγραφέας.

Ο πατέρας Μπόσβιτς, ο οποίος αν και μεταστραφείς στον προτεσταντισμό είναι ο «υπεύθυνος» για τις εβραϊκές ρίζες της οικογένειας, έχει πεθάνει από το 1915. Η αδελφή του Ούλριχ, Κλαρίσα, αν και μεγαλωμένη ως προτεστάντισσα, το 1933 φεύγει με νυχτερινό τρένο από το Βερολίνο για την Ελβετία προσχωρώντας στο κίνημα του σιωνισμού. Ο Ούλριχ μαζί με την προτεστάντισσα μητέρα του, τη ζωγράφο Μάρθα Βόλγκαστ Μπόσβιτς που προέρχεται από οικογένεια Γερμανών πολιτικών και διακεκριμένων θεολόγων του Λίμπεκ, γενέθλιο τόπο επίσης του Τόμας Μαν, μένει στη Γερμανία έως το 1935, και μετά την εξαγγελία των Φυλετικών Νόμων της Νυρεμβέργης καταφεύγουν στη Σουηδία. Το 1939 πηγαίνουν στην Αγγλία για να βρεθούν εκτοπισμένοι στη νήσο Μαν μαζί με άλλους 25.000 ανθρώπους που έχουν διαφύγει από το ναζιστικό καθεστώς. Στις 10 Ιουλίου του 1940, ο Ούλριχ ταξιδεύει προς την Αυστραλία για να συμπεριληφθεί στους 362 ανθρώπους του «Abosso» που χάνουν τη ζωή τους στα νερά του Ατλαντικού, στο ταξίδι της επιστροφής του από την Αυστραλία στην Αγγλία.

Ο «Ταξιδιώτης» είχε εκδοθεί το 1939 στο Λονδίνο με τον τίτλο «Ο άνθρωπος που έπαιρνε τρένα» και το 1940 στις ΗΠΑ με τον τίτλο «Ο φυγάς».

Το γράμμα

Ο Ούλριχ έχει ήδη γράψει τον «Ταξιδιώτη» και το βιβλίο έχει εκδοθεί το 1939 στο Λονδίνο με τον τίτλο «Ο άνθρωπος που έπαιρνε τρένα» και το 1940 στις ΗΠΑ με τον τίτλο «Ο φυγάς». Αντιλαμβάνεται, ωστόσο, ότι απαιτούνται διορθώσεις και αλλαγές οι οποίες, όπως έγραψε ο ίδιος σε ένα γράμμα προς τη μητέρα του, «θα βελτιώσουν σημαντικά το μυθιστόρημα και μαζί τις πιθανότητες δημοσίευσης στην, ας ελπίσουμε σύντομα, ελεύθερη Γερμανία».

Το διορθωμένο χειρόγραφο του «Ταξιδιώτη» θα χαθεί και αυτό μαζί με τον Ούλριχ στα νερά του Ατλαντικού και μόνο με τη συμβολή του Γερμανού εκδότη και επιμελητή Πέτερ Γκραφ θα πραγματοποιηθεί η γερμανική έκδοση, μόλις το 2018. Δεν ξέρουμε τι διάβασαν και τι κατάλαβαν οι Αγγλοι και οι Αμερικανοί που πήραν στα χέρια τους εκείνες τις πρώτες εκδόσεις.

Στη νεότερη εκδοχή όμως «διαβάζουμε» καθαρά τις διεισδυτικές παρατηρήσεις του συγγραφέα για τον άνθρωπο που πάντα βρίσκεται ασυνείδητα εγκλωβισμένος στον χρόνο ο οποίος μεσολαβεί ανάμεσα στο γεγονός της καταστροφής και στη συνειδητοποίησή της από το υποκείμενο σε αυτήν. Αυτός ο χρόνος ανάμεσα στο ανεπίστρεπτο πριν και στη συνείδηση του παρόντος εκφράζεται τραγικά στις κινήσεις του Οτο Ζίλμπερμαν, ενός ευκατάστατου Βερολινέζου επιχειρηματία, Εβραίου στην καταγωγή, παντρεμένου με «άρια», προτεστάντισσα Γερμανίδα, παρασημοφορημένου με τον Σιδηρούν Σταυρό για τις υπηρεσίες του στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Του Γερμανοεβραίου που είναι ο ήρωας στον «Ταξιδιώτη». Η αφήγηση γεμίζει από αυτόν τον «μεταξύ» χρόνο όπου με καταιγιστικούς ρυθμούς περιγράφονται σκέψεις και πράξεις αλληλοσυγκρουόμενες, αντιφατικές, βαθιά ανθρώπινες: του Οτο και των άλλων, Εβραίων και μη. Μια αγχωτική αλληλουχία δυνατοτήτων εξελίσσεται, πράξεων που έπρεπε να έχουν ήδη γίνει ή έστω να έχουν ελάχιστα προηγηθεί, ασήμαντες κινήσεις όπως ένα μάταιο τηλεφώνημα, ένα παιχνίδι του μυαλού να σε κρατήσει απασχολημένο στα μικροπράγματα πριν αντιληφθείς το αναπόφευκτο, τη μεγάλη εικόνα. Σύγχυση και αυτοπροστασία απέναντι στην αδυναμία «να το χωρέσει ο νους».

Η Νύχτα των Κρυστάλλων

Είναι τότε, σε εκείνες τις μέρες του Νοεμβρίου του 1938, τη Νύχτα των Κρυστάλλων, την ώρα που Εβραίοι συλλαμβάνονται ομαδόν, μαγαζιά και σπίτια καταστρέφονται, περιουσίες κατάσχονται, που ο Οτο αγωνιά για να τελειώσει τις δουλειές του, να σώσει την επιχείρησή του ή να την πουλήσει στη σωστή τιμή, θέλει να διαμαρτυρηθεί στην αστυνομία – πώς να περάσει τόσο γρήγορα από μια τάξη πραγμάτων σε μιαν άλλη; Μπερδεμένος, σαν να βγήκε μόλις στον δρόμο ύστερα από ένα μεγάλο σεισμό, συναντά άλλους ανθρώπους, φίλους, γνωστούς, πελάτες, που τοποθετούνται δίπλα ή απέναντι, αλλά πάντως μετακινούνται από το, μέχρι τότε, σταθερό status quo των σχέσεων, που «δράττονται απλώς της ευκαιρίας» για να αγοράσουν π.χ. ένα σπίτι στο 1/20 της τιμής του. Ανθρωποι που ενδύονται την περίσταση για να εκφράσουν καταπιεσμένα, υποσυνείδητα αισθήματα ή που απλώς η περίσταση τους καταλαμβάνει κι αυτούς... εξ απροόπτου, γίνονται ενεργούμενα της αρχέγονης απεχθούς ανθρωπινότητας, εκφράζοντας αυτό που Μπορεί να Γίνει ο Ανθρωπος.

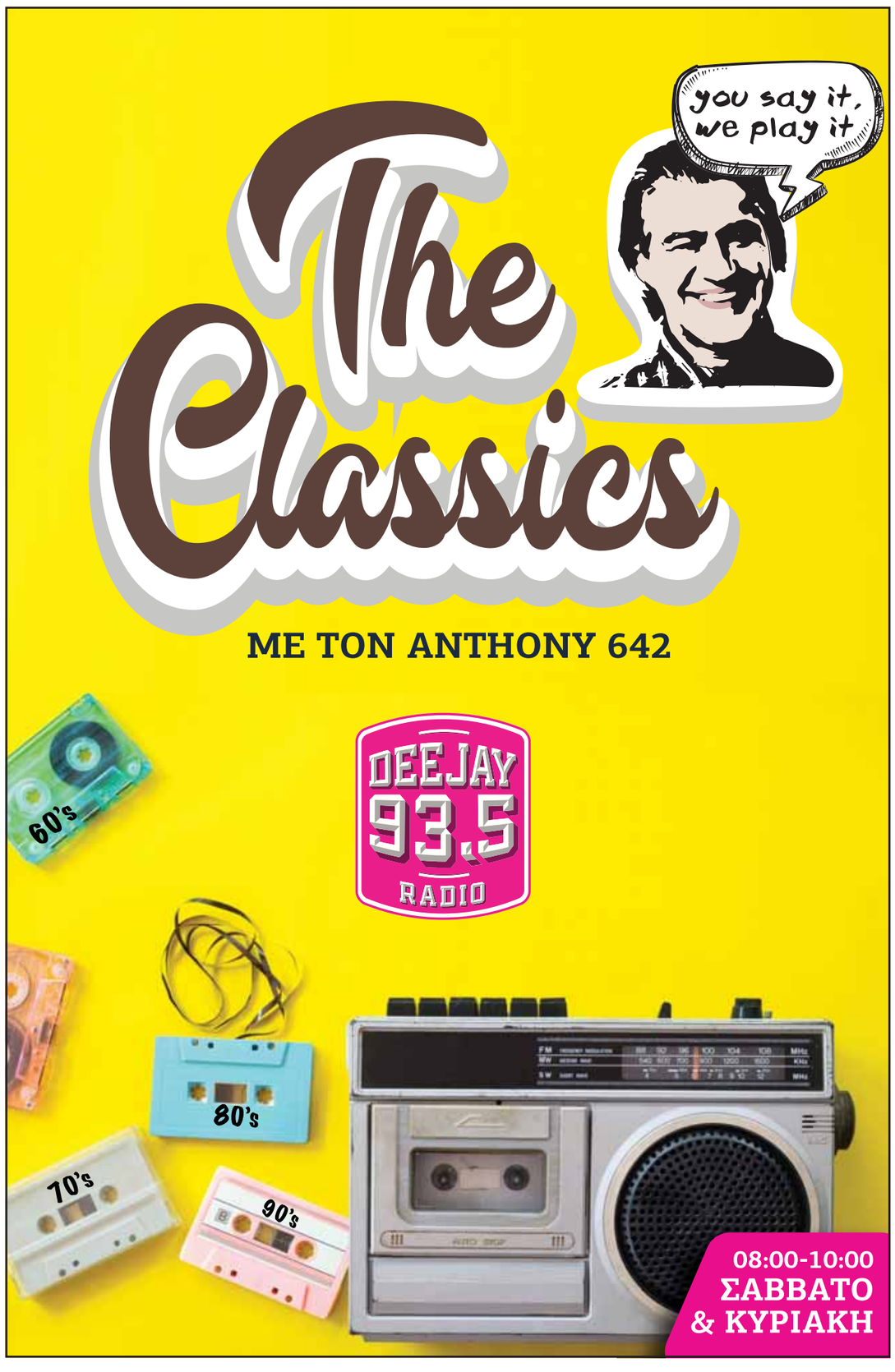

Χωρίς αλήθεια δεν υπάρχει γέλιο

Ανδρέας Τσουρής, Βασίλης Βασιλάκης, Κώστας Καζάκας και Μιχάλης Μουστάκας μιλάνε στην «Κ» για τους «Αχαρνείς» του ΘΟΚ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Οι τέσσερις ηθοποιοί μοιάζει να προετοιμάζονται για την παράσταση περισσότερα από είκοσι χρόνια, με τον Κυριαζή να τους περιμένει με τα λόγια στο χέρι.

Νομίζω ότι στάθηκα πολύ τυχερός την περασμένη Τρίτη, όταν συνάντησα τέσσερις ηθοποιούς της παλαιάς γενιάς, που συμμετέχουν στην παράσταση του ΘΟΚ «Αχαρνείς», σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή, τους Ανδρέα Τσουρή, Βασίλη Βασιλάκη, Κώστα Καζάκα και Μιχάλη Μουστάκα. Και οι τέσσερις τους ήταν υπέροχοι, όσο κλισέ και αν ακούγεται η φράση. Μετά τα πρώτα πέντε λεπτά του αρχικού μουδιάσματος, κυρίως από μέρους μου, ξεκινήσαμε μια πολύ όμορφη κουβέντα, η οποία δεν μπορεί δυστυχώς να αποτυπωθεί στο χαρτί. Να πω προκαταρκτικά ότι οι τέσσερις ηθοποιοί προετοιμάζονται για την παράσταση περισσότερα από είκοσι χρόνια, με τον Κυριαζή να τους περιμένει με τα λόγια στο χέρι! Ο Κώστας Καζάκας και ο Ανδρέας Τσουρής συναντήθηκαν ξανά μετά από είκοσι χρόνια, είχαν παίξει μαζί πάλι τους «Αχαρνείς». Ο Μιχάλης Μουστάκας και ο Ανδρέας Τσουρής έχουν συνεργαστεί πολλάκις μεταξύ τους, σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή. Οι Βασιλάκης και Κυριαζής συνεργάστηκαν στους «Αχαρνείς» του Κουν το 1978.

«Ο Δικαιόπλης έκλεισε ειρήνη για τον εαυτό του, αλλά προσπάθησε σιγά-σιγά να μεταπείσει και τους γύρω του, ότι αυτό είναι το φρούτο που χρειάζεται η Αθήνα να καρπίσει, ασχέτως αν χρειάστηκαν τριάντα χρόνια για να ωριμάσει».

Την αρχή έκανε ο Μιχάλης Μουστάκας, ο οποίος υποδύεται τον Θέωρο, είναι μέλος του χορού, κάνοντας και έναν γέρο, αλλά και μία εταίρα… «αλλά τι εταίρα!» και αμέσως ο Ανδρέας Τσουρής λέει: «θωρεί τα πάντα μέσα στο έργο».

Ο Μιχάλης Μουστάκας συνεχίζει «Το έργο είναι υπέρ της ειρήνης, με τον Ανδρέα τον Τσουρή να έχει τον πρώτο ρόλο, αυτόν του Δικαιόπολη και είμαι πολύ χαρούμενος που ξαναβρίσκομαι με τον Ανδρέα από τον 2013, οπότε και ήμασταν πάλι στον ΘΟΚ, πάλι σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή» και έδωσε τη σκυτάλη στον Ανδρέα Τσουρή… «για να μιλήσουμε καλύτερα ελληνικά έχω τον ρόλο του justice citizen», και σημείωσε εν αρχή «Να πω κατ' αρχάς ότι ευχαριστώ ιδιαίτερα τον Βαρνάβα που ανέχεται τις ιδιαιτερότητες μου, αφού στην πρόβα λειτουργώ ως παιδάκι.». Για τον Δικαιόπολη είπε ο Ανδρέας, «Ο Δικαιόπολης είναι ο ίδιος ο Αριστοφάνης, ο οποίος πήρε από τον πατέρα του τον Φίλιππο κάτι χωράφια στην Αίγινα όταν πήγε στην Αθήνα, τον έλεγαν και ξενικό, γιατί εικαζόταν ότι ο πατέρας του καταγόταν και από την Αίγυπτο. Κουβαλούσε αυτό το θέμα ο Αριστοφάνης, ο οποίος από νεαρότατη ηλικία είχε εντρυφήσει στα πολιτικά πράγματα της Αθήνας, που δεν ήταν αλλά από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Έζησε τον εγκλεισμό, όχι αυτόν που ζήσαμε εμείς με τον κορωνοϊό για δύο μήνες. Έξι χρόνια δεν μπορούσαν να σπείρουν, να θερίσουν, να βάλουν τα αγγουράκια τους, τις ντοματούλες τους, τα σκορδάκια τους, τα βλίτα τους και σκέφτηκε τη λύση ο Αριστοφάνης, μέσω του Δικαιόπολη. 'Δεν πάω να κλείσω προσωπικά ειρήνη και να τους έχω αυτούς τους στρατόκ… ους και τους πολιτικούς που είναι όλο αλαζονεία και δεν νοιάζονται καθόλου για τον λιμασμένο λαό, που υπέφερε, όμως, και από τον λοιμό;' Σκέφτηκε ότι καλό θα ήταν όχι να επαναστατήσει, όχι να σταθεί απέναντι στον πόλεμο σαν ένας δεύτερος πόλος σύγκρουσης, αλλά σαν μία στάση… τύπου Γκάντι. Θέλουμε ελευθερία ο Γκάντι, θέλουμε ειρήνη ο Δικαιόπολης, κάπου ταυτίζονται οι έννοιες».

Μα δεν λειτούργησε, όμως, λίγο εγωιστικά ο Δικαιόπολης, ρωτώ εγώ: «Ααα! Η απάντηση είναι απλούστατη. Πόσος εγωισμός χωράει σε ένα ρίσκο που παίρνει ένας άνθρωπος που βάζει το κεφάλι του στο κρεατόξυλο, με τον φόβο του λιθοβολισμού, από τους Αχαρνείς, να πάει να συνάψει μόνος του, μέσω του Αμφίθεου, ο οποίος ήταν ο μόνος εντεταλμένος από τους Θεούς να υπογράφει ειρήνη. Αν αυτό είναι εγωιστικό, είναι θετικά εγωιστικά!», ακάθεκτος εγώ συνεχίζω… Μα δεν αφορά μόνον εκείνο και την οικογένειά του; Πάλι ο Ανδρέας μου λέει, «μην ξεχνάς πως έκλεισε μεν ειρήνη για τον εαυτό του, αλλά προσπάθησε σιγά-σιγά να μεταπείσει και τους γύρω του, ότι αυτό είναι το φρούτο που χρειάζεται η Αθήνα να καρπίσει, ασχέτως αν χρειάστηκαν τριάντα χρόνια για να ωριμάσει. Δεν μπορείς να προσάψεις στον Δικαιόπολη και κατ' επέκταση στον Αριστοφάνη ότι, εγωιστικά κινούμενος, έκλεισε μια ειρήνη για τον εαυτό του, για τα παιδιά του… το έκανε για να δείξει όλο τον γιαλό που αρμένιζε στραβά και αυτός στάθηκε καραβοκύρης ίσια. Δηλαδή, αν αντίστοιχα, βρισκόταν ένας Σπαρτιάτης στη θέση του Δικαιόπολη και σκεφτόταν με τον ίδιο τρόπο, τότε θα γίνονταν δύο, και μετά τρεις και στο τέλος χίλιοι δεκατρείς. Αλλά και η πράξη ως σύμβολο μετράει, και το τι μένει σε εμάς, πέρα από το γεγονός ότι ο Δικαιόπολης ξεκινά από τη δική του ειρήνη για να εξωτερικεύσει αυτή την ανάγκη, θέση, επικράτηση ειρήνης». Ο Βασίλης Βασιλάκης λέει ότι δεν πρέπει να δούμε τον Δικαιόπολη με ψυχολογικούς όρους. «Τον Δικαιόπολη τον θεωρώ ως ένα σύμβολο, το οποίο πηγάζει από τον ψυχισμό του Αριστοφάνη, αλλά και σχεδόν από το σύνολο των ανθρώπων της εποχής που βίωναν τον πόλεμο. Οι άνθρωποι σε κάθε πόλεμο ζητάνε την ειρήνη. Για εμένα λοιπόν ο Δικαιόπολης είναι ένα πρόσωπο περισσότερο συμβολικό παρά ένας χαρακτήρας που μπορούμε να τον σκιαγραφήσουμε με ψυχολογικούς όρους».

Ο Ανδρέας Τσουρής, παρεμβαίνοντας, λέει: «Φαντάσου αν τότε είχαν το ίντερνετ και πόσο θα γινόταν viral ο Δικαιόπολης». Άρα το συλλογικό μπορεί να περάσει από ατομικά κανάλια, προσθέτω στη συζήτηση, «ακριβώς», λέει ο Βασίλης Βασιλάκης, «υπάρχει ένα ατομικό υποσυνείδητο, το οποίο εκφράζεται μέσω του Αριστοφάνη στον Δικαιόπολη, γι' αυτό και πιστεύω –επαναλαμβάνω– ως ένα πρόσωπο, αλλά ως ένα σύμβολο» και συνεχίζει «τον Αριστοφάνη τον γνώρισα στο ξεκίνημα της καριέρας μου, με πολλές παραγωγές του Θεάτρου Τέχνης, αλλά μετά δεν τον ξανασυνάντησα, είχε βλέπετε την ατυχία να μη με γνωρίσει καλύτερα, αστείο ήταν βέβαια… -και ως τέτοιο καταγράφεται-, λέει ο Τσουρής. «Αυτό που μου αρέσει στον Αριστοφάνη είναι ότι έχει στοιχεία σύγχρονου θεάτρου, δηλαδή το θέμα του συμβολισμού, το θέμα του παραλόγου, το ζήτημα της επικοινωνίας του ανθρώπου με τον θεό, της αμφισημίας των πραγμάτων, το στοιχείο της φαντασίας και του παιχνιδιού, τις μεταμφιέσεις του Κάφκα», ανακαλύπτουμε τον Αριστοφάνη ακόμα, λέω; «Ανακαλύπτουμε στον Αριστοφάνη τα σημεία του Καραγκιόζη, ανακαλύπτουμε το σύγχρονο θέατρο μέσα στη φόρμα την αριστοφανική. Και αυτό είναι κάτι που το χάρηκα πάρα πολύ γιατί βλέπω πόσο σημερινός είναι ο Αριστοφάνης.». Να πούμε ότι ο Βασίλης Βασιλάκης υποδύεται τον Ευριπίδη, καθώς και μια κουμπάρα, έναν παράνυφο και φυσικά συμμετέχει στον χορό.

Ο Κώστας Καζάκας, ο οποίος υποδύεται έναν Βοιωτό, ο οποίος μαθαίνει για την ειρήνη που έκλεισε ο Δικαιόπολης και έρχεται να συνδιαλλαχτεί μαζί του, προσθέτει στη συζήτηση: «Φαίνεται ότι ο Δικαιόπολης το κάνει μόνος του, αλλά ωφελούνται κάποιοι άνθρωποι από την ειρήνη που κλείνει, που έτσι κι αλλιώς είναι καθαρά συμβολικό, ο Δικαιόπολης είναι ο ίδιος ο Αριστοφάνης, όπως είπε και Ανδρέας. Να πω ότι ο Αριστοφάνης ήταν ίσως ο πρώτος άνθρωπος που ήταν υπέρ του outing, ήταν αυτός ο άνθρωπος που έβγαζε τα πάντα στη φόρα, τα έλεγε με το όνομά τους, κάτι που κάνει η σύγχρονη επιθεώρηση σήμερα. Ο Αριστοφάνης με κάθε του έργο έβαζε το κεφάλι του στο κρεατόξυλο, γιατί έθιγε καταστάσεις, ηγεσίες, πρόσωπα ονομαστικά. Σήμερα που έχουμε τα δικαιώματα, αλλά δεν τολμάμε… Ναι, μεν υπήρχε δημοκρατία τότε, αλλά…», «η οποία πολύ εύκολα εξόριζε ή έστελνε στον θάνατο ανθρώπους», παρεμβαίνει ο Βασιλάκης, «οπότε ήθελε κότσια να μπορείς και να βγεις να κράξεις όσα πάνε λάθος στον τόπο σου και τους υπεύθυνους». Ο Τσουρής συμπληρώνει στα λεγόμενα του Κώστα Καζάκα ότι ο Αριστοφάνης τα είχε βάλει με τον σκληροτράχηλο πολιτικό της Αθήνας, τον Κλέονα, και δεν τολμούσε κανείς να τον υποδυθεί ο ίδιος και μάλιστα έφτασαν ως τα δικαστήρια, κάτι αντίστοιχο αν θες σήμερα Κούγια-Λαζόπουλου.

«Αυτό που μου αρέσει στον Αριστοφάνη είναι ότι έχει στοιχεία σύγχρονου θεάτρου, δηλαδή το θέμα του συμβολισμού, το θέμα του παραλόγου, το ζήτημα της επικοινωνίας του ανθρώπου με τον θεό...»

Η 15χρονη Γεωργία

Ο Μιχάλης Μουστάκας είπε για το χάρισμα φωνής της 15χρονης Γεωργίας, η οποία τους έχει συγκινήσει όλους «ευτυχώς που υπάρχει βέβαια, για να μπορέσει να ξεκουραστεί και ο Ανδρέας από δύο παραβάσεις...», και ο Τσουρής συμπληρώνει για τη Γεωργία, «αυτό που λέει ο Μιχάλης για τη Γεωργία και τις παραβάσεις είναι μια ιστορία που έχει καταγράψει ο Βαρνάβας Κυριαζής στις τρεις κωμωδίες που ανέβασε μαζί μας, στις παρεμβάσεις του με παραβάσεις, που δίνουν με έναν τρόπο το στίγμα της εποχής, αλλά έχουν και την ιδιαιτερότητα ότι γίνονται από νεαρούς που αγγίζουν περισσότερο τις ευαισθησίες του λαού και της Πολιτείας. Είναι μια καθ' όλα πετυχημένη παρέμβαση».

Πληροφορίες για την παράσταση στο https://www.thoc.org.cy

Διαβάστε ολόκληρη τη συνέντευξη στο www.kathimerini.com.cy

Πολύ ταλέντο από τους νέους ηθοποιούς

Στους «Αχαρνείς» ΘΟΚ συμμετέχουν πολλοί νέοι ηθοποιοί, για τους οποίους οι τέσσερις ηθοποιοί μού μιλάνε με πολλή θέρμη, μαθαίνετε από αυτούς, τους ρωτώ Είμαστε μια πολύ ωραία ομάδα, με πολλά ταλαντούχα παιδιά, και όλα αυτά σε ένα πολύ ωραίο κλίμα. Για τους νεότερους συναδέλφους του ο Βασίλης Βασιλάκης λέει ότι ένας από τους λόγους που χαίρεται γι' αυτή την παράσταση είναι 'ότι πρόκειται για ταλαντούχους ανθρώπους, με εξαιρετική ποιότητα. Στην παράστασή μας, λέει ο Ανδρέας, υπάρχει πολύ ταλέντο, πλειάδα νέων ηθοποιών. αμέσως και ο Βασίλης Βασιλάκης απάντησε αμέσως… «στη μέση… εμάς μας πιάνει πιο γρήγορα η μέση!», συμπληρώνοντας «δεν λειτουργούμε εμείς οι παλαιότεροι σε επίπεδο συμβουλών, αλλά ο τρόπος που λειτουργούμε μέσα στην πρόβα είναι το καλύτερο παράδειγμα για τους νέους», ο δε Μιχάλης Μουστάκας λέει ότι χαίρονται που οι νεότεροι συνάδελφοί τους αντλούν δύναμη από αυτούς, και ο Κώστας Καζάκας συμπληρώνει ότι υπάρχει πολλή ενέργεια από όλους.

Η σάχλα υπάρχει παντού

Ο Μιχάλης Μουστάκας ξεκίνησε μία πολύ όμορφη κουβέντα, «Ρώτησα τον Ανδρέα τις προάλλες αν θα έχει γέλιο το έργο και εκείνος μου απάντησε 'το γέλιο θα το βάλετε εσείς, οι διάφοροι χαρακτήρες που περνάει» και ο Ανδρέας τονίζει, «ο Δικαιόπολης δεν διεκδικεί το γέλιο, θέλει να περάσει το μήνυμα, βρε χαζά, γιατί αναλώνεστε με τον πόλεμο, γιατί αιωνίως πρέπει να συγκρούστε», και ο Βασίλης, «για τα συμφέροντα των άλλων», με τον Κώστα Καζάκα να επισημαίνει, «μη φοβάστε, ο Ανδρέας θα βγάλει γέλιο, γιατί το γέλιο βγαίνει από την αλήθεια των πραγμάτων και είναι τόσο αληθινός. Γενικά, αν στην κωμωδία δεν υπάρχει αλήθεια, δεν υπάρχει γέλιο». Τους τρομάζει άραγε μήπως βγει κάτι σαχλό, μήπως πέσουν στο εύκολο χιούμορ, να βγάλουν κάτι επιθεωρησιακό; «Μα ο Αριστοφάνης είναι ο πατέρας της επιθεώρησης», λέει ο Ανδρέας Τσουρής, και ο Κώστας Καζάκας συμπληρώνει «Υπάρχουν αριστουργηματικές επιθεωρήσεις, αλλά και σαχλές, η σάχλα υπάρχει παντού».

«Δεν λειτουργούμε εμείς οι παλαιότεροι σε επίπεδο συμβουλών, αλλά ο τρόπος που λειτουργούμε μέσα στην πρόβα είναι το καλύτερο παράδειγμα για τους νέους»,

Ο Μιχάλης Μουστάκας τονίζει ότι η επιθεώρηση είναι ένα πάρα πολύ δύσκολο είδος, «το να λέμε μην κάνεις τον Αριστοφάνη επιθεώρηση είναι λάθος», και ο Ανδρέας τονίζει ότι αυτό που φοβούνται οι ηθοποιοί είναι η αμεσότητα που διαθέτει η επιθεώρηση». Σύντομα, οι τέσσερις με έκαναν να αντιληφθώ τη διαφορά της φτηνής κωμωδίας από το σοβαρό εγχείρημα της επιθεώρησης, «Και στο φτηνό μπορείς να δώσεις κύρος», λένε και οι τέσσερις.

Παιχνίδια κατασκόπων με φόντο το απαρτχάιντ

Το καθήκον μέσα από ηθικά διλήμματα

A.P. / JACQUES LANGEVIN

Ο Γκράχαμ Γκρην (δεξιά) με τον Πίτερ Ουστίνοφ (κέντρο) σε συνέδριο στο Πανεπιστήμιο της Σορβόννης, το 1983.

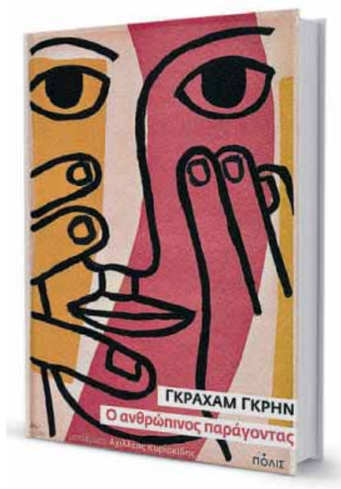

Το νέο βιβλίο του Γκράχαμ Γκρην είναι ένα ιδιότυπο κατασκοπικό μυθιστόρημα.

ΓΚΡΑΧΑΜ ΓΚΡΗΝ
Ο ανθρώπινος παράγοντας
Μετάφραση-Σημειώσεις: Αχιλλέας Κυριακίδης
εκδ. Πόλις, 2020, **σελ.** 384

Της **ΕΥΗΣ ΜΑΛΛΙΑΡΟΥ**

«Ο ανθρώπινος παράγοντας» του Γκράχαμ Γκρην είναι ένα ιδιότυπο κατασκοπικό μυθιστόρημα με φόντο τη Νότια Αφρική του απαρτχάιντ. Οι μυστικοί πράκτορες του Γκρην διακρίνονται για τις έντονες ψυχολογικές τους αμφιταλαντεύσεις. Εκτός από τις εντολές που λαμβάνουν, οι προσωπικές επιλογές, τα κίνητρα και οι πράξεις τους διαδρούν έντονα με την τροπή της πλοκής.

Ο φυλετικός νόμος απαρτχάιντ, επιβεβλημένος από τους λευκούς Αφρικάνερς (απόγονους των Ολλανδών Μπόερς, αποίκων της Νότιας Αφρικής τον 17ο αιώνα), διαχώριζε τους ανθρώπους ανά γεωγραφική περιοχή. Οι κυβερνώντες ευημερούσαν, ενώ η πλειονότητα των μη λευκών βρισκόταν στο περιθώριο, λόγω ανέχειας, απαγορεύσεων, φυλακίσεων και διώξεων.

Ο Βρετανός κατάσκοπος Μορίς Κάσελ, ως δήθεν διπλωμάτης, συλλέγει πληροφορίες για τη συγγραφή μιας μελέτης για το απαρτχάιντ κατά τη διάρκεια της θητείας του στη Νότια Αφρική. Εκεί, θα ερωτευθεί την έγχρωμη Σάρα. Επιθυμώντας να την παντρευτεί θα τη γλιτώσει από την BOSS (κρατική ασφάλεια των Αφρικάνερς από το 1969 ώς το 1980) και τον επικεφαλής της Κορνήλιους Μίλερ, καθώς εκείνη και ο νεογέννητος γιος της Σαμ κινδυνεύουν με φυλάκιση. Ο κομμουνιστής δικηγόρος Κάρσον και σύνδεσμος των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών οργανώνει τη φυγή του Κάσελ και των προστατευόμενων του στην Αγγλία.

Επί επτά χρόνια, ο Κάσελ ζει με τη Σάρα και τον Σαμ στο ήσυχο, επαρχιακό Μπέρκαμστεντ, ενώ παράλληλα εργάζεται στα κεντρικά γραφεία της MI6 στο Λονδίνο. Στην πορεία εμφανίζεται ο πράκτορας «σκούπα» Συνταγματάρχης Ντέιντρι, με καθήκον του να διεξάγει εξονυχιστική έρευνα ώστε να ανακαλύψει έναν διπλό πράκτορα που διαρρέει πληροφορίες στους Σοβιετικούς. Σκιά καχυποψίας καλύπτει τον υποτομέα της Νότιας Αφρικής όπου εργάζεται ο Κάσελ, έχοντας βοηθό τον μελαγχολικό Ντέιβις, επιρρεπή στο αλκοόλ και τον τζόγο. Ο Ντέιβις στοχοποιείται. Ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτα που να τον ενοχοποιεί, εκτός από το ότι παίρνει τα έγγραφα του γραφείου μετά τη δουλειά για να τα μελετήσει. Ο Ιμάνουελ Πέρσιβαλ, γιατρός ειδικός στις στημένες νεκροψίες, μετά μυστικές διαβουλεύσεις, πείθει τον Σι, αρχηγό της υπηρεσίας, να προκαλέσει έναν θάνατο στον προδότη από δήθεν φυσικά αίτια, αντί να δικαστεί κεκλεισμένων των θυρών.

Οι μυστικοί πράκτορες του Γκρην διακρίνονται για τις έντονες ψυχολογικές τους αμφιταλαντεύσεις.

Υπάρχει όμως στην πραγματικότητα προδότης; Ή όλα είναι ένα επικίνδυνο παιχνίδι σε μια υποκειμενική σκακιέρα; Ο Ιμάνουελ Πέρσιβαλ δηλώνει ότι δεν είναι κομμουνιστής ή καπιταλιστής. Το μόνο που τον ενθουσιάζει φαίνεται να είναι το ψάρεμα της πέστροφας και η αποτελεσματικότητά του ως γιατρού μυστικών θανάτων. Ετσι, θα πράξει βεβιασμένα από τυφλό κυνισμό, αφαιρώντας τη ζωή του άμοιρου Ντέιβις.

Η πίεση της μυστικότητας

Ο Κάσελ δεν μπορεί να εξομολογηθεί ούτε στη γυναίκα του την πίεση της μυστικότητας, το βάρος του απόρρητου ή τα ανάμεικτα συναισθήματά του για τη μηδαμινή αξία της ζωής των πρακτόρων. Ο παλιός εχθρός του από τις νοτιοαφρικανικές μυστικές υπηρεσίες Κορνήλιος Μίλερ εμφανίζεται ξανά στη ζωή του. Ο Κάσελ θα χρειαστεί να συνεργαστεί με τον Μίλερ για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την επιχείρηση Uncle Remus: την αντιμετώπιση κρίσης με «μικρές στρατηγικές ατομικές βόμβες» από πιθανές εισβολές ενάντια στην κυβέρνηση του απαρτχάιντ. Ο Κάσελ ρωτάει τον Μίλερ για το πώς του φαίνεται το γεγονός ότι η ενεργοποίηση του Uncle Remus θα επιφέρει τον θάνατο χιλιάδων ανθρώπων. Εκείνος απαντά ψυχρά ότι αυτό θα δώσει περισσότερα χρόνια ειρήνης στη χώρα, καθιστώντας ταυτόχρονα περιττή τη χρήση του στρατού.

Στο ψυχροπολεμικό όραμα του Μίλερ, ιδεολογικού εκπροσώπου των Αφρικάνερς, δυνάμεις της δυτικής Ευρώπης και οι ΗΠΑ, καθώς έχουν ανάγκη τον ορυκτό πλούτο της Νότιας Αφρικής, θα δώσουν το πράσινο φως για την επιχείρηση Uncle Remus. Στο τέλος αυτής της συζήτησης όμως, ο Μίλερ κάνει ένα φοβερό λάθος. Χωρίς να το καταλάβει, δίνει στον Κάσελ τις γραπτές προσωπικές σημειώσεις του με τις ιδέες του φονικού πρότζεκτ.

Ο Κάσελ επιτελεί το ηθικό του καθήκον. Παραδίδει τις σημειώσεις του Μίλερ στους Ρώσους πράκτορες του Λονδίνου, ενημερώνοντάς τους για τα μυστικά σχέδια, ώστε να τα ανατρέψουν. Τελική διέξοδος γι' αυτόν, η Μόσχα. Εχοντας διαφύγει από τον κλοιό της MI6, ο Κάσελ διαβάζει τώρα τον «Ροβινσώνα Κρούσο» στο διαμέρισμα που του παρέχουν πλέον οι Σοβιετικοί. Εγκλωβισμένος και συνάμα ελεύθερος στο προσωπικό του λογοτεχνικό νησί, ο πρωταγωνιστής του Γκριν εξυψώνει τα πολλαπλά και θαυμαστά στραυροδρόμια της ανθρώπινης βούλησης.

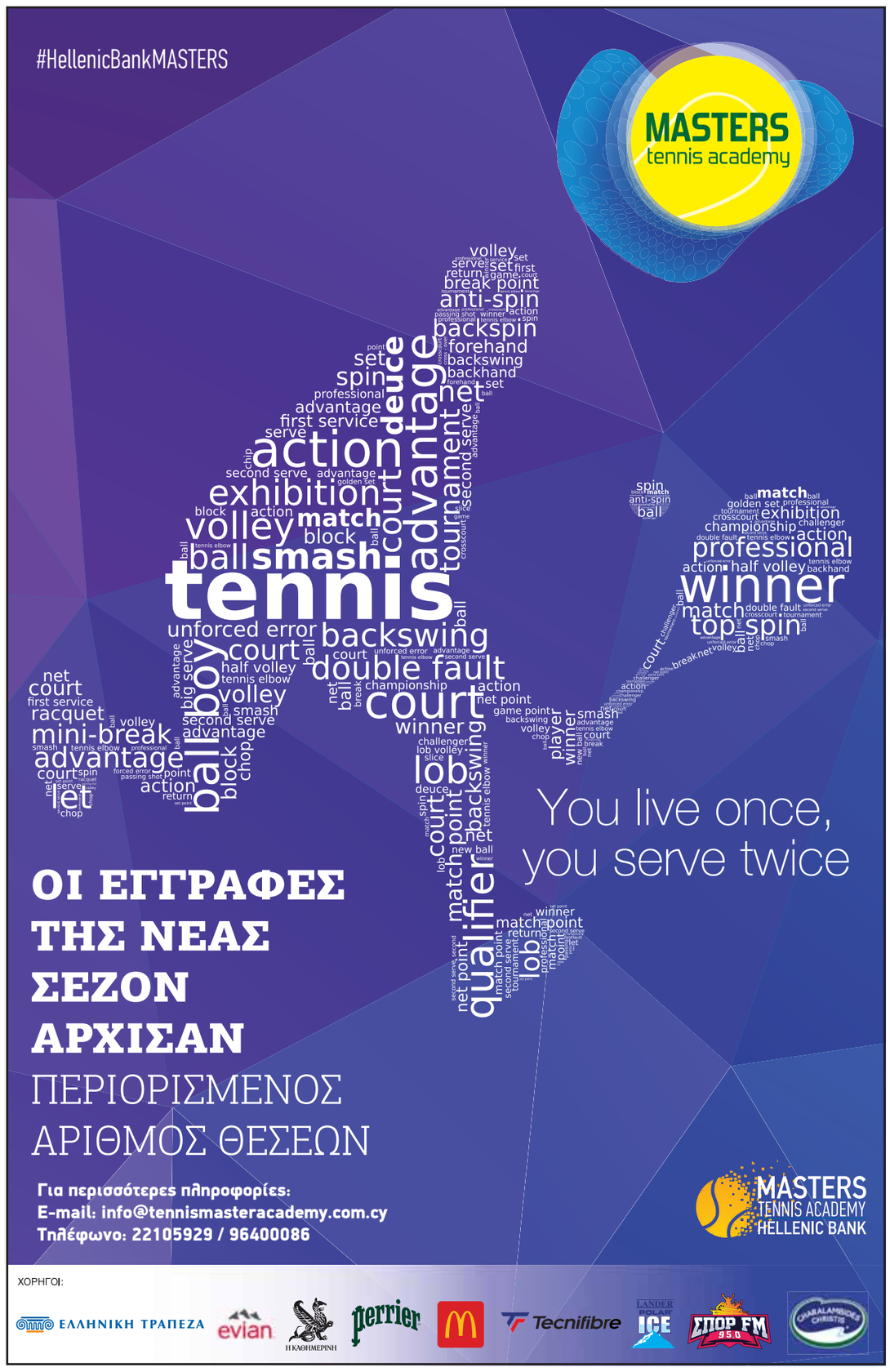

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Γυναίκα, η αρχή του κόσμου

Πυρ, γυνή και θάλασσα. Οταν το άκουγα μικρή από τη γιαγιά μου, τη ρωτούσα «μα πώς το λες αυτό; Αφού είσαι γυναίκα». Σιωπηλά απαντούσε «ξέρω τι λέω».

Τώρα που η επικαιρότητα καταλάγιασε, σκέφτομαι τη γυναίκα που πέταξε βιτριόλι σε μία άλλη. Νομικά το έγκλημα είναι έγκλημα, η πράξη είναι πράξη. Παίρνω μιαν απόσταση και στοχάζομαι με τα εργαλεία κατανόησης που δίνει η ψυχανάλυση. Νιώθω απεριόριστη συμπόνια, λύπη και θυμό για τη γυναίκα που έπεσε θύμα. Υπέστη κάτι αναίτιο, όπως είναι όλα τα τυφλά εγκλήματα. Νιώθω όμως, ας μου επιτραπεί, τεράστια θλίψη και για τη γυναίκα που το έκανε. Από τι παρανοϊκές, ψυχοπαθητικές και δη εγκλωβιστικές σκέψεις πέρασε ο νους της για να φτάσει σε αυτό το απονενοημένο βήμα; Πώς μεγάλωσε; Ποια ήταν η μητέρα της; Τι ήταν αυτό που της έλειπε για να ορίσει ως μέγιστη πληρότητα την απόκτηση ενός άνδρα. Σε μια εποχή κατά την οποία οι σχέσεις είναι δυστυχώς ή ευτυχώς αναλώσιμες και υπό συνεχή αντικατάσταση.

Είναι όμως μόνον αυτή που σκέφτεται έτσι; Και αναφέρομαι στη σκέψη και στη φαντασίωση, όχι στην πράξη που είναι ποινικώς κολάσιμη.

Ζούμε σε εποχές που όλα φαίνονται τόσο μπερδεμένα. Οι γυναίκες αναζητούν τη φωνή τους μέσα από κινήματα και διεκδικήσεις, μέσα από την απάρνηση του φύλου ενδεχομένως, μέσα από μια ποσόστωση, μέσα από την επιβολή της «ευγένειας» στον δημόσιο χώρο, από την απαίτηση της ισοτιμίας, με ωραίο ή και άκομψο τρόπο, δεν έχει τελικά σημασία. Αυτό το έγκλημα έρχεται από τα παλιά, από τις παθιασμένες μαινάδες, τη «Φόνισσα» του Παπαδιαμάντη, από τη «Στέλλα» που ο εραστής της κρατάει μαχαίρι. Είναι ένα έγκλημα πάθους στην εποχή πολιτικής ορθότητας. Τι συνέβη με το πάθος μας; Πού βρίσκονται οι άνδρες στη ζωή μας; Σε μια εποχή κατά την οποία οι γυναίκες δίνουν μάχες αυτοπροσδιορισμού με θολή τη βαθύτερη επιθυμία τους.

Συχνά παρατηρώ ότι η κοινωνία είναι πολύ επιβαρυντική για κάποιες γυναίκες. Οι γυναίκες που ξεχωρίζουν δεν συγκεντρώνουν μόνον τη μήνιν ή το φθόνο των ανδρών αλλά κυρίως των ίδιων των γυναικών. Που όσο και αν θέλουμε

SHUTTERSTOCK

Βιολογικά το γυναικείο φύλο είναι το πρώτο που διαμορφώνεται στην κοιλιά της μητέρας. Είμαστε όλοι και όλες θηλυκά πριν να ορισθεί το αρσενικό.

Τι συνέβη με το πάθος μας; Πού βρίσκονται οι άνδρες στη ζωή μας; Σε μια εποχή κατά την οποία οι γυναίκες δίνουν μάχες αυτοπροσδιορισμού με θολή τη βαθύτερη επιθυμία τους.

να διαγράψουμε το πεπρωμένο μας, να αναζητάμε εξωτερικές ικανοποιήσεις πρέπει κάποια στιγμή να δούμε σε βάθος το γυναικείο φύλο.

Βιολογικά το γυναικείο φύλο είναι το πρώτο που διαμορφώνεται στην κοιλιά της μητέρας. Είμαστε όλοι και όλες θηλυκά πριν να ορισθεί το αρσενικό. Στην εξέλιξη του ανθρώπου το θηλυκό έχει μεγαλύτερη ανάγκη να σχετιστεί με το φύλο του. Να αποκτήσει τις εσωτερικές ποιότητες που φέρουν το σώμα και η ψυχή. Το αρσενικό είναι πιο προφανές. Επιπλέον, το θηλυκό είναι το πιο εύπλαστο φύλο, σχετίζεται στενά με την αμφισεξουαλικότητα, είναι σε ερωτική σχέση με τη μητέρα προτού περάσει –αν περάσει φυσιολογικά– στην ερωτική σχέση με τον πατέρα. Είναι επιπλέον το φύλο όπου κληρονομεί και τον πατέρα και τη μητέρα από απόψεως γενετικού κώδικα. Το αγόρι δέχεται πληροφορίες κυρίως από τη μητέρα, όχι τόσο από τον πατέρα. Επίσης, είναι το φύλο που διαθέτει ένα πλούσιο σύστημα γεννητικών οργάνων, κρυφό μεν αλλά πολυδαίδαλο, είναι ολόκληρο το σώμα του μια ερωτογενής ζώνη. Και ανάλογα τη γυναίκα και τη φύση της μπορεί να είναι εξίσου ενεργητική και παθητική ταυτόχρονα. Είναι θα λέγαμε το πιο σύνθετο, προικισμένο, πλούσιο και δυνατό φύλο. Και με πολλές ελευθερίες.

Και παρ' όλα αυτά είναι αυτό που σχετίζεται πιο στενά με τον φθόνο. Δεν είναι παράδοξο;

Ο φθόνος είναι μια κατάσταση που ξεπερνά τη ζήλια. Είναι βαθύ αίσθημα, ασυνείδητο, μιας έλλειψης που οδηγεί σε καταστροφές. Η γυναίκα είναι και θύτης και θύμα. Εάν ένας άνδρας απατηθεί, θα την πληρώσει η γυναίκα του. Εάν ένας άνδρας απατήσει, θα την πληρώσει η άλλη γυναίκα. Η Μήδεια ήταν γυναίκα. Και ο μύθος έτσι διατρανώνεται. Διότι τιμωρεί έναν άνδρα στερώντας του τα παιδιά, και την ίδια στιγμή αυτοτιμωρείται.

Η λέξη-κλειδί για την ψυχική ανάπτυξη της γυναίκας είναι η μητέρα. Είναι το καθρέφτισμα του ίδιου φύλου. Κατά πόσον μπορεί μια μητέρα να μεγαλώσει μια κόρη, εμπλουτίζοντας το φύλο της με την ικανότητα να δρα απενοχοποιημένα. Η δράση είναι αυτονόητη για το αγόρι. Ενώ η γυναίκα παθητική, μαζοχιστική από τη φύση της, πρώτα δέχεται. Και πριν αρχίσουν οι φεμινίστριες να εξεγείρονται, ας θυμηθούν ή ας αφεθούν σε ονειροπόληση στο πώς χρησιμοποίησαν τη μητέρα τους ως αντικείμενο για να τραφούν και να νανουριστούν στο στέρνο της. Ο φθόνος ίσως κυοφορείται από τη μη αγαστή συνεργασία της ενεργητικότητας με την παθητικότητα. Ισως επειδή η κοινωνία για πολλούς αιώνες καταπίεζε τις γυναίκες στερώντας τους την απευθείας δράση. Τώρα όμως που η δράση είναι αποκατεστημένη, ίσως πρέπει να σκεφτούμε τη φόρα που έχουμε πάρει, χάνοντας την παθητικότητα του φύλου μας. Μια υγιή δύναμη, μιας και είναι συνυφασμένη με το να αφηνόμαστε και να επιθυμούμε. Και κυρίως να γευόμαστε. Να απολαμβάνουμε. Και να εγκαταλείπουμε ό,τι μας πόνεσε ή ό,τι δεν μπορούμε να έχουμε.

Επειδή ζούμε σε εποχές που οι φαντασιώσεις ανεξαρτησίας ή παρθενογένεσης πάνε και έρχονται, μας επαναφέρει στην τάξη ένα απεχθές έγκλημα. Για να μας υπενθυμίσει ότι η πολιτική ορθότητα είναι καλή, αλλά όταν κλείνει η πόρτα το πάθος της γυναίκας καραδοκεί. Χωρίς έγκλημα, το πάθος μάλλον είναι κάτι που αποζητάμε.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Συγγραφή επί σκηνής

ΤΑΚΗΣ ΚΑΤΣΑΜΠΑΝΗΣ
Θυμάμαι σοκολάτα
εκδ. Ερμα, **σελ.** 144

«**Είμαι** ευγνώμων που έζησα την ιστορία με τον άνθρωπο ο οποίος έχει το όνομά σας, αλλά δεν μπορώ να σας την πω». Ενας άνδρας επισκέπτεται στο γηροκομείο μια υπέργηρη ηθοποιό, τη Μαργαρίτα. Την είχε γνωρίσει πριν από χρόνια, όταν δούλευε ως κομπάρσος στο Εθνικό Θέατρο. Εκείνη τον είχε βοηθήσει οικονομικά και εκείνος, τρεις δεκαετίες αργότερα, την αναζητεί με την αβέβαιη πρόθεση της εξόφλησης. Η Μαργαρίτα δεν τον θυμόταν. Για εκείνον, όμως, οι συναντήσεις τους αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερο βάρος, ιδίως από τη στιγμή που συνειδητοποιεί την ιδιοτέλειά του, την επιθυμία του να γράψει την ιστορία της Μαργαρίτας, μια νεκρολογία.

Τρία χρόνια μετά το εξαιρετικό «Walkabout», όπου η γραφή αποδυόταν σε μια πυρετική ενδοσκόπηση, ο Τάκης Κατσαμπάνης επανεμφανίζεται με μια νουβέλα, εστιασμένη και αυτή σε γλωσσικά αδιέξοδα. Μπαίνοντας στο δωμάτιο της Μαργαρίτας, ο αφηγητής εισέρχεται στο «άδυτο του προσωπικού της ήχου», στην ηχώ του παρελθόντος της. Η γλώσσα της γυναίκας αρθρώνεται με χάσματα, εξαιτίας της χαμένης μνήμης, μιας ηθελημένης απώλειας. Σε νεαρή ηλικία είχε υποβληθεί σε ηλεκτροσόκ για να απαλλαγεί από επώδυνες αναμνήσεις. Οταν στην πρώτη του επίσκεψη ο άνδρας άγγιξε τα κάτισχνα δάχτυλά της, αναρίγησε σαν από ηλεκτρική εκκένωση, τον συντάραξε η θέρμη που διέχυσαν κατάστηθα μέσα του τα κοκάλινα χέρια της Μαργαρίτας. Εκτοτε αποζητούσε στις λέξεις την αναπαράσταση αυτής της ακαριαίας συγκίνησης. Αγωνιούσε να μη διαλυθεί η στιγμή «σε ανόργανη ύλη», να μη διασπαρεί «σε απλά γεγονότα ενός χρόνου γραμμικού και ανελέητου».

Ανάμεσα στα δύο έγκλειστα στο δωμάτιο σώματα, παγιδευμένα σε μια ιδιότυπη ομηρία, παρεισδύουν αφηγήσεις. Οι σελίδες του θεατρικού έργου που θα ανέβαινε τότε στο Εθνικό, το γαλάζιο βιβλίο της Μαργαρίτας, απομεινάρι μιας θνησιγενούς συγγραφικής ματαιοδοξίας, οι θρυμματισμένες φράσεις της βιογραφίας της και οι αλυσιτελείς απόπειρες του ακροατή της να κάνει τα λόγια της δραματουργία.

Από πού, άραγε, πηγάζει η καθηλωτική ισχύς της γυναίκας; Η Μαργαρίτα είναι το πρόσχημα της γραφής. Κάθε φορά που μπαίνει στο δωμάτιό της, ο αφηγητής μετεωρίζεται στο κατώφλι των λέξεων, στέκεται ανάμεσα στη «ρευστότητα του άρρητου» και την προσμονή της άρθρωσης. Το δωμάτιο δεν εφάπτεται με την αληθινή ζωή, κρύβεται σε μια πτύχωση της πόλης, είναι ένα περίκλειστο άσυλο, ένας τόπος «που δεν διαπερνά την πόλη, δεν τη διατρυπά». Μια μεθόριος, όπου «όλα ταλαντεύονται και γίνονται απειλητικά».

Ο Κατσαμπάνης αποδίδει καταπληκτικά τον ίλιγγο των λέξεων μπροστά στην αποστομωτική παντοδυναμία του άφατου. Ο αφηγητής μετουσιώνεται σε έναν λόγο παλλόμενο, που επείγεται να γίνει γραφή. Κάθε φορά βγαίνει άρρωστος από το δωμάτιο της Μαργαρίτας. Νοσεί «από το ξεχείλισμα των πραγμάτων». Μόνο μέσω της γραφής θα κατάφερνε να βγει από το δωμάτιο. Μόνο αν ενταφίαζε τη Μαργαρίτα σε λέξεις.

Αξιοπαρατήρητοι είναι οι υπαινικτικοί συμβολισμοί. Μια ναυτική μπλούζα, από τη σκευή του παλιού θεατρικού, καλείται να στοιχηθεί με τη λέξη «κλεψύδρα», ένα αμφίστομο σύμβολο του χρόνου, το δαχτυλίδι με τον σφραγιδόλιθο στον παράμεσο του άνδρα απεικονίζει ένα ιστιοφόρο, ένα «εύθραυστο μικρό πλεούμενο», εκτεθειμένο στην απειλή του ναυαγίου, ενώ μια μέρα εκείνος, ωσάν ψυχοπομπός, προσφέρει στη γυναίκα χυμό ροδιού. Ωστόσο, η αφηγηματική συνθετότητα δεν παρασύρεται στην εκζήτηση. Ο Κατσαμπάνης μετέρχεται απρόσμενα μέσα για να το υποδηλώσει, αλλά στο επίκεντρο της αφήγησης προβάλλει ολοκάθαρα η αγωνία των λέξεων να αναχθούν υπεράνω της κυριολεξίας, να αρθούν στο επίπεδο της αναπαράστασης. Το βιβλίο του Κατσαμπάνη θα μπορούσε να είναι ένα μονόπρακτο για ένα βιβλίο που φοβάται να γραφτεί.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΗΤΡΑ ΔΙΔΑΓΓΕΛΟΥ

Η Δήμητρα Διδαγγέλου είναι ψυχολόγος με ειδίκευση στη θεραπευτική γραφή. Διαθέτει μεταπτυχιακή εκπαίδευση στην Ψυχολογία στα ΜΜΕ και η πρώτη της επαγγελματική ενασχόληση ήταν στη δημοσιογραφία κυρίως σε θέματα ψυχικής υγείας και κοινωνικά. Εχοντας γράψει μια νουβέλα και μια συλλογή διηγημάτων, το τρίτο βιβλίο της είναι ψυχολογίας με τίτλο «Ευγνωμοσύνη» (εκδ. Καστανιώτη) και έρχεται στην εποχή του κορωνοϊού για να υπενθυμίσει ότι υπάρχουν τρόποι να βρούμε ικανοποίηση από τη ζωή μας ακόμα και όταν οι συνθήκες δεν είναι ιδανικές.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Μόλις ολοκλήρωσα το «Η χορτοφάγος» της Χαν Γκανγκ και συνεχίζω με το «Ομορφιά και θλίψη» του Γιασουνάρι Καουαμπάτα. Ενδιάμεσα με περιμένει υπομονετικά στην αιώρα από την περίοδο της καραντίνας το «4 3 2 1» του Πολ Οστερ.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Τόρου Οκάντα από το «Κουρδιστό Πουλί» του Μουρακάμι για τις ποικίλες πτυχές και αναγνώσεις που μπορεί να έχει το εσωτερικό ταξίδι.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Γυναίκες από διαφορετικές εποχές που τόλμησαν να εκφραστούν ελεύθερα: Ντόρις Λέσινγκ, Μαργκερίτ Ντυράς, Αννα Αχμάτοβα, Σάρα Κέιν, Μαργαρίτα Καραπάνου και ανάμεσά τους θα έβαζα τον Σίγκμουντ Φρόιντ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Μου έκανε εντύπωση το πόσο επίκαιρο είναι ακόμα και σήμερα ένα κείμενο του 1928 που απευθύνεται στις γυναίκες, το «Ενα δικό της δωμάτιο» της Βιρτζίνια Γουλφ. Με αφορμή τη λογοτεχνική γραφή θέτει προβληματισμούς γύρω από την πνευματική ελευθερία, τη δημιουργία, τη συνύπαρξη της θηλυκής και αρσενικής ενέργειας, την οικονομική ανεξαρτησία, την πραγματικότητα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Την «Πανούκλα» του Αλμπέρ Καμύ.

Ενα βιβλίο για την ευγνωμοσύνη: πώς και γιατί;
Ξεκίνησα να γράφω το βιβλίο θέλοντας με κάποιο τρόπο να αποκαταστήσω την έννοια της ευγνωμοσύνης που έχει ξεχαστεί ή και παρεξηγηθεί. Η έκδοσή του ήρθε σε μια πολύ ιδιαίτερη περίοδο με μεγάλες ψυχικές διακυμάνσεις σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο και ευελπιστώ ν' αποτελέσει ένα φωτεινό φάρο σε μια σκοτεινή εποχή.

Πώς γίνεται το γράψιμο μέσο θεραπείας;
Οταν το γράψιμο χρησιμοποιείται ως εργαλείο έκφρασης των συναισθημάτων και των σκέψεων, τότε το χαρτί γίνεται ένας καθρέφτης του εσωτερικού κόσμου και διευκολύνεται η ψυχοθεραπευτική διαδικασία.

Εγκαταλείψατε την Αθήνα για να ζήσετε στο Πήλιο. Πώς πήρατε αυτή την απόφαση;
Λένε ότι σπίτι σου είναι εκεί όπου βρίσκεται η καρδιά σου. Κάθε φορά που πήγαινα στο Πήλιο ένιωθα κάτι πρωτόγνωρο: να ευθυγραμμίζεται απόλυτα το έξω με το μέσα μου και ενστικτωδώς άρχισα να επιστρέφω όλο και λιγότερο στην Αθήνα.

Πρώτα σε πωλήσεις

Μελέτες, δοκίμια, βιογραφίες

Αυτή την εβδομάδα

1. **«Το δώρο 2»** του Στέφανου Ξενάκη (Key Books)
2. **«Η ευγενής τέχνη του να τα γράφεις όλα στα...»** του Μαρκ Μάνσον (Εσοπτρον)
3. **«Ζακέτα να πάρεις»** του Ανδρέα Κονάνου (Ψυχογιός)
4. **«Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας»** της Λένας Διβάνη (Πατάκη)
5. **«Οι κουκκίδες»** του Αντώνη Καλογήρου (Δυναμική τηςΕπιτυχίας)

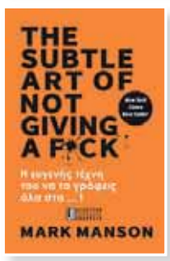

Λογοτεχνία

Αυτή την εβδομάδα

1. **«Ο φόνος είναι χρήμα»** του Πέτρου Μάρκαρη (Κείμενα)
2. **«Κόντρα στο κύμα»** της Αλκυόνης Παπαδάκη (Διόπτρα)
3. **«Οι τρεις άσοι»** της Λένας Μαντά (Ψυχογιός)
4. **«Ο βασιλιάς της»** του Χ.Α. Χωμενίδη (Πατάκη)
5. **«Μακρύ πέταλο από θάλασσα»** της Ιζαμπέλ Αλιέντε (Ψυχογιός)

* Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από τα βιβλιοπωλεία ΙΑΝΟΣ (Αθήνα και Θεσσαλονίκη)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

EDUARDO PARRA

EINAR ASLAKSEN

SAFAA KAGAN

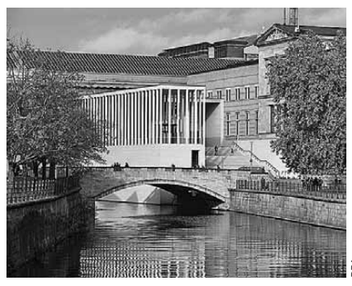
DPA

MUSEUM OF FINE ARTS BUDAPEST

ΜΑΔΡΙΤΗ
Ενας ανθόκηπος
Στο κέντρο της Μαδρίτης και για λογαριασμό του μουσείου Reina Sofia, ο 34χρονος καλλιτέχνης από το Κόσοβο Petrit Halilaj έστησε έναν ανθόκηπο. Πρόκειται για γιγαντιαία άνθη - εικαστικές εγκαταστάσεις από αλουμίνιο και ύφασμα, τις οποίες ο δημιουργός τους διασπείρει στο πάρκο Ρετίρο, μπροστά από το Κρυστάλλινο Παλάτι. Η αγάπη του για τα άνθη τον οδήγησε στη δημιουργία αυτής της συμβολικής Εδέμ, όπου το κοινό περπατάει ανάμεσα σε λουλούδια-γίγαντες.

ΟΣΛΟ
Η νέα Βιβλιοθήκη
Η πολιτιστική αναγέννηση της πρωτεύουσας της Νορβηγίας τα τελευταία χρόνια κορυφώνεται στην παράδοση της νέας Βιβλιοθήκης. Επειτα από σχεδόν μία δεκαετία διαδικασιών και εργασιών, η νέα Βιβλιοθήκη υψώνεται ανάμεσα στον Κεντρικό Σιδηροδρομικό Σταθμό και την Οπερα του Οσλο. Είναι έργο των αρχιτεκτονικών γραφείων Atelier Oslo και Lundhagem. Απλωμένη σε έκταση 13.500 τ.μ., η νέα Βιβλιοθήκη διαθέτει 450.000 τόμους και μια εξαιρετική θέα στα φιορδ του Οσλο.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ
Τα πορτρέτα της Σαάφα Κάγκαν
Γεννημένη στο Μαρόκο και εγκατεστημένη στο Λος Αντζελες, η φωτογράφος Σαάφα Κάγκαν κερδίζει διαρκώς σε φήμη και υπόληψη με τις σειρές των προσωπογραφιών της. Ειδικεύεται σε πορτρέτα ανθρώπων διαφόρων φυλών και πολιτισμών και τα έργα της έχουν σε μεγάλο βαθμό παρουσιαστεί από το National Geographic. Αλλά η Κάγκαν ακολουθεί ανεξάρτητη πορεία και η δουλειά της αποκαλύπτει την εμπιστοσύνη των μοντέλων της στη φωτογράφο.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ
Το Νησί των Μουσείων
Στη γερμανική πρωτεύουσα, το Νησί των Μουσείων με τους δημοφιλείς προορισμούς του αποτελεί τόπο πολιτισμού με διαρκώς ανοδική πολιτική. Είναι μια εκτίμηση του Συμβουλίου Επιστημών, το οποίο όμως επισημαίνει πως η ανοδική τροχιά πρέπει να συμβαδίζει με γόνιμο διάλογο με τον αστικό περίγυρο, όπως με το υπό αποπεράτωση Κέντρο Χούμπολτ. Προς το παρόν, η σχέση είναι μηδαμινή, αλλά θα έπρεπε να γεννηθεί μια σταδιακή διάδραση προς όφελος και των δύο πλευρών.

ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ
Η εποχή του Ντίρερ
Στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βουδαπέστης υπάρχει η ονομαστή συλλογή σχεδίων και χαρακτικών του 15ου αιώνα, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας προέρχεται από τη συλλογή Εστερχάζι από το 1804. Στη Βουδαπέστη, σε αυτό το θαυμάσιο μουσείο, παρουσιάζεται το καλοκαίρι μια έκθεση από αυτή τη μοναδική συλλογή. Τα επιλεγμένα έργα ανανακλούν την εποχή και το πνεύμα του Ντίρερ και αποκαλύπτουν την πνευματική ακμή της Αναγέννησης στις γερμανόφωνες χώρες.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ASHMOLEAN MUSEUM, UNIVERSITY OF OXFORD

Το μεγάλο μουσείο της Οξφόρδης επιστρέφει

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
Στη διάρκεια της καραντίνας ακούστηκαν πολλά που αναδείκνυαν το αξιοπερίεργο όσων ζούσαμε και ένα από αυτά ήταν ότι το Μουσείο Ashmolean της Οξφόρδης αναγκάστηκε να κλείσει για πρώτη φορά από τότε που άνοιξε, δηλαδή από το 1683. Το Ashmolean πρόκειται να ανοίξει και πάλι για το κοινό στις 10 Αυγούστου έπειτα από σχεδόν πέντε μήνες, χρόνος «παγωμένος» και χρόνος επώασης μιας άλλης, πλέον, σχέσης με την ευρύτερη κοινωνία. «Ανοίγουμε στις 10 Αυγούστου και... δεν κρατιόμαστε» λέει –σε ελεύθερη απόδοση– η ανακοίνωση του ιστορικού μουσείου της Οξφόρδης, που αν και τόσο παλαιό και παραδοσιακό είναι διαρκώς ανοικτό σε επιλογές και καινοτομίες. Ηδη, από το 2009 λειτουργεί πλήρως ανακαινισμένο με νέες πτέρυγες και αρχιτεκτονικές μετατροπές που του έδωσαν ώθηση ώστε να διαδραματίζει σοβαρό ρόλο στη διάρκεια του 21ου αιώνα. Το παλιό κτίριο δεν είναι το αρχικό του 17ου αιώνα, αλλά ένα νεοκλασικό οικοδόμημα του 1845 που χτίστηκε βάσει σχεδίων του αρχιτέκτονα και αρχαιολόγου, Τσαρλς Κόκερελ (1788-1863), που συνδέεται άμεσα και με την Ελλάδα μέσα από τα ταξίδια του, τα κείμενα, τα σχέδια και τη διαμονή του. Ο Κόκερελ πρόσφερε έτσι στην Οξφόρδη ένα ακόμη μεγάλο κτίριο του κλασικού κανόνα, επιβλητικού και ακαδημαϊκού, απολύτως εναρμονισμένου στο πνεύμα της δεκαετίας του 1840 (την ίδια δεκαετία, ο Χριστιανός Χάνσεν σχεδιάζει το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο Θεόφιλος Χάνσεν το Αστεροσκοπείο και ο Λύσσανδρος Καυταντζόγλου το Αρσάκειο όπου στεγάζει σήμερα το Συμβούλιο της Επικρατείας). Το Ashmolean, με τις πλούσιες συλλογές του, αρχαιολογικές και από την ιστορία της τέχνης, ξανανοίγει πιάνοντας το νήμα εκεί όπου το άφησε. Θα επαναλειτουργήσει η έκθεση «Ο νεαρός Ρέμπραντ» που είχε διακοπεί λόγω της πανδημίας, αλλά η πρόσβαση θα είναι ελεγχόμενη και περιορισμένη. Το σπουδαίο αυτό μουσείο της Οξφόρδης στεγάζει και τη μεγαλύτερη συλλογή μυκηναϊκών του Αρθουρ Εβανς, τη μεγαλύτερη συλλογή εκτός Κρήτης. Ο Αρθουρ Εβανς (1851-1941) εργάστηκε και σε διευθυντική θέση στο Ashmolean από το 1884 ώς το 1908 και είναι από τους κύριους διαμορφωτές της εικόνας και της λειτουργίας του μουσείου όπως το γνωρίσαμε στη διάρκεια του εικοστού αιώνα. Μία από τις online εκθέσεις του μουσείου είναι αφιερωμένη στα ελληνικά κεντήματα από τον 18ο και 19ο αιώνα και τη σχέση τους με τον ευρύτερο πολιτισμικό καμβά της Μεσογείου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Το βασανιστικό ερώτημα

Από μικρή τη βασάνιζε αυτό το ερώτημα: πού πάνε οι άνθρωποι όταν πεθαίνουν; Η μητέρα της ήταν η πρώτη που της είπε ότι αυτό το ερώτημα βασανίζει όλο το κόσμο και ότι δεν υπάρχει απάντηση.

Πρέπει να ήταν δέκα χρόνων. Στα δεκαπέντε της, το πρώτο αγόρι που της χάιδεψε το στήθος αποτραβήχτηκε με αηδία όταν τον ρώτησε το ίδιο πράγμα: «Πού πάνε οι άνθρωποι όταν πεθαίνουν; Πού πηγαίνουν όταν παύουν να είναι εδώ; Πού είναι το εκεί;». Το αγόρι της είπε: «Περίεργη είσαι». Κι ένιωσε αλλόκοτα μόνη.

Ολες αυτές οι απουσίες και τα κενά ανάμεσα στους ανθρώπους που είναι εδώ πρέπει κάτι να σήμαιναν, δε μπορεί.

Στα είκοσί της ένα αγόρι που γνώρισε στη σχολή κι έπαιζε μουσική της είπε ότι οι άνθρωποι που δεν είναι εδώ δεν είναι πουθενά.

Τα κενά μεγάλωναν ανάμεσα στους ανθρώπους. Κι αυτή κοιτούσε τη θάλασσα.

Κάποιος τους σκότωσε. «Ποιος τους σκότωσε;». «Μα εσύ φυσικά», της είπε εκείνος κι έσκασε στα γέλια.

Η ίδια δεν το βρήκε καθόλου αστείο. Μετά όμως της έπαιξε ένα τραγούδι και όλα γλύκαναν και πάλι. Κυρίως, ξέχασε για λίγο το βασανιστικό ερώτημα.

Στις πρώτες τους κοινές καλοκαιρινές διακοπές τον είδε να βουτάει από έναν βράχο στη θάλασσα. Τον είδε να κάνει το άλμα, αφού τη χαιρέτησε από μακριά κάνοντας τον κλόουν. Επειτα βούτηξε, σκάζοντας στο νερό με πάταγο.

Βυθίστηκε στο νερό, αιωρήθηκε στο υδάτινο κενό της θάλασσας απλώνοντας χέρια και πόδια, νιώθοντας τους πνεύμονές της να σφίγγουν σαν μέγγενη μέσα στο στέρνο της.

Η κοπέλα έβαλε τα κλάματα αμέσως. Ακόμα κι αφού αναδύθηκε και βγήκε γρήγορα απ' το νερό, με μεγάλες απλωτές, και την πήρε αγκαλιά γελώντας. Εκείνη συνέχισε να κλαίει.

«Νόμιζα ότι πήγες εκεί», του είπε. «Για πάντα». Της έπαιξε μουσική για να ηρεμήσει. Και τα κατάφερε. Οση ώρα το αγόρι έπαιζε μουσική, εκείνη κοίταζε τη θάλασσα.

Ετσι πέρασαν τα χρόνια. Και οι άνθρωποι εξαφανίζονταν από τη ζωή. Τη ζωή της. Η μητέρα της. Το αγόρι με τη μουσική. Τα κενά μεγάλωναν ανάμεσα στους ανθρώπους. Κι αυτή κοιτούσε τη θάλασσα. Εκεί πάνε οι άνθρωποι όταν πεθαίνουν, σκέφτηκε. Τους έβλεπε να μπαίνουν στη θάλασσα και να μην βγαίνουν ποτέ ξανά στη στεριά.

Για πρώτη φορά κατάλαβε ότι αυτό συνέβαινε διότι ήταν πιο ωραία στη θάλασσα. Κάτω από τη θάλασσα. Βαθιά, μέσα της. Κατάλαβε ότι εκεί δεν υπάρχουν κενά ανάμεσα στους ανθρώπους. Κάτω από την επιφάνεια του νερού. Σε αυτή τη διάφανη ή θολή δροσιά, τη γαλαζοπράσινη πραγματικότητα που θρυμμάτιζαν εδώ κι εκεί οι ακτίνες του ήλιου.

Μια μέρα, αποφάσισε να βουτήξει και η ίδια. Βυθίστηκε στο νερό, αιωρήθηκε στο υδάτινο κενό της θάλασσας απλώνοντας χέρια και πόδια, νιώθοντας τους πνεύμονές της να σφίγγουν σαν μέγγενη μέσα στο στέρνο της. Ενιωσε τον σκληρό πόνο του αποχωρισμού αλλά ήταν για λίγο.

Οταν βγήκε ασθμαίνοντας στη στεριά, κοίταξε γύρω της. Ηταν αλήθεια: δεν υπήρχαν πια χάσματα, κενά, απουσίες. Και ο ήλιος τη ζέσταινε λυτρώνοντάς την απ' το κλάμα που την κυρίευσε.

Έργο του Άντρου Ευσταθίου.

Έργο του Αντρέα Σκουφάρη.

Έργο της Μαρίας Κοφτερού.

Ο λόγος και η τέχνη ως ένα ενιαίο έργο

Τέσσερεις καλλιτέχνες λαμβάνουν μέρος στην έκθεση «We are still Alive» που παρουσιάζεται στην IsnotGallery

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Η IsnotGallery σε μια εποχή δύσκολη για τα πολιτιστικά πράγματα διοργανώνει την έκθεση «We are still Alive» και φέρνει μια πνοή φρεσκάδας. Η «Κ» συνάντησε στην γκαλερί τους τέσσερις καλλιτέχνες που λαμβάνουν μέρος στην έκθεση, τους Άντρο Ευσταθίου και ιδιοκτήτη της γκαλερί, Αντρέα Σκουφάρη, Μαρία Κοφτερού και Μιχάλη Βρυωνίδη. Η έκθεση αντικατοπτρίζει τον τίτλο της, αφού και οι τέσσερις καλλιτέχνες κατά κάποιον τρόπο δηλώνουν το εικαστικό τους παρών με μια μικρή έκθεση με δώδεκα έργα τέχνης και θέλει να περάσει το μήνυμα ότι είμαστε ακόμη ζωντανοί, είναι ένα μήνυμα ελπίδας και μια νότα θετικότητας. Ενδιαφέρον έχει ότι και οι τέσσερις καλλιτέχνες εν καιρώ lockdown χρησιμοποίησαν τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης και για να εμπνευστούν, αλλά και για να αλληλεπιδράσουν.

Οι καλλιτέχνες που λαμβάνουν μέρος στην έκθεση Άντρος Ευσταθίου, Μαρία Κοφτερού, Αντρέας Σκουφάρης και Μιχάλης Βρυωνίδης.

–Παρατηρώντας την έκθεση βλέπω μια φρεσκάδα, ισχύει;

Άντρος Ευσταθίου: Κατά τη διάρκεια του lockdown σκεφτόμουν ποιο θα ήταν το επόμενο βήμα, τι θα κάνω μετά, τι θα ήταν αυτό που θα μου άρεσε να έκανα. Τότε μου ήλθε στο μυαλό μου ο Αντρέας Σκουφάρης, ένιωθα ότι τα έργα του έχουν μια φρεσκάδα, μια τρέλα, έναν «αντικομφορμισμό», αν θες. Και μετά σκέφτηκα τη Μαρία Κοφτερού. Η δική της δουλειά είναι επηρεασμένη από την Ιαπωνία και τα κόμικς, και αφού –έτσι και αλλιώς– πλέον η ζωή μας έχει γίνει λίγο κόμικς με όλα αυτά, ειδικά μέσα στο lockdown. Μετά, ένα βράδυ είδα κάτι που είχε βάλει ο Μιχάλης Βρυωνίδης στο Instagram, αμέσως του έστειλα μήνυμα. Τον ρώτησα αμέσως όλα αυτά που γράφει πού τα έχει, πού τα γράφει... Ένιωσα, λοιπόν, ότι θα ήταν μια καλή προσθήκη στην έκθεση που θέλω να στήσω. Για εμένα είναι κάτι πολύ διαφορετικό και ότι βάζω έναν άνθρωπο που χειρίζεται τον λόγο και την πένα με έναν ιδιαίτερο τρόπο, που είναι λίγο κυπριακός, επίκαιρος, της στιγμής και η στιγμή για εκείνον μπορεί ήταν και το lockdown. Έτσι είπα και στον Μιχάλη, μου έφερε τα χαρτιά του, αυτά που γράφει και τα είδα σαν ένα έργο τέχνης. Ότι όλη έκθεση μαζί είναι ένα έργο τέχνης. Ήθελα μόλις τελειώσει το lockdown να δείξουμε κάτι ως γκαλερί, ανεξαρτήτως του οικονομικού κομματιού, δεν με ενδιέφερε καθόλου να το δω εμπορικά. Η απόφαση είναι ποιους θα καλέσεις, δεν ήξερα αν θα ταιριάζαμε ακριβώς. Και εδώ ίσως είναι που σου βγάζει αυτή τη φρεσκάδα. Είναι μια μικρή έκθεση με δώδεκα έργα, αλλά υπάρχει αυτή η ροή που τα έργα συνομιλούν μεταξύ τους.

–Μιας και μιλάμε για τα σημειώματα, πώς πλαισιώνουν τα έργα τέχνης της έκθεσης;

«Έμπαινα στα social media και επηρεαζόμουν, ήταν η πηγή έμπνευσής μου. Η πρόσκληση του Άντρου, μου άρεσε και μάλιστα ο τρόπος που έγινε, διότι δεν με πήρε τηλέφωνο, αλλά μου έστειλε μήνυμα στο Instagram», λέει ο Μιχ. Βρυωνίδης.

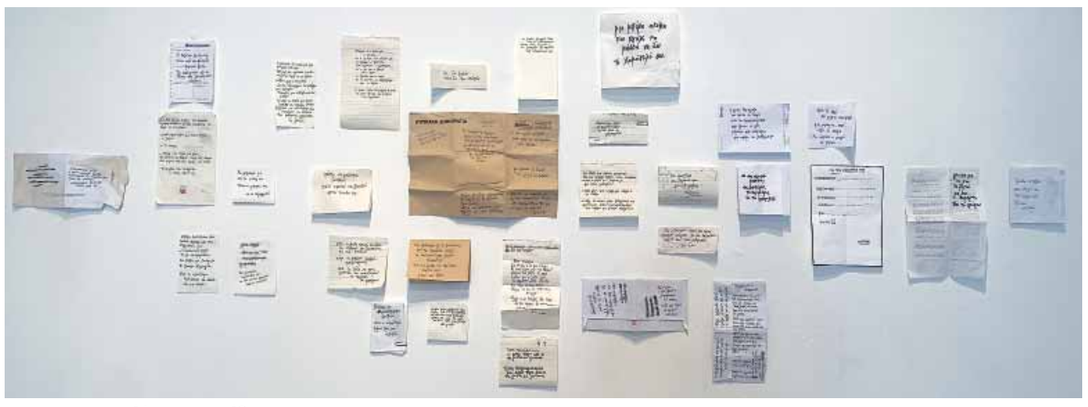
Έργο του Μιχάλη Βρυωνίδη.

Α. Σκουφάρης: Ο Μιχάλης κάνει την εικόνα που έχει, σε ποίημα, σε γραπτό λόγο, εγώ κάνω τον γραπτό λόγο σε εικόνα. Άρα είναι αλληλένδετα με την έννοια του ότι εγώ κάνω κάτι που κάνει και ο Μιχάλης, αλλά αντίστροφα.

Μιχάλης Βρυωνίδης: Η πρόσκληση του Άντρου με χαροποίησε και εξέπληξε ιδιαίτερα. Ήξερα τη δουλειά του και φυσικά τον χώρο του. Τα κείμενά μου, τα στιγμιαία τα γράφω πάνω σε χαρτάκια, ασχέτως εάν τα επιμελούμαι μετά, αλλά αυτά τα χαρτάκια είναι η πρώτη γραφή που θα γράψω σε ένα μπαρ, στο αμάξι, σε ένα πάρκινγκ, τα φυλάω πάντα, διότι αισθητικά μού αρέσουν. Έτσι, αυτό που είχα εγώ στα μυαλό μου το «έπιασε» ο Άντρος από τις αναρτήσεις μου στο Instagram. Πέρα του εάν αυτή η δουλειά συνεχίζεται σε βιβλίο, αυτές είναι φωτογραφίες που ανεβάζω στο Instagram. Οπότε κατά μια έννοια ήταν η συνέχεια της καραντίνας για εμένα. Για δυόμισι-τρεις μήνες ήμουν κλεισμένος στο σπίτι μου –όπως όλοι– χάζευα συνεχώς Facebook και Instagram και επηρεαζόμουν πάρα πολύ από τις ζωές των άλλων. Εάν το σκεφτείς, δεν βλέπαμε τον κόσμο αλλά βλέπαμε τα πιο ενδόμυχά του, τα πιο προσωπικά, τα πιο ιδιαίτερα. Δηλαδή δεν έβλεπα κόσμο έξω, αλλά έβλεπα ότι έφτιαχνε ψωμί, πότε έχει βάψει τα νυχιά του, κτλ. Έμπαινα στα social media και επηρεαζόμουν, ήταν η πηγή έμπνευσής μου. Η πρόσκληση του Άντρου, λοιπόν, μου άρεσε και μάλιστα ο τρόπος που έγινε, διότι δεν με πήρε τηλέφωνο, δεν με έψαξε να με βρει μέσω κοινών φίλων, αλλά μου έστειλε μήνυμα στο Instagram και αυτό για εμένα ήταν μια συνέχεια αυτού του διαδικτυακού κύκλου. Ο Άντρος είδε ότι υπάρχει μια εικαστική πλευρά στον γραπτό λόγο.

Αντρος: Πολλές φορές ένας άνθρωπος, ένας καλλιτέχνης βάζει τον εαυτό σε ένα κουτί και προσπαθεί να έχει τον εαυτό σε αυτό το κουτί. Ένας συγγραφέας μπορεί να σκεφτεί να γράψει ένα βιβλίο και να το παρουσιάσει με έναν «συμβατό» τρόπο, αλλά τελικά υπάρχουν και άλλοι τρόποι που μπορεί κάποιος να παρουσιάσει τη δουλειά του. Πολλές φορές λέμε για το κοινό ότι δεν διαβάζει βιβλία κτλ., πρέπει με ένα τρόπο να φέρεις το κοινό κοντά σου. Μπορείς να βρεις ένα πιο ευρύ κοινό εάν παρουσιάσεις τη δουλειά σου κάπου εναλλακτικά. Για εμένα ήταν σφήνα ο Μιχάλης.

Μιχάλης: Ο κόσμος πράγματι δεν αγοράζει, δεν διαβάζει βιβλία, τα φοβάται, έχουν μείνει κατάλοιπα (προκαταλήψεις) από το σχολείο από τα κλασικά μυθιστορήματα. Με αυτά τα σημειώματα λειτούργησα κάπως σαν δούρειος ίππος.

Πάντα θα υπάρχει έμπνευση

–Μαρία, η δική σου συμμετοχή;

Μαρία: Βρισκόμουν σε μια κατάσταση στην καραντίνα που ήθελα να φτιάξω ένα ρομπότ! Αλλά θυμήθηκα δουλειές που έκανα πιο παλιά που είχαν μια ειρωνική διάθεση. Νομίζω ότι χρειάζεται ο κόσμος κάτι το πιο ανάλαφρο. Όταν έκανα το ρομπότ, το είδα και σαν ένας είδος παιχνιδιού, που μπορεί να σχεδιάσεις κάτι και μπορεί να σε ψυχαγωγήσει ταυτόχρονα. Μπορείς να φτιάξεις κάτι που να μη σου φαίνεται απειλητικό και τρομακτικό, όταν το βλέπεις. Είχα μπει σε αυτή τη διαδικασία να ζωγραφίσω κάτι που θα με ευχαριστούσε και μέσα από αυτή τη δουλειά είχα ξεθάψει κάποια πιο παλιά έργα που τα ξαναδούλεψα, έκανα μια σύνδεση με μια πιο παλιά μου δουλειά. Πάντως, όταν δουλεύω έχω πάντοτε πολλές αμφιβολίες, έχω μια ανασφάλεια. Κάνω πολλά προσχέδια για να καταλήξω στο τελικό. Ενώ ο Αντρέας είναι ακριβώς το αντίθετο.

Α. Σκουφάρης: Εγώ προσωπικά δεν νιώθω αυτή την ανασφάλεια, είμαι πιο εξωστρεφής. Για παράδειγμα ξεκινώ κάτι που έχω μέσα στο μυαλό μου. Δεν το πολυσκέφτομαι απλώς το κάνω. Ξεκινώ και όπως πάει, εάν κάνω λάθος, έκανα και αφήνω το λάθος και προχωρώ. Χτίζω πάνω στο λάθος, το λάθος μπορεί να παραμείνει και να μου αρέσει. Μέσα στον κορωνοϊό έκανα πάρα πολλούς πίνακες, δούλευα συνέχεια. Είχα πολύ χρόνο να κάνω αυτά που θέλω ή να διαβάζω βιβλία, να δω ταινίες που επηρεάζουν τη δουλειά μου. Εγώ δεν κάνω καν προσχέδιά. Δεν προγραμματίζω τι θέλω να κάνω επειδή έτσι είναι ο χαρακτήρας μου. Ο καθένας θέλει να κάνει πράγματα, να δημιουργήσει επειδή είναι κάτι που έχει μέσα του που θέλει να βγει έξω. Εντέλει η ουσία είναι ότι ο καθένας έκανε εκείνο που ήθελε για να προχωρήσει αυτό το πράγμα που περάσαμε. Και για αυτό είναι ο τίτλος αυτής της έκθεσης «We are still Alive».

«Η ουσία είναι ότι ο καθένας έκανε εκείνο που ήθελε για να προχωρήσει αυτό το πράγμα που περάσαμε και γι' αυτό ο τίτλος της έκθεσης «We are still Alive», λέει ο καλλιτέχνης Α. Σκουφάρης.

«Στην καραντίνα που ήθελα να φτιάξω ένα ρομπότ! Αλλά θυμήθηκα δουλειές που έκανα πιο παλιά που είχαν μια ειρωνική διάθεση. Νομίζω ότι χρειάζεται ο κόσμος κάτι το πιο ανάλαφρο», τονίζει η Μ. Κοφτερού.

Μιχάλης: Εγώ νομίζω ότι κάλυψα και τις δύο «σχολές». Διότι έφερα και το πιο χειρόγραφα ακατέργαστα, πρώτη σκέψη, σημειώματα. Αλλά δίπλα είναι η πιο τακτοποιημένη μορφή του γραπτού, το οποίο είναι το ίδιο το βιβλίο.

–Ο κορωνοϊός τι έφερε ή τι θα φέρει στην τέχνη; Ήταν πηγή έμπνευσης;

Μιχάλης: Ο τρόμος έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Εμένα μου αρέσει, είναι πηγή έμπνευσης. Όταν κόσμος βγαίνει από τη βολή του, από την καθημερινότητά του, από τη ρουτίνα του, όσο τρομακτικό και να είναι έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον για κάποιο που παρατηρεί και σχεδιάζει ή καταγράφει.

Άντρος: Στην Ελλάδα και την Κύπρο είναι πολύ τρομακτικά τα πράγματα, ειδικά στο θέμα της τέχνης και συγκεκριμένα στο θέμα πωλήσεων έργων τέχνης. Αλλά πάντα θα υπάρχει έμπνευση και δημιουργία.

Α. Σκουφάρης: Εγώ πηγαίνω στο καφενείο, διότι εκεί βρίσκω έμπνευση. Δεν μπορώ απλώς να κάθομαι σπίτι και να μου έρθει η έμπνευση αλλά πλέον υπάρχει περίπτωση να βρω διότι είναι και το ίντερνετ όπου μπορώ να ψάξω πράγματα. Εγώ όμως ως τύπος, εάν δεν βγω έξω για καιρό να πάω στο καφενείο θα στεγνώσω από την άποψη ότι δεν θα έχω όρεξη να δημιουργήσω.

Μιχάλης: Εμπνέομαι από τον δρόμο, από τη φύση, από τους ανθρώπους. Οι πρωταγωνιστές είναι δίπλα μας.

Μαρία: Και εμένα μου αρέσει να ταξιδεύω, αλλά είμαι περισσότερο του στούντιο. Οι σπουδές μου στη Φιλοσοφία μπήκαν πολύ οργανικά στη δουλειά μου, είχα μάθει να αναλύω και αυτό ωρίμασε τη σκέψη μου και μαζί ωρίμασε και η τέχνη μου.

Ενα εικοσιτετράωρο περιοδείας με τον ηθοποιό Ιεροκλή Μιχαηλίδη

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

09.00
Χτυπάει το ξυπνητήρι. Το κλείνω και κλέβω λίγο ύπνο ακόμη. Καφές (δυστυχώς υποκατάστατο), καθόλου πρωινό, ούτε γυμναστική. Αυτά είναι για τους κανονικούς ανθρώπους. Λίγες κουβέντες με τον Γεράσιμο. Αλλωστε αυτός δεν μιλάει πολύ. Πάντα εγώ μιλάω. Με κοιτάζει τόση ώρα βλοσυρά γιατί τον έβαλα να κόψει τον καφέ, για τις αϋπνίες. Πρέπει να ανεβώ να ετοιμάσω τη βαλίτσα. Πάλι μετακίνηση και πάλι καθυστερημένος. Σήμερα είπα ότι θα κατέβω πέντε λεπτά νωρίτερα αλλά πάλι δεν τα κατάφερα. Ο Γεράσιμος περιμένει και συνήθως –ευτυχώς– δεν διαμαρτύρεται.

10.00
Είμαστε από χθες στην Αθήνα αλλά και πάλι φεύγουμε. Φέτος δεν έχουμε πολλά δρομολόγια με αυτοκίνητο αλλά με πλοίο. Η Πανεπιστημίου αλλάζει, το Σύνταγμα αλλάζει κι εμείς αλλάζουμε. Καλοκαίρι στην πόλη με ζέστη και αφόρητο καυσαέριο. Ευτυχώς με «Το τάβλι» μας δραπετεύουμε. Δεύτερη χρονιά περιοδείας, δεύτερος γύρος, καινούργιες παρτίδες. Από τη μια άκρη της Ελλάδας στην άλλη. Δεν μου αρέσουν οι μετακινήσεις, αλλά τώρα είναι διαφορετικά. Μικρή η παρέα. Με τον Γεράσιμο Σκιαδαρέση και τον Λευτέρη Γιοβανούδη. Ενα δυνατό τρίο. Πέρυσι η εμπειρία ήταν συγκλονιστική: τα νέα μέρη και οι θεατές «έγραψαν» μέσα μας. Το ξανακάνουμε φέτος. Αλλωστε ο Κεχαΐδης δεν μας αφήνει ήσυχους. Μέσα στη ζάλη του ταξιδιού η φράση του Φώντα «Θες να εκμεταλλευτείς έναν άνθρωπο; Βοήθησέ τον» και η απάντηση του Κόλλια «Σωστό» μας ακολουθούν.

12.00
Το τηλέφωνο χτυπά διαρκώς. Συζητήσεις, διαπραγματεύσεις. Ο χειμώνας που έρχεται θα είναι διαφορετικός από τους προηγούμενους. Τι θα γίνει στο θέατρο; Ο κορωνοϊός πέρασε και πάει; Ολοι μαζί αντιστεκόμαστε στον φόβο, στην αγωνία και πάμε μπροστά. Ας τα αφήσω όλα στο πίσω μέρος του μυαλού μου προς το παρόν. Θα δείξει. Ας είμαστε αισιόδοξοι, ας ξεκουραστούμε και ας τα δώσουμε όλα στην παράσταση.

«Τριάντα πέντε χρόνια στο θέατρο και πάλι η ίδια ανησυχία. Αγωνία, συγκέντρωση. Θα πάει καλά; Θα αρέσει; Πόσο κόσμο έχουμε; Ανθρώπινα πράγματα».

14.00
Το ταξίδι συνεχίζεται. Καλοκαίρι, ήλιος. Ευτυχώς που ζούμε σε αυτή τη χώρα. Το αεράκι στο Αιγαίο είναι ανακουφιστικό. Βλέπω τους βόρειους με τι αγωνία έρχονται από τα κρύα, βροχερά μέρη για να ζήσουν αυτό που για εμάς είναι καθημερινότητα. Μακάρι να την αγαπούσαμε και να την προσέχαμε λίγο παραπάνω αυτή τη χώρα... Και πάλι «Το τάβλι» του Δημήτρη Κεχαΐδη. Μια κωμωδία χαρακτήρων, όπου αποδίδεται γλαφυρά η νεοελληνική πραγματικότητα και το ενδόμυχο όνειρο του Νεοέλληνα «να πιάσει την καλή». Οι δυο μας στη σκηνή αναμετριόμαστε με τους ήρωές μας. Ο Φώντας και ο Κόλιας, αυθεντικοί, λαϊκοί, οικείοι, αναγνωρίσιμοι, τραγικοί και κωμικοί συνάμα, συνοψίζουν την ουσία της νεοελληνικής φιλοσοφίας.

14.30
Πάνω στο πλοίο καθόμαστε σε μια γωνιά ολομόναχοι και «περνάμε» τα λόγια μας. Ολο και κάτι καινούργιο, μια λεπτομέρεια, ίσως, βρίσκουμε.

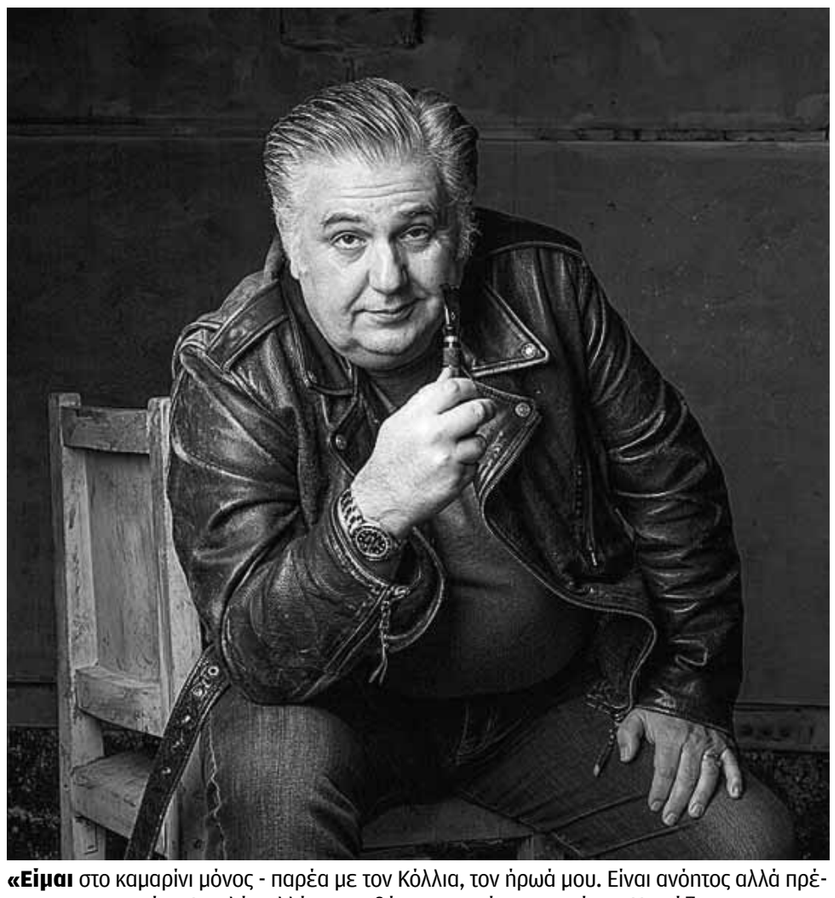

«Είμαι στο καμαρίνι μόνος - παρέα με τον Κόλλια, τον ήρωά μου. Είναι ανόητος αλλά πρέπει να τον αγαπάω. Αφελής αλλά συμπαθής, σκοτεινός και χαμένος. Χρειάζεται να τον στηρίξω», λέει ο Ιεροκλής Μιχαηλίδης.

Η πρόβα αρχίζει. Εκτός από τις ατάκες μας, μοιραζόμαστε και τις σκέψεις μας. Τι άλλαξε στο τόπο μας από τότε που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά «Το τάβλι» στο Θέατρο Τέχνης, τον Φεβρουάριο του 1972, μεσούσης της δικτατορίας; Οπως και να 'χει θα υπάρχουν πάντα άνθρωποι που θα ονειρεύονται να στήσουν μαζί μια κομπίνα, με στόχο τα μεγάλα κέρδη και την είσοδο στην υψηλή κοινωνία. Διαχρονικό απωθημένο; Ισως...

18.30
Ενα ποτήρι νερό, ένα αστείο και φύγαμε. Εχουμε βραδινή παράσταση. Ο σκηνοθέτης μας ενημερώνει για τις τελευταίες λεπτομέρειες. Στο θέατρο οι διορθώσεις, ένας τόνος διαφορετικός, δίνουν νέα ζωή στην παράσταση. Κι αυτό θέλουμε.

19.00
Αποσύρομαι. Σύντομη ξεκούραση. Απομένουν δύο ωρίτσες για να ανέβουμε στη σκηνή. Τριάντα πέντε χρόνια στο θέατρο και πάλι η ίδια ανησυχία. Αγωνία, συγκέντρωση. Θα πάει καλά; Θα αρέσει; Πόσο κόσμο έχουμε; Ανθρώπινα πράγματα.

20.00
Είμαι στο καμαρίνι μόνος – παρέα με τον Κόλλια, τον ήρωά μου. Είναι ανόητος αλλά πρέπει να τον αγαπάω. Αφελής αλλά συμπαθής, σκοτεινός και χαμένος. Χρειάζεται να τον στηρίξω. Οπως και όλους τους χαρακτήρες που αναλαμβάνουμε να φέρουμε στη σκηνή. Είσαι διαρκώς μαζί τους, σε βασανίζουν, ζεις τη ζωή τους.

21.00
Τρίτο κουδούνι. Τα ξεχνάμε όλα και μπαίνουμε στο γήπεδο. Παρ' όλες τις δυσκολίες, πάντα υπάρχει και η χαρά. Να κατορθώσεις όλο αυτό να γίνει παιχνίδι αληθινό, πιστευτό. Ζητούμενο; Η απόλαυση των θεατών. Αλλιώς εκείνοι φεύγουν δυσαρεστημένοι κι εσύ μένεις δυστυχής. Το πάθος σώζει. Ο έλεγχος όμως είναι απαραίτητος.

23.00
Η παράσταση τελείωσε. Απολογισμός. Αύριο θα παίξουμε καλύτερα. Είναι η στιγμή της χαλάρωσης τώρα. Το μεγάλο διάλειμμα έως την επομένη φορά που θα ανεβούμε στη σκηνή. Οι μόνες ώρες που χωρίς άγχος –και μια μπίρα– μπορείς να ηρεμήσεις, αφήνοντας όλες τις σκέψεις που σε ακολουθούν και τα ερωτήματα που ψάχνουν να βρουν απαντήσεις. Η καλή παρέα είναι παρηγορητική. Πάλι σε καινούργιο χώρο θα κοιμηθώ. Ο ύπνος είναι δύσκολος, το ταξίδι όμως συνεχίζεται. Οπως, άλλωστε, συμβαίνει κάθε βράδυ και στο δικό σου γνώριμο δωμάτιο...

Ο Ιεροκλής Μιχαηλίδης και ο Γεράσιμος Σκιαδαρέσης περιοδεύουν ανά την Ελλάδα με «Το τάβλι» του Δημήτρη Κεχαΐδη, σε σκηνοθεσία Λευτέρη Γιοβανούδη.

Η λαχτάρα για τη ζωή σε πρώτο πλάνο

Το road trip μιας ιδιαίτερης ανδροπαρέας

Ελα όπως είσαι ★★★
ΚΩΜΩΔΙΑ (2019)
Σκηνοθεσία: Ρίτσαρντ Γουόνγκ
Ερμηνείες: Γκραντ Ροζενμάγιερ, Ράβι Πατέλ, Γκάμπουρεϊ Σιντιμπέ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η βραβευμένη βελγική ταινία «Hasta La Vista» αποκτά την αμερικανική εκδοχή της, διά χειρός Ρίτσαρντ Γουόνγκ («To the Bone»), σε ένα γλυκόπικρο φιλμ δρόμου με ιδιαίτερους πρωταγωνιστές. Ο Σκότι, ο Ματ και ο Μο είναι τρεις νεαροί άνδρες, με διαφορετικούς βαθμούς αναπηρίας και ένα κοινό πρόβλημα: είναι όλοι τους παρθένοι, κάτι το οποίο σκοπεύουν να αλλάξουν με ένα ταξίδι βόρεια, στο Μόντρεαλ του Καναδά, όπου ένας ειδικευμένος οίκος ανοχής προσφέρει τις σχετικές υπηρεσίες. Ετσι, παρά τους δισταγμούς και κρυφά από τους γονείς τους, η παρέα μπαίνει στο βανάκι, με την πληθωρική Σαμ πίσω από το τιμόνι και η περιπέτεια ξεκινά.

Ξεκινώντας από τα βασικά συστατικά των ταινιών δρόμου –και ειδικά εκείνων που αφορούν ανδροπαρέες– η ταινία του Γουόνγκ καταφέρνει να τα παντρέψει αρκετά ταιριαστά με το πραγματικό θέμα της: τη λαχτάρα για ζωή και αξιοπρέπεια, ακόμα και όταν τα εμπόδια που ορθώνονται μπροστά στον άνθρωπο μοιάζουν πραγματικά ανυπέρβλητα. Οχι τυχαία, ο τετραπληγικός Σκότι, με ελάχιστη κινητικότητα στο κορμί του, είναι ο πιο διασκεδαστικός και τολμηρός από τους χαρακτήρες.

Το χιούμορ φυσικά εδώ είναι στις περισσότερες περιπτώσεις πικρό και μαύρο, ωστόσο σχεδόν πάντα καταφέρνει να φωτίσει ακόμα και τις πιο δύσκολες καταστάσεις.

Ο ίδιος ο σκηνοθέτης το περιγράφει ως εξής: «Αυτή η υπόγεια χαρά που διαπερνούσε την ιστορία και το πάθος που κρυβόταν σε κάθε σελίδα, ίσως να είναι και εκείνα τα στοιχεία που έκαναν την ταινία να φαίνεται εύκολη, γιατί στην πραγματικότητα δεν είναι καθόλου.

Είχε μια φιλοδοξία "στριμωγμένη" κάπου ανάμεσα στο κωμικό στοιχείο που δημιουργεί το μεταξύ τους δέσιμο και στην περιπέτεια ενός τέτοιου ταξιδιού. Ολοι μας έχουμε δει και αγαπήσει ταινίες με road trips, πολλές από αυτές με άνδρες ήρωες που απλά θέλουν να "γίνουν λιώμα". Και κάπου εκεί κατάλαβα, ότι συνδέοντας αυτά τα στοιχεία, στο "Ελα όπως είσαι", θα γινόταν κάτι τελείως διαφορετικό, θα έφτανε την εμπειρία (τους) σε ένα διαφορετικό επίπεδο. Είναι ένα ταξίδι για ανθρώπους που βρίσκονται στο περιθώριο, αλλά δείχνουν να περνούν καλά εκεί».

Και φυσικά υπάρχει ο χαρακτήρας της Σαμ. Η Γκάμπουρεϊ Σιντιμπέ, η οποία έγινε παγκοσμίως διάσημη με την οσκαρική της υποψηφιότητα για τη «Μονάκριβη» (2009), ερμηνεύει εδώ μια τσαμπουκαλού οδηγό και πρώην νοσοκόμα, η οποία, εκτός από άλλο ένα ετερόκλητο μέλος της παρέας, δίνει στο τρίο αυτή την έξτρα ώθηση που χρειάζεται για να συνεχίσει τη μικρή του οδύσσεια.

Ο Σκότι, ο Ματ και ο Μο είναι τρεις νεαροί άνδρες, με διαφορετικούς βαθμούς αναπηρίας και ένα κοινό πρόβλημα: είναι όλοι τους παρθένοι, κάτι το οποίο σκοπεύουν να αλλάξουν με ένα ταξίδι στο Μόντρεαλ του Καναδά, όπου ένας ειδικευμένος οίκος ανοχής προσφέρει τις σχετικές υπηρεσίες.

HOME CINEMA

Περιπέτειες για εφήβους και... αθάνατους πολεμιστές

Καλοκαιρινές νύχτες
ΔΡΑΜΑ (2017)
Σκηνοθεσία: Ελάιζα Μπάινουμ
Ερμηνείες: Τιμοτέ Σαλαμέ, Μάικα Μονρό, Αλεξ Ρο

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το γεμάτο καλοκαίρι και εφηβικές ορμόνες ντεμπούτο του Ελάιζα Μπάινουμ, με τον Τιμοτέ Σαλαμέ στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Ο νεαρός Ντάνιελ έχει μόλις τελειώσει το λύκειο και παραθερίζει στο σπίτι της θείας του, σε μια λουτρόπολη της Πολιτείας της Μασαχουσέτης. Ελαφρώς χαμένος και με τα δικά του προβλήματα στο μυαλό, θα «κολλήσει» τελικά με τον Χάντερ, τον «νταή» της περιοχής, ο οποίος βγάζει χρήματα πουλώντας μαριχουάνα στους τουρίστες. Σύντομα, οι δυο τους θα γίνουν επιτυχημένοι συνέταιροι, όμως τα πάντα περιπλέκονται όταν ο Ντάνιελ ερωτεύεται την κούκλα αδελφή του Χάντερ. Θερμοκρασίες που όλο και αυξάνονται –κυριολεκτικά και μεταφορικά–, ναρκωτικά, καυτά γυναικεία σορτσάκια, εφηβική απερισκεψία και αρκετά ακόμη... ναρκωτικά: αυτό είναι το σκηνικό ενός φιλμ σίγουρα ατμοσφαιρικού, δίχως πάντως να ξεχωρίζει ιδιαίτερα από τα υπόλοιπα του είδους. Ο Τιμοτέ Σαλαμέ («Να με φωνάζεις με τ' όνομά σου») είναι εξαιρετικός ισορροπώντας ανάμεσα στη διαρκή νευρικότητα και το απόλυτο κουλ – άλλωστε εδώ το πρόβλημα είναι πως έχει να τα βγάλει πέρα με το «κακό» κορίτσι (Μάικα Μονρό) και όχι με τη συνηθισμένη πριγκίπισσα του παραμυθιού. Καθώς η δράση κορυφώνεται προς το τέλος, μια γιγάντια καταιγίδα, εμφανώς συμβολική, έρχεται να σφραγίσει αυτό το παλαβό καλοκαίρι.

Επάνω, ο Ελάιζα Μπάινουμ μας συστήνεται μέσα από τις «Καλοκαιρινές νύχτες» που προβάλλονται στο Cinobo. Κάτω, η Σαρλίζ Θέρον πρωταγωνιστεί στο «The Old Guard» του Netflix.

The Old Guard ★★★
ΔΡΑΣΗΣ (2020)
Σκηνοθεσία: Τζίνα Πρινς-Μπάιθγουντ
Ερμηνείες: Σαρλίζ Θέρον, Ματίας Σόνερτς, Λούκα Μαρινέλι

Μία από τις αρτιότερες ταινίες δράσης που μας έχει σερβίρει τον τελευταίο καιρό το Netflix είναι όντως τέτοια χάρη στην καταλυτική παρουσία της Σαρλίζ Θέρον. Η χολιγουντιανή σταρ, που έχει αποδείξει ξανά στο παρελθόν ότι μπορεί να γίνει εξαιρετική action hero, υποδύεται εδώ την Ανδρομάχη, μια αθάνατη πολεμίστρια, επικεφαλής μιας εξίσου αθάνατης ομάδας επιλέκτων, οι οποίοι ταξιδεύουν στους αιώνες βάζοντας σε τάξη, με τα όπλα εννοείται, τα στραβά του κόσμου. Μέχρι που στη σύγχρονη εποχή ένας αδίστακτος φαρμακοβιομήχανος έχει τη φαεινή ιδέα να τους αξιοποιήσει ως πειραματόζωα προκειμένου να ξεκλειδώσει τα μυστικά του μοναδικού χαρίσματός τους.

Βασισμένο σε χαρακτήρες κόμικ, το φιλμ ισορροπεί ανάμεσα στην καθαρή δράση –αρκούντως καλογυρισμένη– και σε επιμέρους σχόλια που έχουν να κάνουν με το καθήκον, τον θάνατο, ακόμα και την αγάπη, η οποία μάλιστα, πρωτοτυπώντας για ταινία του είδους, είναι εδώ απροκάλυπτα ομοφυλοφιλική. Προσεγμένοι δε είναι και οι δεύτεροι χαρακτήρες, ερμηνευμένοι από Ευρωπαίους ηθοποιούς όπως ο Ματίας Σόνερτς και ο βραβευμένος στη Βενετία Λούκα Μαρινέλι. Σε κάθε περίπτωση, το τελικό κοκτέιλ εγγυάται ένα ξέγνοιαστο δίωρο, σαφώς ανώτερο από τα περισσότερα παρόμοια που θα βρει κανείς στη διαδικτυακή πλατφόρμα.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.15 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
11.00 EU4U, II - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή.
12.00 Στην άκρη του παράδεισου - (Ε) Κυπριακή σειρά.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
13.55 1974, Παρασκευή 26 Ιουλίου - (Ε)
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 Art Café, III - (Ε) Εκπομπή πολιτισμού.
15.15 Σπίτι στη φύση, III - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή.
15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.00 Μαζί / Birlikte Δικοινοτική εκπομπή.
17.55 1974, Παρασκευή 26 Ιουλίου - (Ε)
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.25 Η κυρά του μεταξιού - (Ε) Δραματική σειρά εποχής.
18.50 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
19.25 Οι γενιές της σιωπής Δραματική σειρά εποχής.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.05 1974, Παρασκευή 26 Ιουλίου - (Ε)
21.15 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
22.55 1974, Παρασκευή 26 Ιουλίου - (Ε)
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.15 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
23.45 Μαζί / Birlikte - (Ε)

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 Εγώ η Λητώ Δομέστικα
07.30 Το λουρί του Σωκράτη Χορευτική παράσταση.
08.55 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσπερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Ιστορίες του χωρκού-(Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.30 Μανώλης και Κατίνα-(Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
17.00 Ένα μήλο την ημέρα -(Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
17.55 Catherine's Family Kitchen Σειρά μαγειρικής.
18.20 Μονόλογοι - (Ε) Πολιτιστικές εκπομπές, με τους Κωστή Κολώτα και Κώστα Χαραλαμπίδη.
18.55 National Geographic Finding the Lost Da Vinci Ντοκιμαντέρ.
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
21.05 Εγώ η Λητώ Δομέστικα Κυπριακή σειρά, με τους Στέλιο Καυκαρίδη, Λένια Σορόκου, κ.ά.
22.00 Ευθέως - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή.
23.00 National Geographic Finding the Lost Da Vinci
23.45 Μονόλογοι - (Ε)
00.20 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
00.40 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

22.00 Οι μπάτσοι της συμφοράς
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Kitchen Health Εκπομπή μαγειρικής, με τη Μαρία Εκμεκτσίογλου.
10.20 Life is a beach Ταξιδιωτική εκπομπή με τους Χάρη Κιαγιαδάκη, Αλέξανδρο Προκοπάκη, Γιάννη Βαρελά.
11.20 Μπάτσο αγάπη μου - (Ε) Κωμική σειρά.
12.20 Για πάντα παιδιά - (Ε) Κωμική σειρά.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Εικόνες - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
16.00 Την τύχη μου μέσα - (Ε) Κωμική σειρά.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 Travel Time - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Χάρη Αριστείδου.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Αλέξ. Ταραμουντά.
20.10 OMEGA NEWS
21.10 OMEGA Troll Show - (Ε) Σατιρική εκπομπή, με τους Μαρίνο Χατζηβασιλείου, Κωνσταντίνο Τσιολή.
22.00 Οι μπάτσοι της συμφοράς (Cop Out). Κωμωδία, με τους Μπρους Γουίλις, Τρέισι Μόργκαν, κ.ά.
00.10 It's showtime - (Ε) Μουσικοχορευτικό show.
02.00 Μουσικό κουτί - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

22.10 La Pasta Pomilωri
06.00 Πρωινή ενημέρωση
06.20 Papa A Toda Madre Κωμική μεξικανική σειρά.
08.00 Πέτα τη φριτέζα - (Ε) Κωμική σειρά.
08.50 La Pasta Pomilωri - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
09.40 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά.
10.15 Δεληγιάννειο Παρθεναγωγείο - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή.
12.50 Food n' friends Εκποπή μαγειρικής με τους Δημήτρη Σκαρμούτσο και Ηλία Φουντούλη.
13.45 Football stories - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
14.40 Την πάτησα - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
15.20 Λίτσα.Com - (Ε)
16.50 Papa A Toda Madre Κωμική μεξικανική σειρά.
18.00 Τα νέα του ΑΝΤ1 σε 10΄
18.10 Συνέχεια της σειράς
19.15 Άγριες μέλισσες - (Ε) Ελληνική σειρά.
20.20 Τα νέα του ΑΝΤ1
21.20 Πέτα τη φριτέζα (Ε) Κωμική σειρά.
22.10 La Pasta Pomilωri - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
23.00 Game of Thrones, VII Δραματική σειρά.
00.00 Τίτλοι ειδήσεων
00.10 Best Friend's Fear - (Ε)
01.00 Στο καλό γλυκιά μου συμπεθέρα - (Ε)
02.00 Ο γητευτής - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.20 Στην υγειά μας ρε παιδιά
05.20 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
06.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
07.00 Περί ορέξεως - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Ανδρέα Δημητρόπουλο και τη Γιώτα Δαμιανού.
08.00 Παντρεμένοι κι οι δυο Κωμική σειρά.
08.40 Κόκκινο ποδήλατο - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
09.30 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.30 Στο χωρκόν μας - (Ε) Κυπριακή σειρά.
12.30 Προορισμός Ευτυχία - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
13.20 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
14.50 Ζωή ποδήλατο - (Ε) Κωμική σειρά.
15.50 Οι Τάκκοι - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.50 Happy Traveller - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.50 Guess my age - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 Guess my age (Συνέχεια)
18.50 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
20.10 Τομές στα γεγονότα
21.20 Στην υγειά μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σπύρο Παπαδόπουλο.
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 Άλλα λόγια θκειε παπά (Ε)
01.30 My Style Rocks (Ε)
04.00 Καταιγίδα (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Το πιο λαμπρό αστέρι
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε) Εκποπή μαγειρικής.
06.30 Έρωτας με επιδότηση ΟΓΑ Κωμική σειρά.
07.15 60' Ελλάδα - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.30 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
09.30 Παράδοση κατ' οίκον (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
10.30 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
11.15 Πάμε πακέτο - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
13.40 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
14.30 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.10 Η Αλίκη στο ναυτικό - (Ε) Ελληνική ταινία,.
16.45 Η φαμίλια - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.10 Το σόι σου - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
19.30 Aki's Food Tour Εκποπή μαγειρικής.
20.20 ALPHA NEWS
21.20 Το πιο λαμπρό αστέρι Ελληνική ταινία, με τους Αλίκη Βουγιουκλάκη, Αλέκο Αλεξανδράκη, κ.ά.
22.45 Κάρμα - (Ε) Κοινωνική σειρά.
23.45 Μεσάνυχτα Late night εκπομπή.
01.30 Οι ιστορίες του αστυνόμου Μπέκα - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.50 Τηλεαγορά
08.00 Ο μεγαλοπόδαρος
09.45 Διακοπές στο Λας Βέγκας
11.30 Τηλεαγορά
12.05 Σιδηρά κυρία
14.00 Τηλεαγορά
15.15 Λαγοπόδαρος
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Το τέλος του χρόνου
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Άρωμα γυναίκας
01.00 Ξένη ταινία
03.15 Ξένη ταινία

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.40 Παιδική ζώνη
09.35 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Travel Guide
13.45 ANNITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, II - (Ε)
20.25 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Blood work
00.30 Nights In Rodanthe
02.20 Ξένες σειρές
04.55 Video Clips

THT ΤΗΛ.: 22270745

06.00 Sashatanya
07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Comedy Woman Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Comedy Club
18.00 Patriot - Κωμική σειρά.
20.00 Κάποτε στη Ρωσία Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 Stand Up Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Σπίτι 2 Reality Show
02.00 Stand Up
03.00 THT Best

MOVIES BEST

21.00 The Dinner
06.30 Chappaquiddick
08.30 L'Homme Fidele
10.00 Roots - Ep. 5 & 6
11.50 Reformation (Part 1)
13.30 Short Fuse
15.10 Capital - Ep. 1-4
19.00 Prodigal Girl
21.00 The Dinner
23.05 Secuestro (Boy Missing)
00.00 Deutschland 86 - Ep. 8
01.00 Reformation (Part 1)
02.45 Capital - Ep. 1-4

GREEK CINEMA

22.00 Μια τρελή οικογένεια
05.35 Ο αγκαλίτσας
07.05 Ένα νερό κυρα-Βαγγελιώ
08.35 Η φωνή της καρδιάς
10.00 Ένας κλέφτης στον παράδεισο
11.35 Ούτε γάτα, ούτε ζημιά
13.10 Η προσφυγοπούλα
15.05 Τον παλιό εκείνο καιρό
16.35 Ο Πατούχας
18.15 Είσαι στην Ε.Ο.Κ, μάθε για την Ε.Ο.Κ
20.05 Ο μάγκας με το τρίκυκλο
22.00 Μια τρελή οικογένεια
23.50 Οι σφαίρες δεν γυρίζουν πίσω
01.30 Λάθος στον έρωτα
02.50 Μεγάλοι δρόμοι, της φτώχειας

Πανκ, η αισθητική της οργής

Ο συλλέκτης Αντριου Κριβίν μιλάει για το μουσικό κίνημα που ταρακούνησε την Αγγλία και την Αμερική τη δεκαετία το '70

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Αλήθεια, έχετε ακούσει τον πρώτο, ομώνυμο δίσκο των The Clash; Κυκλοφόρησε στην Αγγλία τον Απρίλιο του 1977 και περιείχε αρκετά από τα συστατικά που θα έκαναν το μουσικό ιδίωμα του πανκ, αν μη τι άλλο, αλησμόνητο: τις απλές αλλά απερίφραστες μελωδίες, τους λυσσασμένους αλλά λυτρωτικούς για το σώμα ρυθμούς, τα ανυπόκριτα αιτήματα για δικαιοσύνη, διατυπωμένα μέσα από στίχους που, ο τραγουδιστής και κιθαρίστας Τζο Στράμερ, έφτυνε χαρούμενα στη βρετανική κοινωνία της εποχής.

Δεν συμφωνούσαν όλοι φυσικά. Ο Αντριου Κριβίν, ένας 16χρονος Νεοϋορκέζος που περνούσε τα καλοκαίρια του στους συγγενείς του, στο Λονδίνο, πίστευε τότε, ότι ο πρώτος δίσκος των Clash ήταν απλώς θόρυβος. Τον πρωτοάκουσε στην μπουτίκ «BOY», που διαχειριζόταν ο ξάδερφός του Τζον Κριβίν και που μαζί με το κατάστημα ρούχων «Seditionaries» της Βίβιαν Γουέστγουντ και του Μάλκολμ Μακλάρεν, αποτελούσε δημοφιλές στέκι του πανκ κινήματος.

Επειτα πάντως από μερικές ακροάσεις, ο Αντριου άλλαξε γνώμη. «Την τρίτη μέρα ένιωθα ότι αυτό έψαχνα, ότι αυτή είναι η μουσική μου», λέει σήμερα στην «Κ». «Ηταν ο πρώτος πανκ δίσκος που αγόρασα. Σύντομα άρχισα να μαζεύω φυλλάδια συναυλιών από κλαμπ ή αφίσες από δισκάδικα. Το πρώτο μου συλλεκτικό αντικείμενο ήταν το 45άρι δισκάκι του "Anarchy in the UK" των Sex Pistols. Είχα δώσει επτά λίρες, μια μικρή περιουσία. Και είναι συλλεκτικό, γιατί όταν η EMI διέκοψε το συμβόλαιό τους, κατέστρεψε όσα αντίτυπα είχαν απομείνει».

Εντυπωσιακή συλλογή

Σήμερα, ο Αντριου Κριβίν είναι ο περήφανος κάτοχος μιας συλλογής με πανκ αναμνηστικά κάθε είδους, που αγγίζουν τον εντυπωσιακό αριθμό των 4.000 κομματιών. Πολλά από αυτά ο Κριβίν τα συγκέντρωσε μεταξύ 1977 και 1982, όταν το πανκ ήταν στα ντουζένια του και εκείνος ένας χαρούμενος φοιτητής του πανεπιστημίου της East Anglia, που ενώ στο περίφημο CBGB της Νέας Υόρκης παρακολουθούσε συναυλίες των Ramones, Cramps ή Blondie, στην Αγγλία έβλεπε τους Pistols, τους Clash και αργότερα τους Cure, Echo & the Bunnymen, Joy Division, Gang of Four, OMD και άλλους θρύλους της post-punk σκηνής.

Τον περασμένο Απρίλιο, ο Κριβίν κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Pavillion το πολυσέλιδο λεύκωμα «Too Fast to Live Too Young to Die: Punk & post punk graphics, 1976-1986», το οποίο περιλαμβάνει έναν μικρό θησαυρό από αφίσες και κονκάρδες, εξώφυλλα δίσκων και φανζίν, φλάιερ, αποκόμματα εισιτηρίων και αυτοκόλλητα, τα περισσότερα σχεδιασμένα από ντιζάινερ που τότε έκαναν τα πρώτα τους βήματα, αλλά αργότερα έγιναν σημαίνοντες εκπρόσωποι του χώρου.

Ο Πίτερ Σάβιλ, υπεύθυνος για το κλασικό εξώφυλλο του «Unkown Pleasures» των Joy Division, που σχεδίασε και το εξώφυλλο του λευκώματος μαζί με τον Μάλκολμ Γκάρετ, γραφίστα των Buzzcocks, των Magazine ή των Duran Duran, αλλά και ο Σεμπάστιαν Κόνραν, συνεργάτης των Clash ή ο Τζέιμι Ράιντ, εικονογράφος του «Never mind the bollocks, here's the Sex Pistols», είναι μερικοί από αυτούς.

«Ειδικά οι αφίσες είναι καθαρή τέχνη, κάτι που το διαπιστώνεις αν τους αφαιρέσεις τον λογότυπο της μπάντας ή της εταιρείας», παρατηρεί ο Αντριου Κριβίν. Ο ίδιος δεν έχει σπουδάσει γραφιστική, βιοπορίζεται ως τραπεζικός για αυτό και ανέθεσε τα κείμενα του λευκώματος σε γνώστες όπως ο πρώην καλλιτεχνικός διευθυντής των

«Οι μουσικοί του πανκ ήθελαν να εξοργίσουν τους γονείς τους και τα μεγαλύτερα αδέλφια τους», σχολιάζει ο Αντριου Κριβίν. «Εξεγείρονταν απέναντι στη γενιά των baby boomers που απλώς υπερηφανεύονταν για τον πόλεμο και απέναντι στους χίπηδες».

Clash, Sex Pistols, Ramones, Cramps, Joy Division, Cure, Damned, Dead Boys: «Εδώ υπήρχε ένα κίνημα αυθεντικό που επιστράτευε τη μουσική, τη μόδα και το ντιζάιν».

New York Times Στίβεν Χέλερ, ο καθηγητής του London College of Communication Ράσελ Μπέστλι, αλλά και ο Κόνραν ή ο Γκάρετ που αναφέραμε προηγουμένως.

Ωστόσο, ο Κριβίν λέει με ασφάλεια το εξής: «η εικονογραφία του πανκ χαρακτηρίζεται από έντονη, ποικιλόμορφη και δεξιοτεχνική τυπογραφία, που δεν βασίζεται στην ευκολία της φωτογραφίας και σου αφήνει την αίσθηση του χειροποίητου. Οσοι επίσης σχεδίαζαν αφίσες πανκ συγκροτημάτων φρόντιζαν να μην είναι ίδιες με τους δίσκους. Οι επιρροές τους περιλάμβαναν κυρίως την ποπ αρτ και τους ντανταϊστές, αλλά και τον φουτουρισμό, τον γερμανικό εξπρεσιονισμό ή τη ρωσική πρωτοπορία. Δεν αντέγραφαν την αισθητική τους, αλλά τη φιλτράριζαν μέσα από τη φαντασία τους, χωρίς να βασίζονται αποκλειστικά στη λογική του do-it-yourself. Πολλοί από εκείνους τους ντιζάινερ είχαν σπουδάσει σε σχολές καλών τεχνών, οι οποίες είχαν δημιουργηθεί στη μεταπολεμική Αγγλία, στο πλαίσιο της πεποίθησης ότι η τέχνη εμπλουτίζει την κοινωνία».

Οπως σημειώνει ο Αντριου στο λεύκωμά του, το πανκ ήταν ίσως το πρώτο νεολαιίστικο κίνημα που συνδύαζε τόσο επιτυχώς τη μουσική, τη μόδα και τη γραφιστική, την εικονογραφία. Αν τον ρωτήσεις για τον ριζοσπαστισμό της πανκ αισθητικής, για τις γενεσιουργές αιτίες της, δεν θα απαντήσει με τα προφανή. «Η Θάτσερ και ο Ρέιγκαν ανέλαβαν την εξουσία το 1979 και το 1981, ενώ οι πρώτες πανκ συναυλίες στη Βρετανία έγιναν το 1975», τονίζει.

«Υπήρχε χώρος»

«Η οικονομική ανασφάλεια, η ανεργία και το ζοφερό μέλλον απασχολούσαν τους νέους της Αγγλίας και της Αμερικής ήδη από τη δεκαετία του '70. Οι μεγαλύτερες γενιές τους είχαν απογοητεύσει και η πολιτική είχε απομαγευθεί. Η σημαντική τέχνη προκύπτει όταν οι άνθρωποι φοβούνται, έχουν θυμό. Επομένως τότε υπήρχε χώρος για την αισθητική του πανκ, η οποία ενισχύθηκε από σχεδιαστές που δεν εργάζονταν σε δισκογραφικές που κυκλοφορούσαν ταυτόχρονα κλασική μουσική και κάντρι, όπως συνέβαινε στα '60s. Εδώ υπήρχε ένα κίνημα αυθεντικό, που επιστράτευε τη μουσική, τη μόδα και το ντιζάιν και τα στελέχη των δισκογραφικών είχαν αντιληφθεί ότι αν ανακατευθούν, θα τα κάνουν

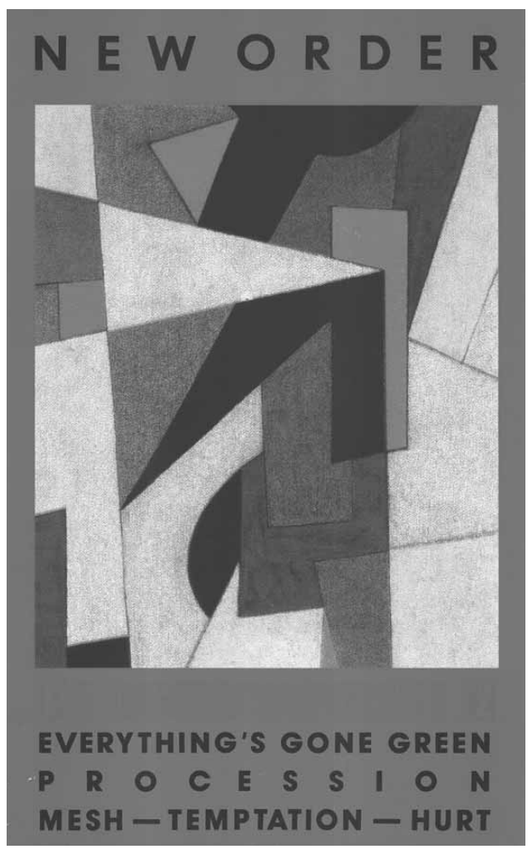

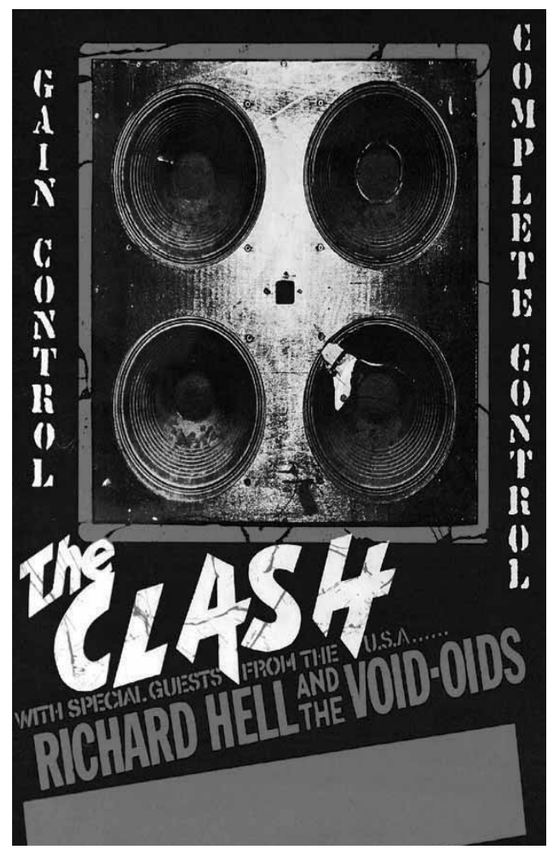

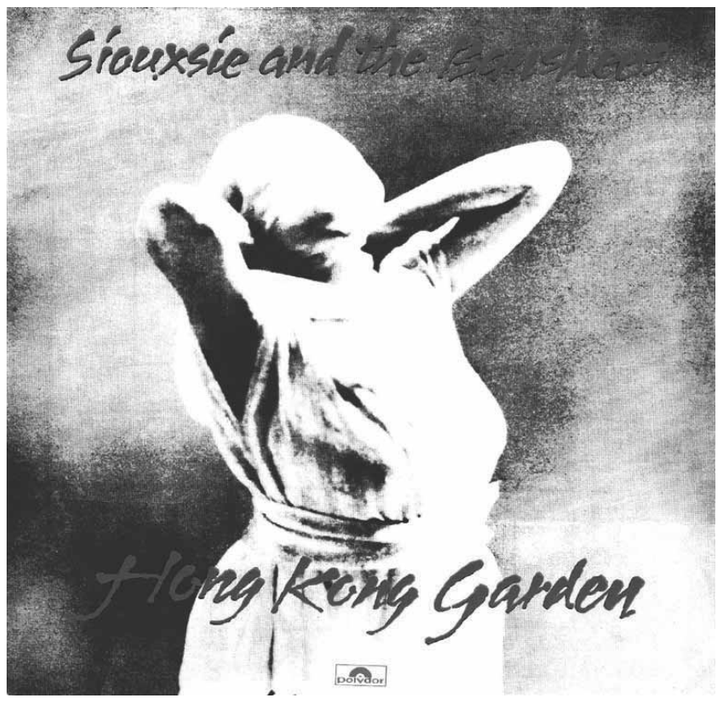

«Η εικονογραφία του πανκ χαρακτηρίζεται από έντονη, ποικιλόμορφη και δεξιοτεχνική τυπογραφία, που δεν βασίζεται στην ευκολία της φωτογραφίας και σου αφήνει την αίσθηση του χειροποίητου. Οι επιρροές περιελάμβαναν κυρίως την ποπ αρτ και τους ντανταϊστές, αλλά και τον φουτουρισμό, τον γερμανικό εξπρεσιονισμό ή τη ρωσική πρωτοπορία».

μαντάρα. Ετσι, οι Buzzcocks, οι Clash, οι Joy Division είχαν τους δικούς του ντιζάινερ, που ήταν φίλοι τους. Λειτουργούσαν σαν μέλη της μπάντας, βρίσκονταν σε διάλογο με το συγκρότημα και γνώριζαν πώς να απεικονίσουν το μουσικό του ύφος».

Δεν χρειάζεται να είσαι ειδικός:

μια ματιά στο λεύκωμα αρκεί για να καταλάβεις ότι όσα απεικονίζονται αντανακλούσαν ταυτόχρονα ένα προσωπικό στυλ και μια ολόκληρη εποχή ή ένα καλλιτεχνικό ρεύμα.

Μπορείς εδώ να βρεις ένα πόστερ από την κοινή περιοδεία των Damned και των Dead Boys το

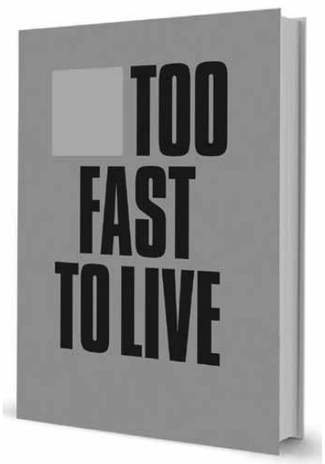

Το 352 σελίδων λεύκωμα «Too Fast to Live Too Young to Die: Punk & post punk graphics, 1976-1986» (εκδ. Pavilion) περιλαμβάνει έναν μικρό θησαυρό από αφίσες και κονκάρδες, εξώφυλλα δίσκων, φανζίν, φλάιερ, αποκόμματα εισιτηρίων κ.λπ.

«Οι μεγαλύτερες γενιές τους είχαν απογοητεύσει και η πολιτική είχε απομαγευθεί. Η σημαντική τέχνη προκύπτει όταν οι άνθρωποι φοβούνται, έχουν θυμό».

1977, επηρεασμένο από τις αφίσες του Σολ Μπας για τις ταινίες του Χίτσκοκ, καθώς και το εξώφυλλο του EP «1981-1982» των New Order, που σαν να παραπέμπει σε ρωσικό κονστρουκτιβισμό.

Μπορείς όμως να δεις και μια αφίσα για το άλμπουμ «Days in Europa» των The Skids, η οποία θυμίζει τις αφίσες που φιλοτέχνησε ο Λούντβιχ Χόλβαϊν για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1936 στο Βερολίνο. Αν θυμηθούμε και τα ναζιστικά σύμβολα που είχαν χρησιμοποιήσει ο Σιντ Βίσιους ή η Siouxsie Sioux, ένα ερώτημα για τη μικρή, περιστασιακή γέφυρα μεταξύ πανκ αισθητικής και του λεγόμενου «Nazi chic», προκύπτει αβίαστα.

«Οι μουσικοί του πανκ ήθελαν να εξοργίσουν τους γονείς τους και τα μεγαλύτερα αδέλφια τους», σχολιάζει ο Αντριου Κριβίν. «Εξεγείρονταν απέναντι στη γενιά των baby boomers που απλώς περηφανευόταν για τον πόλεμο και απέναντι στους χίπηδες, ένα υποκριτικό, ουτοπικό κίνημα που κατόπιν δεν πέτυχε τίποτα πέρα από το σνιφάρει κοκαΐνη και να ψηφίζει τον Ρέιγκαν. Μερικές φορές λοιπόν κάποιοι χρησιμοποιούσαν τέτοια σύμβολα σαν έναν πολιορκητικό κριό στην στομωμένη κουλτούρα της εποχής. Ηθελαν μια αλλαγή της κοινωνίας».

Τα κατάφεραν;

Το αν τα κατάφεραν ή όχι, δεν είναι της παρούσης. Αν ρωτήσεις τον Κριβίν για την πολυσυζητημένη εμπορευματοποίηση του πανκ (το λεύκωμά του κυκλοφορεί και σε πολυτελή, εμπλουτισμένη εκδοχή, από τις εκδόσεις Rocket 88), θα απαντήσει ότι η δική του ενασχόληση, η αναζήτηση σπάνιων αντικειμένων όπως μια αφίσα των Joy Division από συναυλία τους στις Βρυξέλλες το 1980, δεν είναι νοσταλγική.

«Στον ψηφιακό κόσμο τα πάντα φετιχοποιούνται και γίνονται αντικείμενο υπερέκθεσης – έτσι λειτουργεί ο καπιταλισμός», θα πει.

«Ομως το πανκ δεν πεθαίνει και εδώ μιλάμε για έργα τέχνης που παραμένουν τόσο δυνατά, όσο όταν ήμουν 16 χρόνων. Εκείνοι οι μουσικοί, οι σχεδιαστές, γνωρίζονταν μεταξύ τους, δούλευαν μαζί. Νομίζω ότι σήμερα οι δημιουργοί είναι πιο απομακρυσμένοι. Αν όμως οι άνθρωποι δεν παίζουν μουσική και δεν συζητούν μαζί για τέχνη, πιστεύω ότι δεν μπορεί να προκύψει τέτοιου είδους έμπνευση».

must
02/08
ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
MEET ME IN PROVENCE
Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΛΛΑΖΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΚΤΑ ΣΤΥΛ, ΓΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ